

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

UYDURMA HADİSLER

[Türkçe – Turkish – ترکی]

Molla Aliyyu'l Kari

Tahkik: Abdülfettah Ebu Gudde

Çeviren: Halil İbrahim Kutlay

Web Düzen : Özgür El Erdişi

Kaynak : DarulKitap.com

İnkılab Yayınları

2013 - 1434

Facebook / ücretsiz İslami e kitap indir

UYDURMA OLDUĞUNDA İTTİFAK EDİLEN HADİSLER

Ali bin Sultan Muhammed el-Karî el-Herevî
Afganistan'ın Herat şehrinde tahminen 930
H./1524 M. yılında dünyaya geldi. Herat
âlimlerinden ders aldı. Gençlik yıllarında
Mekke'ye göç ederek oraya yerleşti. İbn Hacer el-
Heytemî, Aliyyü'l-Müttekî, Kutbeddin el-Mekkî
gibi meşhur âlimlerden ders aldı. Hadis, Fıkıh,
Tefsir, Kıraat dersleri verdi. Molla Aliyyü'l-Karî
lakabıyla meşhur oldu. Her yıl güzel hattıyla, bir
mushaf yazıp bunu ücretle hediye ediyor ve
böylelikle bir yıllık geçim masrafını karşılıyordu.
1014 H./1605 M. yılında Mekke-i Mükەرreme'de
vefat etti.

Fıkıh, Hadis, Tefsir, Kıraat, Usûl, Kelâm,
Feraiz, Tasavvuf, Tarih, Tabakat, Teracim, Arap
Dili ve benzeri ilimlerde birkaç sayfalık risale ile
on ciltlik kitap arasında değişen 125'i aşkın pek

çok nâdir eser telif etti. Fethu Babi'l-Înaye, Şerhu ş-Şifa> Şerhu'ş-Şe-mail, Şerhu'ş-Şatıbiyye, Şerhu Ayni'l-İlm, Şerhu Şerhi'n-Nuhbe, Mirkatü'l-Mefatih, el-Meuzûâtü'l-Kübra ve el-Masnû ft Ma'rifeti'l-Hadisi'l-Mevzû en çok bilinen eserleridir.

Abdülfettah Ebu Gudde (1917-1997).
Suriye'nin Halep

şehrinde dünyaya geldi. 1948 yılında Ezher Üniversitesi'nden mezun oldu. Mısır'da bulunduğu sıralarda son Osmanlı Şeyhülişlâmı Mustafa Sabrı Efendi ve Ders Vekili Muhammed Zahid el-Kevse-rî'den özel dersler aldı. Şam Üniversitesi'nde Öğretim üyeliği yaptı. 1967-1988 yılları arasında Suudi Arabistan Riyad Üniversitesi'nde Hadis ve Hadis Usulü dersleri verdi. Hadis, Hadis Usulü, Hadis Ricali, Kur'ân İlimleri, Fıkıh, Fıkıh. Usûlü, Akaid, Tasavvuf, Arap Dili ve Edebiyatı, Eğitim ve Öğretim Metodlarıyla ilgili 70'den fazla te'lif veya tahkik

eseri neşretti. Uluslararası pek çok konferans ve sempozyuma katıldı, akademik tebliğler sundu. Riyad'da vefat etti. Üstad Ebu Gudde'nin Safahat min Sabri'l-Ulemâ, Kıymetü'z-Ze-men Inde'l-Ulemâ, er-Rasûlü'l-Muallim, Lemehat min Tarîhi's-Sünne isimli telif eserleri ile tahkikini yaptığı Muhasibî'nin Risa-letü'l-Müsterşidîn, Tehanevî'nin Kavaid fi Ulûmi'l-Hadis, İbnü'l-Kayyim'in el-Menaru'î-Münîf ve Aliyyü'l-Karî'nin el-Mevzûâtü'l-Kübra adlı eserleri Türkçe'ye tercüme edildi. Ebu Gudde'nin tahkiki ile yayınlanan Aliyyü'l-Karî'nin el-Masnû fi Ma'rifeti'l-Hadisi'l-Mevzû adlı eseri ise ilk defa Türkçe'ye tercüme edilmektedir.

Önsöz

Allah'a hamd, O'nun son Rasûlüne salât ve selâm ile... Din adına işlenen en büyük cinayetlerden biri, Sevgili Peygamberimiz (s.a.v)

adına hadis uydurulmasıdır. Bu, inkâr edilmeyen
üzücü tarihî gerçeklerden biridir.

Mevzu (Uydurma) Hadisler;
Peygamberimiz'e yamayan, uydurulmuş, asılsız
sözler ya da onun mübarek sözü olmadığı halde
ona nisbet edilen başka zevata ait güzel sözlerdir.

Sahabe ve Tabiîn döneminden sonra dini
lekeleme ve karalama amacıyla kasıtlı olarak
hadis uyduran zındıklar olduğu gibi, ticarî kazanç
arzusıyla hadis uyduran çıkarıcılar, yöneticilere
şirin görünmek amacıyla hadis uyduran dalkavuk-
lar veya insanları ibadete, hayra ve iyiliğe davet
etme gibi kendilerine göre iyi niyetle hadis
uyduran safdil kimseler de olmuştur. Böylece bazı
bid'at ve hurafeler, asılsız inançlar ve çarpık
düşüncelerle nezih dinimize leke sürülmek
istenmiştir.

Ancak dinini korumayı taahhüt eden Cenab-
ı Hakkın izni ve yardımıyla; mütehasıs,
münekkîd, müttekî İslâm alimlerinin ihlash

gayretleriyle hadis uydurmacıları ve uydurdıkları hadisler tek tek tesbit edilmiş, dinin nezaheti ve safiyeti asırlar boyunca aynen korunmuştur.

Bunun yanında gafletle, yanlışlıkla veya gerekli araştırma yapılmaması gibi sebeplerle bazı güzel sözler, bazı İslâmî eserlerde "Hadis" diye yer almıştır. Değerli âlimlerin eserlerinde hadis diye yer alan bu sözler hadis âlimleri tarafından büyük bir dikkat ve itina ile incelenmiş, hadis olmayan sözleri hadis diye nakleden bu eserlerin müellifleri değerli kişiler olsa bile, Allah Rasûlünün şahsiyeti Ön plana alınarak bu sözlerin hadis olmadığı açık ve net olarak ifade edilmiştir.

el-Masnu fi Ma'rifeti'l-Hadisi'l-Mevzû isimli elinizdeki kitap, uydurma hadisler konusunda yapılan ilmî çalışmaların özü ve hulâsası denilebilecek bir eser olup müellifi Molla Aliyyü'l-Karî'nin hassasiyet ve titizliği, merhum muhakkik Abdülfettah Ebu Gudde üstadımızın dikkat ve itinası sebebiyle ilim dünyasında takdirle anılan

eserlerden biridir. Ebu Gudde'nin yazdığı dipnotlar da eserin aslı kadar değerli ilmî gayretin mahsulü olarak kabul edilmelidir.

Bu kitapta gerçekten asılsız uydurma hadisler ele alındığı gibi; halk arasında veya ilim dünyasında "Hadis" olmadığı halde çeşitli sebeplerle "Hadis" diye nakledilen sözler de ele alınmaktadır. Dolayısıyla bu kitabın muhtevasına en uygun başlık belki de "Hadis Diye Nakledilen Meşhur Sözler" olabilir. Bir kısmı mana itibariyle doğru olan, büyük zevata ait güzel sözler, zaman zaman halkın dilinde ya da bazı eserlerde, yazarlarının derinliğine inceleme imkânı bulamamaları sebebiyle olsa gerek, hadis olarak nakledilmiştir.

Müellifimiz, hadis diye nakledilen bu meşhur sözlerin hadis olmadığını dile getiren bazı âlimlerin ifadelerini şâhid göstererek bu sözlerin asılsız olduğuna/hadis olmadığına işaret etmiştir. Kitapta ele alınan uydurma hadisler, alfabetik

olarak düzenlenmiş olup her hadis hakkında ya bizzat müellif tarafından kısa ve özlü hüküm verilmiş, ya da bazı âlimlerin hükümleri müellif tarafından özet olarak nakledilmiştir.

Genel olarak kitaptaki hadisler, halkın veya ilim erbabının dilinde yaygın sözler olduğu için, kitapta verilen bazı hükümlere ilk anda tereddütle yaklaşılsa da; takva sahibi, ehil ve mütehassıs âlimlerin açık ve net hükümleri, bizim için kesin delil ve hüccet manası taşıdığı için aynen kabul edilmelidir.

Peygamberimiz (s.a.v)'in mübarek lisanından sâdır olmayan sözlerin; güzel sözler olsa bile, O'nun adına nakledilmesi, O söylemiş gibi kabul edilmesi, bu sözlerin "Uydurma Hadis" kapsamında değerlendirilmesi sonucunu doğurmaktadır.

Tercümede mümkün olduğu kadar asla bağlı kalınmış, ilmî tercüme kriterleri göz önünde bulundurulmuş, ancak bazı gerekli notlar

tarafımızdan ilâve edilmiştir. Ayrıca ele alınan her hadisin yer aldığı bazı kaynaklar, hadis araştırmacılarına kolaylık olması için dipnotlarda özellikle zikredilmiştir. İlâve notlarımız genellikle "bkz." ile başlamaktadır. Bunun dışındaki ilâvelerde açıklamanın sonuna (Çev.) notu konulmuştur.

Türkçe'ye ilk defa tercüme edilen bu özlü eser, daha çok Hadis ilimleriyle meşgul olanlara hitap etse de, Hadis âlimlerinin hadis olmadığında ittifak ettikleri uydurma hadîsleri konu edindiği için, inşaallah halkın da istifade edeceği eserlerden biri olacaktır.

İslâmî hassasiyet, ilmî emanet ve hadis nakletmedeki ihtimam, tarih boyunca yaşamış Hadis âlimlerinin en önemli özelliklerindendir. Cenab-ı Hakkın huzurunda mahrum ve Allah Rasûlü'nün önünde mahcup olmama gibi manevî bir ilkeden hareket eden münekkid hadis âlimleri; hadisler ve hadis ravileri hakkında hatır-gönül

gözetmeden ve taassuba kapılmadan; daima Hakkın hatırını gözetme azim ve kararlı-ğıyla dikkatli ve isabetli hüküm vermeye çalışmışlardır.

Hadis âlimlerinin gayretli ve samimî çalışmaları sayesinde Allah Rasûlü'nün sahih hadisleri, nesillerden nesillere büyük bir titizlikle devredildiği gibi; uydurma hadisler de dillerin, gönüllerin ve İslâm toplumunun nezih yapısının lekelenmemesi için ümmeti bilgilendirme ve şuurlandırma amacıyla özel olarak telif edilen Mevzu (Uydurma) Hadisler kitaplarında toplanmıştır.

Bazı hadislerin zayıf veya mevzu (uydurma) olduğunda hadis âlimleri arasında ilmî ihtilaflar da yaşanmamış değildir. Aşırı titizliğe sahip âlimlerle aşırı hoşgörölü âlimler bir yana; ilim erbabının büyük çoğunluğu orta yolu izleyerek hadisleri sened ve metin tenkidine tâbi tutmuşlar, hadislerin durumuna uygun isabetli hüküm vermek için azamî gayret sarfetmişlerdir.

Sünnetin yazılı belgeleri olan hadisler hakkında hadis âlimleri tarafından yapılan ilmî çalışmalar sayesinde, sahih hadislerle sahih olmayan hadisler birbirinden ayrılmıştır.

Bize düşen görev; Allah'ın Kitabının açıklaması ve uygulaması niteliğindeki Allah Rasûlü'nün nezih mirası olan sahih ve makbul hadislere sahip çıkmak, uydurma hadislerden, her çeşit bâtıl, bid'at ve hurafe olan inanç, uygulama ve düşüncelerden uzak durmaktır.

"Meşhur uydurma hadislerin tesbit edilmesi" gibi çok önemli ve hayırlı; ama hassas olduğu kadar çok zor bir konuda telif edilen bu eseri ve tercümesini nezdinde makbul kılmasını, hatalarımızı affetmesini Cenab-ı Hak'dan niyaz ederiz.

Dr. Halil İbrahim KUTLAY

Takdim

Her çeşit hayır, lütuf, nimet ve muvaffakiyetin gerçek sahibi Allah'a hamd olsun. Hak ve hikmetle konuşan, Hak Yol'a davet eden, Allah'ın kulu ve Rasûlü Efendimiz Muhammed Mustafa'ya; O'nun ehl-i beytine ve abdest azaları nurla parlayan şerefli ashabına ve onlara güzellelikle uyan âbid, sâlih ve âlimlere salât ve selâm olsun.

Elinizdeki şu eser, —Allah'a ve O'nun değerli lütfuna hamd olsun- âlimler, talebeler ve kültürlü kesim nezdinde birinci baskısı büyük iltifata mahzar olan; İmam Aliyyü'l-Karî (r.a)'nin el-Masnû fi Ma'rifeti'l-Hadisi'l-Mevzû kitabının Arapça yayınlanan ikinci baskısıdır.

Kitabın nüshalarının bir kaç yıl önce tükenmesi sebebiyle kitaba yönelik talep ve

arayışın giderek artması üzerine yeni baskıyı yapmış bulunuyorum. Bu baskıda ta'lik ve tahkik, tesbit ve tevsik olarak pek çok ilaveler yaptım. Böylece kitabın bu baskısı, Allah Tealâ'mn lütfü ve muvaffakiyeti ile önceki baskısına nisbetle daha istifadeli ve okuyucuya yararı açısından daha zengin bir şekle bürünmüş oldu.

Kitaba yazdığım giriş yazısında; cerh ve ta'dil kitapları uydurma hadisler kitaplarında, rical âlimleri, muhadisler ve münekkidlerin kullandıkları ifadeleri inceleyenlerin gördükleri ıstılâhî lafızların büyük bir kısmının titizlikle derlenmesi ve ihtiva ettiği nâdir ilmî inceleme sebebiyle; in-şaallah üstadların da talebelerin de istifade edeceği; konusunda az rastlanan, çok faydalı zengin ilâveler yapmış bulunuyorum.

Bu kitabın; pek çok ilim erbabının dillerinde dolaşan, bir çok yazar ve müellifin yazılarında sık sık rastlanan uydurma hadislerin yaygınlaşmasının sebep olduğu lekelerden İslâmî

Kültürün arınmasına yardımcı ve destek olması için; kitaba yeni eklediğim notlar ve ilâvelerde hem ilmî hem de kültürel hususlara ağırlık vermeye özen gösterdim.

Uydurma hadisler; inanç, ibadet, ahlâk, düşünce ve sosyal hayatın pek çok yönüne zarar vermekte, İslâm'ın safiyetini ve nezahetini bulandırmakta, bunlardan kurtulmak cidden zorlaşmakta; bunun için devamlı şuurlandırmaya, sürekli ve kesintisiz hatırlatmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu kitapla; halkın, Öğrencilerin ve kültürlü kesimin kalemlerinin, zihinlerinin, dillerinin ve kültürlerinin islâm'a sokuşturulan her şeyden temizlenmesi ve özellikle Allah Rasûlü'nün hadislerine eklenen asılsız ilâvelerden arındırılması konusunda; Allah Telâ'nın âlimlere ve Sünnet-i Mutah-hara'ya hizmet ehline yüklediği büyük görevin bir kısmını olsun yerine getirmiş olmayı ümid ediyorum. Zira atılacak kabukların

O'nun hadisinin özüne sokulmasının korkunç tehlikesi, büyük zararı ve derin etkisi olmaktadır.

Sonsuz ikram sahibi olan Allah'tan bu kitabı faydalı kılmasını, gayretlerimi kabul eylesini ve bunu kendi nezdin-deki "sâlih ameller" kefesine koymasını, huzuruna çıkacağımız günde, makamında bizim için istifadeli kılmasını niyaz ediyorum ki;

"O gün Allah; Peygamber'i ve O'nunla birlikte iman edenleri küçük düşürmeyecektir. Onların nurları, önlerinde ve sağ taraflarında parılayacak ve şöyle diyeceklerdir: Ey Rabbimiz!.. Nurumuzu tamamla. Bizi bağışla. Şüphesiz sen, her şeye gücü yetensin." ^{1[1]}

"O gün mü'min erkekler ile mü'min kadınları önlerinde ve sağ taraflarında nurlar parıldarken görürsün. (O mü'min ve mü'mine kullara şöyle denilecektir.) Bugün size verilecek

^{1[1]} Tahrir: 8

müjde: İçinde ebedî kalacağınız altlarından ırmaklar akan Cennetlerdir. İşte büyük kazanç budur." ^{2[2]}

Allah, bu kitaptan istifade edip de arkamdan sâlih dua ile bana ikramda bulunacak olan ve bu dua sebebiyle, görevli meleğin: "Amin! Din kardeşine yaptığın duanın bir misli de sana olsun!" şeklindeki duasına nail olacak olan herkesi mükâfatlandırın.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd olsun. Efendimiz Muham-med Mustafa'ya; Onu ehl-i beytine, ashabına ve onlara tâbi olanlara kıyamet gününe kadar salât ve selâm olsun.

Riyad, 24/1/1398 Abdülfettah Ebu Gudde^{3[3]}

^{2[2]} Hadid: 12

^{3[3]} Abdulfettah Ebu Guddenin (öl. 1997) hayatı hakkında geniş bilgi için bkz. «Abdülfettah Ebu Gudde ve Örnek İlmî Şahsiyeti", Dr Ha-W ibrahim Kutlay, Yeni Şafak Gazetesi, 17 Şubat 1999; Altınoluk

(Rahmetulâhi Aleyh)

Giriş

Hakkı emreden, doğruluğu farz ve yalancılığı haram kılan, bâtıldan uzak durmamızı emreden Allah'a hamd olsun.

"Benim adıma yalan uydurmak, her hangi bir kimse aleyhine yalan uydurmak gibi değildir. Kim benim adıma yalan uydurursa cehennemdeki yerine hazırlansın" buyuran Allah'ın kulu, rasûlü ve nebisi Efendimiz Muhammed Mustafa'ya; O'nun ehl-i beytine, ashabına... Tahrif edenlerin tahrifine, bâtıl yolda yürüyenlerin çalıp çırpmalarına, yalancıların yalanlarına karşı onun sünnetini savunan; şer'î hükümlerin koruyucuları ve sünnetin râvileri olan âlimlere, ashab-ı kirama güzellekle tâbi olanlara salât ve selâm olsun.

rgisi, Mart 1999 (Çev.)

Amellerin en değerlisi, mükâfatların en büyüğü ve manevî gıdaların en bolu; sahih hadisi uydurma olandan, doğru olanı yalan yere uydurulan sözlerden ayırdedebilmektir. Böylece Hak, hak ehline ve sahiplerine ulaştırılmakta, bâtil açığa vurulmakta, bâtil söz sahibi teşhis edilmekte, Sünnet-i Seniyye asılsız ve bâtil sözlerden, desise ve sapıklıklardan uzak tutulmakta, Allah'ın mü'min kulları; kendilerinin güzel davrandıklarını sanarak, yalanla amel etme ayıbından ve bâtila sarılma tehlikesine düşmekten kurtarılmaktadır.

Uydurma hadisi sahihinden ayırdetme konusunu ele alan kitapların halkın hizmetine sunulması, ilim ehli üzerine bir borçtur. Bu hizmet, onların söyledikleri ve delil getirdikleri hadisler konusunda şuur ve basiretlerini artırmakta, dinî kültür üzerine atılan lekelerden temizlemekte, böylece insanların uydurma hadislerden yüz çevirip sahih hadislere

yönelmelerine vesile olmaktadır. Bu ise, başlı başına hayırlı bir çalışmadır.

Hatta "uydurma hadis" kitaplarının neşredilmesi; -başkaları bir yana- ilim yolcusuna, hiçbir araştırma ve inceleme yapmadan duyup ezberlediği yalan yere uydurulmuş bâtil hadisleri şahit ve delil getirme tehlikesine düşmekten sakınması hususunda yardımcı olmaktadır. Ne yazık ki, ilim talibinin hafızasında bu çeşit hadisler ne kadar da çoktur!.. Zira sık sık okuduğu tefsir, hadis, fıkıh, usûl, ahlâk, edebiyat, tarih, Arap dili ve grameri vb. eserlerde ilmî hiçbir kaydeye uyulmaksızın zikredilen pek çok hadis, zihnine takılmakta, o hadisleri okuduğu anda bunları tahkik edebilmek için vakit veya ilmî hazırlık imkânı bulamamakta, böylece bu hadisler ilim talibinin dilinde veya gönlünde yer etmekte, o da bunları okuduğu veya duyduğu gibi nakletmekte, istenmeyen pek çok kötü neticeler bu durumdan kaynaklanmaktadır.

Şuurlu ve basiretli kişi olması beklenen ilim yolcusundan istenen; "uydurma hadisler" kitaplarına sık sık başvurması ve bu kitapları defaatle gözden geçirmesidir. Zira bu kitaplara defalarca bakması, onun bu çeşit hadislerden daha çok korunmasına ve uzaklaşmasına vesile olacak, gönlünde var olan "Efendimiz Allah Rasulü (s.a.v)'nden naklettiğı her hadisi mutlaka en iyi şekilde tesbit etme" duygusunu güçlendirecektir. Sonra göz ve basiretle yapılan bu canlı tekrar, ilim talibinin gönlünde bâtil olanı sahih olandan, zayıf hadisi sahihinden ayırdedebilme melekesi olarak yerleşecektir. Bu çok hayırlı bir husustur.

Şuurlu ve araştırmacı ilim talebesi; uydurma hadisler konusunda bilmediklerim öğrenmek, bildiklerini hatırlamak ya da zayıf veya uydurma hadis olduğı halde yanüarak sabit veya sahih hadis zannettiğı bir hususu düzeltebilmek için uydurma hadis kitaplarına çokça nazar

etmeye daima ihtiyaç duymaktadır. Sahih hadisleri okuyup inceleme yanında; "uydurma hadisler" kitaplarına çokça nazar etmek, ilim talibini bu çeşit uydurma hadisleri kabul edip sürekli delil olarak kullanmasını engelleyecek en hayırlı staddir. Bu çeşit hadisleri öğrenmeleri ve terk etmeleri konusunda halkın şrlendirilmesi ve bunların yerine Allah Rasl (s.a.v)'den gelen sahih hadisleri öğrenmeleri hususunda en iyi yardımcıdır.

Sahih hadisler, müslümanın dini ve dünyası hakkında ihtiyaç duyduğu her şeyi karşılama konusunda tam anlamıyla yeterlidir. Allah'a hamd olsun ki, Allah, ezelden beri Hakkı var kılmış, btıla ihtiyaç bırakmamıştır.

Uydurma hadisler, her zaman ve her yerde yaygınlaşm-ca, eski ve yeni pek çok değerli hadis âlimi, bunları açıklamak için kitap ve risaleler telif etmiş, bu konuda glerinin yettiği son noktaya kadar çaba harcamıştır. Allah, İslâm'a ve özellikle

Sünnet'e yaptıkları bu hizmetlerine karşılık onları mükâfatlandırın.

Bu konuda telif edilen en güzel eserlerden biri, muhad-dis, fakîh, çok yönlü allâme İmam Aliyyü'1-Karî (r.a)'nin el-Masnû' fi Ma'rifeti'l-Hadisi'l-Mevzû adlı eseridir. Müellif, bu eserinde; küçük hacimli olması ve kolayca istifade edilmesi ve Öğrenilmesi için, pek çok âlimin izlediği, zayıf veya sahih hadisleri derleme yolundan ayrılarak sadece uydurma hadisleri ele alma yolunu tercih etmiştir.

Ben de tertemiz nebevi sünneti, sünnetten olmayan şeylerden koruma yolunda bir hizmet sunabilme gayesiyle bu

eseri tanıtmayı ve neşretmeyi arzu ettim. Zira bu ve benzeri kitapların neşredilmesi; dillerin, kalemlerin ve toplumun Allah Rasûlü (s.a.v) adına yalan yere uydurulmuş hadislerden arındırılması konusunda yardımcı olacaktır. Bu, önemli dinî bir görev olup ben böylece bu görevi

bir parça olsun yerine getirmiş olmayı ümid ediyorum.

Muvaffakiyeti lütfedecek olan sadece Allah'tır.

Müellif Aliyyü'l-Karî Ve Eseri

Kitabın müellifi, Kıraat ilminde imam olması dolayısıyla "Karî" lakabıyla meşhur olan Nureddin Ali bin Sultan Muhammed el-Karî, el-Herevî, el-Mekkî, el-Hanefî'dir.^{4[4]}

Aliyyü'l-Karî, en faziletli ilim Öncülerinden biri ve en seçkin muhakkiklerin önderi olup; İmam, Muhaddis, Fakîh, Usulcü, Müfessir, Kıraat

^{4[4]} Müellifimiz ülkemizde "Molla Aliyyü'l-Karî" diye tanınmaktadır. Hayatı ve eserleri hakkında geniş bilgi için bkz.: Halil İbrahim Kut-lay, el-İmam Aliyyü'l-Karî ve Eseruhu fi'l-Hadis, Daru'l-Beşairi 'l-İslâmiyye, Beyrut 1987; ayrıca Diyanet İslâm Ansiklopedisi, "Ali-yü'l-Karî" maddesi: 2/403 (Çev.)

âlimi, Kelâmcı, Münazara Üstadı, Feraiz âlimi, Sûfî, Tarihçi, Arap Dili, Nahiv ve Edebiyat üstadı idi.

Horasan şehirlerinin en büyüğü; makam, ilim ve fazilette en değerlisi olan, -bugün Afganistan sınırları içinde bulunan- Herat'ta dünyaya geldi. Herat âlimlerinden ders aldı. Daha sonra Mekke'ye göç etti ve oraya yerleşti. Mekke'nin meşhur âlimlerinden ilim elde etti. Hem Arap hem de Acem âlimlerinden ilim telakki etmek suretiyle her iki fazileti bir arada topladı. Anlatıldığına göre; her yıl güzel hattıyla, üzerinde kıraat ve tefsirden inciler bulunan bir mushaf yazıyor, bunu ücretle hediye ediyor, bununla bir yıllık geçim masraflarını karşılıyordu.

Allah, müellifimize nâdir bir zekâ, üstün bir akıl, ince bir anlayış, meseleleri tafsil ve tetkik hususunda sabır, tahkik konusunda hayrete değer bir aşk ve bunun yanında kolay anlaşılır bir ifade kabiliyeti lütfetmişti. Bu özelliklerle pek çok ilme

dalma imkânı bulmuş, bu ilimlerden en zengin şekliyle hissedar olmuştu.

Müellifimiz; Fıkıh, Hadis, Tefsir, Kıraat, Usûl, Kelâm, Feraiz, Tasavvuf, Tarih, Tabakat, Teracim, Edebiyat, Arap Dili (Lügat), Nahiv, Vaz' İlmi ve benzeri ilimlerde, birkaç sayfalık risale ile on ciltlik kitap arasında değişen boy boy 125'i aşkın pek çok nâdir eser telif etmiştir. Bu eserleri, ana dili Arapça olmamasına rağmen, dilinde herhangi bir yabancılık tesiri hissedilmeksizin, imkânsız derecede basit (sehl-i mümteni') denilebilecek ama gerekli olanı ifade eden, gereksiz olandan uzak bir üslûpla, konuyu tam anlamıyla kuşatan, farklı ve nâdir güzellikte bir ifade tarzıyla kaleme almıştır.

İmam Abdül-Hayy Leknevî, Aliyyü'l-Karî hakkında; "Bütün eserleri, hicrî 1000 yılının başlarında kendisim "müced-did'lik derecesine eriştiren; konusunda nefis, nâdir ve faydalı eserlerdir", demiştir.

Asrında şöhreti pek çok ülkeye yayılmış, layık olduğu ilmî makama nail olmuştu. Hayatının sonuna kadar ilmi ve eserleriyle insanlığa faydalı olmaya devam etmiş, nihayet hicrî 1014 yılı Şevval ayında (1605 M.) Mekke-i Mükerre-me'de vefat etmiş, Ma'lâ kabristanına defedilmiştir.

Vefatından haberdar olan Mısır âlimleri, ilimde ve dindeki imametini takdir etmeleri sebebiyle; Ezher Camii'nde büyük bir cemaatle gıyabî cenaze namazını kılmışlardı.

Allah Tealâ ona rahmet eylesin ve ona bol lütuf ve rızasını ihsan eylesin.

Kitabın Asıl Nüshası

Müellif Aliyyü'l-Karî merhumun biyografisini yazan pek çok ilim erbabı, onun "Uydurma Hadisler" konusunda iki ayrı eseri olduğunu zikretmiş, bazıları birine el-Mevzûâtü's-Sugra diğerine el-Mevzûâtü'l-Kübra ismini

vererek birbirlerinden ayırdetmişlerdir. el-Mevzûatü'l-Kübra diye bilinen bu ikinci kitap, meşhur olan ve âlimlerin elinde dolaşan kitap olup yazma nüshaları da, birkaç baskı yapan matbu nüshaları da çoktur.

Üstad Aliyyü'l-Karî'nin "Uydurma Hadisler" konusunda iki ayrı eseri olduğunu öğrenip de onun bu iki eserinden biri olan el-Mevzûatü'l-Kübra sına vâkıf olduğumdan bu yana; yazma eserler kütüphanelerine ve fihristlerine başvuruyor, araştırıyor, hadis-i şerifle meşgul olan âlimlere el-Mevzû-âtü's-Sugra adlı eserini soruyordum. Ama bu eseri gören ya da bilen birine rastlamıyordum. Bu durum yirmi yıldan uzun bir süredir devam etmişti.^{5[5]}

^{5[5]} Hindistan'a yaptığım ziyaretlerden birinde Rampur şehri Rıza Kütüphanesinde el-Masnû' fî Ma'rifeti'l-Mevzû kitabının iki yazma nüshasına vâkıf oldum. Ziyaret süresinin kısa olması, bana bu iki yazma nüshayı inceleme ve bunlardan istifade etme imkânı vermemişti.

İki yıl önce (1387 H/1967 M) Cenab-ı Hak, bana Suudi ^Arabistan'ın Riyad şehrinde Şerîa Fakültesi'nde ders verdiğim sırada el-Mevzûâtü's-Sugra kitabının matbu nüshasına vâkıf olmayı nasib etti. Bu nüsha, kitabın Hindistan'ın Lahor şehrinde on dördüncü asır başlarında basılmış eski bir nüshasıydı. Buna vâkıf olmakla çok sevindim. Allah'a hamd olsun, aradığımı bulmuştum. Bu nüsha, matbu olmasına rağmen "Kibrit-i Ahmer'den daha nâdir" denilecek bir nüshaydı.

Kitabın bu ilk baskısı, (Matbau Muhammedi) matbaasında 40 sayfa olarak orta boydan biraz küçük basılmış, üzerinde ne baskı tarihi, ne sahibi, ne de derleyenin ismi bulunmayan, makbul-gayri makbul bazı ta'likatm not edildiği bir nüsha olup haşiyelerinde Muhammed

İnşaallah gelecek bir ziyarette bu fırsatı elde edeceğimi ümid ediyorum.

b. Tahir el-Fettenî (r.a)'nin Mecmeu Bihari'l-Envar kitabından alınma Tezkire-tü'l-Mevzûât hulâsası vardı. Kitabın bu baskısı çok hatalı bir baskı olup, tahrifat, değiştirme ve kelime dūřüklüęü ile dolu bir baskı idi. Bu baskı hakkında kısaca: "Kitabı temize geçiren, bunun canına okumuş", diyebilirim.

Her neyse, yine de faydalı ve nâdir bulunan bu kitaba erişmemize vesile olması sebebiyle, Allah neşreden kişiye her hayırla mükâfatlandırırsın, diye dua ediyorum.

Kitabın Tahkikinde İzlenen Yol

Bu kitapta yaptığım ilk çalışma, önce asıl matbu nüshada olduğu gibi aynen yazmak, düzenledikten sonra da ikinci defa yazmak oldu.

Daha sonra kitabın ibarelerini ve hadislerini; müellifin diğer kitabı olan el-Mevzûâtü'l-Kübrdmn allâme tarihçi ve muhaddis

üstadımız Muhammed Ragıb et-Tabbah (r.a)'ın huzurunda beldemiz Halep'te 1362 H. [1939 M.] yılında okuduğum bana ait nüshası ile birer birer karşılaştırarak tashih ettim. Aynı zamanda iki ayrı yazma nüsha ile karşılaştırdım. Yine onu müellifin nakilde bulunduğu ya da müelliften nakil yapan "uydurma hadisler kitapları" ile karşılaştırarak tashih ettim. Nihayet kitap, Allah'ın izniyle ilk düzgün şekline dönmüş oldu.

Kitabın asıl nüshasında ele alman hadisler, pek çok yerde düzensiz olarak yer almış, zikredildiği (harfte) daha sonra yer alması gereken hadisler daha önce yer almış, daha önce yer alması gerekenler daha sonra yer almıştı. Bunun üzerine bu hadisleri yeniden kendi harflerinde ve asıl olması gereken yerlerinde düzenli bir şekilde zikrettim.

Bu kitaba yaptığım hizmette ve ta'likatta, okudukları her şeyi açık bir şekilde anlayarak net bilgi arzu eden kültürlü okuyucuların durumunu

göz önünde bulundurduğum gibi, ilmî hususları da göz önünde bulundurdum. Rasûlullah (s.a.v)'a nisbeti sahih olsun-olmasın, manası kapalı olan kelime ve cümleleri şerh ettim. Zira her iki durumda da bunların anlaşılması, iyi bilinmesine ve ezberlenmesine yardımcı olacaktır.

Bazı durumlarda, hadisin derecesini açıklama yanında, delil getirilen lafzın manasını açıkladım ya da hadisin kültürel yönünü gözetererek örnekleri çoğalttım. Bazı sözlerin kendilerine nisbet edildiği şahsiyetler, meşhur imamlardan olmadıkları takdirde, bu zatların biyografilerini kısaca zikrettim.

Zira bir sözün sahibinin hayatının anlatılması, o sözün ya kabul ya da reddedilmesine destek olacak, ya da o sözle anlatılmak istenen asıl maksadı aydınlatacaktır.

Okuyucunun göreceği gibi, pek çok yerde müellif merhumu tenkit ettim. Zira müellifin bazı ifadelerinin, bu tenkitleri gerekli kıldığı

görüşündeydim. Onun biyografisini veren bazı müellifler; "Onun uydurma hadislerle ilgili her iki kitabı hakkında bazı tenkitler bulunmaktadır", demişlerdir. Bu kitaptan Allah'ın izniyle daha çok istifade edilebilmesi için; açıklama, inceleme, düzeltme ve tamamlama niteliğindeki tenkitleri kitaba ilâve ettim.

Sahih hadislerde uydurma hadise gerek bırakmayacak bir mana bulunduğu takdirde, bizi uydurma hadise muhtaç bırakmaması ve yalan olanın reddedilip onun yerine doğru olanın takdim edilmesi için bu sahih hadisleri zikrettim. Bu, gerçekten hayırlı, alternatif bir çalışma olmuştur.

Müellif, uydurma hadisin bir kısmına işaret etmişse, bu konuda ön bilgisi bulunmayan okuyucunun; hakkında hüküm verilen hadisi bilmesi ve verilen hükümden yararlanabilmesi için, bu uydurma hadisi ya tam metniyle ya da okuyucunun zihninde tam metnini

canlandırabileceği bir ifade ile zikrettim.

Kitaptaki hadisleri, daha Önce işaret edildiği şekilde düzenledikten sonra sırasıyla numaralandırdım. Müellifin kitabın sonunda naklettiği paragrafları da kolaylıkla gönderme yapılabilmesi ve başvuru kolaylığı sağlayabilmesi için aynı şekilde numaralandırmaya tâbi tuttum. Hadisin tarihî veya edebî bir konuyla ilişkisi olduğu takdirde, konunun daha iyi anlaşılabilmesi ve okuyucunun başka eserlere başvurma ve araştırma yapma zorunda kalmaması için bu hususları da kısaca zikrettim.

Bazen müellifin, aynı hadis hakkında el-Mevzûâtü'l-Kübra kitabında bu kitapta verdiği hükümden farklı hüküm vermesi ya da farklı söz söylemesi sebebiyle verdiği hükmü tenkit ettim. 149 no.lu hadisin sonunda Mirkatü'l-Mefatîh Şerh Mişkâtî'l-Mesabîh kitabına yaptığı göndermeden; müellifin, bu kitabını Mirkatul-Mefatîh kitabından sonra telif etmiş olduğu

anlaşılmaktadır. Ancak müellif, bu kitabı el-Mevzûâtü'l-Kübra dan önce telif etmiş olmalıdır. Zira el-Meuzûâtü'l-Kübra'da uydurma olduğuna kesin hüküm verildiği halde bu kitapta yer almayan bazı hadisler bulunmaktadır.

Müellifin zayıf, hasen ve sahih hadisleri zikretmeksizin; "sadece (uydurma hadis)leri zikretme" şeklinde izlediği bu metodu, daha sonra Muhammed el-Kavukcî et-Tırabulsî (öl. 1305 H.) el-Lü'lüü'l-Marsû fîma Lâ Asle Lehû ev bi-Aslihi Mevzu kitabında ve Muhammed el-Beşîr Zafir el-Ezherî (öl. 1325 H.) Tahzîru'l-Müslimîn mine'l-Ehadîsi'l-Mevzûa ala Seyyidi'l-Murselîn kitabında aynı şekilde uygulamıştır. Ancak bu iki zat kendilerinden önce bu metodu uygulayan kimselere işaret etmemişlerdir. Bu son iki kitap da basılmıştır.

Hafız Sehavî'nin; el-Makasîdü'l-Hasene fî Bey ani Kesir mine'l-Ehadîsi'l-Müştehra ale'l-Elsine kitabının başında (s. 3) de işaret ettiği gibi;

(Uydurma Hadis)'in hadis diye adlandırılması, "Hadis" kelimesinin sözlük manasının dikkate alınması sebebiyledir.

Yalan sözün "Hadis" diye adlandırılmasına İmam Müslim'in Sahih'inin mukaddimesinde (1/62) naklettiği şu hadis, şahitlik etmektedir:

"Semura b. Cündüb ve Mugîre b. Şube (r.a)'den rivayet edildiğine göre; Allah Rasûlü (s.a.v) şöyle buyurmuştur: Kim, yalan olduğunu bildiği veya zannettiği bir HADİSİ benden naklederse, o iki yalancıdan biridir."

Yani yalan hadis nakleden kimse, bu yalanı ilk söyleyen kişiye katılmış olur. Böylece her ikisi de günah ve sorumlulukta ortak olurlar. Rasûlullah (s.a.v), bu hadisinde yalan sözü "Hadis" olarak adlandırmaktadır.

Kitabın İsmi

Müellif Aliyyü'l-Karî, bu kitabının başında

da, el-Mevzûâtü'l-Kübra'sının başında da bu iki kitaptan her biri için özel bir başlık zikretmemektedir. Belki de müellif, bu iki kitaptan her biri için tercih ettiği özel başlığı, bu iki kitaptan her birinin kapağında yazmakla yetinmiş olabilir. Fakat çoğunlukla hattatlar kitabın kapağında zikredilen başlığı aynen koruma konusunda serbest davranabilmekte, bazen bu konulan başlıklarda tasarruf edebilmektedirler. Bu sebeple de kitap başlıklarında bir nüshadan diğerine büyük farklılıklar görülebilmektedir.

Bu iki kitaptan her birinin adlandırılması konusunda âlimlerin ifadeleri birbirlerini tutmamaktadır. Abdülhayy el-Leknevî, Tuhfetü't-Talebe fi Tahkik Meshı'r-Rakabe kitabında (s.4); (Boynu meshetmek, kıyamette boyna halka geçirilmesine karşı güvencedir), hadisi hakkında Aliyyü'1-Karî'nin sözünü nakletmekte ve nakledilen kitabı el-Masnû fi Ma'ri-feti'l-Mevzû

şeklinde adlandırmaktadır. Halbuki Leknevî' nin müelliften aynen naklettiği ifadesi, el-Mevzûâtü'l-Küb-rd'da yer almakta, Sugra'da bu ifade yer almamaktadır.

Yine Leknevî, Tuhfetü'l-Ahyar fi İhyai Sünneti Seyyi-di'l-Ebrar kitabında (s.172) (İhtilâfü Ümmeti Rahmetün) hadisi hakkında Aliyyü'l-Karî'nin sözünü nakletmekte ve nakledilen kitabı el-Masnû fi Ma'rifeti'l-Mevzû şeklinde adlandırmaktadır. Halbuki zikredilen ifade, Sugra'da bulunmamakta, tamamıyla Kübra'da yer almaktadır.

Leknevî, es-Siâye fi Keşf ma fi Şerhi'l-Vikaye kitabında (1/442) {Mü'minin tükrüğü şifadır}, hadisi hakkında Aliyyü'l-Karî'nin sözünü nakletmekte ve nakledilen kitabı yine el-Masnû fi Ma'rifeti'l-Mevzû şeklinde adlandırmaktadır. Halbuki müelliften nakledilen bu söz, sadece Kübra'da yer almakta; Sugra'da hiç zikredilmemektedir.

Yine Leknevî'nin Rad'u'l-Ihvan an Muhdesat Âhir Cum'ati Ramazan isimli risalesinde (s. 432) (Kim Ramazanın son Cuma günü farz namazlardan birini eda ederse...) hadisi hakkında Aliyyü'l-Karî'nin sözünü naklettiğini, nakledilen kitabı Tezkiretü'l-Mevzûât şeklinde adlandırdığını ve Aliyyü'l-Karî'nin sözü sona erdikten sonra; "Bu ifade, onun uydurma hadisler hakkında yazdığı el-Masnû fi Ma'rifeti'l-Mevzû şeklinde adlandırılan diğer muhtasar risalesinde de aynen yer almaktadır", dediğini görmekteyiz.

Aliyyü'l-Karî'nin bu iki kitabın adlandırılması konusundaki Adûnînin Keşfü'l-Hafa daki (1/8) şu ifadesi de çelişkilidir:

"(Karî diyor ki) dediğimde; bununla Molla Aliyyü'l-Karî'nin uydurma hadisler hakkındaki el-Esraru'l-Merfûa fi'l-Ahbaril-Meuzûa şeklinde adlandırılan kitabı murad edilmektedir. Bu kitap ise S uğra ve Kübra diye bilinmektedir."

Aclunî, bu ifadesiyle aynı ismi iki kitabın

ismi olarak kullanmış olmaktadır.

Birkaç sayfa önceki bir dipnotta (s. 20) Hindistan'a yaptığım ziyaretlerden birinde Rampur şehri Rıza Kütüphanesinde Aliyyül-Karî'nin Mevzuat kitabının iki nüshasını gördüğümü ifade etmiştim. Bu iki nüshadan her birinin üzerine el-Masnû fî Ma'rifeti'l-Mevzû ismi yazılı olup numaraları 897 ve 898 idi. Yine aynı kütüphanede kitabın 899 no.lı bir üçüncü nüshası bulunmakta olup onun üzerinde ise el-Esra-ru'l-Merfûa fî'l-Ahbari'l-Mevzûa yazılı idi. O zaman ziyaret süresinin kısa olması, bana bu iki yazma nüshayı iyi inceleyip isimlerinin muhtevaya uygun olup olmadığını te'kid edip istifade etme imkânını vermemişti.

Değerli hocam Abdülvehhab Abdüllatifin; İbn Arrak'ın Tenzihti'Ş'Şeriatî'l-Merfûa kitabına yazdığı mukaddimede (Sin) sayfasında uydurma hadislerle ilgili eserleri sayarken şu ifadesi yer almaktadır:

"Bu konuda Aliyyü'l-Karî'nin Tezkiretü'l-Mevzûâtî'l-Kübrâ ve's-Sugrâ yani el-Hibâtü's-Seniyat ve el-Esraru'l-Merfûa adlı eserleri bulunmaktadır. Onun aynı zamanda el-Masnû fi Ma'rifeti'l-Mevzû isimli bir risalesi de vardır."

Abdülvehhab Abdüllatif, bu ifadesinde de Sahavî'nin el-Makasîdü'l-Hasene kitabına yazdığı mukaddimede (H) sayfasındaki ifadesinde de, müellifin Sugra eserini el-Esraru'l-Merfûa adıyla adlandırmaktadır. Bu ise, az sonra göreceğimiz gibi bir hatadır.

Üstad Abdülvehhab, bu ifadesiyle Aliyyü'l-Karî'nin uydurma hadislerle ilgili kitaplarını üç kitap olarak kabul etmiş olmaktadır. Halbuki müellifin biyografisinde bu konuda zikredilen kitapları ikidir. Üstad Abdülvehhab, el-Makasîdü'l-Hasene kitabının mukaddimesinde de aynı yolu izlemiştir.

Doğru olan şudur ki; el-Mevzûâtü's-Sugrâ kitabı el-Masnû fi Ma'rifeti'l-Mevzû adıyla

adlandırılan kitaptır. Bunu bizzat müellif Aliyyü'l-Karî, Şerhu Şerhi'n-Nuhbe kitabında Uydurma Hadis konusunda (s. 127) şu ifadesiyle açıkça belirtmektedir:

"-Zerkeşî ve diğerlerinden sonra Üstadlarımızın üstadı Süyûtî ve Sehavî, halk dilinde meşhur olan hadisleri derlemiş ve bunları gönüllere şifa verici bir şekilde açıklamışlar, bu hadisleri tahrir edenleri belirtmişler ve geniş nakiller yaparak bazılarının batıl olduğuna hükmetmişlerdir."

"Ben de hadis âlimlerinin uydurma olduğu ve aslının batıl olduğu konusunda ittifak ettikleri hadisleri bir risalede topladım. Buna el-Masnû fi Ma'rifeti'l-Mevzû adını verdim. Hadis talibi, bundan müstağni kalamaz."

Bu kitaba verilen isim konusunda son söz budur. Ancak Kettanî'nin er-Risaletü'l-Müstatrafe kitabında (s. 153) ve Abdurrahman el-Muallimî'nin; Şevkânî'nin el-Fevaidü'l-Mecmûa

kitabına yazdığı mukaddimede (s. 6) ve Üstad Abdülvehhab Abdüllatifin adı geçen her iki mukaddimesinde kitabın başlığında yer alan (Hadis) kelimesi, müellifin az önce zikri geçen ibaresinde yer almamaktadır.

Bu kelime, Şerhu'n-Nuhbe baskısında düşmüş olabileceği gibi; kitabın bazı yazma nüshalarında müellif tarafından veya kitabın konusunu daha açık bir şekilde ifade etmesi için bazı âlimler tarafından ilâve edilmiş olabilir.

Ben de bütün bu sebepleri dikkate alarak, kitabın muhtevasını daha net bir şekilde gösterdiği için, kitabın başlığında bu ilâve kelimeyi kullandım. Kitap için el-Masnû fî Ma'rifeti'l-Mevzû başlığı yerine, el-Masnû fî Ma'rifeti'l-Hadisi'l-Mevzû başlığım tercih ettim.

Uydurma Hadislerle İlgili Bazı Istılahlar

Değerli hadis âlimlerimizin; kendileri için belirledikleri, kitaplarında ve ifadelerinde üzerinde yürüdükleri, verdikleri hükümlerde mutlak ifadeleri üzerlerine inşa ettikleri özel ilmî ıstılahlar vardır.

Bu ıstılahları bilenler, doğru ve isabetli olan çizgiyi bulur, bunlardan habersiz olanlar yanlışlık ve tutarsızlığa düşebilirler. Bu ilmî ıstılahların pek çoğu, âlimlerin gönüllerinde yaşamakta olup bunları kitaplarında yazıya geçirmemişlerdir. Bu ıstılahları yazıp tesbit eden âlimler ise pek azdır.

Bu takdim yazısında; okuyucunun bilgi sahibi olması, uydurma hadislerle ilgili bu ve benzeri kitapları okurken istifade etmesi için; hadis âlimlerinin uydurma hadislerle ilgili hükümlerinde ve sözlerinde riayet ettikleri ama önemli olmasına rağmen, uydurma hadisler konusunda eser veren zevatın büyük bir kısmının dikkatini çekmeyen bu kaidelerden bir kısmını burada zikretmeyi uygun görmekteyiz:

I. "Bu Hadisin Aslı Yoktur" (Lâ Asle Lehû)

Hadis âlimlerinin ıstılahlarından biri, bir hadis hakkında söyledikleri (Bunun aslı yoktur/Lâ asle lehû) ifadesidir. Bu ıstılah, farklı yerlerde farklı anlamlarda kullanılmaktadır:

A- Muhaddisler, bazen "Bu hadisin aslı yoktur, bu lafızla aslı yoktur, bunun aslı yoktur, bunun aslı bilinmiyor, aslı bulunamadı" ve benzeri ifadeler kullanmakta;

bu ifadelerle söz konusu hadisle birlikte nakledilen herhangi bir isnadın bulunmadığını anlatmaktadırlar.

Hafız Süyûtî (r.a) Tedrîbü'r-Ravî'de (Hadis İlimlerinin Yirmi ikincisi) konusunun sonlarında (s. 195) şöyle demiştir: "Muhaddislerin, bir hadis hakkında; "Bunun aslı yoktur", sözü hakkında İbn Teymiyye şöyle diyor: Bunun manası, bu hadisin

isnadı yoktur, demektir."

Abdölfettah —Ebu Gudde— diyor ki: Bir hadisin isnadı yoksa; bu hadisin hiçbir değeri olmayıp buna iltifat edilemez. Zira Peygamber Efendimiz (s.a.v)'in mübarek sözlerinin bize nakledilmesinde ancak sabit ve sahih olan bir isnada ya da bunun yerine geçebilecek makbul bir isnada itimad edilebilir. Bu şekilde olmayan isnadın hiçbir değeri yoktur.

Bu kullanımın örneklerinden biri nebevi medihlerde, meselâ: Geyiğin Peygamberimiz (s.a.v)'e selâm vermesi hadisi hakkında kullandıkları "Bu hadisin aslı yoktur, ne söylenmesi ne de şiir olarak okunması caiz değildir", ifadesidir. Çünkü bu rivayet, apaçık bir yalandır. Bu yalanın Peygamberimiz (s.a.v)'in şemaili ile ilgili bir konuda söylenmesi, onun haram ve yasak oluşunu kat kat artırmaktadır.

Bu kitabın hadisleri arasında 91. no.lu hadiste müellif Aliyyü'l-Kari'nin şu sözü

gelecektir:

"Geyiğin selâm vermesi hadisi" dillerde ve nebevî medhiyelerde meşhur olmuştur. İbn Kesir şöyle demiştir: "Bunun, aslı yoktur. Kim, bunu Peygamberimiz (s.a.v)'e nis-bet ederse yalan söylemiş olur."^{6[6]}

^{6[6]} Söylenmesi veya şiir olarak okunması aynı şekilde caiz olmayan -uydurma- hadislerden biri, bazı nebevî medihlerde manzum veya nesir olarak söylenen; "Peygamberimiz (s.a.v)'in dünyaya geldiği gün Kisra'nın sarayının burçlarının sarsılması, sarayın on dört şahnişinin (balkon) yıkıldığı, İran'da bin yıldır sönmeyen ateşin söndüğü, İran şehirlerinden Hemedan ve Kum arasında bulunan susuz ve kurak Sâve gölünün taşıdığı, İran hükümdarlarından Lûbe-zan'ın bir rüya gördüğü ve bu rüyanın Arap Kâhini Satîh tarafından yorumlandığı..." şeklindeki rivayettir.

Hadis olarak nakledilen bu rivayet sahih değildir. Ne söylenmesi ne de şiir olarak okunması caiz değildir. Bu yalanın Peygamberimiz (s.a.v)'in şemaili ile ilgili bir konuda söylenmesi ve olağanüstü olaylar hakkında

olması onun yasak oluşunu kat kat artırmaktadır. Bazı âlimlerin siyer veya tarih kitaplarında bunu zikretmeleri, meselâ: İbn Cerir et-Taberî'nin Tarih 'inde (2/131-132); Ebû Nuaym el-İsfahanî'nin Delâilü'n-Nübüvve (s.96-99); Beyhakî'nin Delâilü'n-Nübüvve (1/67-71) Kas-tallânî'nin el-Mevahibü'l-Ledünniyye (1/23); Zürkanî'nin Şerhu Mevahibi'l-Ledünniyye (1/121-122); Süyûtî'nin el-Hasâisu'l-Kübra (1/51)'da bu gibi haberleri zikretmeleri sakın seni aldatmasın. Zira bu müellifler ve benzerleri, eserlerinde bir konuda nakledilen, sahih olan-olmayan bütün rivayetleri, doğru ve sahih olarak kabul ettikleri için değil; bu rivayetlerin tescil edilip bilinmesi, araştırılıp incelenebilmesi için aynen nakletmektedirler. İmam İbn Cerîr et-Taberî (r.a), Tarih'inin mukaddimesinde şöyle demiştir: "Bu kitabımızı inceleyen şunu iyi bilmelidir ki; burada zikrettiğim bütün rivayetlerde itimadım, rivayet ettiğim haberler ve ravilerine isnad ettiğim nakillerdir. Bu kitabımda geçmişlerin haberleriyle ilgili olarak zikrettiğimiz bir haberin sahih bir delilini, hakikî manasını bilemediği için; okuyucunun münker, dinleyicinin şeni' gördüğü bir haber yer alırsa; okuyucu bu haberin bizim tarafımızdan

değil, haberi bize nakleden kimselerden bu şekilde geldiğini, bizim sadece bize gelen haberleri geldiği şekliyle aynen naklettiğimizi bilmelidir."

İmam Hafız Süyûtî de el-Hasaisu'l-Kübra'da (1/47-49) Ebu Nuaym el-İsfahânî'nin Delâilü'n-Nübüvve kitabında yer alan; Peygamberimiz (s.a.v)'in doğumu esnasında meydana geldiği söylenen, kasideci ve hikayecilerin Mevlid-i Nebî konusunda naklettikleri acaip olayların zikredildiği, yalan olduğu gayet açık ve net olan, baştanbaşa çirkin ve uydurulmuş acaip haberlerden olan; üç uzun hadis naklettikten sonra; şöyle demiştir: "Bu haber ve bundan önceki iki haber son derece münkerdir. Kitabımda bu hadislerden daha münker hadis zikretmedim. Bunları zikretmeye gönlüm razı değildi. Ancak bu konuda Hafız Ebu Nuaym'e tâbi oldum."

Hafız İbn Hacer, Fethu'l-Bartde (6/410) Efendimiz (s.a.v)'in iki omuzu arasındaki Peygamberlik Mührü babında Siyer-i Nebî müelliflerinin bu konuda naklettikleri sahih olmayan haberleri zikrettikten sonra; bu haberlerin zayıf ve bâtil olduklarını belirtmeksizin, sessiz bir şekilde zikretmelerini yadırgamıştır.

Hafız Zürkanî, Şerhu'l-Mevahibi'l-Ledünniyye'de (1/156-

157) bu haberleri zikrettikten sonra Hafız İbn Hacer'in şu sözünü naklet-miştir:

"Şeyhul-İslâm Hafız İbn Hacer Fethu'l-Barî'de şöyle demiştir: Bu hadislerden hiçbirisi sabit olmamıştır. Bunların bazıları bâtil, bazıları ise zayıftır. Bu çeşit haberlerin sükût edilerek nakledilmesinin hiçbir anlamı yoktur. Hafız Kutbeddin Şerhu's-Sîre'de bu haberlerin tamamını zikrederek uzun uzun nakiller yapmıştır. Hafız Mo-ğoltay da ez-Zehru'l-Basim'de ona tâbi olmuş, bu hadislerin durumu hakkında bir açıklama yapmamıştır. Doğru olan, zikrettiğim hükümdür. Bu hadislerden İbn Hibban'm Sahih 'indeki ifadelere aldanma. Zira o, bu hadislerin durumundan habersiz kalmış, bu hadisleri sahih olarak kabul ederek, Sahih 'ine almıştır." İmam Hafız Irakî (r.a) Elfiye'sinin başında Siyer-i Nebî hakkında şöyle demiştir:

"İlim talibi bilsin ki, Siyer;

Sahihi de, münkeri de ihtiva eder.

İsnadları olmasa da muteber;

Siyer âlimlerinin anlattıklarını hep zikreder."

Abdulfettah -Ebu Gudde- diyor ki: "Kisra'mn sarayının burçlarının sarsılması... hadisi, isnadının munkatı

(kesintili) olması yanında münker hadislerdendir. Hafız Zehebî Tarihu'l-İslâm'da (1/28): Bu münker ve garib bir hadistir, demiştir."

Hadis alimleri, (Münker) lafzını çoğunlukla (Mevzû/Uydurma) anlamında kullanmaktadırlar. Bu ifade ile söz konusu hadisin isnadının zayıflığı ve sabit olmaması yanında manasının münker (yadırganır, kabul edilemez) olduğuna işaret etmektedirler. Nitekim Hafız Zehebî'nin Mizanü'l-İ'tidal fi Nakdi'r-Rical kitabı gibi cerh edilen râvilerle ilgili kitaplarda; İbn Arrak'm Tenzihü's-Şerîati'l-Merfâa an'l-Ahbari'l-Mevzûa kitabı ve elinizdeki Masnû kitabı gibi uydurma hadisler kitaplarında bu mananın yaygın olarak kullanıldığını görebilirsiniz. Meselâ, kitabımızdaki 66 ve 398 no.lu hadislerle; 406, 453, 455 ve 463 no.lu paragraflara bakılabilir. Buralarda (münker) lafzı, (mevzû/uydurma) anlamında kullanılmıştır. Ayrıca şu anda tesbit edebildiğim şu Örneklerle de bakabilirsiniz: İb-ntil-Cevzî, Mevzuat: 2/13; Mizanü'l-İ'tidal: 1/47; 3/129, 449; 4/211-212; Tenzihü's-Şerîati'l-Merfûa: 1/134 Hadis No: 5; 1/135 Hadis No: 7; 1/146 Hadis No: 35; 1/148 Hadis No: 40; 1/170 Hadis No: 2; 1/171 Hadis No: 6; 1/193 Hadis No:

B- Muhaddisler, bazen de isnadı bulunan (müsned) hadis hakkında "Bu hadisin aslı yoktur," ifadesini kullanmakta; bu ifadeyle söz konusu hadisin nisbet edildiği sahabî veya tabî'ye, ya da Allah Rasûlü (s.av.)'ne yalan yere nisbet edilen uydurma bir hadis olduğunu ifade etmektedirler. Bu durum, hadisin bir senedi olup da bu senedinde yalancı veya hadis uydurmacısı bir râvi bulunduğu ya da nakledilen sözün yalan olduğunu haykıran açık bir delil veya karine bulunduğu takdirde söz konusudur. Dolayısıyla

42; 1/193 Hadis No: 43; 1/308 Hadis No: 81; 1/334 Hadis No: 20; 1/341 Hadis No:l; 1/353 Hadis No: 39; 1/374 Hadis No: 94; 2/32 Hadis No: 16; 2/36 Hadis No: 41; 2/205 Hadis No: 24; 2/292 Hadis No: 33, 34; 2/309 Hadis No: 85; 2/320 Hadis No: 4. Bu konu istifade edilecek konulardan olup bu konuda daha önce yazan bir kimse görmedim. Cenab-ı Hakka ihsan ettiği lütfun-dan dolayı hamdolsun.

muhaddislerin böyle bir hadis hakkındaki; "Bunun aslı yoktur", ifadesi bu hadisin her hangi bir senedinin bulunmadığı değil, bu hadisin yalan olduğu anlamına gelmektedir.

Bu çeşit kullanımın örneklerinden biri, Hafız İbn Ha-cer'in Tehzîbü't-Tehzîb kitabında (11/52-53) hadis ravilerin-den (Hişanı b. Ammar ed-Dimaşkî)'nin biyografisindeki şu ifadesidir: "Ebu Davud diyor ki: Hişam, senedi olan ama hiçbir aslı olmayan dört yüz hadis rivayet etmiştir." Bu ifadenin benzeri, Hafız Zehebî'nin Mizanü'l-İ'tidal kitabında (2/302) nakledilmektedir.

Bu kullanımın örneklerinden biri, Hafız Zehebî'nin Mi-zanul-İ'tidal kitabında (4/268) hadis râvilerinden (Nuaym b. Hammad)'ın biyografisindeki şu ifadesidir:

"Nuaym, İsa b. Yunus'dan, o Hariz b. Osman'dan, o da Abdurrahman b. Cübeyr b. Nüfeyr'den, o da babasından, babası da Avf b. Mâlik'den merfû olarak -yani senediyle Pey-

gamberimiz (s.a.v)'den—rivayet ediyor: Ümmetim yetmiş küsur fırkaya ayrılacak. Bunlar arasında ümmetim için en büyük fitne: Dinî emirlerde kendi görüşleriyle kıyas yapan ve bununla haramı helâl, helâli haram kılanlardır."

Muhammed b. Ali b. Hamza el-Mervezî anlatıyor: Yahya b. Maîn'e bu hadisi sordum. İbn Maîn:

- Bunun aslı yoktur, dedi. Bunun üzerine:

- Peki!. Hadisi rivayet eden Nuaym nasıl biridir? dedim. İbn Maîn:

- Sika (Güvenilir bir ravi)'dir, dedi. Ben:

- Peki!. Böyle güvenilir bir ravi, nasıl bâtil bir hadisi nakledebiliyor? dedim. İbn Maîn:

- Makbul olduğunu zannederek nakletmiş olabilir, dedi.

Ebu Davud diyor ki: Nuaym b. Hammad'm Peygamberimiz (s.a.v)'den senediyle rivayet ettiği yirmi kadar hadis vardır ki, hiç birinin aslı yoktur. Ebu Zür'a ed-Dimaşkî diyor ki: Nuaym b.

Hammad'm bize Velid b. Müslim'den; onun İbn Câbir'den; onun da İbn Ebî Zekeriyya'dan; onun da Reca b. Hayve'den; onun da Nevvas b. Sem'an'dan rivayet ettiği; "Allah vahiyle konuştuğu zaman..." hadisini hocam Dü-haym'e arz ettim. Dühaym: Bunun aslı yoktur, dedi." Hafız Zehebî'nin Afgan'daki ifadesi burada sona ermektedir.

Hafız Süyûtî'nin el-Leâli'l-Masnûa fî'l-Ehadîsi'l-Mevzûa kitabında ve onun kaynağı olan İbnül-Cevzî'nin tenkid edilen kitabı el-Mevzûât kitabında pek çok yerde her iki âlimin de senediyle hadisi zikredip: (Bu hadis bâtıldır, aslı yoktur); ya da (Uydurmadır, Allah Rasûlü'nün sözü olarak aslı yoktur) dediklerim görüyorsun. Bu örneklerden biri için bakınız: el-Leâli'l-Masnûa: 1/11

İşaret ettiğim yerlerden biri de İbnü'l-Cevzî (r.a)'nin; el-Mevzûât kitabında (1/331-332) "Osman b. Affan'ın Faziletleri Babı"nda zikrettiği

şu ifadesidir: "İbrahim b. Abdillâh el-Farîsî anlatıyor: Bize Yahya b. Şebîb el-Yemânî anlattı. Dedi ki: Humeyd et-Tavîl'in, bize Enes b. Mâlik'den rivayet ettiğine göre; Peygamberimiz (s.a.v) şöyle buyurdu: "Cennete girdim. Bir elma aldım ve onu kestim, içinden bir huri çıktı. Gözlerinin kirpikleri kartal tüyleri gibiydi. Bu huri kıza: Sen kime aitsin? dedim. Ben Osman b. Affan'a aidim, dedi."

Muhammed b. Serîyy el-Kantarî anlatıyor: Bize Yahya b. Şebîb; Humeyd'den; o da Enes'den rivayet ettiğine göre; Peygamberimiz (s.a.v) şöyle buyurdu: "Cennete girdim. Elime bir elma konuldu. Onu elimde evirip çevirmeye başladım. Elma parçalandı, içinden hoşlanılacak bir huri çıktı. Kaşları kartalların pençelerinin tüyleri gibiydi. Bu huri kıza: Sen kime aitsin? dedim. Ben haksız yere öldürülen Osman b. Affan'a aidim, dedi." Bunu Abbas b. Muhammed el-Alevî, Ammar b. Harun el-Müstemlî'den; o Hammad b.

Seleme'den; o Sabit'ten; o da Enes'den aynı şekilde rivayet etti.

(İbnü'l-Cevzî diyor ki:) Bu hadisin Allah Rasûlü (s.a. v)'nden nakli sahih değildir. İlk iki tarikin birleştiği nokta (Yahya b. Şebib)'dir. Onun hakkında İbn Hıbban: Sevrî'nin rivayet etmediği hadisleri Sevrî'den rivayet etmiştir. Bu râvî, hüccet olarak kabul edilemez, demiştir.

Üçüncü tarik râvileri arasında (Abbas b. Muhammed el-Alevî) bulunmaktadır. İbn Hıbban onun hakkında: Ammar b. Harun'dan aslı olmayan hadisler rivayet etmektedir, demiştir.

(İbnü'l-Cevzî devamla diyor ki:) Bu hadis, ne Hammad, ne Sabit, ne Enes, ne de Allah Rasûlü (s.a.v)'nün kelâmından hiçbir aslı bulunmayan bir şeydir. Ukaylî: Bu hadis, uydurmadır, aslı yoktur, demiştir." İbnü'l-Cevzî'nin Mevzû-&£'taki ifadesi burada sona ermektedir.

Gazzalî, İhyâu Ulûmi'd-Diride (4/606) "Her Gün Okunan Evradın Tertibi" bölümü birinci

babında; Kürz b. Vebe-re'nin; Şam halkından bir adamdan, onun da İbrahim et-Teymî'den rivayet ettiğine göre; Hızır aleyhisselâm, İbrahim et-Teymî'ye -iki sayfayı aşan uzun bir dua olan- el-Müsebbeatü'1-aşır duasını Öğretti ve Bu duayı bana Muhammed (s.a.v) verdi, dedi" hadisini zikretmektedir.

Hafız Irakî de İhya Tahrici'nde bu hadis hakkında şu notu düşmüştür: "Kürz b. Vebere hadisinin aslı yoktur. Hızır'ın Peygamberimiz (s.a.v) ile buluştuğu ya da buluşmadığı, Hızır'ın hayatta, olduğu ya da vefat ettiği şeklinde hiçbir hadis sahih değildir."

Gördüğünüz gibi, bütün bu hadislerin isnadı bulunmaktadır. Ancak bu isnadlar çürük ve düşük isnadlardır. Bu sebeple hadis âlimleri bu hadisler hakkında: Bunların aslı yoktur, demişlerdir. Bu ifadeleriyle bunların uydurma ve yalan hadisler olduklarını anlatmak istemektedirler.

C- Hadis âlimleri bazen de; "Bu hadisin ne

kitapta ne de sahih veya zayıf sünnette aslı yoktur", demektedirler. Bununla söz konusu hadisin manasının ve muhtevasının şer'î nasslardan tamamen uzak olduğunu ve bunun manasını genel olarak destekleyecek bir delil bulunmadığını ifade etmektedirler.

D- Hadis âlimleri bazen de; "Bu hadisin ne kitapta ne de sahih sünnette aslı yoktur", demektedirler. Bununla söz konusu hadisin manasının ve lafzı muhtevasının ne Kur'ân-ı Kerim'de, ne de Allah Rasûlü (s.a.v)'nden sabit olan sahih bir hadiste yer almadığını ifade etmektedirler. Bu konudaki olumsuz ifadeleri, bu hadisin muhtevasının sabit olan şer'î nasslarda bulunmadığını, zayıf rivayetlerde bulunabileceği şeklinde anlaşılabilir.

Bu ifadeler arasındaki farklılık, bu ilimle meşgul olanlar tarafından kolaylıkla anlaşılmaktadır. Önceki Örneklerde geçtiği gibi;

bu farklılık bazı karinelerle de anlaşılmaktadır.^{7[7]}

II. "Bu Hadisi Bilmiyorum" (Ma Vakaftü Aleyh)

"Bunu bilmiyorum", "Bunu bilemedim", "Buna vâkıf olamadım", "Bunun aslını bilmiyorum", "Bunun aslını bulamayodur) olumsuzluk sigasıyla gelmiştir. Bunun yanında olumlu si-ga ile gelen (Lehû as/ün/Bunun aslı vardır) ifadesi de zikredilebilir.

Hadis âlimlerinin; (Asıl) kelimesini hem olumlu hem de olumsuz olarak kullandıklarının belirtilmesi ve bu ifadeler arasındaki farklılığın daha açık şekilde ortaya konulması için burada muhaddislerin (Lehû aslün/Butun aslı vardır) şeklindeki ifadelerini de zikretmeyi arzu ettim.

^{7[7]} Yukarıda zikredilen bu ifadeler, (Lâ asle lehû/Bunun aslı

Zira birbirlerine zıt olanlar, birbirlerinin güzelliklerini ortaya koyarlar. Eşya zıddı ile ayırdedilebilir. (a) Hafız İbn Hacer Hedyü's-Sar  kitabının sonunda (2/201) İmam Buharî'nin biyografisinde şöyle demiştir: "Süleym b. Mücahid diyor ki: Muhammed b. İsmail -yani Buharî- bana şöyle dedi: Sahabe ve tabi n hadislerinden -yani mevkuf hadislerden- rivayet ettiğim her hadisin mutlaka Allah'ın Kitabından ve Ras l' n n Sünnetinden bir aslı vardır."

Buharî'nin buradaki (Mutlaka onun bir aslı vardır), ifadesi o hadisin Kitab ve Sünnette sabit olduğunun ifadesidir. Zira sahabe ve tabiînin dinî meselelerdeki sözleri, onların Kitab ve Sünnet bilgilerine dayanır. Söz konusu hadisin (aslının var olması)'nın anlamı budur.

<b) İbn Arrak, Tenzihü'ş-Şerîati'l-Merf a kitabında (2/383) şu hadisi nakletmektedir: "Cennette bir  arşı vardır. Orada alış veriş yok, sadece kadın-erkek suretleri (resimleri) vardır.

Bir erkek bir sureti beğenirse o surete girer. Orada hiçbir kimsenin benzerlerini görmediği güzellikte beyaz gözlü huriler topluluğu vardır. Onlar yüksek sesle şöyle derler: Biz ebedîyiz, yok olmayız. Biz razı olanlarız, hiç kızmayız. Biz yumuşak tenlileriz, hiç kurumayız. Ne mutlu bizi alanlara!. Ne mutlu bizim aldıklarımıza!.." (İbn Arrak devamla diyor ki:) "Bu hadisi Abdullah b. Ahmed, Zevâidü'l-Müsned'de Hz. Ali (r.a) hadisi olarak rivayet etmiştir. Bu hadis, sahih değildir. İsnadında (Abdurrahman b. İshak Ebu Şey-be el-Vasitî) vardır. O, metruk (günlük hayatta yalancılıkla suçlanması sebebiyle terk edilen) bir râvidir."

İbn Hacer el-Kavlü'l-Müsedded'de İbn Arrak'ın bu görüşünü tenkit etmek üzere şöyle demiştir: "Bu hadisi Tirmizî, adı geçen (İbn İsdım", "Bunun aslına vakıf olamadım," "Bu lafızla bilmiyorum", "Bu lafızla görmedim", "Bunu bulamadım", "Bunu bu şekilde bulamadım", "Bu

konuda hiç bir şey vârid olmadı", "Ne bunu tahrir eden, ne de isnadı bilinmiyor" ve benzeri ifahak) tariki ile tahrir etmiş ve "garibdir", demiş, aynı râvinin bir başka hadisinin "hasen" olduğuna hükmetmiştir. Hakim, bu râvi tarikiyle gelen bir başka hadisin "sahih" olduğuna hükmetmiştir. İbn Huzeyme de Sahih'inde onun hadisini tahrir etmiş, ancak "(Abdurrahman) hakkında hâlâ gönlümde bir şeyler var", demiştir. Bu hadisin Câbir hadisi olarak gelen bir şahidi bulunmaktadır. Bu şahidi Taberanî el-Evsat'ta; Ebu Nuaym Sıfatü'l-Cenne kitabında rivayet etmiştir. Bunun senedinde (Câbir b. Yezid el-Cu'fî) bulunak-tadır. Bu râvi ise, zayıftır.

Bu hadiste garip karşılanan husus, "Bir erkek -oradaki- bir sureti beğenirse, o surete girer", ifadesidir. Kanaatimce; orada o sureti beğenen erkeğin şekli değişmekte, oradaki surete benzemektedir, yoksa gerçekte o suretin içine girecek değildir.

Suretler ve resimlerle ilgili cümle hariç; (Cennetteki çarşı) hadisinin aslı Müslim'in Sahih'inde Enes hadisi olarak, Tirmizî ve İbn Mace'de ise Ebu Hureyre hadisi olarak geçmektedir." İbn Hacer'in sözü burada sona ermektedir.

Hafız İbn Hacer, az önce geçen ifadesinde bu hadisin bir kısmıyla ilgili olan ve çeşitli tariklerle gelen sahih bir aslının bulunduğu kanaatine varmıştır. Bu da sonuçta Müsned hadisinin bir aslının bulunduğunu, böylece İbnü'l-Cevzî'nin verdiği "uydurma hadis" hükmünün reddedilmesi gerektiğini göstermektedir. (c) Allâme Aliyyü'l-Karî'nin Mirkatü'l-Mefatîh Şerhu Mişkâti'l-Mesabîh kitabında (4/445) şu ifade yer almaktadır: "Hadis sarihlerinden biri diyor ki: Akîk taşından yüzük kullanılması, onun fakirliği gidermesi, mübarek oluşu ve akik taşından yüzük kullanan kimsenin daima hayır içinde olacağı hakkında rivayet edilen hadislerin hiç biri, hadis

hafızlarının ifadelerine göre sabit değildir. (Aliyyü'l-Karî devamla şöyle diyor:) "Akik taşından yüzük kullanın. Zira o mübarektir", hadisini Ukaylî Zayıf Râviler kitabında; İbn Lâl Mekârimü'l-Ahlâk kitabında, Hakim Tarihinde; Beyhakî, Ha-tib, İbn Asakir ve Deylemî Müsnedü'l-Firdevs kitabında Hz. Aîşe (r.anhâ)'dan rivayet etmiştir. Hadis tariklerinin çokluğu hadisin aslının bulunduğunu göstermektedir. İbn Adiyy, Kâmilde Enes'den; "Akik taşından yüzük edinin. Zira o fakirliği giderir, hadeler, tanınmış hadis hafızlarından biri tarafından kullanılıp da bu hükmü -hadis hafızlarından- hiçbir kimse reddetmediği takdirde, bu durum o hadis hakkında uydurma hükmünün verilmesi için yeterlidir.

Süyûtî, Tedrîbü'r-Ravî'de (s.195) Hadis Çeşitlerinin Yirmi Üçüncüsü konusunun sonlarında diyor ki: "Hafız İbn Ha-cer: Hadisler hakkında derin bilgisi olan münekkıd bir hadis

hafızı, bir hadis hakkında; "Bunu bilmiyorum", derse; o hadisin reddi konusunda bu ifadeye güvenilir, demiştir."

Süyûtî devamla diyor ki: "Zira hadislerin derlenmesinden ve telif edilen kitaplara başvurulmasından sonra, bir hafızın başka hadis hafızlarının ifadeleri hakkında bilgi sahibi olmaması uzak bir ihtimaldir. Tercih edilen görüş, böyle bir hadisin bulunmadığı şeklindedir."

Yine Süyûtî, aynı eserde (s. 180) Hadis Çeşitlerinin Yirmi Birincisi konusunda şöyle diyor: "İbnü's-Sübkî'nin Cem'u'l- Cevami' adlı eserinde Mahsul ve başka eserlerden naklen deniliyor ki: Yalan olduğu kesin olan hadislerden biri, rivayetler arasında derin araştırma yapıldığı halde ne râvilerin gönüllerinde ne de kitapların derinliklerinde bulunamayan hadislerdir. Mu'temed müellifi bu şekilde ifade etmiştir. İzz b. Cemâa da şöyle demiştir: Bu konunun kesinlik ifade ettiği tartışılabilir. Ancak bu durumun zann-

ı gâlib ifade etmesi kesin olan son noktadır."

dişini rivayet etmiştir." Aliyyü'l-Karî'nin sözü burada sona ermektedir.

Aliyyü'l-Karî'nin; (Hadis tariklerinin çokluğu hadisin aslının bulunduğunu göstermektedir), ifadesi hadisin sonuçta sabit olduğunu göstermektedir. Bunun örneklerinden biri elinizdeki kitapta "Din, temizlik üzerine bina edilmiştir", şeklindeki 86. hadiste gelecektir. Bu hadis hakkındaki notumuzda hadisin aslının bulunduğunu yani sonuçta hadisin sabit olduğunu göreceksiniz. Bu İfadenin benzerleri, tahrir kitaplarında göreceğiniz gibi, sayılamayacak kadar çoktur.

İbn Arrak Tenzîhü's-Şerîati'l-Merfûââ (1/7-8) şöyle di-vor "Uydurma hadisin bazı alâmetleri vardır: Bunlardan biri İmam Fahreddin Razî'nin zikrettiği gibi; hadisin hadislerin istikrar bulup derlenip toplandığı bir zamanda rivayet edilmiş olup araştırıldığı halde ne râvilerin hafızalarında

ne de kitapların derinliklerinde bulunamam asıdır. Sahabe asrına yakın dönemde henüz hadisler istikrar bulup derlenme-miştı. O dönemde ravilerden biri başkalarının bilmediğı bir hadisi rivayet edebilirdi.

Hafız Alâî diyor ki: "Böyle bir araştırmayı İmam Ahmed, Ali b. Medînî, Yahya b. Maîn ve bunlardan sonra yaşayan Buharî, Ebu Hatim, Ebu Zür'a ile sonrakilerden Nesaî, Darakutnî gibi; ancak bütün hadisler hakkında ya da hadislerin büyük çoğunluğu hakkında bilgi sahibi olan büyük hadis hafızı yapabilir.

Zira bir hadisin uydurma olduğuna hükmedebilmek, -genellikle- hadisin bütün tariklerinin toplanması ve uzak beldelerde rivayet edilen hadislerin tamamı veya büyük bir kısmı hakkında bilgi sahibi olmakla mümkündür. Kavilerin rivayet ettikleri hadislerle rivayet etmedikleri hadisler ancak bu şekilde ayırdedilebilir. Bu mertebeye ulaşmayanlar, bula-

madığı bir hadis için nasıl uydurmadır diye hükmedebilirler?

İbn Arrak devamla diyor ki: Bundan anlıyoruz ki, Hafız Alâî'nin zikrettiği hadis hafızlarından biri veya onların emsali ^{8[8]} böyle bir zat bir hadis hakkında; "Ben bunu hadis olarak bilmiyorum", ya da "Bunun aslı yoktur", derse bu ifade, o hadisin uydurma olduğuna hükmedilmesi için yeterlidir. Doğrusunu bilen Allah'tır!.." İbn Arrak'ın ifadesi, parantez arası ilavesiyle birlikte burada sona ermektedir.

III. "Bu Hadis Sahih Değildir" (Lâ Yasıhhu)

^{8[8]} Meselâ: Hafız Ziyaeddin Makdisî, İbn Salâh, Münzirî, Nevevî, İbn Dakikî'ı-Iyd, İbn Teymiyye, Mizzî, Zehebî, Sübkî, Zeylaî, İbn Kesîr, İbn Receb, Irakî, Heysemî, İbn Hacer, Sehavî, Süyûtî gibi son dönem hadis hafızları da bunlara ilave edilebilir.

Bir hadis hakkında: "Sahih olamaz", "Sabit olamaz", "Sahih olmadı", "Sabit olmadı", "Sahih değildir", "Sabit değildir", "Bu konuda hiçbir şey sabit olmadı" gibi tâbirler zayıf râviler veya uydurma hadisler kitaplarında kullanıldığında bu ifadeler; "Bu hadis uydurmadır, kesinlikle sahîh (makbul) olarak nitelendirilemez" demektir.^{9[9]}

Bu ifadeler, ahkâm hadisleri hakkında kullanıldığında ise, bu ifadelerle anlatılmak istenen husus, bu hadisin ıstılahı anlamda "sahîh olmaması"dır.

Üstadımız İmam Kevserî (r.a) İntikadü'l-Mugnî ani'l-Hıfz ve'l-Kitab adlı esere yazdığı takdim yazısında (s. 11) diyor ki: "Uyarı:

^{9[9]} Hadis hafızları, kendi görüşlerine göre hadislere verilecek hüküm açık olsa bile; hükümlerinde ve lafızlarında daima gözettileri ihtiyatlı ifade kullanma prensibini korumaları; açık ve net lafızlara ancak önemli bir münasebet olduğu takdirde nadiren başvurmaları sebebiyle bu ifadeleri kullanmaktadırlar.

Zamanının nâdir müsniid hadis âlimlerinden İbn Himmat ed-Dimaşkî, et-Tenkât ve'l-İfade fî Tahric Ehadîs Hatimetî Sifri's-Seâdeh kitabında diyor ki: 'Buharî gibi ahkâm hadisleri hakkında eser yazan âlimler (Lem ya-sıhh Sahih değildir) ifadeleriyle ıstılahı anlamdaki sahihli-ği ifade etmektedirler.' Uydurma hadisler ve zayıf râviler hakkında eser yazan âlimler ise (Lem yasıhh/Sahih değildir) ve (Lem yesbüt/Sâhit değildir) ifadeleriyle daha genel bir manayı ifade etmektedirler. Birinci ifadeye göre; ıstılahı anlamda sahih olmayan hadis; hasen veya zayıf olabilir. İkinci ifade ise hadisin batıl ve asılsız olduğunu gerektirir."

Üstadımız İmam Kevserî (r.a) adı geçen kitabın mukaddimesinde (s. 9) Ukaylî'nin Zayıf Râviler kitabında Sahi-hayn ricalinden pek çok kimseyi cerh etmesi tavrıyla ilgili olarak diyor ki: "Ukaylî'nin bu kitabı zayıf râviler hakkında olduğuna göre -bir hadis hakkındaki- (La yasıhh/Sahih değildir) ve (Lâ yesbütü/S&bit

değildir) şeklindeki ifadelerden; zamanının nâdir müsnid hadis âlimlerinden İbn Himmat ed-Dinaşkî'nin dediği gibi; o hadisin yalan olarak uydurulmuş manası anlaşılmaktadır.

Yine üstadımız. Kevserî, Makalâtü'l-Kevserî kitabında (s. 391) şöyle diyor: "Hadis münekkıdlerinin zayıf ve metruk râviler kitaplarında bir hadis hakkındaki (Lâ yasıhh/Sahih değildir) şeklindeki ifadeleri, bu ilim ehlinin açıkça ifade ettikleri gibi; bu hadisin bâtil olduğu manasında olup "sahih olmasa bile hasendir" manasında değildir. İntikadü'l-Muğn mukaddimesinde açıkladığım gibi; ahkâm hadisleri kitaplarında durum tamamen farklıdır."

"Sahih Değildir" (Lâ yasıhhu) İstilahının Özel Kullanımından Habersiz Olan Bazı Günümüz Alimleri

Abdülfettah (Ebu Gudde) diyor ki: Son

dönem ve çağdaş âlimlerden pek çoğu (Lâ yasıhhu) ıstılahının kullanılış şeklinden habersiz bulunmaktadırlar.

1. Bedreddin ez-Zerkeşî: Bu ıstılahtan habersiz olan son donem âlimlerinden biri: İmam, muhaddis, fakîh, usulcü, çok yönlü âlim Bedreddin Ebû Abdillâh Muhammed b. Baha-dur b. Abdillâh ez-Zerkeşî eş-Şafî el-Mısırî (r.a)'dir. (745-794).

Süyutî'nin el-Leâli'l-Masnûa (1/11), İbn Arrak'm et-Tenzîhü's-Şeriatî't-Merfûa (1/140) ve Leknevî'nin er-Raf ue't-Tekmîl kitabında (II. bsk s.138) naklettiği gibi; Zerkeşî, İbn Salâhın Mukaddimesi üzerine yazdığı Afa,fce£'inde şöyle demektedir:

"Bizim (Bu hadis uydurmadır) sözümüz ile (Lâ yasıhhl Sahih değildir) sözümüz arasında büyük fark bulunmaktadır. Zira birincisi yalan ve uydurmayı isbat etmekte, ikincisi ise hadisin hiç sabit olmadığını haber vermektedir. Bu ikinci

ifadeden hadisin mevcut olmadığı anlamı çıkmaz. Bu mana, İbnü'l-Cevzî'nin (La yasıhh/Sahih değildir) ve benzeri ifadeler kullandığı her hadiste bulunmaktadır." Zerkeşî'nin sözü burada sona ermektedir.

Zerkeşî'nin bu sözü iki açıdan tenkide değer bulunmaktadır:

Birincisi: Bu ifadelerin ahkâm hadisleri kitaplarında kullanılması ile uydurma hadisler, zayıf ve metruk râviler kitaplarında kullanılması arasında aynm yapmaksızın genel bir hüküm verilmesi yanlıştır.

ikincisi: Zerkeşî'nin; "Bu mana, İbnü'l-Cevzî'nin {La ya-si/ıA/Sahih değildir) ve benzeri ifadeler kullandığı her hadiste bulunmaktadır", ifadesidir ki, bu görüş kesinlikle reddedilmeye layık bir görüştür. Zira İbnü'l-Cevzî kitabını "Ahkâm Hadisleri" konusunda değil, "Uydurma Hadisler" konusunda telif etmiştir. Dolayısıyla onun bu kitabında ele aldığı bir hadis hakkında;

(Lâ yasıhh/Sahih değildir) veya (Leyse bi-sabit, Lâ yesbütü! Sabit değildir) demesi bir başka hadis hakkında (bâtıl) demesi gibidir. İbnü'l-Cevzî, hadisin sahih olmaması ya da sabit olmaması şeklinde verdiği hükmün manası, o hadisin bâtıl olmasıdır, anlayışıyla doğru yolda yürümektedir. Zira onun bu ifadeleri, ahkâm hadisleri hakkında değil, uydurma hadisler hakkındadır.^{10[10]}

^{10[10]} Hafız Zehebî (r.a)'nin Mizanul-l'tidal fî Esmâ-i'r-Rical kitabında (1/521) "Hasen b. Muhammed b. Yahya el-Alevî"nin biyografisinde şöyle deniliyor: Bu zat hayasızlık edip İshak ed-Deberî'den; o da Abdürrezzak'dan -uydurma olduğu- güneş gibi açık bir isnadla "Ali, beşerin en hayırlıydır. Kabul etmeyen kâfir olur", sözünü hadis olarak nakl etmiştir.

Yine -Hatib-i Bağdadî- İshak ed-Deberî'den; o Abdürrezzak'dan, o Ma'mer'den; o Muhammed b. Münkedir'den, o Abdullah b. Samit'ten; o da Ebu Zerr'den merfû olarak: "Ali ve zürriyeti kıyamet gününe kadar vasileri mühürlerler", sözünü hadis olarak rivayet etmiştir.

Bu iki söz, îshak ed-Deberî el-Alevî'nin yalancılığı ve rafizî olduğuna delâlet etmektedir. Bu Alevî'nin iftirada bulunması şaşılacak bir şey değildir. Asıl hayret edilecek olan şey, Hatib'in -Bağdadî'nin Tarihu Bağdad (7/421)'daki— biyografisindeki şu sözüdür: Bize Hasen b. Ebî Talib nakletti, dedi ki: Bize Muhammed b. İshak el-Ka-ni'î nakletti, dedi ki: Bana en-Neseb kitabının müellifi Ebu Muhammed Hasen b. Muhammed b. Yahya nakletti, dedi ki: Bize İshak b. İbrahim nakletti, dedi ki: Bize Abdürrezzak nakletti. Bize Servî, Muhammed b. Münkedir'den, o da Câbir'den merfû olarak şu hadisi nakletti: "Ali, beşerin en hayırlısıdır, kabul etmeyen kâfir olur." —Tarihu Bağdad'daki ifade ise; "Ali, beşerin en hayırlısıdır, bundan şüphe eden kâfir olur", şeklindedir. -Hatib- daha sonra şöyle demiştir: "Bu, münker bir hadistir. Bunu bu isnadla Hasen el-Alevî'den başkası rivayet etmemiştir. Bu, sabit değildir. Zehebî diyor ki: Hadis hafızları, "Sabit değildir", ifadesini bu söz gibi apaçık bâtıl olan bir söz hakkında değil, "Kulleteyn hadisi" ve "Dayı mirasçı olur", gibi hadisler hakkında kullanır. Rezil-rüsvay olmaktan Allah'a sığınırız."

İbnü'l-Cevzî'nin Mevzuat kitabında hakkında (Lâ ya-sıhhi Sahih değildir) ifadesini kullandığı hadisleri saydım. Bunların sayısı üç yüz hadisi geçti. Süyûtî'nin İbnü'l-Cevzî'yi -tenkit ettiği- hadislerdeki tenkidi (Lâ yasıhh/ Sahih değildir) sözünün manası hadisin bâtlı olmasıdır, yoksa ıstılahı açıdan sahih olduğunu reddedip hasen ve zayıf olduğunu isbat etmek değildir. Bu mana, her iki üstadın yani İbnü'l- Cevzî veya

Abdülfezzah -Ebu Gudde- diyor ki: "Hatib (Leyse bisabit/Sâbit değildir) ifadesiyle hadisin "batıl" olduğu manasını kasdetmekte-dir. Hadis hakkındaki "Bu, münker bir hadistir. Bunu bu isnadla Hasen el-Alevî'den başkası rivayet etmemiştir", sözü bunu desteklemektedir. Bu hadisin bâtlı olduğu şeklindeki hüküm konusunda Hatib-i Bağdadî ile Zehebî (r.a) arasında fark bulunmamaktadır. Fakat Zehebî, bu kuraldan habersiz kalmış ve Hatib-i Bağdadî'nin sözü hakkında tamamlayıcı yorum yapmakta acele davranmıştır. Doğrusunu en iyi bilen Allah'tır!..

Süyûtî (r.a)'nin aklından bile geçmemiştir. İbnü'l-Cevzî kitabının mukaddimesinde (1/30,52) kitabını "şeriatımızı inanılması imkânsız olan sözlerden uzak kılmak ve meşru olmayan şeylerle amel etmekten sakındırmak için uydurma hadisleri derleyip telif ettiğini" açıkça ifade etmektedir.

Süyûtî ise, el-Leâli'l-Masnûa kitabının sonunda (2/474) şöyle demiştir: "İbnul-Cevzî Mevzuat kitabının mukaddimesinde (1/29,35) şöyle diyor: Hadisler altı kısımdır... Altıncısı: Yalan olduğu kesin olan uydurma hadisler ki bunlar bazen gerçekten uydurma olabilirler. Bazen de başkalarının sözleri olduğu halde Rasûlullah (s.a.v) adına uydurulmuş olabilirler." Bütün bu ifadeler İbnu 1-Cevzî'ye aittir." Süyûtî'nin sözü burada sona ermektedir.

2. Süyûtî, İbn Arrak ve AliyyÜl-Karî gibi bir grup âlim, bu konuda İmam Zerkeşî'ye tabi olmuşlar, onun bu sözünü aynen kabul etmiş,

hatta istifade edip takdir ederek nakl etmişlerdir.

Bu âlimlerden Süyûtî, el~Leâli'l~Masnûa'da (1/11); İbn Arrak Tenzîhü's-Şeriatî'l-Merfûa'da (1/14); müellif Aliyyü'l-Karî bu kitabın başında (s.44) ve el-Mevzûâtü'l-Kübra kitabının mukaddimesinin sonunda bu görüşü zikretmiş, hatta müellif el-Mevzûâtü'l-Kübra da bu görüşü tatbik etmiş, "Çamur yemek haramdır", hadisi ile "Kim bu Beytullah'ı bir hafta tavaf ederse.." hadislerinde bunu uygulamıştır.

3. Abdülhayy el-Leknevî: Yine bu âlimlerden Abdül-hayy el-Leknevî, er-Raf ve't-Tekmîl kitabında (6. Uyarı)'yı bu konuya tahsis etmiş, Zerkeşî ve Aliyyü'l-Karî'nin sözlerini istifade ve takdir makamında zikretmiş, onların sözleriyle başkalarının bu konudaki sözlerini birbirleriyle kaynaştırmış, ancak er-Raf ve't-Tekmîl kitabının sonundaki (s. 378-381) bir sözü üzerine yazdığım dipnotta açıkladığım gibi; Leknevî, yaptığı nakilleri tutarlı bir şekilde

zikredememiş, bu konuyu ilmî bir şekilde çözememiştir.

4. Cemaleddin el-Kasimî: Bu âlimlerden Cemaleddin el-Kasimî, Kavaidut-Tahdîs kitabında (I. bsk. s.104) Zerke-şî'nin sözünü yine istifade ve takdir makamında zikretmiştir.

5. Muhammed Hadır Huseyn: Çağdaş âlimlerden olup bu ıstılahtan habersiz olan âlimlerden biri olan Üstadımız Büyük Allâme Ezher Şeyhi Seyyid Muhammed el-Hadır Huseyn et-Tunisî el-Mısrî (r.a), Ömer b. Bedr el-Mavsilî'nin el-Muğnî anil-Hıfz ve'l-Kitab kitabına yazdığı mukaddimesinde Zerkeşî'nin görüşünü benimsemiştir. Ayrıca âlimlerden pek çokları da aynı görüşü benimsemişlerdir.

6. Abdurrahman el-MualHmî: Bu zat, Şevkânî'nin el-Fevaidü'l-Mecmua fi'l-Ehadî-si'l-Mevzûa kitabına yazdığı ta'likatta (s.19-20) önce Şevkâ-nî'nin şu sözünü zikretmiştir: "Müezzinin; (Eşhedü enne Muhammeder-Rasûlullah) sözü

esnasında şehadet parmakların içini göze sürme hadisi hakkında İbn Tahir Tezkirede; sahih değildir, demiştir.

Allâme Muallimi (r.a), bu hadis hakkında şu notu düşmüştür: "(Lâ yasıhh / Sahih değildir) ifadesi -az da olsa-kuvveti olan bir hadis için kullanılır. Halbuki sünneti bilen kişi, bu hadisin "bâtıl" olduğu konusunda tereddüt etmez.

Yine Şevkânî şöyle demiştir: "Kim müezzinin; (Eşhedü enne Muhammede'r-Rasûlullah) sözünü işittiğinde, Merhaba ey sevgilim ve gözümün nuru Abdullah oğlu Muhammed, derse ve baş parmaklarını öper ve gözlerine koyarsa, gözleri kör olmaz ve asla göz ağrısı çekmez." Bu hadis hakkında Tezkirede; sahih değildir, denilmiştir."

Allâme Muallimi (r.a), bu ikinci hadis hakkında ise şu notu düşmüştür: "Makasîd'da denilmiştir ki: Bu hadisi mutasavvıflardan biri, içinde meçhul râviler bulunan munkatı' (kesintili)

bir senedle Hızır'dan (!) nakletmiştir." Muallimi diyor ki: Ben de diyorum ki: Bu gibi hadisler hakkında (Lâ yasıhhf Sahih değildir) ifadesi ile yetinilir mi?" Muallimi'nin sözü burada sona ermektedir.

Muallimi bu ıstılahı bilseydi; Şevkânî'nin ve onun bu ifadesini nakledenlerin, bu iki hadisin hiç şüphesiz "bâtıl" oldukları görüşüne uygun olarak doğru yolda olduklarını, her hangi bir itiraza gerek olmadığını görecekti.

7. İbn Arrak: Tenzlhuş-Şeriatî'l-Merfûada (1/140); İb-nü'l-Cevzî'nin Mevzuat kitabında (1/112) zikredip (Lâ ya-sıhhi Sahih değildir) hükmünü verdiği şu hadisi zikretmiştir: "Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, Allah bir peygamberine kendisiyle onun arasında bir vahiy indirmiş-se, mutlaka Arapça indirmiştir. Sonra o Peygamber de kavmine onların diliyle duyurmuştur." İbn Adiyy bunu Ebu Hu-reyre hadisi olarak tahrir etmiştir. Hadis sahih değildir.

Senedinde (Selman b. Erkam) vardır. Metruktür, hiçbir şey değildir."

Bunun ardından İbn Arrak şöyle demiştir: "Zerkeşî, İbn Salah üzerine yazdığı Nüket'inde yer alan şu ifadesi sebebiyle tenkide uğramıştır: "Bizim (bu hadis uydurmadır) sözümüz ile (Lâ yasıhh/S&hih değildir) sözümüz arasında büyük fark bulunmaktadır. Zira birincisi yalan ve uydurmayı isbat etmekte, ikincisi ise hadisin hiç sabit olmadığını haber vermektedir. Bu ikinci ifadeden hadisin hiç var olmadığı anlamı çıkmaz. Bu mana, İbnü'l-Cevzî'nin (La yasıhh/Sahih değildir) ve benzeri ifadeler kullandığı her hadiste bulunmaktadır."

İbn Arrak diyor ki: Sanki burada bu şekilde ifade edilen ince bir nükte bulunmaktadır. Zira hadisin uydurma olduğuna delâlet eden bir ipucu ortaya çıkmamıştır. Son noktada ona göre hadis, uydurma olabilir. Zira metruk veya yalancı râvi yoluyla gelmiştir. Bu sebeple uydurma hadisler

arasına sokulmuş olabilir. Uydurma hadisler arasına sokulmuş olma ihtimali, hadisin ancak yalancı veya yalancılıkla suçlanan sadece bir kişiden nakledilmesi durumunda caiz olabilir.

Hafız İbn Hacer, bu sonuncusunu -yani yalancılıkla suçlanan kişiyi- Nuhbe'de (metruk) vasfıyla özel olarak ayırmış, (Uydurma Hadisler) sırasında zikretmemiş; el-Kavlü'l-Müsedded de ise rüyada bu hadis için Uydurma isminin kullanılabileceğini zikretmiştir.

Göreceksiniz ki; İbnü'l-Cevzî'nin bazı ricali sebebiyle illetli saydığı hadislerin pek çoğunda, tenkit edilen raviler yalnız kalmamışlardır. "Hadis hafızının; (La yasıhh/Sahih değildir) ve benzeri ifadesi, benim zikrettiğim nükte sebebiyle ise; bu güzel bir ıstılahtır."

Abdülfettah -Ebu Gudde- diyor ki: "İbn Arrak'ın, İbn Cevzî'nin sözlerinden bu sonucu çıkarması, hatalı bir sonuç çıkarmadır. İbn Arrak, İbnü'l-Cevzî'nin kitabını asıl konusundan

çıkarmış, onun zikrettiği uydurma hadisleri (Onun görüşüne göre uydurma olması muhtemel olan hadisler) diye saymıştır!... Bu, son derece hatalı bir ifade şeklidir. Sebebi ise, İbn Arrak'ın bu konudaki önemli kaideden habersiz olmasıdır.

İbn Arrak, İbnü'l-Cevzî'nin sözünde bir parça doğrudan sapma ihtimali görünce; sözün sonunda vardığı netice konusundaki tereddüdünü şöyle ifade etmiştir: "Hadîs hafızının; (La yasıhlh Sahih değildir) ve benzeri ifadesi, benim zikrettiğim nükte sebebiyle ise; bu güzel bir ıstılahtır."

Benim cevabım şudur: Bu kaide, İbn Arrak'ın zikrettiği nükte sebebiyle değil; âlimlerin ifadelerinde gelenek haline getirdikleri ve Muhaddis İbn Himmat ed-Dimaşkî'nin açık bir ibare ve veciz bir lafızla özetleyip kalıba döktüğü kaidedir.^{11[11]}

^{11[11]} Ayrıca İbn Arrak, adı geçen kitabında nakledilen sözünün sonunda bu hatalı sonuca varmasıyla ilgili

olarak şunu zikretmiştir: "Bu güzel bir ıstılahtır. Zehebî Muğnî'nin sonlarında buna dikkat çekerek yalancılıkları sebebiyle ittifakla terk edilen râvilerden söz söylerken şöyle demiştir: Râvilerden biri tek olarak Allah Rasûlü (s.a.v)'nden bir hadis naklettiği takdirde; o râvinin hadisini rivayet etmek, ancak o râvinin durumunu açığa vurmak, onun sakıt (düşük) bir kimse olduğunu açıklamak ve haberinin sahih olmadığını bildirmek şartıyla helâl olabilir. Eğer o hadisin metninde onun uydurma olduğuna dair karineler (ipuçları) varsa ona dikkat çekilir ve insanlar o çeşit hadislere karşı sakındırılır." İbn Arrak'm sözü burada sona ermektedir. Bu ifadede birkaç hata bulunmaktadır:

İlk olarak: Bu sözü Zehebî, Manî'nin sonlarında değil, Divanü'd-Duafa ve'l-Metrûkîn {s. 273}'de zikretmektedir. Zira Zehebî, Diva-nü'd-Duafa ve'l-Metrûkîn kitabının sonunda ricali beş tabakaya ayırmış ve şöyle buyurmuştur: "...Beşinci Tabaka: Ebu'l-Bahterî Vehb b. Vehbe'1-Kadı, Muhammed b. Said el-Maslub, Mukatil b. Süleyman, Kelbî ve benzerleri gibi; uydurma hadisleri rivayet etmeleri, belâlar getirmeleri ve yalancılıkları sebebiyle terk edilmeleri konusunda ittifak edilen

İbn Arrak'm kitabı Tenzihü'ş-Şeriat'l-Merfûa anil-Ah-bari'ş-Şenâti'l-Mevzûa gibi uydurma hadisler kitaplarından biri açıldığında orada hadisler hakkında yüzlerce defa; "Sahih değildir, sabit değildir" denilerek hükmedildiği

râvilerdir. Bu kişilerden sadece biri, Allah Rasulü (s.a.v)'nden bir rivayette bulunduğu takdirde bunun rivayeti helâl değildir...

İkinci hata: İbn Arrak'm naklettiği Zehebî'nin sözü; hakkında (sahih değildir) denilen hadis (uydurmadır) denilen hadis arasındaki ayrım yapma sonucu değildir. Zehebî, bu sözüyle hadis uydurmakla meşhur olan yalancılardan birinden bir hadis naklettiğinde durumunu bilmeyen kimse aldanır endişesiyle; o hadisle birlikte onu rivayet eden râvisinin hadis uyduran yalancı biri olduğu da zikredilmelidir. Zehebî, hadis sahih değildir ve uydurma değildir diye hükmedilmemesini kasdetmemiştir. Zehebî'nin sözünde ne bu ıstılah; ne de İbn Arrak'm anladığı ayrıma dikkat çekilmemiştir. Doğrusunu en iyi bilen Allah'tır!..

görülür.

Meselâ: Burada her babın sadece (Birinci Fasil) hadislerinden, yani müellif îbn Arrak'm mukaddimesinde söyleyip açıkladığı gibi; İbnul-Cevzî'nin uydurma olduğuna hükmettiği ve başkaları tarafından muhalefet edilmeyen hadislerden bir kısmım zikre delim: Sayfa 134 Hadis 2; s. 170 Hadis 4; s. 171 Hadis 5; s. 179 Hadis 32; s. 172 Hadis 9; s. 173 Hadis 10; s. 174 Hadis 14; s. 175 Hadis 17, 19; s. 176 Hadis 25; s. 178 Hadis 28; s. 179 Hadis 32; s. 228 Hadis 3; s. 321 Hadis 4; s. 328 Hadis 12; s. 342 Hadis 7; s. 345 Hadis 10; s. 357 Hadis 52; s. 365 Hadis 71.

İkinci ve Üçüncü Fasil bir yana; hadisleri ittifakla uydurma olan (birinci fasıl)da (Lâ yasıhl Sahih değildir) ifadesinin yer aldığı bu yerlere baktığın zaman; îbn Arrak (r.a)'ın beklentisi ve desteklediği görüşün yanlışlığı ortaya çıkmaktadır.

Bunun sebebi, daha önce ifade ettiğim gibi,

İbn Him-mat'm dile getirdiği kaideden habersiz olmasıdır.

**Muhaddislerin, (Lâ yasıhh) İfadesini
Uydurma Hadisler Kitaplarında "Bâtıl"
Mânasında Kullandıklarına Dair Örnekler**

Bu şerefli ilme talip olanlara açıklayıcı bir örnek olması için; (bâtıl) ifadesinin (Lâ yasıhh, Leyse bi-sahihl Sahih değildir) veya (Lâ yesbütü, Leyse bi-sabiiJ Sabit değildir) ifadesiyle aynı manada olduğunu açık bir şekilde ifade eden belirten muhaddislerin ibarelerinden bir kısmım burada nakletmeyi uygun görüyorum:

1. İbnu 1-Cevzî, Mevzuat kitabında (1/113) Cenab-ı Hakkın; "Ey Musa!.. Sana on bin dil kuvvetiyle konuşuyorum. Bende bütün dillerin kuvveti var. Ben hepsinden daha güçlüyüm3', ifadelerinin yer aldığı; Allah'ın Hz. Musa'ya Tur Gününde Hz. Musa ile konuşması hadisini ele

alınca; bu hadisin hemen ardında; "sahih değildir", dedi. Süyûtî el-Leâh'l-Masnûada (1/12) bunu; "Ben de derim ki: Bu hadisin uydurma olduğu şeklinde verilen hüküm tartışmalıdır" diyerek tenkit etti.

Süyûtî'nin bu sözü ile; İbnul-Cevzî'nin bu hadis hakkında kullandığı; "sahih değildir" ifadesinin "uydurmadır" manasında olduğunu kesin olarak ifade ettiği çok açıktır. Hatta Süyûtî, İbnü'l-Cevzî'nin bu hükmü hakkındaki tenkisinde; "Ben de derim ki: Bu hadisin uydurma olduğu şeklinde verilen hüküm tartışmalıdır", ifadesini kullanmıştır.

2. İbnü'l-Kayyim, el-Menaru'l-Münîfde (s. 67) şöyle diyor: "Hızır konusunun ve Hızır'ın hayatta olduğunun zikre-dildiği hadislerin hepsi yalandır. Onun hayatta olduğu hakkındaki tek bir hadis bile sahih değildir."

3. Yine İhmi'l-Kayyim el-Menaru'l-Münîfde (s.120) şöyle diyor: "Abdest azalarını yıkarken

okunacak duaların hepsi bâtıldır. Bu konuda sahih olan hiçbir şey yoktur."

4. Hafız İbn Receb el-Hanbelî, Letaifü'l-Maarif fi-ma li-Mevasimi'l-Am minel-Vezâif kitabında (s. 123) şöyle diyor: "Receb ayına özel bir namaz yoktur. Receb ayının ilk Cuma gecesi olan Regaib Gecesi Namazının fazileti konusunda rivayet edilen hadisler yalan ve bâtıldır, sahih değildir. Bu namaz bütün âlimlere göre bid'attir."

5. Hafız Sehavî, el-Makasidü'l-Hasene'de (s.130) "(Gül, Peygamberimiz'in terinden veya Burak'ın terinden yaratıldı), hadisi hakkında şöyle demiştir: "Nevevî: Sahih değildir, demiştir. Üstadımız Hafız İbn Hacer de aynı şekilde; Bu hadis uydurmadır, demiştir. Daha önce İbn Asakir de aynı görüşü ifade etmiştir." (Aynı ifade kitabımızda 71. Hadiste gelecektir.)

6. Hafız Sehavî, el-Makasidü'l-Hasene (s. 49)'da: "Pirinç hadisi sabit değildir. Lâm harfinde {Lev kâne) hadisi olarak gelecektir." Lâm harfinde

(s. 346)'da ise; "Pirinç adam olsaydı, yumuşak bir adam olurdu", üstadımız diyor ki: "Üstadımız Hafız İbn Hacer bu hadis uydurmadır, demiştir. Bunun bâtil ve uydurma olduğunu açıkça ifade edenlerden biri, Ebu Abdillâh İbnul-Kayyim olup, el-Hedyü'n-Nebeu'de (3/330) bunu ifade etmiştir."

7- Süyûtî, Zeylül-Mevzûât'ta Kitâbü'l-İlim başında (s. 33) şöyle diyor: "Hatib, senediyle İbn Ömer'den merfu olarak; ilim taşıyanlar, dünyada Peygamberlerin halifeleri, ahirette ise şehidlerdendir, hadisini rivayet etmiş ve şöyle demiştir: "Hatib diyor ki: Buxidden münkerdir. Bunu bu isnadla sadece üstadımız Ebu'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed el-Bistâmî'-den yazdık. Bu, sabit değildir. İbnü'l-Cevzî, bunu el-İlel kitabında zikretmiş, Mizan müellifi ise; bu bâtil bir haberdir, demiştir."

8. Süyûtî, yine Zeylül-Mevzûât'ta. (s. 202) diyor ki: "Hafız Mizzî şöyle demiştir: Bu

Ved'âniyye hadislerinde belirtilen senedlerle Peygamberimiz (s.a.v)'den nakledilen tek bir hadis bile sahih değildir. Bunlar çalıntıdır. Bunları İbn Ved'an, ilk defa uyduran kişiden yani Zeyd b. Rifaa el-Hâşimî'den çalmıştır. Zeyd, Allah'ın yaratıkları arasında hadis konusunda en câhil, hayası en az, yalan konusunda en cür'etkâr kişi olup bu hadislerin büyük bir kısmını Hadis ehli arasında sahih ve meşhur olan bazı senedler kullanarak uydurmuştur."

9. Süyûtî, yine Zeylül-Mevzûât'ta (s. 203) diyor ki: "Ne-vevî'nin Fetvalarında veya başka eserlerinde bâtıldır, diye zikrettiği hadisler bölümü: Nevevî'ye; Kim nefsi bilirse Rabbini bilir, Kim Rabbini bilirse dili sürçer, hadisi sabit midir? diye soruldu. Nevevî: Sabit değildir, diye cevap verdi. Nevevî'ye; Hz. Ali'nin: Hz. Peygamber (s.a.v)'i yıkadığımda göz pınarlarının suyunu emdim ve içtim, ilklerin ve sonların ilmine vâris oldum, sözü sorulduğunda; Nevevî:

Sahih değildir, diye cevap verdi.

10. Süyûtî Leâlide (1/211) diyor ki: Ya Ali!., Tuza devam etmelisin. Zira o, cüzzam, alacalık, cinnet gibi yetmiş derde şifadır. Sahih değildir. Bununla suçlanan Abdullah b. Ahmed b. Amir veya babasıdır. Çünkü bu ikisi ehl-i beytten hepsi bâtil olan bir nüsha rivayet etmektedirler."

11. İbnü'l-Cevzî, Mevzuat kitabında (3/35), Süyûtî Leâli'de (2/253) ve İbn Arrak Tenzîhü's-Şerîati'l-Merfûa' da (2/242) diyor ki: Ebu Hureyre'den rivayet edildiğine göre Allah Rasûlü şöyle buyurmuştur: Ehl-i Beytin yemekleri az, karınları nurlu olur. Sahih değildir. Ukaylî diyor ki: Hadisin senedindeki (Abdullah b. Muttalib) meçhuldür. Hadisi mahfuz olmayıp münkerdir. Ahmed diyor ki: İbn Muttalib'in üstadı olan Hasen b. Zekvan'ın hadisleri bâtildir."

12. İbn Arrak, Tenzîhü's-Şerîati'l-Merfûada. Kitabu'l-At'ime'de (2/236) İbnü'l-Cevzî'nin uydurma olduğuna hükmedip de başkalarının

mu Halefet etmediği hadisler için ayırdığı Birinci Bölümde şöyle diyor: Kim baklayı kabuğuyla beraber yerse, Allah o kimseden yediği kadar dert çıkarır. Bu hadisi Darakutnî ve İbn Adiyy Hz. Aiše (r.a) hadisi olarak rivayet etmişlerdir. Sahih değildir. Birinci rivayette Bekr b. Abdil-lah Ebu Asım, ikinci rivayette ise -meçhul râvi- Abdullah b. Ömer el-Hurasanî bulunmaktadır. Abdüssamed b. Mutayr bu ikisini desteklemektedir. Sanki bu hadisi o çalmış ve isnadını değiştirmiş gibidir. Zehebî Mizan'da diyor ki: İbn Adiyy: Bu bâtıldır, demiş, (Abdüssamed b. Mutayr) hakkında ise: "o, řu bâtıl hadisin sahibidir" demiştir.

13. İbn Arrak, yine Tenzh'ř-şerti'l-Merfa da (2/ 193); "İbn mer'den rivayet ediliyor: Kim bir yiyeceği kırk gün saklarsa, o Allah'tan, Allah da ondan uzak olur, hadisini nakledip şöyle demiştir: "Bu hadisi, Ahmed Müsned'inde rivayet etmiştir. Sahih değildir. Senesinde Asbağ b. Zeyd vardır ki o, yalnız başına

rivayet ettiğinde hüccet olarak kabul edilmez." İbn Arrak'ın bu ifadesini Hafız Irakî ve İbn Ha-cer tenkid etmişler ve Irakî: Bu hadisin uydurma olduğu tartışılır, demiştir."

14. Yine Tenzîhü's-Şerîati'l-Merfûa da (2/241) şöyle denilmektedir: İbn Abbas'dan şu hadis rivayet edilmektedir:

Sizden biriniz bir yemeğe davet edilir de yemek istemezse; afiyet olsun, demesin. Zira afiyet Cennet ehline aittir. Bu hadisi Darakutnî rivayet etmiştir. Sahih değildir. Zehebî Telhîsu'l-Mevzûât'ta diyor ki: Bu bâtıldır. Zira Allah şöyle buyurmaktadır: "Onu afiyetle ve hoşlukla yiyin."

15. el-Masnû isimli elinizdeki kitapta 373 no.lu ölmeden önce ölünüz, hadisi hakkında şöyle deniliyor: Askalâni: Bu sabit değildir, demiştir."

Bu konuda verdiğimiz örneklerden başka sağa sola serpilmiş pek çok Örnek daha bulunmaktadır. Araştırmacılar, kaynaklarda bunları görecektir. Belirtilen Örneklerle yeti-

nelim. Başarı Allah'tandır.

**Bu Kitapta Yer Alan Hadisler
Hakkında "Uydurmadır, Asılsızdır"
Hükmü Verilirken Kullanılan Lafız
Sigaları**

Bu kitaptaki hadislere "bâtıl (asılsız, geçersiz)" olduğu hükmü verilirken kullanılan lafız sigaları hakkında bu siga-larm hadislerdeki ve paragr afî ardaki yerlerine işaret ederek, istatistikî bilgi vermeyi uygun gördüm. Bu kitap başka eserler için ölçü kabul edilecek olursa; bu bilgi, her lafzın münek-kid hadis hafızlarının sözlerinde az veya çok kullanılışı hakkında istatistikî örnek şeklinde kabul edilebilir.

Bu istatistikî bilgi vesilesi ile, araştırmacının Hadis Ricali, Cerh-Ta'dil ve Uydurma Hadisler kitaplarında gördüğü ıstılahı lafızların büyük bir kısmını ihtiva eden bir çizelge elde edilebilir.

Hadisin yalan, uydurma ve bâtil olduğu ya da hadis olmadığı şeklinde açıkça ifade edildiği lafızlara temas etmedim. Bu lafızları dokuz grupta topladım. Bütün bu lafızların sayısı aşağıdaki sıralama üe 61 sigayı bulmaktadır:

BİRİNCİ GRUP: (Ash yoktur) vb.

İKİNCİ GRUP: (Sabit değildir) vb.

S. Hadis No^ 13, 15, 18, 31, 33, 36, 38, 41, 57, 69, 75, 78, 90, 92, 101, 103, 106, 115, 120, 137, 148, 150, 180, 191, 196, 200, 204, 214, 217, 221, 227, 232, 235, 242, 248, 249, 251, 253, 261, 264, 283, 288, 301, 303, 315, 324, 325, 336, 341, 344, 354, 355, 360, 364, 378, 379, 383, 385, 390, 391, 395, 399, 417, 425, 458, 463, 472, 475.

9. Hadis No: 332.

10. Hadis No: 37, 47, 108, 121, 129, 222, 350.

11. Hadis No: 28, 63,116, 211, 289, 318.

12. Hadis No: 55, 91, 159, 327, 421,466, 470, 473.

13. Hadis No: 9, 18, 32, 96, 113, 140, 199,
223, 384, 414.

14. Hadis No: 238, 277, 308.

15. Hadis No: 257.

16. Hadis No: 144.

17. Hadis No: 141

18. Hadis No: 74

19. Hadis No: 74

20. Hadis No: 65, 275

21. Hadis No: 85.

22. Hadis No: 139.

ÜÇÜNCÜ GRUP: (Sahih olamaz, Sahih
değildir) vb.

DÖRDÜNCÜ GRUP: (BiHnmiyor) vb.

23. Hadis No: 215, 327.

24. Hadis No: 4, 446.

25. Hadis No: 160.

26. Hadis No: 476.

27. Hadis No: 373.

28. Hadis No: 27, 76, 269, 299, 348.

29. Hadis No: 61.
30. Hadis No: 39, 54, 71, 131, 246, 345, 362, 366, 388, 402, 427, 438, 463.
31. Hadis No: 134.
32. Hadis No: 300.
33. Hadis No: 167.
34. Hadis No: 421.
35. Hadis No: 293.
36. Hadis No: 216.
37. Hadis No: 47, 260.
38. Hadis No: 33, 195, 326.
- 56
- BEŞİNCİ GRUP: (Bulunamadı) vb.
- ALTINCI GRUP: (Bilgi sahibi depim) vb.
39. Hadis No: 282, 329.
40. Hadis No: 309.
41. Hadis No: 43
42. Hadis No: 1, 2, 12, 16, 82, 126, 170, 186, 205, 209, 273, 386.
43. Hadis No: 98, 158, 163, 381.

44. Hadis No: 285.
45. Hadis No: 58, 73, 86.
46. Hadis No: 51, 60, 171, 256, 357.
47. Hadis No: 8, 46, 64, 109, 143, 179, 387,
459, 462.
48. Hadis No: 305.
49. Hadis No: 88.
50. Hadis No: 3, H; 24, 62, 77, 127, 135, 155,
185, 188, 263, 280,
296, 356.
51. Hadis No: 21, 247,. 279, 295.
52. Hadis No: 192.
53. Hadis No: 132.
Uydurma Hadislerle ilgili İstılahlar
YEDİNCİ GRUP: (Bilmiyorum) vb.
SEKİZİNCİ GRUP: (Hatırlamıyorum) vb.
DOKUZUNCU GRUP: (Münkerdir) vb.
Bu giriş bölümünü, bu kitaptaki çalışmayı
ilim talebeleri ve diğer mü'minlere yararlanmaları
ümidiyle

54. Hadis
55. Hadis
56. Hadis
57. Hadis
58. Hadis
59. Hadis
60. Hadis
61. Hadis
62. Hadis
63. Hadis
64. Hadis
65. Hadis
66. Hadis
67. Hadis
No: 128.
No: 294
No: 224.
No: 40.
No: 107, 239.
No: 284.

No: 359.

No: 367.

No: 136.

No: 367.

No: 463.

No: 453.

No: 398.

No: 66, 406, 455.

takdim ediyorum. Bu çalışmayı güzel bir şekilde sunabilmek ve kolaylaştırabilmek için elimden geldiği kadar gayret ettim. İşte çalışmam elinizdedir. Bu konuda açıklama yapıp sözü uzatacak değilim. Nezih Sünnet'e hizmet etme, Sünnet'i yaşama, eserlerini ve ilimlerini yayma konusunda beni başarılı kılmasını Cenab-ı

Hak'dan niyaz ederim.

Bu çalışmamı kabul etmesini, ecrimi bol kılmasını, hatalarımı ve günahlarımı affetmesini, kusurlarımı ve ayıplarımı örtmesini Cenab-ı Hak'dan ümid ediyorum. O çok çok bağışlayıcı ve

son derece merhamet edicidir. Bu kitaptan veya hizmet ettiğim diğer kitaplardan istifade edenlerin bana faydalı olacak sâlih dualarından mahrum kalmayacağım inşallah.

Sözlerimi İmam İbnü'l-Cevzî (r.a)'nin şu duasıyla noktalıyorum:

"Allahım! Senin dinini anlatan dile; sana ulaştıran ilimlere nazar eden göze; sana hizmet yolunda yürüyen ayağa; Rasûlünün hadisini yazan ele azab etme! Senin izzetin aşkına, beni Cehennem'e koyma! Ehli gayet iyi biliyor ki, ben senin dinini savunuyordum. Allahım!.."

Amin!.

Beyrut, 01 Cemaziyelevvel 1389 H.

Abdülfettah EBU GUDDE

(Rahmetullahi Aleyh)

Müellif
Mukaddimesi

Aliyyü'l-Kari'nin

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla
Allah'a sonsuz hamdolsun... Seçtiği kullarına
selâm olsun...

Her şeyi yoktan var eden Allah'ın rahmetine
en muhtaç kulu Ali bin Sultan Muhammed el-Karî
diyor ki:

Hadis hafızlarından bir gurubun, halk
dilinde meşhur olan hadisleri derlediklerini; bu
hadisler arasında hangilerinin sahih, hasen, zayıf
veya uydurma olduklarını güzel bir metotla
açıkladıklarını görünce; sabit olan hadislerin
sınırı hatta sayısı bile tesbit edilemeyeceği için,
sadece hakkında "Bunun aslı yoktur" veya "Bu
uydurmadır" denilen hadislerle yetinerek, bu
asılsız ve uydurma hadislerin en güzel şekilde
tesbit edilmesine vesile olması için, bu konuda
yazılanları özetleme düşüncesi gönlüme doğdu.

Hadis hafızlarının uydurma olup olmadığı
konusunda ihtilaf ettikleri hadisler, bir rivayette
uydurma ama diğer rivayette sahih olabileceği

için, bu çeşit ihtilaflı hadisleri bu kitapta hiç zikretmedim.^{12[12]}

Zira bütün bu görüşler, muhaddislerin hadislerin sened-lerini incelemeleri sonucu vardıkları görüşlerdir. Aksi takdirde sahih olarak görülen hadisin gerçekte uydurma, uydurma hadisin ise gerçekte sahih olması; hatta yakînî ilim ifade etme konusunda kesin ve açık olan mütevatir hadis olması bile aklen caiz olacağı için; ^{13[13]} itimad konusunda kesinlik aramaya gerek

^{12[12]} Bu ifade genel olarak ve çoğunlukla doğru olsa da, bazı dipnotlarda görüleceği gibi; müellif, bu eserinde uydurma olduklarında ihtilaf edilen bazı hadislerle, uydurma olmayıp da zayıf, hasen, hatta sahih olan bazı hadislere de yer vermektedir. Örnek olarak; 25, 58, 73, 93, 94, 95, 103, 104, 111, 118, 142, 201, 203, 220, 237 no.lu hadislere ve diğerlerine bakabilirsiniz..

^{13[13]} Bu ihtimal, yalancı râvinin meselâ bir rivayette doğru söylemesi ihtimali gibidir. Bu iki ihtimalden her biri, her hangi bir delilden kaynaklanmamaktadır. Dolayısıyla

yoktur.

Bu sebeptendir ki, Zerkeşî şöyle demiştir: "Bizim (Sahih değildir) ifademizle (Uydurmadır) ifademiz arasında açık bir fark bulunmaktadır. Zira bir hadisin uydurma olması, o hadiste yalanın sabit olması demektir. (Sahih değildir) sözümüz ise, hadisin güvenilir râviler kanalıyla sabit olmadığını bildirmektedir. Bu ifade, hadisin tamamen asılsız olduğu anlamında değildir."^{14[14]}

iltifat edilemeyecek tamamen atılacak yanlış bir kanaat olarak kabul edilmelidir.

^{14[14]} Evet, bu görüş ahkâm hadisleri konusunda doğrudur. Ancak kitaba yazdığım giriş bölümünde geniş bir şekilde açıkladığım gibi; bu görüş, uydurma hadisler konusunda isabetli bir görüş değildir. Zira uydurma hadisler hakkında kullanılan "Bu hadis sahih değildir", ifadesi; "Bu hadis bâtıldır", ifadesi gibidir. Müellif, bu konuyu derinliğine inceleyememiş, yukarıda geçen ifadesinde Zerkeşî ile birlikte aynı görüşü benimsemiştir. Daha sonra müellif, uydurma olduğunda ittifak edilen bir

Allah'tan isabetli olanı göstererek muvaffak kılmasını niyaz ediyorum. Doğru yola iletecek olan sadece Allah'tır.

UYDURMA OLDUĞUNDA İTTİFAK EDİLEN HADİS METİNLERİ

« I » Harfiyle Başlayan Uydurma Hadisler

1. HADİS: "iyilik yaptığın kimsenin kötülüğünden sakın." ^{15[15]} Sehavî: Bunu -hadis

çok hadis hakkında bu eserde nakledeceği veya söyleyeceği "Sahih değildir" veya "Sabit değildir" ifadele-riyle çelişkiye düşecektir.

^{15[15]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.46; İbnü'd-Deyba': Temyiz: s.14; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s. 105; Aclunî, Keşf: 1/44. Sehavî'nin sözünün devamı şöyledir: "Bu söz, selef âlimlerinden birinin sözü o-labilir. Herkes için geçerli bir ifade değildir. Değerli kimseler hakkında değil, seviyesiz

olarak- bilmiyorum, demiştir.^{16[16]}

kimseler hakkında söylenmiş olmalıdır/'

^{16[16]} Lâ a'rifuhu/Bunu bilmiyorum) ifadesi veya benzeri bir ifade, hadis hafızlarından biri tarafından kullanılmışsa ve ciddî bir tenkide uğramamışsa; o hadisin uydurma olduğuna hükme-dilmesi için yeterlidir.

Ibn Arrak, Tenzihü's-ŞerâtiTMerfûa'da (1/7-8) şöyle diyor: "Uydurma hadisin bazı alâmetleri vardır: Bunlardan biri, İ> mam Fahreddin Razî'nin zikrettiği gibi; hadisin, hadislerin istikrar bulup derlenip toplandığı bir zamanda rivayet edilmiş olup araştırıldığı halde ne râvilerin hafızalarında ne de kitapların derinliklerinde bulunamamasıdır. Sahabe asrı ile ona yakın dönemde henüz hadisler istikrar bulup derlenmemişti. O dönemde râvilerden biri başkalarının bilmediği bir hadisi rivayet edebilirdi."

Hafız Alâî diyor ki: "Böyle bir araştırmayı ancak; İmam Ahmed, Ali b. Medîni, Yahya b. Maîn ve bunlardan sonra yaşayan Buhârî, Ebu Hatim, Ebu Zür:a ile sonrakilerden Nesaî, Darakut-nı gibi bütün hadisler hakkında ya da hadislerin büyük çoğunluğu hakkında bilgi sahibi olan büyük hadis hafızı yapabilir. Zira bir hadisin uydurma

olduğuna hükmedebilmek, genellikle hadi"
sin bütün tariklerim toplamak ve uzak beldelerde rivayet edilen hadislerin tamamı veya büyük bir kısmı hakkında bilgi sahibi olmakla mümkündür. Râvilerin rivayet ettikleri hadislerle rivayet etmedikleri hadisler ancak bu şekilde ayırd edilebilir. Bu mertebeye ulaşmayanlar, bulamadığı bir hadis için nasıl uydurmadır diye hükmedebilirler?"

İbn Arrak devamla diyor ki: "Bundan anlıyoruz ki, Hafız Alâi'-nin zikrettiğı hadis hafızlarından biri veya onların emsali (Meselâ: Hafız Ziyaeddin Makdisî, İbn Salâh, Münzirî, Nevevî, İbn DakıkıTıyd, İbn Teymiyye, Mizzî, Zehebi, Sübkî, Zeylaî, İbn Kesir, İbn Receb, Irakî, Heysemî, İbn Hacer, Sehavî, Süyûtî gibi son dönem, hadis hafızları da bu listeye ilave edilebilir, diyorum. Abdülfettah Ebu Gudde) böyle bir zat bir hadis hakkında; 'Ben bunu hadis olarak bilmiyorum', ya da 'Bunun aslı yoktur', derse bu ifade, o hadisin uydurma olduğuna hükme-dilmesi için yeterlidir. Doğrusunu en iyi bilen Allah dır!.." İbn Arrak'm ifadesi, parantez arası ilavesiyle birlikte burada sona ermektedir. Bu konunun geniş açıklaması mukaddimede (s.28" 39 arası) geçmişti. Oraya

2. HADİS: "Soğuktan sakınınız. Zira o kardeşiniz Ebu'd-Derdâ'ya soğuk öldürmüştür."^{17[17]} Sehavî: Bunu -hadis olarak- bilmiyorum, demiştir.^{18[18]}

3. HADİS: "Bulaşıcı hastalığa yakalananlardan sakının." ^{19[19]} Sehavî: Bunu -hadis olarak- görmedim, demiştir.^{20[20]}

bakınız.

^{17[17]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.17; AliyyüTKarî, Kübrn: s. 104; Aclunî, Keşf: 1/39; Hut, Esne'bMetaih s.29.

^{18[18]} Ebu'd-Derdâ (r.a) sahabî olup, Allah Rasûlü (s.a.v)'nden sonra da uzun bir müddet yaşamış, Hz. Osman'ın halifeliği es~ nasında hicrî 32 yılında vefat etmiştir. Soğuktan öldüğü sabit değildir.

^{19[19]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.18; İbnü'd-Deyba': Temyiz: s.13; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s. 104; Aclunî, Keşf: 1/40; Hut, EsneTMe-talih s.29

^{20[20]} Sehavî'nin el-Makasîdü'1-Hasene (s.18)'deki ifadesinin devamı şöyledir: Bulaşıcı hastalığa yakalananlardan sakınma emri, halkın zannettiği gibi -bulaşıcı hastalığa yakalananlardan uzaklaşma anlamında-

olmayıp hastalığın bulaşmasından korkarak kaçınma anlamında olabilir. Buharî'nin Sahibinde (Tıb 19 Fethu'bBarî: 10/158 Hadis No: 5707) ve Müslim'in Sahih'iade (Selâm Bab 33 Şerhu'n-Nevevî: 14/213 Hadis No: 2220) Ebu Hureyre (r.a)'den rivayetine göre Allah Rasûlü (s.a.v) şöyle buyurmaktadır: "Bulaşma, kuşların uğursuzluğu, baykuş uğursuzluğu, S a fer ayı uğursuzluğu yoktur. Cüzamlıdan aslandan kaçır gibi kaç." Hadisin lafzı Buharî'ye aittir. Sehavî'nin ifadesi basit tasarrufla birlikte burada sona ermektedir.

Abdülfeftah -Ebu Gudde- diyor ki: Bana göre bu hadisin manası şu şekildedir: (Lâ advâ) "Bulaşma yoktur" demek, birbirinize hastalık bulaştırmayın demektir. Yani bulaşıcı hastalığa yakalanan kişi, Allah'ın takdiriyle hastalığı bulaştırmaktan kaçınarak sağlıklı kişilerle beraber olmaktan sakınsın. Buradaki (lâ advâ) kelimesindeki (lâ); "Kime bu aylarda hac farz olursa, hacda cinsel davranışlarda bulunmak, günaha yönelmek ve tartışmak yoktur. "(Bakara: 197) mealindeki ayetinde geçen (lâ rafese) kelimesindeki (lâ) gibi nehiy (yasaklama ve sakındırma) anlamındadır: Yani hac görevlerini yerine getirme esnasında -ihramlı iken- cinsel davranışta bulunmasın,

günaha yönelmesin, tartışmasın, demektir.

Bu sahih hadisin devamındaki (ve-lâ tıyerate) kelimesindeki (lâ) da aynı şekilde nehiy (yasaklama ve sakındırma) anlamındadır. "Kuşların uğursuzluğu yoktur", demek kuşların uçuşunu uğursuz saymayın, demektir. Zira araplar Cahiliyet döneminde kuşların uçuşundan uğursuzluk anlamı çıkarırlar, onları gidecekleri yerden engellemeye çalışırlardı.

"Baykuş uğursuzluğu yoktur" (ve-lâ hâmete), demek, baykuşu uğursuz saymayın, demektir. Cahiliyette Araplar, öldürülen kişinin intikamı alınmazsa, onun ruhunun baykuş olacağına, bu baykuşun onun intikamı alınıncaya kadar "beni kanla sulayın", dediğine inanırlardı. İslâm, bu çeşit bütün batıl inançları yasaklamıştır.

& a fer ayı uğursuzluğu yoktur"(ve-lâ safera), demek Safer ayını uğursuz saymayın, demektir. Araplar, savaşın, baskınların, intikamın yasaklandığı mübarek harara aylarından çıkıp da Ölümün, savaşın, soygun ve baskınların yapıldığı Safer ayma girdiklerinde bu durum onlara çok ağır geliyordu. Bu da, Ca-hiliyette arapların Safer ayını uğursuz saymalarına sebep olmuştu. İslâm ise bu inancı yasaklamıştır. Zira vakit; mücerret vakit olması

açısından uğursuzluk veya zarar getirmez. Uğursuzluk veya zarar, insanın bu vakitte yaptığı kötülükten doğmaktadır. Kötü kişi kötülüğü işlemek suretiyle, zamana da zemine de uğursuzluk getirmektedir, aksi ise doğru değildir. Peygamberimiz (s.a.v)'in "Cüzzamhdan aslandan kaçır gibi kaç", ifadesi; aynı hadisin devamı olup bazı âlimlerin zannettiği gibi ayrı bir hadis değildir. Böylece hadisin başı ile sonu arasında tam olarak irtibat kurulmaktadır. Hikmet deryası Rasul-i Ekrem (s.a.v), sağlıklı insanın Allah Teâlâ'nın takdiriyle kendisini koruması için, hastalığa sebep olan şeylerden kaçınmasını emrettiği gibi; bulaşıcı hastalığa yakalanan hastanın da, yine Allah Teâlâ'nın takdiriyle başkalarına hastalığı bulaştırıp onları da hasta etmemesi için, sağlıklı insanlarla birlikte olma' sini yasaklamaktadır.

Bu mana, Buharî'nin Sahih inde (Tıb 54 FethuTBarî: 10/243 Hadis No: 5774) ve Müslim'in Sahihinde (Selâm Bab 33 Şerhu'r'rNevevî: 14/215 Hadis No: 2221) Ebu Hureyre (r.a)'den rivayet ettiği şu hadise tam olarak uygunluk arz etmektedir: Allah Rasûlü (s.a.v) şöyle buyurmaktadır: "Hastalıklı olan, sakın sağlıklı olanla beraber olmasın. "Hadisin lafzı Buhari'ye a-ittir. Bu

hadiste Rasûlullah (s.a.v), hastalıklı develerin sahibine, bu develeri sağlıklı develerin yanına koymayı yasaklamaktadır. Bunun sebebi, Allah Teâlâ'nın takdiriyle meydana gelecek olan bulaşma olayıdır.

Dolayısıyla İslâm, maddî varlıklarda bulaşma olayını kabul etmektedir. Hatta manevî konularda bile bulaşma olayı kabul edilmektedir. Peygamber Efendimiz (s.a.v) buyuruyorlar ki: "Kişi, arkadaşının dini üzerinedir. Sizden biriniz, kiminle arkadaşlık yaptığına iyi baksın. "Bu hadisi Ebu Davud (4/259) ve Tirmizî (9/223 Zühd 45); Ebu Hureyre'den rivayet etmişlerdir. Yine Peygamberimiz şöyle buyurmaktadır: "Sadece mü'minle arkadaşlık yap. Yemeğini de sadece takva sahipleri yesin." Bu hadisi Ahmed (3/38), Ebu Davud (4/259 Edeb 16), Tirmizî (9/242 Zühd 56), İbn Hıbban (1/383) ve Hakim (4/128); Ebu Sa'id el-Hudrî'den rivayet etmişlerdir.

Yine Peygamberimiz şöyle buyurmaktadır: "Her doğan çocuk, fitrat üzerine doğar. Onu yahudi, necusi veya nasranî yapan ana-babasıdır." Bu hadisi Buharî (3/197 Cenaiz 80) ve Müslim (16/207 Kader 35) rivayet etmiştir. Bu lafız, Buharî'ye aittir. Yani ana-baba, çocuğunun

4. HADİS: "Hızır ve İlyas (a.s)'ın her yıl hac mevsiminde Mina'da buluşması hakkındaki hadis: ^{21[21]} Askalânî

di"yor ki: Bu konuda hiçbir şey sabit olmamıştır.

5. HADİS: "Toplanın ve ellerinizi kaldırın," dedi. Toplandık ve ellerimizi kaldırdık. Sonra -üç defa- şöyle buyurdu: "Allahım!.. Kur'ân'm kaybolmaması için Öğretmenleri bağışla. Dinîn kaybolmaması için âlimleri aziz eyle." ^{22[22]} Uydurmadır.

Aynı şekilde: "Allahım!.. öğretmenleri

Yahudi, Nasranî ve Mecusilerle birlikte olması sebebiyle onun Yahudi, Nasranî ve Mecusi olmasına sebep olmaktadır.

^{21[21]} bkz. İbn Hacer el-Askalânî, İsahe: 2/118; Sehavî. Makasid: s.22; İbnü'd-Deyba': Temyiz: s. 14. Aliyyü'l-Kari, Kübra: s. 106; Aclunî, Keşf: 1/49.

^{22[22]} bkz. Süyûtî, Leâli: 1/198; AliyyüTKarî, Kübra: s. 107; Acî Kf 1/49.

bağışla, ömürlerini uzun eyle ve kazançlarını bereketli eyle." ^{23[23]} hadisi de uydurulmuştur. Leâli'de böyle denilmiştir.^{24[24]}

6. HADİS: "Allahım!.. Kur'ânın kaybolmaması için öğretmenleri bağışla. Dinin kaybolmaması için âlimleri a-ziz eyle." ^{25[25]} Uydurmadır. Leâli'de böyle denilmiştir.^{26[26]}

7. HADİS: "Allahım!.. Öğretmenleri bağışla. Ömürlerini uzun eyle ve kazançlarım bereketli eyle." ^{27[27]} Uydurmadır. Leâli'de böyle

^{23[23]} bkz. Süyûtî, Leâli: 1/198; Aliyyül-Karî, Aclunî, Keşf 1/49.

^{24[24]} Süyûtî, Leâli: 1/198-199

^{25[25]} bkz. Süyûtî, Leâli: 1/198; Aliyyü'l-Karî, Kühra: s.107; Aclunî, Keşû 1/49.

^{26[26]} Süyûtî, Leâli: 1/199. Müellif Aliyyü'l-Karî, bu ve bundan sonraki hadisi 5. hadisle birlikte zikretmiştir. Ben de bu iki hadisi dikkat çekmek için iki ayrı rakamla bağımsız iki hadis olarak zikrettim.

^{27[27]} hkz. Süyûtî, Leâli: 1/198; Aliyyü'l-Karî, Kühra: s.

denilmiştir.^{28[28]}

8. HADİS: "Allahım!.. Din hakkında bilgisizce konuşmaktan sana sığınırım." Hadis olarak bulunamamıştır.

9. HADİS: "Allahım!.. İslâm'ı iki Ömer'den biriyle destekle." ^{29[29]} Bu lafızla aslı yoktur.^{30[30]}

10. HADİS: "Dövme ile tedavi, en son

¹⁰⁷; Aclunî, Keşf 1/49.

^{28[28]} Süyûtî, Leâli: 1/198

^{29[29]} bkz. Sehavî, Makasid: s.87; İbnü'd-Deyba': Temyiz: s.38; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.132; Aclunî, Keşf: 1/210; Hut7 ^sne'7-Metalib: s.72,

^{30[30]} Bunun yerine aynı manadaki şu —hasen- hadis yeterlidir: "Allahım!.. Şu iki adamdan: Ebu Cehil veya Ömer b Hat tab'dan hangisi sana daha sevgili ise onunla islâm'ı aziz eyle." Bu hadisi Ahmed Müsned' inde (2/25), Tirmizî Cami' inde (Menakıb 17), İbn Sa'd Tahakat'ta, Beyhakî Delâil'de; Harice b. Abdillâh b. Süleyman b. Zcyd b. Sabit'ten; o Nafi'den; o da İbn Ömer'den bu lafızla merfû olarak rivayet etmiştir. (Sehavî, el-MakasidüTHasene: s.87)

tedavidir." ^{31[31]} İbnü'd-Deyba'ın dediği gibi; bu, hadis değil, (halk ara-snrda yaygın) bir sözdür.

11. HADİS: "Allah'ın kitabından bir âyet, Muham-med ve ehl'i beytinden daha hayırlıdır." ^{32[32]} Askalânî: Bunu —hadis olarak— görmedim, demiştir.

12. HADİS: "Allah, Kitabından başkasının sahih olmasını murad etmemiştir." ^{33[33]} Sehavî: Bunu -hadis olarak— bilmiyorum, demiştir.^{34[34]}

^{31[31]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.5; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.11; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s. 100; Aclunî, Keşf: 1/14.

^{32[32]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.6; İbnü'd-Deyba': Temyiz: s.11; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.100; Aclunî, Keşf 1/20; Hut, Esne'b Metalib: s.23. Sehavî, diyor ki: "Bunu -hadis olarak- görmedim. Benden önce hocam İbn Hacer el-Askaiânî de aynı ifadeyi kullanmıştır."

^{33[33]} bkz. Sehavî, Makasîd: s. 15; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s. 12 Aliyyul-Karî, Kûhra: s.101; Aclunî, Keşf: 1/35.

^{34[34]} Bu, İmam Şafii (r.a)'nin sözüdür. Şafî'nin talebesi Müzcnî diyor ki: Şafî'ye Risale kitabını seksen defa

13. HADİS: "Çocukların sünnetini gizli tutun. Nikâhı duyurun." ^{35[35]} Sehavî diyor İd: Birinci cümlemin aslı yoktur.

14. HADİS: "Allah dünya semasına inmeyi murad edince, arşından bizzat iner." ^{36[36]} Bunu

okudum. Her defasında yeni bir hata burur, "Getir, dur bakalım. Bunu düzeltelim. Allah, kendi kitabından başka bir kitabın sahih olmasını murad etmedi", derdi. Bunu İmam Abdülaziz el-Buharî, İmam Pezdevî'nin. UsulMne yazdığı Keşfü'l-Esrar adındaki şerhinin başlarında (1/4) zikretmiş, İbn Abidin de Reddiil'Muhtar haşiyesinde (1/19) nakletmiştir.

Hatib Bağdadî, Mûdihu Evhâmil-Cem' ve't-Tefrik kitabında (1/6) Müzeni'nin şu sözünü nakletmiştir: "Bir kitap aslıyla yetmiş defa karşılaştırılsa bile, yine o kitapta hata bulunur. Ak lalı, kendi kitabından başka bir kitabın sahih olmasını murad etmemiştir."

^{35[35]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.28; İbnü'd-Deyba': Temyiz: s. 16; Aliyyü'l-Karî, Kûhra: s.III; Aclunî, Keşf: 1/70; Hut, Esne'h Metaiib: s.37.

^{36[36]} bkz. Süyûtî, Zeylül-Mevzûat s.2; Sehavî, Makasîd: s.

hadis olarak rivayet eden deccaldir.^{37[37]}

15. HADİS: "Allah Teâlâ buyurdu ki: Dünyayı tahrip etmek istediğimde önce Beyt'imi

15; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s. 12; Aliyyü'1-Karî, Kühra: s.112; Aclunî, JTe'î? 1/80.

^{37[37]} Süyûtî'nin ZeylûTMevzûat (s.2'3)'ında ifade edildiği gibi: Bu sözü hadis olarak rivayet eden kişi, Ebubekir Muhammed b. Isa et-Tarasûsî'dir. Tarasûsî diyor ki: Bize Nuaym b. Hammad rivayet etti. O da şöyle dedi: Bize Cerîr rivayet etti. O Leys'den, o da Bişr'den, o da Enes'den Allah Rasûlü'nün şöyle buyurduğunu rivayet etti..." Süyûtî, bunu naklettikten sonra bu rivayete şu tenkidi yöneltmiştir: "Nuaym b. Hammad, belâlı pek çok haberleriyle bizi yordu. Onun rivayetlerini ne kadar savunabiliriz ki!.. Bu hadisi Nuaym'den rivayet eden Tarasûsî hakkında İbn Adıyy şöyle demiştir: Rivayet ettiği hadislerin çoğunun mütabii (destekleyicisi) yoktur. O, hadiste hırsızlık yapan kimseler arasındadır. Başkası ise şöyle demiştir: O, deccal bir muhaddistir. Bu hadiste belâ; ondan mı, yoksa üstadı Nuaym'den mi, bilmiyorum."

tahrip ederim. Sonra dünyayı tahrip ederim." ^{38[38]}
Irakî diyor ki: Bunun aslı yoktur.^{39[39]}

16. HADİS: 'Ya Muaz!.. Husayb ^{40[40]}
arazisine gelince oradan hızlı geç. Zira orada
huriler vardır." ^{41[41]} Bu arazi Yemen'dedir. Sehavî
diyor ki: Bunu hadis olarak bilmiyorum.

17. HADİS: "Talebe alimin önüne
oturunca, Allah o-na yetmiş rahmet kapısı açar.

^{38[38]} bkz. Gazzali, İhya: 1/243. Dipnot 1; Aliyyü'l-Karî,
Kübra: S-112; Aclunî, Keşf 1/81.

^{39[39]} Hafız Zeyneddin eHrakî, Tahrîc Ehâdisi'l-İhyâ,
KitabüT Hacc, Beytullah'm ve Mekke-ı Müşerrefe'nin
Fazileti Babı «*azzali, İhya: 1/243. Dipnot 1)

^{40[40]} Kamus7 da deniliyor ki: "Husayb -zübeyr vezninde
olup-Yemen'de bir yerdir. Kızları çok güzeldir. Husayb
arazisine girince oradan hızla geç, sözü bu yer
hakkındadır." (bkz. Firûzâbadî, el-Kamusu'ı-Muhît s.95
Il.bsk. Daru'r-Risale, Beyrut 1987 M.)

^{41[41]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.15; İbnü'd-Deyba\ Temyiz: s.
19; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s. 113; Aclunî, Keşf: 1/88.

Talebe, onun yanından kalktığında annesinden doğduğu gibi günahsız kalkar. Allah, ona her harfe karşılık yetmiş şehid sevabı verir, her hadise karşılık bir senelik ibadet yazar." ^{42[42]} ZeyJ'de: Bu uydurmadır, denilmiştir.^{43[43]}

18. HADİS: "Yatsı namazı ile akşam yemeği aynı anda olursa, önce yemekten başlayın." ^{44[44]} Irakî diyor ki: Hadis kitaplarında bu lafızla aslı yoktur.^{45[45]}

^{42[42]} Devamı şöyledir: "Allah -talebenin okuduğu- her yaprağa karşılık bir şehir bina eder. Bu şehirlerden her biri dünyanın on katı kadardır."

^{43[43]} Süyûtî, ZeylütMevzûat s.47 (bkz. Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.113; Aclunî, Keşf 1/88.

^{44[44]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.38; İbnü'd-Deyba': Temyiz: s.2ü; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.113; Aclunî, Keşf: 1/90; Hut, EsneT Metalib: s.43.

^{45[45]} Bunu Irakî Şerhu Süncni't-Tirmizî'de söylemiştir. (Sehavî, el-MakasîdüTHasene: s.38) Irakî, Tahricü Ehâdisi'l-İhya'd-a Yemek Edepleri bölümünde ise şöyle

19. HADİS: "Kur'ân okuyanın sultana sığındığını görürsen, bil ki o hırsızdır. Onun ahmaka sığındığını görürsen, bil ki o gösterişçidir. Sana: Sen şefaet et de böylece mazlumun cezasını düşüresin, ya da haksızlığı gideresin, denildiğinde aldanmaktan sakın. Zira bu İb-lis'in hilesidir. Günahkâr Kur'an okuyucuları bunu kendilerine

demoştir: "Bu konuda meşhur olan hadis: "Akşam yemeği hazır olur da namaz için kaamet getirilirse, önce yemek yiyin", şeklindedir.

Irakî'nin işaret ettiğı şu hadis, -yukarıdaki- uydurma hadise ihtiyaç bırakmamaktadır: Buharî (9/505) ve Müslim (5/45)'in Enes (r.a)'den rivayetine göre Allah Rasûlü (s.av) şöyle buyurmaktadır: "Akşam yemeği hazır olur da namaz için kaamet getirilirse, önce yemek yiyin", Bu konudaki "Yemek hazır olduğunda namaz yoktur", hadisi de sahihtir. Bu hadisi Müslim (5/47) Hz. Aişe (r.a) vasıtasıyla Peygamberimiz (s.a.v)'den rivayet etmiştir. Bu hadis, nefiy -olumsuz ifade- olup, nehiy (yasaklama) anlamındadır. Yani hiç kimse arzuladığı yemek hazır olduğunda namaz kılmasın, demektir.

basamak edindiler." Bu söz, Sevrî'nin sö-
züdür.^{46[46]}

Yine şu söz de Sevrî'nin sözüdür: "Ben kızdığını biriyle karşılaşırım da, o bana, Nasıl sabahladın? derse, kalbim ona karşı yumuşuyor. Ya insan tiritlerini yediği ve yaygılarında oturduğu kimseye nasıl karşı çıkabilir?." ^{47[47]}

Bu konuda şu zayıf hadis gelmiştir: "Allahım!.. Hiçbir fâcirin nimetini bana nasib etme ki, kalbim ona meyletmesin." ^{48[48]}

^{46[46]} Sevrî: İmam, muhaddis, müfessir ve fakih Süfyan es-Sev rîdir. Bu hadisi Ebu Nuaym eHsbehânî Hilyet.ü'l-Evliya'da (6/376-377) Süfyan es-Sevrî'nin hayatını anlatırken nakletmiş-tir. Asal nüshada bu hadisin metninde tahrif ve eksiklik olup bu eksiklik Hilye'den düzeltilmiştir.

^{47[47]} Ebu Nuaym, Hilye: 7/17

^{48[48]} Bu hadisi Gazzalî, İhya'da 12/149) Helâl ve Haram Bcîlü-mü'nde sultanlar ve zâlimlerle birlikte olmanın helâl olduğu durumlar babında zikretmiştir. Onun lafzı şu

Denilmiştir ki: Alim kimse arandığında, o şimdi e" mirin kapısında dır, denilmesi ne kadar çirkindir!..

20. HADİS: "Sevgi samimi ise, edep şartları düşer." ^{49[49]} İbnü'd"De'ba' Hadis değildir,

şekildedir: "Alla-hım!.. Hiçbir facihn nimetini bana nasib etme ki, kalbim onu sevmesin." Irakî'nin ihya TnhricTndeki lafzı da bu şekildedir. Irakî diyor ki: "Bu hadîsi İbn Murdeveyh Tefsir'de Kesir b. Atıyye vasıtasıyla ismi bilinmeyen meçhul bir râviden rivayet etmiştir. Bunu Ebu Mansur Deylemî Müsnedü"TFirdevs'de Muaz'dan; Ebu Musa el-Medînî Tazyû'l'Umûri ve'l-Eyyâm kitabında ehl'i beyt tarikiyle mürsel olarak rivayet etmiştir. Ha-dişin bütün isnadları zayıftır."

Gazzalî, bu hadisi ikinci defa ihya'da (4/298) Muhabbet, şevk ve ünsiyet bölümü'nde Muhabbetin Hakikati ve Sebepleri konusunun sonunda nakletmiştir. Irakî burada hadisi Deylemî'-den tahrir etmiş ve "zayıf ve munkatı' - kesintili- bir senedle rivayet etmiştir," ifadesini kullanmıştır.

^{49[49]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.40; İbnü'd-Deyba', Temyiz:

demıştır.

21. HADİS: "Bana salavat getirdiğinizde umumî ifade kullanın." ^{50[50]} Sehavî diyor ki: Bu lafızla görnıdını.^{51[51]}

22. HADİS: "Gölge bir buçuk iki zira'

s.21; AliyyüTKarî, Kübra: s.116; Aclunî, Keşf 1/116.

^{50[50]} bkz. Hatib, Tarihu Bağdad: 7/281; 8/105; Sehavî, Makasıd: s.40; İbnü'd'Deyba', Temyiz: s,21; Aliyyü'l'Karî, Kübra: s. 116; Aclunî, Keşf. 1/96; Hut, Esne'TMetalıb: s.45.

^{51[51]} Sehavî'nin etMakasıdüTHasene'deki (s.40) sözünün devamı şöyledir: "Bu ifade, "Bana. ve Allah'ın diğer Peygamberlerine salavat getirin. Zira Allah beni Peygamber gönderdiği gibi, onları da Peygamber olarak gönderdi." hadisinin manasıdır." Zikri geçen hadisi Bcyhakî Şüabü'l-îman'da (1/148 No: 131)Ebu Hureyre'den; Hatib Bağdadî Tarihu Bağdadıla (7/381) Enes'" -den şu lafızla rivayet etmişlerdir: "Bana,. Allah'ın nebilerine ve resullerine salavat getirin. Zira Allah beni Peygamber gönder-"tğı gibi, onları da Peygamber olarak gönderdi." Bu, zayıf bir hadistir.

arasında olursa öğle namazını kılın." ^{52[52]} Bâtıldır.

23. HADİS: "Sizden biriniz, bir yazı yazdığında o yazıya 'Beleğ'a' yazmasın. Zira o şeytan ismidir. Sadece 'Allah' yazsın." ^{53[53]} Uydurmadır. Leâî' de böyle denilmiştir.^{54[54]}

24. HADİS: "Sudan sorumlu olduğunda suda cimrilik yapma." ^{55[55]} Sehavî: Bunu —hadis olarak— görmedim, demiştir.

Sivrisinek sizden birinizin tabağına iyice

^{52[52]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.40; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.21; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.116; Aclunî, Keşf: 1/101.

^{53[53]} bkz. Süyûtî, Leâîr 1/215; Sehavî, Makasîd: s.40; İbnü'd-Deyba', Temyiz s.21; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.117; Aclunî, Keşf. 1/101.

^{54[54]} Süyûtî, Leâî: 1/215

^{55[55]} bkz. Hatib, Tarihu Bağdad: 9/52; Ebu Nuaym, Hîye: 3/14; Sehavî, Makasîd: s.44; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.23; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.117; Aclunî, Keşfîl-lüz; Hut, EsneT-Metalib: s.49.

batırın." ^{56[56]} Sahihtir, atın" ifadesi uydurma-

25. HADİS: düştüğünde onu -yemeğe-Ama "yemeğe batırın ve sonra dır. ^{57[57]} Mugrib'de böyle denilmiştir.^{58[58]}

26. HADİS: Dört şey dört şeye doymaz: Toprak yağmura, kadın erkeğe, göz bakmaya, âlim ilme doy^ maz." ^{59[59]}İbnü'l-Cevzî bunu "Mevzuat"

^{56[56]} Ebu Ubeyd: "Sineğin, hastalığa sebep olduğu gibi şifaya sebep olması için, onu yemeğe veya içeceğe iyice batırın. Bu, Allah Teâlâ'nın sineğe ilhamıyla olur", demiş; Mutamzî de Mugrib'de bunu nakletmiştir. (Biyolojik incelemelere göre; sinek, yiyecek ve içeceklere toksin salgıladığı gibi, antitoksin de salgılamaktadır. Çev.)

^{57[57]} bkz. Mutarrizî, Mugrib: 2/187; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.118; Aclunî, Keşf. 1/108.

^{58[58]} Mutamzî, Mugrib: 2/187

^{59[59]} bkz. İbnü'l-Cevzî, Mevzuat 1/234-236; Zehebi, Mizan: 1/542; Sehavî, Makasıd: s.47; İbnü'd-Deyba', Temyiz s.24; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.118; Aclunî, Keşf. 1/116; Hut, Esne't Metalib: s.51.

kitabında ^{60[60]} zikretmiştir.^{61[61]}

27. PİRİNÇ HADİSİ": ^{62[62]} Sabit değildir. İbnü'd-Deyba' bu şekilde zikretmiştir.^{63[63]}

28. HADİS: Denizdeki toprak, karadaki ahır gibidir. ^{64[64]} Bunun aslı bulunamamıştır.^{65[65]}

29. HADİS: "Niyetini saf kıl. Toprakta

^{60[60]} İbnü'l-Cevzî, Mevzuat 1/234-236

^{61[61]} Hafız Zehebî, Mizanü'l-İ'tidâ' & (1/542) bu - uydurma* hadisi Huseyn b. Ulvan el-Kelbî'nin biyografisinde onun tarikiyle nakletmiş, sonra da şöyle demiştir: "Ben de derim ki: Yalancı da yalana doymaz."

^{62[62]} Bu hadis, Lam harfinde 252 nolu hadis olarak gelecek olan; Pirinç adam olsaydı yumuşak huylu olurdu" şeklindeki hadistir.

^{63[63]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.49; İbnü'd-Deyba, Temyiz: s.25, 152; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.119; Aclunî, ^a^f 1/126; Hut, Es-ne'l-Metalik s. 100.

^{64[64]} Bazı kitaplarda "topraktaki ahır gibidir", denilmiştir.

^{65[65]} bkz. Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.119; Aclunî, Keşf 1/125.

uyu." ^{66[66]} Hadis değildir. İbnü'd-Deyba' bu şekilde zikretmiştir.^{67[67]}

30. HADİS: "Bütün dertlerin aslı, insanın

^{66[66]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.47; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.29; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.122; Aclunî, Keşf: 1/146; Hut, EsncT Metalik s.58.

^{67[67]} Yani İbnü'd-Deyba, bu hadisi Temyîzü't-Tayyib Minel Ha-bis Fî'Ma Yedûru Alâ Elsineti'ırNâs MineTHadis kitabında zikretmiştir. Ancak hadis, kitabın yayınlanmış baskılarında yoktur. Daha doğrusu ben onu bu baskılarda bulamadım. Kitabın aslı olan Sehavî'nin el-Makasîdü'THasene Fî Beyan Kesir Mine'i-Ehadîsi'l-Müştehra Ale'hElsine kitabında (s.61) mevcuttur. (Bu hadis, Temyîzü't-Tayyib kitabının elimizdeki Daru'l-Kütübü'lİlmiyye Beyrut 1401/1991 tarihli yeni baskısının 29. sayfasında 144.nö.lu hadisin sonunda numarasız olarak yer almaktadır. Muhakkik AbdiUfettah Ebu Gudde merhumun elindeki nüsha, kitabın sonundaki bibliyografyadan anlaşılacağı gibi 1347/1942 yılında yayınlanan Muhammed Ali Subayh baskısıdır. (Çev.)

kendi nefsinden hoşnut olmasıdır," ^{68[68]} Selef alimlerinden birinin sözü olup hadis değildir. İbnü'd-Deyba' bu şekilde zikretmiştir.

31. HADİS: "Dilsiz sarıktan ^{69[69]} Allah'a sığınırım."^{70[70]}

Süyûtî diyor ki: Bunun aslı yoktur.^{71[71]}

32. HADİS: "Müşteriye yardım edin."^{72[72]}
Bu lafızla aslı yoktur.

^{68[68]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.62; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.29; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.122; Aclunî, Keşf: 1/147; Hut, Esne'l-Metalik s.58.

^{69[69]} Dilsiz sarık, ucu omuzdan aşağıya sarkıtılmayan sarık demektir

^{70[70]} bkz. Süyûtî, Hâvi: 1/471; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.123; Aclunî, Keşf: 1/166.

^{71[71]} Süyûtî, bunu el-Hâvî fi'l-Fetâvâ'dz (1/471) ÂH Imran Sır resi'nin 125. âyeti ile ilgili bir meseleyi zikrederken ifade etmiştir.

^{72[72]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.68; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.32. Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.123; Aclunî, Keşf 1/166; Hut, EsneT Metalib: s.62.

"Müşteriye yardım olunur," sözü de böyledir. Bu hükmü İbnü'd-Deyba' zikretmiştir.

33. HADİS: "İbadetlerin en faziletlisi en zor olanıdır." ^{73[73]} Zerkeşî: Hadis olarak bilinmemektedir, demiştir. İbn Kayyim Şerhli MenazilıSairin'de: Bunun aslı yoktur, demiştir.

34. HADİS: "Cennet ehlinin çoğu, aptaldır." ^{74[74]} Bu ha-dişi Bezzar zayıf olarak, Kurtubî ise sahih kabul ederek rivayet etmiştir. ^{75[75]} Bu hadis "Cennetin en üst makamlarında

^{73[73]} bkz. Sehavî, Makasıd: s.69; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.33; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.123; Aclunî, Keşf: 1/175; Hut, EsneT Metaîb: s.64.

^{74[74]} bkz. Münavî, FeyzuTKadir. Sehavî, Makasıd: s.74; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.34; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.125; Aclunî, Keşf 1/186; Hut, EsneMetalib: s.66.

^{75[75]} Müellif Aliyyü'l-Karî, el-Mevzıtatü'l-Kübrâfa (s. 126) şöyle demiştir: "Kurtubî, Tezkirede bu hadisin sahih olduğunu belirtmiştir. Halbuki böyle değildir. Bilakis İbn Adiyy bu hadis hakkında: Münkerdir, demektedir."

olanlar, akü sahipleridir", ilâvesiyle rivayet edil'mistir. Bu ilâvenin aslı yoktur.

Hadisin metninde geçen "Bülh" kelimesi, kendi ha" linde olan anlamındaki "ebleh" kelimesinin çoğuludur. "Ebleh" ise, kötülüğün farkında olmayan ve her şeyi iyi zanneden kimsedir.

Sehl et'Tüsterî, böylelerini kalpleri coşkuyla dolu ve daima Allah ile meşgul olan kimseler olarak açıklamıştır. Yine denilmiştir ki: Ebleh, dünya hakkında bilgisiz olup dininde derin anlayış sahibi olan kimsedir. Makasîd' da şöyle denilmiştir: Böyleleri dünya işlerinde bilgisiz olanlardır.^{76[76]}

35. HADİS: "Abdest suyuna değer verin."

^{76[76]} Müellifin, elMevzûatüTKübra'dd. (s. 127) ifade ettiğî gibi; Hadiste geçen ebleh (aptal) kelimesi, "geri zekâl" anlamında kullanılmamıştır.

^{77[77]} İbn Teymiyye: Uydurmadır, demiş, Zejtf'de ^{78[78]} ise, Onun dediği gibidir, denilmiştir.

36. HADİS: "Yaratılmışların dilleri Hakkın kalemleridir. ^{79[79]} Aslı yoktur. Bu hükmü İbnü'd-Deyba' zikretmiştir.

37. HADİS: "Kölenin verdiği eman (güvence) geçerlidir." ^{80[80]} İbnü'l- Hümam ^{81[81]}: Bunun aslı bilinmemektedir, demiştir.^{82[82]}

^{77[77]} bkz. Süyûtî, ZeyliiTMevzûat s.203; AliyyivTKarî, Kiibra: s.127; Aclunî, Keşf: 1/197.

^{78[78]} Süyûtî, ZeyliiTMevzûat s.203

^{79[79]} bkz. Sehavî, Makasid: s.84; İbnü'd-Deyba',. Temyiz: s.37. AHyyüTKarî, Kübrn: s.132; Aclunî, Keşf: 1/205; Hut, Esne'l-Metalib: s.70.

^{80[80]} bkz. İbnü'l-Hümam, Fcthu'1-Kadh; 4/302; Aliyyü'1-Karî, Kiibra: s. 134.

^{81[81]} İbnü'l-Hümam, Fethu'l-Kadîr, Kitabu's-Siyer: 4/302

^{82[82]} Yani Peygamberimiz (s.av)'den senediyle nakledilen bu lafıza bir hadis bilinmemektedir, demektir. Ancak bu söz Hz. Ömer (r.a)'in sözüdür. Bunu Abdürrezzak Musannefin.de (5/222) Hz. Ömer (r.a)'in sözü olarak

38. HADİS: "Ben, zahirle (görünen delillerle) hüküm vermekle emr olundum. Gönülleri bilen ise Allah'tır."^{83[83]}

Irakî ve başka âlimler, bunun aslı olmadığını kesin olarak ifade etmişlerdir.^{84[84]}

rivayet etmiştir. Yine Hafız Zeylaî, Nasbu'r-Râye kitabında (3/396) Hz. Ömer (r.a)'in sözü olarak nakletmiştir. (Said b. Mansûr, Sünen: 2/3 Hadis No: 250-251; Beyhakî, Sünen: 9/94)

^{83[83]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.91; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.40; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.134; Aclunî, Keşf 1/192-193; Hut, Bs-ne'l-Metalib: s.73.

^{84[84]} Bu söz, İbnü'l-Arabî'nin Ahkâmü'l-Kur'anında (1/143) sehven hadis olarak ifade edilmiştir. Talebesi Kadı İvaz, TerübüT Medarik kitabında (1/101 Fas baskısı) ona uyarak şöyle demiştir: beşerin iç âlem hakkında vereceği hükmün, Allah'ın hüküm ve hikmetini değiştirmesi imkânsızdır. Zira Peygamberimiz (s.av) şöyle buyurmuştur: "Biz Peygamberler topluluğu sadece zahir — görünen deliller- ile hükmederiz. Gönülleri bilen ise Allaktır." Bir başka rivayette iç alemi bilen Allah'tır,

denilmiştir. Bir rivayette ise "Bana zahirle (görünen delillerle) hükmetmem emredildi. Gönülleri bilen ise Allah'tır", denilmiştir." Kadı lyaz'm sözü burada sona ermektedir.

Bu ifade ise bazı âlimlerin dikkat çektiği gibi, hiç kuşkusuz yanlış bir ifadedir. Bu rivayetler asılsızdır. Mizzî, Ibn Kesir, Zerkeşî, İbnü'l-Mülakkm, Irakî ve Sehavî gibi dahi hadis hafızları ve başkaları: Bu hadisler ne meşhur hadis kitaplarında, ne de yaygın hadis cüzlerinde bulunmaktadır, demişlerdir. Burada dikkat çekilmesi gerekli bir husus da şudur: Sehavî, el' Makasidü'l-Hasene' de (s.91) bu hadisin hükmünü açıklarken yaptığı bir nakilde hata etmiş, ondan sonra gelen müellif AliyyüTKarî ehMevzûatü'l-Kübra'Aa ve Aclûnî Keşfü'l-Hafa'da (1/192-193) Sehavî'ye uyararak şöyle demişlerdir: "Nevevî, Sahihi Müslim Serhih.de; ""Ben insanların kalbini açıp bakmakla, göğüslerini yarmakla emrolunmadın", hadisini şerh ederken aynen şöyle demiştir: "Bunun anlamı şudur: "Ben, zahirle (görünen delillerle) hüküm vermekle emrolundum. Gönülleri bilen ise Allah'tır. Nitekim Peygamberimiz (s.a.v) de böyle buyurmuştur." Nevevî'don nakledilen söz burada son

ermektedir. Bu nakli ilk yapan Sehavî, Nevevî'nin ifadesini tam nakletme-miş, hata ve yanlışlık buradan kaynaklanmıştır. "Nevevî'nin Sahihi Müslim Şerhi' ndeki (Kitabü'z-Zekât, Müellefe-i kulüba zekât verilmesi babı: 7/163) ifadesini aynen nakledelim. Nevevî (r.a) şöyle diyor: "Bu hadisin anlamı şudur: Ben, zahirle -görünen delillerle- hüküm vermekle emrolundum. Gönülleri bilen ise Allah'tır. Nitekim Peygamberimiz (s.a.v) de böyle buyurmuştur: "Onlar bunu söylediklerinde -başkalarının hakkı müstesna— kanlarını ve mallarını benden korumuş olurlar. Hesaplan ise Allah'a, aittir." Yine bir başka hadiste şu ifade yer almaktadır: "Kalbini yarsaydım yal." Nevevî'nin bu ifadesinde; (Ben, zahirle -görünen delillerle-hüküm vermekle emrolundum...) cümlesi, Allah Rasûlü (s.a.v)' ne nisbet edilmemiştir. Sadece ele alman hadis, Allah Rasûlü (s.a.v)'ne nisbet edilmeyen bu ifadeyle açıklanmıştır. Bu hata, Nevevî'nin ifadesine süratle bakıp da (Nitekim Peygamberimiz de böyle buyurmuştur) ifadesini; sonrasıyla değil de, öncesi ile ilişkili saymaktan kaynaklanmıştır. (Zahirle —görünen delille— hüküm verme hakkındaki bazı sahih hadisler)

Hadis olmayan bu söz yerine; Buharî'nin KitabüTMegazî'de Ali b Ebî Talib ve Halid b. Velid'in Veda Haccmdan önce Yemen'e gönderilmeleri babında {Fethu'1-Barî: 8/53"54); ve Müslim'in az önce adı geçen konuda (7/163) naklettikleri şu hadis yeterlidir: Ebu Said el-Hudrî (r.a) anlatıyor: Münafıklıkla nitelenen biri Allah Rasûlü (s.av)'ne:

- Allah'dan kork, dedi. Bunun üzerine Halid b. Velid:

- Ya Rasûlallah!.. Bunun boynunu vurayım mı? dedi.

Peygamberimiz (s.av):

- Hayır, Belki de o namaz kılan biridir, diye cevap verdi.

Halid:

- Nice namaz kılan -münafık- lar var ki, kalbinde olmayan şeyi dilleriyle söylüyorlar, dedi. Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.v) şöyle buyurdu: "Ben insanların kalbini açıp bakmakla, göğüslerini yarmakla emrolunmadım."

Şevkânî, frşadü'l-Fuhûl'de (s.255) (Delillerin birbirlerine denk gelmesi ve Tercih) bahsinde diyor ki: "Biz zahirle -görünen delille— hükmederiz, hadisinin aslı yoktur ama manası doğrudur. Hz. Abbas (r.a) Peygamberimiz (s.a.v)'e, Bedr'e zorlama sonucu katıldığını söylediğinde;

39. HADİS: "Yemekte lokmayı küçültmekle ve iyice çiğnemekle emrolunduk."^{85[85]} Nevevî: Sahih değildir, ^{86[86]} demiştir.

Peygamberimiz (s.a.v)'in ona: "Dış görünüşün bizim aleyhimize idi", demesi; bir başka hadiste: "Ben duyduklarım ile hükmederim", buyurması gibi bazı hadislerde bu mana ifade edilmektedir.

^{85[85]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.94; İbnü'd'Deyba', Temyiz: s.40; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.136; Hut, Esne'bMetahb: s.74.

^{86[86]} Yani bu hadis bâtıldır, kesinlikle sahih diye nitelendirilemez, demektir. Hadis hakkında "Lâ Yesbütü" (sabit değildir) denildiğinde de böyledir. Mukaddimede üstadımız Kevserî'nin Intikadü'l-Muğnî ani'l-Hıfz veTKitah eserine yazdığı mukaddimedeki şu ifadesi geçmişti: "Uyarı: Tenkit müellifi -İbnüT Hinımat- diyor ki: Fikhî hükümlerle ilgili hadisleri derleyen Buharı ve diğer âlimler; "Lem yasıhh" (sahih değildir) ifadesiyle ıstılahı manasıyla sahih değildir, demek istemişlerdir. Uyurma ve zayıf hadisler hakkında eser yazanlar ise "hem yasıhh" (sahih değildir) ve "Lâ yeshütü" (sabit değildir)

40. HADİS: "Ben arapların en fasîh konuşanıym. Şu kadar var ki, ben Kureyş'liyim." ^{87[87]} Süyûtî: Ne bunu tahrîc eden bir kimse, ne de senedi bilinmektedir, demiştir.

41. HADİS: "Ben dad harfiyle konuşanların -yani Arapların— en fasîh konuşanıym." ^{88[88]} İbn Kesir ve İbn Cezerî'nin dediği gibi! manası doğrudur, aslı yoktur.

42. HADİS: "Peygamberler lider, Fakihler efendidirler. Onlarla oturmak ziyadedir." Hulâsa'd-a. ^{89[89]} belirtildiği gibi, uydurmadır.

ifadesiyle umumî manayı murad etmektedirler. Birinci ifadede hadisin hasen veya zayıf olmaması gerekmez, ikinci ifadede hadisin bâtil olduğu anlaşılır."

^{87[87]} bkz. Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.137; Aclunî, Keşf: 1/132.

^{88[88]} bkz. Sehavi, Makasîd: s.95; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.41; Aliyyü'l-Karî, Kühra: s.136; Aclunî, Keşf: 1/132; Hut, Esne'î-Metalik a.93.

^{89[89]} Yani bunu tahkik ehli İmam Huseyn b. Abdillâh et-Tıybî, eJ-Hüâaa fî Ma'rifetiTHadis adlı kitabında,

İmam Saganî'nin ed-DüiTu'î-Müütekât fi Tebyîni'l-Galat~kitrabm6.Q.T\ nakletmiştir. (AbdÜLfettah Ebu Gudde diyor ki:) Abdullah b. Mesud'un şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Müttekîler efendi. Fakihler liderdirler. Onlarla oturmak ziyadedir." Bunu Taberanî el-Mu'cemü'1-Kebir'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir. (Heysemî, Mecmeiz-Zevâid 1/125; Ebu Nuaym, Hilye 1/134) İbn Cezerî, Kita-bül'Kussas ve Müzeklanride (s.44) yukarıdaki sözü, İbn Mesud'a ait uzun bir vaaz metni içerisinde Taberanî ve Ebu Nuavm'm rivayeti gibi rivayet etmiştir. Bu hadis, metnin son cümlesidir. Bu son derece nefis, doğru bir sözdür. Zira o şöyle demektedir: "Müttekîler efendidirler. "Yani takvaları sebebiyle onların şerefi ve yükseklikleri vardır. "Fakihler liderdirler."Yani Allah'ın dinini açıklama konusunda onlara kendilerine uyulan kimselerdir. Onlarla yanı müttekî fakihler]e oturmak, fakîh olmayıp sadece müttekî olanlarla oturmaktan daha faziletlidir. Zira i-limieri, haram ve helâli bilmelerinden istifade edilmesi sebebiyle, müttekî fakihlerin sohbetinde daha fazla hayır vardır. Dolayısıyla müttekî fakihlerle beraber olmak daha faydalı ve daha kazançlıdır.

43. HADİS: "Gerçeği itiraf eden insafli davranmıştır." ^{90[90]} Sehavî: -Hadis olarak- Bu şekilde bilmiyorum, demiştir.^{91[91]}

44. HADİS: "Söz günüüşse, sükût altındır."

Belki de İbn Mes'udun bu sözü, burada zikredilen hadisin aslı olup; ravilerden biri, bu sözün bazı kelimelerini kendi anlayışına göre değiştirip bu sözü merfû hadis olarak nakletmiş, böyle-ce hem manayı bozmuş, hem de Peygamberimiz (s.a.v)'in söylemediği bir şeyi O'na nisbet etmiş olabilir!..

^{90[90]} bkz. Sehavî, Makasîd: s. 102; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.42; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.140; Aclunî, KeşûV'LAZ; Hut, Esne'l-Metalib: s.95.

^{91[91]} Sohavî'nin sözünün devamı şu şekildedir: "Fakat Ahmed ve Hakim Müstedrek' inde el'Esved b. Seri' (r.a)'den şu hadisi nvayet etmişlerdir: Hz. Peygamber (s.a.v)'e esir bir bedevi getirildi. Bedevi: Ben Allah'a tevbe ediyorum. Muhammed'e yöneltiyorum, dedi. Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.v): "Hakkın ehlini bildi", buyurdu.

^{92[92]} Süleyman aleyhiaselâm'm sözü veya Hz. Lokman'm oğluna nasihatlerinden biridir. Bunu İbnü'd-Deyba' zikretmiştir.

45. HADİS: "Âlimler Allah'ın velî kulları değilse, Allah'ın velî kulu yoktur." ^{93[93]} Hadis değil, bilakis İmam Ebu Hanife (r.a) ve İmam Şafî (r.a)'nin sözüdür.

46. HADİS: "Allah, her mü'minden her münafıka buğzetme, her münafıktan da her mü'mine buğzetme, sözü aldı." ^{94[94]} Hadis olarak bulunamamıştır.

^{92[92]} bkz. Sehavî. Makasîd: s.132; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.55; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.152; Aclunî, Keşf: 1/304; Hut, Esne'l-Metalib: s.92.

^{93[93]} bkz. İbn Kesir, Bidaye: 13/100; Sehavî, Makasîd: s.132; İbnü'd-Deyba', Temyiz s.55; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.153; Hut, Esne'l-Metalib: s.92. Not: İlk dört kitapta hadis (İn lero tekün..) şeklinde, son kitapta ise (İn leni yekûn..) şeklindedir. (Çev.)

^{94[94]} bkz. Aliyyül-Karî, Kübra: s.145; Aclunî, Keşf: 1/273.

47. HADİS: "Allah, nağmeli duayı kabul etmez." ^{95[95]} Aslı bilinmemektedir.

48. HADİS: "Allah, akh yarattığında ona: Öne geç dedi, o da öne geçti. Geri kal dedi, O da geri kaldı. Sonra şöyle buyurdu: İzzetime ve celâlime yemin olsun ki, Ey akü!. Senden daha şerefli bir yaratık yaratmadım. Seninle verir, seninle alırım." ^{96[96]} Alimler: Bu yalandır, ittifakla uydurmadır, dediler. Makasîd' da böyle denilmiştir.^{97[97]}

49. HADİS: "Allah, zenginlerin yemeğinin

^{95[95]} bkz. Aliyyül-Karî, Kübra: s.144; Aclunî, Keşf: 1/288.

^{96[96]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.118; İbnü'd-Deyba', Temyiz s.49; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.143; Aclunî, Keşf:\i21ü; Hut, Esne'l-Metalib: s.8Ü

^{97[97]} Hafız Irakî, et-TahicüTKebir lEhadisi'1-İhya kitabında ou uydurma hadisin tariklerini geniş bir şekilde açıklamış, Al-lâme Zebîdî de İhya Şerhihde (1/453-455) ondan nakletmiştir.

tadını fakirlerin yemeğine nakletmiş tir." ^{98[98]}
Süyûtî: Bu uydurmadır, demiştir.

50. HADİS: "Allah, Beytullah'a her yıl altı yüz bin kişinin haccedeceğini vaad etti. Eğer sayı eksik kalırsa Allah, bunları meleklerle tamamlar. Kabe, mahşerde gerdeğe giren gelin gibi yaratılacak, Beytullah'ı hacceden herkes onun eteklerine sarılacak, Beytullah Cennete girip de hacılar da onunla birlikte Cennete girinceye kadar onun etrafında tavaf edeceklerdir." ^{99[99]} Irakî: Bunun aslını bulamadım, demiştir.

51. HADİS: "Allah, işsiz adamdan

^{98[98]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.119; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.49. ^Bu iki eserde de şöyle denilmiştir: İbn Hacer bunun uydurma olduğuna hükmetmiştir. Çev.) Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.145; Alî, Keşf 1/278; Hut, Esne'l-Metal/b: s.78.

^{99[99]} bkz. Gazzalî, İhya: 1/241 Dipnot 3; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.145; Aclunî, Keşf: 1/278.

hoşlanmaz." ^{100[100]} Zerkeşî: Bunu bulamadım, demiştir.^{101[101]}

^{100[100]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.121; İbnü'd-Deyba\ Temyiz: s.53; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s. 146; Aclunî, Keşf: 1/291; Hut, Esne'h Metalib: s.84,

^{101[101]} Halk arasında meşhur olan söz, "Allah, işsiz kuldan hoşlanmaz", şeklindedir. Bu manada sahabe sözü olarak pek çok ifade nakledilmiştir. Hafız Sehavî, eî-Makasîdü'l-Hasene'&v (s.126) diyor ki: Said b. Mansur, Süneninde İbn Mes'ud'un bu sözünü şöyle rivayet etmektedir: "Ben ne dünya işinde ne de a' hiretişinde boş olan adamdan hoşlanmam." Zemahşerî, Tls/sirinde İnşirah Suresi'nde Hz. Ömer (r.a)in şu sözünü rivayet etmektedir: "Ben sizden birinin ne dünya işinde, ne de ahiret işinde boş olmasından hoşlanmam. " Beyhakî, Şüab'de Urve b. Zübeyr tarikiyle şu rivayeti nakletmektedir: Urve b. Zübeyr'e: Bu âlemde en kötü şey nedir? denildi. Urve: İşsizlik, diye cevap verdi. Bu uydurma hadiste geçen "Alem"kelimesi Aclûnî'nin Keşfü'l'Hafa'&a. harekelediği gibi lâm harfinin feth asıyla dır.

52. HADİS: "Toprak, sünnetsizin idrarından dolayı kırk gün necis olur." ^{102[102]}
Senedinde hadis uydurmacısı Davud ^{103[103]}

^{102[102]} bkz. Zehebî, Mizan: 2/8; İbn Hacer, Lisan: 2/417-; Süyûtî, ZeylûTMezûat: s.97; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.140; Aclûnî, Keşf 1/223.

^{103[103]} Bu hadis uydurmacısının adı Davud b. Süleyman el-Cürcanîdir. Hadiste geçen (el'Aklef); Sünnet olmayan kişi demektir. Kitabın asıl nüshasında ve müellifin ebMezûatü'î--ffüörasmda ve Aclûnî'nin KeşfüTHafa'smda (1/223) bu hadiste; (el-Aklef) kelimesi (el-Eb'ar) şeklinde zikredilmiştir ki bu kelime tahrif yapılmıştır. Doğrusu, Süyûtî'nin ZeylûTMezûatü'î'nde (s.97) olduğu gibi ve benim yukarıda yazdığım şekildedir. Bu uydurma hadisin devamı, Zehebî'nin Mizanü'l-rtidal'du (2/8) ve İbn Hacer'in Lısanü'l-Mizan'da (2/417) adı geçen yalancı (Davud b. Süleyman'ın biyografisinde şu şekilde yer almaktadır: "Çocuklarınızı yedinci günde sünnet ettirin. Zira bu, daha nezih ve derinin daha çabuk iyileşmesini sağlar, toprak, sünnetsizin idrarından dolayı kırk gün necis olur."

bulunmaktadır.

53. HADİS: "Cennet ehli, Cennette âlimlere muhtaç olurlar. Zira onlar her Cuma Allah'ı ziyaret ederler. Ce-nab-ı Hak:

-Benden dilediğinizi temenni edin, buyurur.

Cennet ehli bunun üzerine âlimlere yönelirler:

-Biz, Rabbimizden ne temenni edelim?
derler. Alimler de:

-Şöyle şöyle... temenni edin, derler." ^{104[104]}
Mizan' da bunun uydurma olduğu ifade edilmiştir.^{105[105]}

54. HADİS: "İman hem söz hem de ameldir, artar ve eksilir" veya 'İman hem artmaz

^{104[104]} bkz. Zehebî, Afisan- 3/436; Süyûtî, eJ-Caniu'sSagîr (Fer zu'1-Kadir. 2/437) Fettenî, Tezkiretü'l-Mevzûât; s. 18; Achînî, -ffe^f 1/263; Hut, Esne 1'-Metalib: s.77.

^{105[105]} Hafız Zehebî, bunu Mizanü'l-İ'tidal'&a. (3/436) yalancılardan biri olan (Mücaşi' b. Amr)'m biyografisinde zikretmek-tedir.

ve eksilmez." ^{106[106]} Firûz-âbadî: Hiçbiri sahih değildir, demiştir.

55. HADİS: "Bilâl, ezanda (şîn) harfini (sin) olarak değiştiriyordu." ^{107[107]} Bunun aslı yoktur.

56. HADİS: "Terle gök arasında bulunan ve kendisine Velhân adı verilen Şeytan'm yanında Adem o-ğullarınm sekiz katı kadar askeri vardır. Onun aynı zamanda Hanzeb denilen bir halifesi vardır." ^{108[108]} Ibn Cevzi: Uydurmadır, demiştir.

57. HADİS: "Âlim ve talebesi bir kasabaya uğradıklarında; Allah Teâlâ bu kasabanın

^{106[106]} bkz. Aliyyü'1-Karî, Kûhra: s.142; Aclunî, Keşf: 1/22,259.

^{107[107]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.113; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.46; Aliyyü'1-Karî, Kûbra: s. 140; Aclunî, Keşf: 1/263; Hut, Esne'l-Metalib: s.86.

^{108[108]} bkz. Sehavî, Makasîd: s. 112; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.142; Aliyyü'1-Karî, Kûbra: s.142; Aclunî, Keşf 1/265; Hut, EsneT Metalib: s.86.

mezarlığından kırk gün azabı kaldırır/' ^{109[109]}
Hafız Celâl ^{110[110]}: Bunun aslı yoktur, demiştir.

58. HADİS: "Bir kulun övgüsü doğu ile batı arasında yayılır da, Allah nezdinde sinek kanadı kadar ağırlığı olmayabilir." ^{111[111]} İhya'da bu şekildedir. Irakî ise: Bu şekilde bulamadım, demiştir.

Buharı ve Müslim'in Sahih lerinde Ebu Hureyre rr vay etiyle şu sahih hadis bulunmaktadır: "Kiyamet günü iri yapılı, şişman adam gelir. Halbuki Allah nez~ dinde sinek kanadı kadar ağırlığı yoktur." ^{112[112]}

^{109[109]} bkz. Sehavî, Makasıd: s.113; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.46; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.142; Aclunî, Keşf 1/256.

^{110[110]} Bu sözün sahibi Celâleddin Süyûti'dir.

^{111[111]} bkz. AliyyüTKarî, Kübra: s.142; Aclunî, Keşi 1/256.

^{112[112]} Bu badis, Sahih-iBuharî'&e (Fethul-Barî: 8/324) Kehf Suresi Tefsiri'nde (Bab 6); Sahih-i Müslim'de (Ncvevî: 17/129; Münafikîn 18) Sıfatül-Kiyame kitabının

59. HADİS: "Kısa boylu hanımın boyu uzayabilir." ^{113[113]} Yani kısa boylu hanım uzun boylu çocuk dünyaya getirebilir. Kamus sahibi diyor ki: Bu bir atasözü olup Cevhe-rî'nin zannettiği gibi hadis değildir.

60. HADİS: "Sizler, kendilerine amel ilham edilen bir zamandasınız. Öyle bir toplum gelecek ki onlara tartışma ilham edilecek." ^{114[114]} İhya' da zikredilmiştir. ^{115[115]} Irakî: Bunu bulamadım, demiştir. ^{116[116]}

61. HADİS: "İbrahim Halü ve Ebu Bekir

başındadır.

^{113[113]} bkz. Sehavî, Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.142; Aclunî, Keşf 1/265.

^{114[114]} (Yani siz ashabım, bugün İslâm'ı yaşayan bir topluluksunuz. Gelecekte ise tartışmacı bir toplum ortaya çıkacaktır, anlamındadır. Çev.)

^{115[115]} bkz. Gazzalî, İhya: 1/41; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.148; Aclunî, Keşf: 1/294.

^{116[116]} bkz. Gazzalî, İhya: 1/41 Dip Not No: 3.

Sıddık'ın Cennette sakah vardır." ^{117[117]} Sahih değildir. Musa ve Harun (a.s) hakkında söylenen hadis de böyledir. ^{118[118]}

62. HADİS: "Allah'ın Ölülere taşıyan melekleri vardır." ^{119[119]} Sehavî: Bunu -hadis olarak- görmedim, demiştir.

63. HADİS: "Allah'ın bir meleği vardır ki, iki kaşının arası beş yüz yıllık mesafedir." ^{120[120]}

^{117[117]} bkz. Sehavî, Makasid: s. 116; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.48; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.143; Aclunî, Keşf 1/271; Hut, Esne'l-Metalib: s.88.

^{118[118]} Yani bu Peygamberlerin Cennette sakalları olacağına dair söylenen hadis de sahih değildir. (Sehavî, etMakasidü'l-Hasene: s.116; Süyûtî, el-Hâvîli'1-Fetâvâ: 2/569-570)

^{119[119]} bkz. Sehavî, Makasid: s. 127; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.54; AHyyü'l-Karî, Kübra: s.148; Aclunî, Keşf 1/293; Hut, Esnel-Metalib: s.89.

^{120[120]} bkz. Aliyyü'l-Karî, Kübra: s. 148; Aclunî, Keşf: 1/294.

Bunun aslı bulunamamıştır.^{121[121]}

64. HADİS: "Mescid, -yere atılan-
sümükten ezilip büzülür." ^{122[122]}

^{121[121]} Aclûnî'nin Keşfî'1-Hafa kitabında (1/294) bu hadis metninde "İki gözünün kılları arasında" ifadesi yer almaktadır. Bu ifade, tahriftir.

^{122[122]} Hadisin devamı: "...derinin ateşte kızarıp hüzüldüğü gibi" şeklindedir. Bu hadisi Gazzalî Ihya'&a Akaid Esasları kitabının ikinci faslının sonlarında zikretmiş, İraki: "Onun aslını bulamadım", demiştir.

(Ebu Gudde diyor ki:) Bu söz, Ebu Hüreyre'nin sözüdür. Bunu İbn Ebî Şeybe Musannef de (2/366) Kitabı's-Salat'ta "Mescide tükürmek günahtır, görüşünde olanlar" babında şöyle rivayet etmektedir: Bize Vekî' nakletti: Dedi ki: Bize Mis'ar, Yezid b. Münkız'den; Ebu Hüreyre'nin şöyle söylediğini nakletti: "Mescid, -yere atılan- sümükten dolayı derinin ateşte kızarıp hüzüldüğü gibi, ezilip büzülür." İbî\ Ebî Şeybe, daha sonra aynı sözü bir başka tarikle nakletmiştir.

Yine aynı sözü Abdürrezzak Musannef inde Mescide sümük atma babında (1/433); Said b. Mansur Süneri'nin

ve Buharî Tarih'in&e rivayet etmiştir.

Hadiste geçen (Yenzevî) kelimesi "ezilip büzülür" anlamındadır. Gazzalî ihya'da bunun, dinleyicinin kalbinde tesirinin daha fazla olması için istiare ve sembol niteliğinde olduğunu açıklamakta ve şöyle demektedir: "Zira mescidin sümükten dolayı ezilip bir zülmediğini görmektesin. Bunun anlamı şudur: Mescidin ruhu ta'zime layıktır. Mescide sümük atılması ise onu küçümsemek demektir. Ateşin deri ile temas etmesi ne kadar birbirine zıt ise; bu durum da mescidin değerine o kadar terstir." Müslim'in Sahihinde (5/40) Ebu Hüreyre'den naklettiğine göre; Allah Rasûlü (s.a.v), mescidin kiblesinde bir sümük görmüş ve cemaate yönelerek şöyle buyurmuştu: "Size ne oluyor ki, Rab' binizin huzuruna yöneliyorsunuz ve önünüze tükürüp sümkü~ rüyorsunuz. Sizden biriniz, huzurunda yüzüne karşı sümkürülmesinden hoşlanır mı? Biriniz -mescide- tükürmek zorunda kalırsa soluna ayağının altına tükürsün. Bu imkânı bulamazsa şöyle yapsın. "Hadis ravisi Kasım b. Mihran, bu durumu elbisesini kenarına tükürüp oğuşturarak tarif etti.

Bulunamamıştır.^{123[123]}

65. HADİS: "Size en az verilen şey, yakîn ve sabır a-zîmetidir. Kime bu iki hususta nasib verilmişse gece namazı ve gündüz orucundan kaçırıldığı şeye aldırış etmesin." ^{124[124]} Gazzalî bunu İhya'da zikretmiş, Irakî ise şöyle demiştir: Bunun aslını görmedim, ibn Abdi'1-Berr, Muaz hadisi olarak şunu rivayet etmiştir: "Allah yakîn-den daha az bir şey indirmemiştir."

66. HADİS: "Kulun her sözünde istisna etmesi -yani inşaallah demesi—, onun imanının kâmil olduğunun alâmetidir." ^{125[125]}

^{123[123]} bkz. İbn Ebî Şeybe, Musannef: 2/366; Abdürrezzak, Musannef. 1/433; Gazzalî, İhya: 1/102; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.295; Aclûnî, Keşf 1/252.

^{124[124]} bkz. Gazzalî, İhya: 1/72; Zehebî, Mizan: 4/134; Süyûtî, Leâli: 1/42; Sehavî, Makasîd: s.148; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.148; Aclûnî, Keşf 1/252.

^{125[125]} bkz. Zehebî, Mizan: 4/134; Süyûtî, Leâli: 1/42; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s. 150; Aclûnî, Keşf 1/295.

Münkerdir.^{126[126]}

67. HADİS: "Günahlardan öyleleri vardır ki, bu günahları Arafat'ta vakfeye durmaktan başka bir şey silemez."^{127[127]} Irakî diyor ki: Bunun aslını bulamadım.

68. HADİS: "Maddî imkân bulamaman, Allah'ın seni koruduğunun alâmetlerindendir."^{128[128]} Tasavvuf erbabının sözlerindendir.

69. HADİS: "Ölü, kendi evinde yedi gün

^{126[126]} Yanı batıldır. Zehebî, Mizanü'H'tıdaFde (4/134) Müarık b. A"bad'm biyografisinde bu hadisi zikrettikten sonra; "Bu hadis bâtüdr", demektedir. Süyûtî, eJ-Leâli'J-Masnûa'Aa (I/42) Ze-hebî'nin bu sözünü nakletmiş, bımı kabul etmiş ve şöyle demiştir: "Bu hadisın senedindeki âfet, (Davud b. Muhabber)'dir. Deylenî, bunu Müsnedü'l-Firdevs'de onun tarikiyle tahrir etmiştir."

^{127[127]} bkz. Gazzalî, İhya: 1/240; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.149; Aclûnî, Keşf: 1/297.

^{128[128]} bkz. Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.149; Aclûnî, Keşf: 1/299.

ateş (mum) yakıldığını görür." ^{129[129]} İmam Ahmed ve başkaları diyor ki: Bu batıldır, aslı yoktur. Bu (âdet) bid'attir.^{130[130]}

70. HADÎS: "Ben Rahman'm nefesini Yemen tarafmda buluyorum." ^{131[131]} Irakî diyor ki: Bunun aslını bulamadım.^{132[132]}

^{129[129]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.130; İbnü'd-Deyba', Temyîz: s.55; Aliyyü'l-Karî, Kübj-a: s.151; Aclûnî, Keşf 1/298.

^{130[130]} Yani ölünün evinde ölümünden itibaren yedi gün mum yakılması âdeti, bid'attir.

^{131[131]} bkz. Gazzalî, İhya: 1/104; 3/222; Heysemî, Mecmeu'z-Zevaid: 10/55; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.154; Aclûnî, Keşf: 1/304.

^{132[132]} Irakî'nin İhya Tahricih.de (1/104 Dip not 2) Akaid Esasları kitabının ikinci faslının sonlarında gördüğüm ifadesi aynen şu şekildedir: "Ben Rahman'm nefesini Yemen tarafında buluyorum." Ahmed b. Hanbeî, Ebu Hüreyre'nin hadisi olarak rivayet etmiştir. Bu hadisin ravileri sika/güvenilir kişilerdir."

Hafız Heysemî ise Mecmeu'z-Zevaid' de (10/55-56) Ebu

Hlr reyre'den Şu hadisi nakletmektedir: Peygamberimiz (s.av) buyurdular ki: "iyi bilin ki; iman Yemen'e mensuptur. Hikmet, Yemen'e mensuptur. Ben, Rabbinizin nefesini Yemen tarafından buluyorum." Bu hadisi Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri sahih hadisravileri. Ancak Şebib Ebî Ravh müstesnadır. Ama o da sikadır." Beyhakî, bu hadisi el'Esma ve'sSifat"ta Şahabı Se-lemo b. Nüfeyl es-Sekûnî'den rivayet etmektedir. Onun hadisinde Şu ifade yer almaktadır: Peygamberimiz (s.a.v), Yemen tarafına sırtını döndüğü bir sırada Şöyle demiştir: Ben Rahman'm nefesini işte Őuradan duyuyorum. Bu hadisi Bezzar Afiflerinde rivayet etmiş, Taberanî Kebir'de, Peygamberimiz (s.a.v) Yemen'e işaret ederek; "Ben Rahman'm nefesini işte Őw radarı duyuyorum", lafzıyla rivayet etmiştir. Yine Taberanî> Müsncdü 'Ő -Őamiyyîn 'de Ebu Hürcyre'den; "iman, Yemen 'e mensuptur. Hikmet, Yemen'e mensuptur. Ben, Rahman'm nefesini Yemen tarafından buluyorum"; Evsat kitabında Ebu Hürey-re'den "Ben Rabbinizin nefesini Yemen tarafından duyuyorum", lafzıyla rivayet etmektedir. Şeyh Muhammed b. Kasım el-Haydaı-Abadînin, Hasan el'Basrî'nin Hz. Ali (r.a)'den hadis iŐit-

71. HADİS: "Gül, Hz. Peygamber (s.av)'in terinden -veya Burak'ın terinden- yaratıldı." ^{133[133]} Nevevî; Sahih değildir ^{134[134]} demiş; Askalanî ve başkaları ise: Uydurmadır, demişlerdir. ^{135[135]}

72. HADİS: "İman kalple tasdik, dille

mesinin isbatı konulu etKavliV'Müstahsen fi Fahri't Hasen kitabında (s.118-120) geniş bir şekilde açıkladığı gibi bu rivayetlerin senedleri sahihtir.

Beyhakî, el-Esma ve'sSıfat'ta hadisin manasını; Peygamberi-ttûz (s.a.v), bu hadisle; Ben huzur ve rahatlığı Yemen tarafından buluyorum, demek istemiştir, şeklinde açıklamaktadır.

^{133[133]} bkz, Nevevî, Fetâvâ: a. 288; İbn Hacer, Lisan: 2/219; Sehavî, elMakasîd: s.130; Semhudî, Gammaz: s.46; İbnü'd'Deyba', Temyiz: s.55; Aliyyü'1-Rarî, Kübra: s.151; Aclûnî, Keşf 1/30.

^{134[134]} bkz. Nevevî, Fetâvâ: s. 288.

^{135[135]} "Sahih değildir" ve "Uydurmadır" ifadeleri farklı iki ifade olmakla birlikte; kitabımızın mukaddimesinde (s.40) işaret e-dildiği gibi ıstılahı açıdan manaları aynıdır.

ikrar, azalarla ameldir." ^{136[136]} İbnü'l-Cevzî, bu hadisin uydurma olduğuna hükmetmiştir. (Abdülfeṭṭah Ebu Gudde: Doğru olan budur, demiştir.)^{137[137]}

Sehavî ise şöyle demiştir: Bu hadis, İbn Mace'de Ab-düsselâm b. Salih'in hadisi olarak yer almaktadır. ^{138[138]}

^{136[136]} bkz. İbn Mace, Sünen 1/25 (Mukaddime 9); Beyhakî, Şüab: 1/47 No:16; Süyûtî, İbnü'l-Cevzî, Mevzuat 1/128; el-Çamiî's-Sagîr (Feyzu'l-Kadir 3/185); Süyûtî, Leâli: 1/33; İbnü'l-Cevzî, Mevzuat: 1/128-129; Zehebî, Mizan: 2/616; Süyûtî, Leâli: 1/33-36; Sehavî, Makâsîd: s.140; Semhudî, Gamımız: s.48; İbn Arrak, Tenzih: 1/79,151; İbnü'd-Deyba, Temyiz: s.59; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.158; Şevkânî, Fevaîd: s.293,452; Aclunî, Keşf: 1/21; Hut, EsneMetalib: s. 102.

^{137[137]} Parantez arasındaki bu cümle bir sonraki dipnotun son cümlesi olup önemine binaen metne alınmıştır. (Çev).

^{138[138]} (Ebu Gudde diyor ki:) Hadisin Sünen İbn Mace'de olması, onun uydurma olmasına engel değildir. Zira

Sünen ibn Mace'de otuzdan fazla uydurma hadis bulunmaktadır: (Leknevî, el' Ecvîbetü'l-Fadıla: s. 71-72, thk. Abdülfettah Ebu Gudde).

Süyûtî, bu hadisi el-LealiTMasnûa'd'a. (1/33-36) zikretmiş, bu hadis hakkında verilen "uydurma" hükmünün reddedilmesini güçlendiren (mütabi) rivayetler nakletmiştir. İbn Arrak da Tenzîhü's-ŞeriatîTMerfûâdo. (1/151-152) Süyûtî'yi desteklemiştir.

Ancak bu hadisin ravilerinden olan (Abdüsselam b. Salih el'Here-vî) hakkında Ebu Hatim: Bana göre sadûk (doğru sözlü) değildir, demiş; Ebû Zür'a hadisini kabul etmemiştir. Ukaylî: Rafizîdir, habistir, demiştir, ibn Adıyy: Hadis uydurmakla suçlanmıştır, derken; Nesaî: Güvenilir değildir, demiştir. Darakutnî: Rafizîdir, habistir, "iman kalple ikrardır" hadisini uydurmakla suçlanmıştır, demiştir. (Zehebî, Mizan: 2/616) Ukaylî ve Muhammed b. Tahir eh Makdisî onun yalancı olduğunu ifade etmişlerdir. İbn Arrak Tenzîhü's-ŞeriatîTMerfûa'da (1/79): "Onu pek çok muhaddis, hadis uydurmakla suçlamıştır", demiştir.

İbn Maîn'den sika olduğuna dair gelen rivayeti Allâme Abdu-rahman el'Muallimî el-Yemanî (r.a) Şevkânfnin

73. HADİS: "Ey İbn Ravaha!.. Seci'den (kafiyeli konuşmaktan) sakın." ^{139[139]} İhya'da böyledir. Irakî şöyle demiştir: "Bu şekilde bulamadım. Hadis, İbn Sünnî'nin er-Riyada ve Ebu Nuaym'in Hilye kitabında Hz. Aişe (r.a) hadisi olaraksahih isnadla rivayet edilmiştir. Hz. Aişe (r.a) Saib'e şöyle demişti: "Seci'den sakın. Zira Peygamberimiz (s.a.v) ve ashabı seci'

etFevaidü'l' Mecmua kitabına yazdığı ta'likatmda (s.293,452) güzel bir şekilde cevaplamıştır. Oraya bakılmalıdır!.

Ayrıca hadiste mezhebi tarifler sanatı açıkça görülmektedir. İbnü'l-Cevzî'den Önce Hafız Darakutnî de bu hadis hakkında uydurma hükmünü verenlerdendir. Onun bu görüşü az önce Mizan'dan nakledilmişti. Nitekim Bu konudaki görüşlerin tamamını İbnü'l-Cevzî Mevzûât'mds. (1/128-129) nakletmektedir. Doğru olan da budur.

Doğrusunu en iyi bilen Allah'tır.

^{139[139]} bkz. Gazzalî, İhya: 1/35 Dipnot 2; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s. 156.

yapmıyorlardı." İbn Hıbban rivayetinde: Seci'den kaçın, denilmiştir.

Buharî ve İbn Abbas'm sözü olarak benzeri bir ifade nakledilmiştir."¹⁴⁰[¹⁴⁰]

74. HADİS: "Gizli olan nedir? denildi. Olmayan şey, de-di." ¹⁴¹[¹⁴¹] Askalanî: Bunun aslını

¹⁴⁰[¹⁴⁰] Asıl nüshada bu şekilde yer almaktadır. Irakî'nin; İhya Tahririnde (1/35) İlim bölümünde "İlimlerin lafızlarında değiştirilen şeyler" konusunda ifadesi ise şöyledir: "Hadis, Ahmed, Ebu Ya'lâ, İbnüVSünnî ve Ebu Nuaym'ın el-Riyada kitabında Hz. Aişe (r.a) hadisi olarak sahih isnadla rivayet edilmiştir..." Zebidî, İhya Şerhi' nde (1/246) diyor ki: "Ey İbn Ravahâ Se-ci'den sâEM."hakkında Irakî şöyle demiştir: Merfû olarak bulamadım

Ahmed ve Ebu Ya'lâ (Müsnedlerinde); İbnü's* Sünnî ve Ebu Nuaym ise Riyadatü'lMüteüimîn isimli kitaplarında... rivayet etmişlerdir."

¹⁴¹[¹⁴¹] bkz. Sehavî, Makasîd: s. 139; Semhudî, Gammaz: s.47; İbnü'd-Deyba', Temyiz s.58; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.157; Aclûnî, Keşf 1/252; Hut, EsneTMetalib: s.98.

bilmiyorum, demiştir.

« B » Harfiyle Başlayan Uydurma Hadisler

75. HADİS: "Patlıcan ne niyetle yenilirse o gerçekleşir." ^{142[142]} Batıldır, aslı yoktur. Hadis hafızları bunu açıkça ifade etmişlerdir.

76. HADİS: "Bakla hadisi." ^{143[143]} Sâbit değildir. ^{144[144]}

^{142[142]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.141; İbnü'd-Deyba': Temyiz: 60; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s. 159; Aclûnî, Keşf 1/252; Hut, Esne'l-Metalib: s. 107'.

^{143[143]} bkz. Süyûtî, Zeylû'bMevzûât s. 141; Sehavî, Makasîd: s.141; İbnü'd-Deyba': Temyiz: 60; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.161; Aclûnî, Keşi: 1/252.

^{144[144]} (Bakla); Kamus ve şerhi Tacü'l-Arus'&a B-K"L maddesinde şöyle açıklanmaktadır: (el-Bakl) topraktan çıkan her yeşil bitkidir. (el-Bakılâ) ve (el-Bakıllâ) bakla demektir. Müfredi (Bakı-laetün) veya (Bakıllatün)

şeklinde gelir.

Bakla hadisine gelince; bu uzun bir hadistir. Bu sebeple müellif, hadisin metnini zikretmemistir. Uydurma hadis konusunda eser telif edenlerin bir çoğu da hadisin uzunluğu sebebiyle sadece işaret etmekle yetinmişlerdir. Bu hadiste baklagillerin pek çok cinsinin faydaları zikredilmektedir. Bakla da bunlarda biridir. Bu sebeple bu hadise kısaca (Bakla hadisi) ismi verilmistir. Ben işaret edilen hadisin bilinmesi için hadisin tamamını zikretmek istiyorum:

Bu hadis, Süyûtî (r.a)'nin uydurma olduğuna hükmettiği hadislerden biri olup Süyûtî, bu hadisi Zeyü'l-Mevzûât kitabında (s.141-142) şu senedle zikretmektedir:

"Bu hadisi Tuyurî, Tuyûriyya'fta, şu şekilde talıric etmektedir: Bize Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Osman es-Sevvak haber verdi: Dedi ki: Bize Ebu'l-Kasım İbrahim b. Ahmed b. Ca'fer el-Hurakî haber verdi. Dedi ki: Bize Abdullah b. Muhammed b. Ali b. Büşeyra nakletti. Dedi ki: Bana Ebu't-Tayyibi's-Sayyad Muhammed b. İshak el-Huzaî nakletti. Dedi ki: Bize Ali b. Huseyn nakletti. Dedi ki: Bize -Muhammed bin-Musa b. İbrahim; Hişam b. Urve'den; o babasından; o da Hz.

Aiše'den merfû olarak nakletti:

1."Kim yatsı namazından sonra cırcır yer, sonra uyursa cüzzam hastalığı burnundan çıkar gider."

2 ."Kini pırasa yer, sonra uyursa, kokusu çirkin olur, basurdan emin olarak geceler, iki melek sabaha kadar ondan uzak durur." 3."Kim kereviz yerse güzel kokuyla geceler, diş ağrılarından emin olarak geceler."

4."Kim. hindiba otundan yerse, kendisine zehir ve sihir dokuir maksızın geceler. Hayvanlardan yılan ve akrep dahil hiçbiri ona yaklaşamaz."

5."Kim cennet baklasını yerse, Allah meleklerle ona haseneler yazmalarını emreder."

6."Kim. sedef bitkisi yerse, zatülcenb ve taun hastalıklarından emin olarak geceler."

7."Kim turp yerse, usanç hastalığından emin olarak geceler. S."Kim soğan-sarımsak yerae, bu mescidimize sakın yaklaşmasın. Zira melekler, Ademğulların rahatsızlık duydukları şeylerden rahatsızlık duyariar."

9."Kim mercimekle birlikte kabak yerse, Allah'ın adı anıldığı zaman gönlü hassas olur, zihni açılır."

10."Kim baklayı kabuğuyla birlikte yerse, Allah yediği kadar derdi ondan çıkarıp atar."

11."Kim yemekten önce ve sonra tuz yerse, en basitleri cüzzam ve baras (alacalık) hastalığı olan, üçyüz altmış çeşit dertten emin olur." (Ayrıca 436 nolu paragrafın sonundaki 864 nolu notta bulunan Tuz hadisi'ne bakınız.)

İbn Arrak, Tenzihü's-Şerîa' da (2/266) bu hadisi Süyûtî'den nakletmekte ve şöyle demektedir: "Süyûtî, bu hadisin illetini (kusurunu) beyan etmemiştir. Bu hadisin senedinde Hişam b. Urve'den rivayette bulunan Muhammed b. Musa b. İbrahim yer almaktadır. Bu kişiyi tanımiyorum. Lisanü'J-Mızun'da (5/401) deniliyor ki: Muhammed b. Musa b. İbrahim eHstahrî: Meçhul bir şeyhtir." Bu kişi o mudur, başkası mıdır bilmiyorum." İbn Arrak'ın sözü burada sona ermektedir.

Abdülfezzah —Ebu Gudde— diyor ki: İbn Arrak (r.a)'m burada adı geçen râvinin durumu hakkındaki açıklaması, hadisin uydurma olduğu hükmünü tamamlamak için değil, sadece yalancılığı ve sahibini ortaya koymak içindir. Zira adı geçen hadiste yalancılık kokuları her taraftan hissedilmektedir- Bu hadis, senedi araştırılmaya ihtiyaç duyulmayacak kadar asılsız bir hadistir.

Acûnî, Keşfü'l-Hafa'd.a, (1/339) diyor ki: Zerkeşî diyor

77. HADÎS: 'TJmmetimin cimrileri terzilerdir.'" ^{145[145]} Se-havî diyor ki: Bunu —hadis

ki: Bakla ve mercimek hadisleri bâtıldır. Necm (el-Gazzî): Bakla hakkında hiçbir şey sahih değildir, demiştir. Firûz-âbadî. uydurma hadisler hakkındaki bazı genel hükümleri açıklamak için tahsis ettiği Sifrü'sSeadeh kitabının Hatime bölümünde (s.150) şöyle diyor: "Mercimek, bakla, peynir, ceviz, patlıcan, nar ve kuru üzümün fazileti babında hiçbir şey sahih olmamıştır. Zındıklar —Allah onları rüsvay eylesin- bu konularda hadisler uydurmuşlar ve İslâmı lekelemek için bu uydurdıkları uydurma hadisleri muhaddislerin kitaplarına karıştırmışlardır;' İbnü'l-Cevzî, Mevzuat kitabında (2/293) Darakutnî tarikiyle Hz. Aişe'nin; "Kim baklayı kabuğuyla birlikte yerse, Allah, ondan onun kadar derdi çıkarır," şeklindeki sözünü nakletmiş ve şöyle demiştir: "Bu sahih olmayan bir hadistir. İbn Adiyy: Bu, batıl bir hadistir, demiştir." Süyûtî, el-Leâli'1-Masnûa'da. (2/218) ve İbn Arrak, Tenzîhü's-Şerîa' da İbnü'l-Cevzî'nin bu ifadesini kabul etmişlerdir.

^{145[145]} bkz. Sehavî, Makasîd: s. 143; İbnü'd-Deyba': Temyiz: s.60; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s. 162; Aclûnî, Keşf

olarak- görmedim.^{146[146]}

78. HADİS: "Cimri, çok ibadet eden ^{147[147]} biri olsa bile; Allah'ın düşmanıdır." ^{148[148]} Bunun aslı yoktur.

79. HADİS: "Soğuk, din düşmanıdır." ^{149[149]} Hadis değildir, âlimlerden birinin sözüdür.^{150[150]}

1/332.

^{146[146]} İbnü'd-Deyba¹, Temyîzü't-Tayyib mine'1-Habis'â.e (s.60):

^{147[147]} Asıl nüshada bu şekildedir. Ancak bu hadisi zikreden kitaplarda (âbid) yerine (rahib) ifadesi yer almaktadır.

^{148[148]} bkz. Sehavî, Makasid s.143; İbnü'd-Deyba': Temyiz: 61; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.163; Aclûnî, Keşf: 1/252.

^{149[149]} bkz. İbnü'd-Deyba': Temyiz: 61; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.163; Aclûnî, Keşf 1/252.

^{150[150]} Bu sözün sahibi olan zat, İmam Malik ve İmam Evzaî'ye benzetilen, Şam diyarının fakîh ve salih zatı büyük imam Said b. Abdülaziz ed-Dimaşkî et-Tenûhî'dir. 167 yılında vefat etmiştir. (Allah rahmet eylesin.)

80. HADİS: "Bereket, pidenin küçüklüğündedir." ^{151[151]} Nesaî'den bunun hadis olmadığı nakledilmiştir.

81. HADİS: "Ortaklık tenceresi ^{152[152]} kaynamaz." ^{153[153]} Hadis değildir.

Bunun aslı yoktur, demiştir. Aclûnî ise, Keşfül-Hafa'&a. (1/332) şöyle demiştir: "İbnüTGars, bu kelimenin bazı yazma nüshalarda buğday satanlar anlamındaki (hannatûn) şeklinde olduğunu zikretmektedir."

82. HADİS: "Güler yüzlülük, misafire

^{151[151]} Hadisin tamamı: "Bereket, pidenin küçüklüğünde, ipin u-zunluğunda ve nehrin küçüklüğündedir", şeklindedir.

^{152[152]} Bu hadis, Aclûnî'nin KeşfüTHafa kitabında (1/331) "Şirk tenceresi kaynamaz", şeklinde nakledilmektedir. Bu ifade, hadisin tahrif edilmiş şeklidir.

^{153[153]} bkz. Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.165; Aclûnî, Keşf: 1/331.

ikram etmekten daha hayırlıdır." ^{154[154]} Sehavî:
Bunu -hadis olarak-bilmiyorum, demiştir.

83. HADİS: "Katile öldürüleceğini
müjdele." ^{155[155]} Sehavî: Bunu -hadis olarak-
bilmiyorum, demiştir.

84. HADİS: "Şişmanlık, zekâyı giderir."
^{156[156]} Hadis değildir. Amr b. As (r.a) ve
başkalarının sözüdür. ^{157[157]}

85. HADİS: "Karpuz ve faziletleri hadisi."

^{154[154]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.145; Semhudî, Gammaz,
s.50; A-liyyü'1-Karî, Kübra: s.166; Aclûnî, Keşfü'l-
Kavukçî, Lü'Jü': s.30Mafa: 1/252; Hut, Esne'l-Metalih: s.
108; Kavukçî, Lü'Jü'-s. 30.

^{155[155]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.145; Semhudî, Gammaz,
s.50; İbnü'd-Deyba': Temyiz: 62; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.
166; Aclûnî, Keşf 1/252; Kavukçî, Lü'Jü: s.30.

^{156[156]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.145; İbnü'd-Deyba':
Temyiz: 62; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.167; Aclûnî, Keşf:
1/252; Hut, Esne'l-Metalib: s. 109.

^{157[157]} Bu mana, pek çok sahabîden (r.anhüm)
nakledilmiştir.

¹⁵⁸[¹⁵⁸] Zerkeşî: Sabit olmamıştır, demiştir.¹⁵⁹[¹⁵⁹]

¹⁵⁸[¹⁵⁸] bkz. Deylemî, Zehru'l-Firdevs: 2/35; İbnü'l-Cevzî: Mevzuat: 2/285; Sehavî, Makasîd: s. 146; Semhudî, Gammaz, s. 50; AliyyüTKarî, Kübra: s. 166; Aclûnî, Keşî: 1/252; Hut, Esne'b Metalib: s.109; Kavukçî, Lü'lü': s.30.

¹⁵⁹[¹⁵⁹] Müellif, el-Mevzûatü'1-Kübra kitabında Zerkeşî'nin bu sözünden sonra şöyle diyor: "Karpuzun faziletine gelince, o da aynı şekildedir. -Yanı bu konuda da hiçbir şey sahih değildir-. Ancak Tirmizî'nin Şemailinde ve başka eserlerde karpuz hakkında gelen, Aleyhissalâtü ve's-Selâm Efendimiz'in karpuz yediği, özellikle taze hurma ile birlikte karpuz yediği şeklindeki rivayet sabittir." Bu konudaki hadis Sünen-i -

Ebî Davud ve Sünen'i Tirmizi'de Hz. Aişe (r.a) den; Peygamberimiz (s.a.v) karpuzu taze hurma ile birlikte yedi, şeklinde yer almaktadır. Ebu Davud rivayetinde şu cümle ilave edilmiştir: "...ve Peygamberimiz (s.a.v): "Bunun hararetini şunun soğukluğuyla, bunun soğukluğunu şunun hararetiyle kırıyoruz, derdi." Tamamlayıcı Bilgi: İmam Ahmed'in; Peygamberimiz (s.av)'in karpuzu nasıl yediğini bilmediği için karpuz yemediği şeklinde zikredilen rivayet sahih değildir. Bazı

86. HADİS: "Din, temizlik üzerine bina edilmiştir." ^{160[160]} İhya'da zikredilmiş, Irakî şöyle demiştir: ^{161[161]} "Bu

âlimler bu konuda uyarıda bulunmuşlardır. Bunlardan biri İmam İbn Müflih el-Hanbefî'dir. Fürü' kitabında (6/308) şöyle demiştir: "İmam Alv med'in; Peygamberimiz (s.av)'in yeme şeklim bilmediği için. karpuz yemekten kaçındığı şeklinde nakledilen rivayet yalandır. Bu hükmü üstadımız -yani Şeyh Hafız İbn Teymiyye-zikr etmiştir."

^{160[160]} bkz. Gazzalî, İhya: 1/49,125; Sehavî, Makasid: s.146; Semhudî, Gammaz, s.50; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.62; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.167; Aclûnî, Keşf 1/25; Kavukçî, Lü'lü': s.30.

^{161[161]} Irakî bu sözü, İhya Tahricinde (1/49) İlim bölümünde Talebe ve Üstadın Adabı konusunda ve Taharetin Sırları bölümünün başında (1/125) zikretmektedir. Münzirî, bu hadisi Ter-gibin başında parmakların hilallenmesi konusunda zikretmiş ve şöyle demiştir: Bu hadisi Taberanî, Kebirde İbn Mesud'dan hasen bir isnadla mevkuf olarak rivayet etmektedir. Daha

şekilde bulamadım. İbn Hıbban'ın ed'Duafa (zayıf raviler) kitabında Hz. Aişe hadisi olarak; "Temiz olun. Zira islâm temizdir", rivayeti; ayrıca Taberanî'nin el-Evsat kitabında çok zayıf bir senedle İbn Mes'ud hadisi olarak! "Temizlik imana davet eder", rivayeti bulunmaktadır."^{162[162]}

isabetli olan da budur."

^{162[162]} Benzeri bir rivayeti, Tirmizî Süneiiinde (10/240-241) Edeb bablarında (Temizlik hakkında varid olan hadisler) babında Sa'd b. Ebî Vakkas (r.a)'dan rivayet etmektedir: Peygamberimiz (s.a.v) buyuruyor ki: "Şüphesiz ki, Allah iyidir, iyiyi sever. Temizdir, temizliği sever. Son derece ikram edicidir, ikramı sever. Cömerttir, cömertliği sever. Evlerinizin avlularını temiz tutun." Tirmizî: "Bu, garib bir hadistir, —Senedinde bulunan— Halid b. Ilyas zayıf kabul edilmektedir", demiştir. Dolayısıyla hadis, Mişkâtü'l-Mesabîh'de (2/503) "hasen hadistir", diye not düşülmesine rağmen; Ebubekir İbnü'l-Arabi'nin Arıdatü'l-Ahvezi ve Mübarek-Fûrî'nin Tuhfetü'l-Ahvezi: kitabında (4/20) dedikleri gibi; zayıf hadistir.

Münavî'nin Feyzu'l-Kadirdeki (2/239) ifadesi hatadan uzak değildir. Zira, Tirmizî hadisi hasen kabul etmemiş ve Nab" lusi'nin Zehairu'IMEvaris'de (1/237) ifade ettiği gibi. hadisi sadece bir tarikle rivayet etmiştir.

Heysemî, Mecmeu'z-Zevaidde (5/132) Hz. Aişe'den; Allah Ra-sûlû buyurdu ki: "islam temizdir, temiz olun. Zira Cennet'e sadece temiz olanlar girecektir", hadisini rivayet edip şöyle demiştir: Bu hadisi Taberanî Evsa tia rivayet etmiştir. Senedinde (Nuaym b. Müverra) bulunmaktadır. O da zayıftır." Sir yûtî de el'Camîu'sSagîr'de Ebu Hüreyre'den Peygamberimiz (s.a.v)'in; "Gücünüzün yettiği her şeyle temizlenin. Zira Allah islâm'ı temizlik üzerine bina etti. Cennete sadece temiz olanlar girecektir", hadisim nakletmiş ve şöyle demiştir: Bu hadisi E-bu's-Saalîk et-Tarasûsî Ebu Hüreyre'den Rivayetler cüz'ünde rivayet etmiştir." Şihab el-Hafacî'nin Nesimü'r-Riyaz .fî Şerhi's-Şifa li'l-Kadi İyaz (1/428) kitabında zikrettiği gibi; Rafîî, bu hadisi Tarihli Kazvînde rivayet etmiştir.

Bütün bu zayıf hadisler, çeşitli tariklerle nakledilmesi sebebiyle bu mananın sabit bir aslının olduğunu ifade etmektedir. Doğrusunu en iyi bilen Allah'dır!..

87. HADİS: "Beytü'l-Makdis, akreplerle dolu altından bir tastır." ^{163[163]} Hadis değildir. Bu söz, Tevrat'a nisbet e-dilmektedir.

“T” Harfiyle Başlayan Uydurma Hadisler

88. HADİS: "BeytuIIah'ta tavaf, Tahıyyetü'l-Mescid namazı yerine geçer." ^{164[164]} Sehavî: ^{165[165]} Bu lafızla görmedim, demiştir. ^{166[166]}

^{163[163]} bkz. Sehavî, Makasıd: s.148; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.63; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.345; Aclûnî, Keşf 1/252.

^{164[164]} bkz. İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.60; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.170; Aclûnî, Keşf 1/252.

^{165[165]} Bu hadisi Sehavî'nin etMakasıdüTHasene kitabının elimizdeki baskısında bulamadım. Sehavî, bu hadisi bu eserin bir başka yerinde ya da bir başka eserinde zikretmiş olabilir mi. bilemiyorum. Ancak Sehavî'nin talebesi İbnü'd-Deyba', bu hadisi Temyizü't-Tayyib

89. HADİS: "Zebercedi yüzük taşı olarak kullanın. Zira o, kolaylıktır. Onda zorluk yoktur."
¹⁶⁷[¹⁶⁷] Askalânî: Uydurmadır, demiştir.

kitabında zikretmiş ve hadis hakkında yukarıdaki ifadeyi kullanmıştır. Dolayısıyla bu sözün İbnü'd" Deyba'a nisbet edilmesi daha doğrudur. (Çev.)

¹⁶⁶[¹⁶⁶] Müellif (rahmetullahi aleyh), eJ-Mevzûatü'J-Kübra'da şöyle diyor: "Bu ifade, fakihler ve diğer alimlerden sadır olup manası doğrudur. Nitekim Sahih hadisler arasında Hz. Aişe validemizden şu hadis yer almaktadır: "Peygamberimiz (s.a.v)'in, Mekke'ye geldiğinde ilk yaptığı şey, abdest alıp tavaf etmesi idi." Zira Mescid-i Haram'a giren herkesin önce farz veya nafile olarak tavaf yapması sünnettir. Bir özür veya başka bir şey sebebiyle tavaf yapma niyeti olmadığı takdirde Tahıyyetü'l-Mescid namazı kılabilir. "BeytuIIah'ta tavaf, Tahıyyetül-'Mescid namazı yerme geçer", hadisinin manası, bu konuda bazı zekâ özürlülerinin yanlış düşündükleri gibi; Tahıyyetü'l-Mescid namazı bu mescidde kılınmaz, demek değildir.

¹⁶⁷[¹⁶⁷] bkz. Sehavî, Makasîd: s. 153; Semhudî, Gammaz,

90. HADİS: "Âdeti terk etmek, düşmanlığa sebep o-lur." ^{168[168]} Bunun aslı yoktur.

91. HADİS: "Geyiğin selâm vermesi hadisi." ^{169[169]} Dillerde ve nebevi medhiyelerde meşhur olmuştur. İbn Kesir şöyle demiştir: Bunun aslı yoktur. Kim bunu Peygamberimiz (s.a.v)'e nisbet ederse yalan söylemiş olur.^{170[170]}

s.52; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.65; Aliyyü'1-Karî, Kübra: 170; Aclûnî, Keşf: 1/252; Hut, Esne'hMetalib: s.III; Kavukçî, LiVliV: s.31.

^{168[168]} bkz. Sehavî, Makasîd: s. 155; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.66; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s. 172; Aclûnî, Keşf: 1/252; Hut, Esne'l-Metalik s.112.

^{169[169]} bkz. İbn Kesir, Şemail: s.281; İbn Hacer, FethuTBarî: 6/434; Sehavî, Makasîd: s.156; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.67; Aliyyü'1-Karî, Şerhu's-Şifa: 1/639; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s. 173; Aclûnî, Keşf: 1/252; Zürkanî, Şer-hu'lMcvahibi'1-Ledünniyye : 5/151; Hut, EsneTMetalib: s.113.

^{170[170]} Hafız İbn Hacer, FethuTBarî'de (6/434): "Geyiğin selâm vermesi hadisi" nin kuvvetli veya zayıf hiçbir

senedini bulamadım", demiştir. Sehavî, etMakasidü'l-Hasene'de (s.156) Hafız İbn Kesir'in yukarıdaki sözünü kabul edip naklettikten sonra şöyle demiştir: "Fakat genel olarak geyiğin konuşması -yani geyiğin selâm vermesi değil, sadece geyiğin Rasulullah (s.a.y) i-le konuşması-hakkında üstadımızın —Hafız İbn Hacer'in- ibn Hacıb'in Usul-ü Fıkıh hakkındaki kitabı olan "Muhtasar Kitabının Hadislerinin Tahrici" kitabında altmış birinci mecliste yer alan birbirlerini takviye eden birkaç hadis vârid. olmuştur. (Ebu Gudde diyor ki:) Bütün bu hadisler, olağanüstü bir olayı isbat konusunda itimad edilemeyecek olan zayıf ve çürük hadislerdir. Hadisin çeşitli tariklerle gelmesi sebebiyle muhaddis uydurma hükmü veremediği takdirde; muhtevasının isbatı ancak tercihe layık olan sahih hadisle kabul edilip sabit olabilir. Bu hadislerin isnadları incelendiğinde hadisin derecesini düşüren şiddetli ta'n noktalarından uzak olmadığı ortaya çıkmaktadır. Yine bu hadislerin metinlerini inceleme esnasında aralarındaki şiddetli çelişki açıkça görülmektedir. Allame Zürkanî'nin "Şer-hu'l-Mevahibi'l-Ledünniyye" kitahmd& (5/151) işaret ettiği gibi; bu hadislerin arasını bulma konusunda açık zorlama

92. HADİS: "Ümmetim, yetmiş küsur fırkaya ayrılacak. Bir fırka dışında hepsi Cennete girecektir." Ashab:

—Kim bu fırka? diye sordular.
Peygamberimiz (s.a.v) şöyle cevap verdi:

—"Bunlar zındıklardır, kadercilerdir." ^{171[171]}
(Bu lafızla) hadisin aslı yoktur. ^{172[172]} Leâli'de

yapılmaktadır.

Müellif Aliyyü'l-Karî (r.a)'nin Kadı İyaz'ın Şifa kitabına yazdığı şerhte (1/639) yorumladığı gibi; Hafız İbn Kesir'in, yukarıda zikredilen ifadesiyle bu mananın -yani geyiğin selâm vermesi ya da konuşması konusundaki hadisin- hiçbir aslının bulunmadığını ifade etmek istemiş olması da uzak bir ihtimal değildir. Doğrusunu en iyi bilen Allah'tır!..

^{171[171]} bkz. Hatib, Tarihu Bağdad: 13/307; Süyûtî, Leâli: 1248; Sehavî, Makasîd: s.158; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.68; İbn Arrak, Tenzih: 1/310; Aliyyü'l-Karî, Kübra: a.173; Aclûnî, Keşf: 1/369; Hut, EsneT Metalib: s.115.

^{172[172]} Aclunî Keşfü'l-Hafa'da (1/369) bu hadis hakkında şöyle demiştir: "Leâli müellifi: Bunun aslı yoktur,

böyledir.^{173[173]}

demiştir, yani bu lafızla aslı yoktur, anlamındadır. Zira hadis, bu lafız dışında makbul vecihlerle rivayet edilmiştir. Bunlardan biri: "Ümmetim yetmiş üç fırkaya ayrılacaktır... "hadisidir. Bunu Tirmizî rivayet etmiş ve "Hasen sahihtir", demiştir. Bu hadisi; Ebu Da-vud, Hakim, İbn Hıhban ve Beyhakî de rivayet etmiş ve sahih olarak kabul etmişlerdir. Bir başka rivayet ise İbn Mace'nin E-bu Hureyre'den naklettiği rivayettir.(Çev.)

^{173[173]} Asıl nüshada ve müellifin el-MevzûatüTKiibra adlı eserinde (yetmiş fırka) diye geçmektedir. Düzeltme, Süyûtî'nin el-Leâli'l-Masnûa kitabından alınmıştır. Hadis, (bu lafızla) hiç şüphesiz uydurmadır.

Üstadımız İmam Muhanımed Zahid el-Kevserî (r.a)'nin; Peygamberimiz (s.a.v)'den sonra çıkacak mezhep ve fırkalar, bunların sayıları, bunlar arasında kurtuluşa erecek olanlar ya da helak olacaklar hakkında gelen hadisler konusunda Ebu Muzaffer el-İsferayinî'nin et-Tcbsîr fi'd-Din kitabı için yazdığı takdim yazısında ve Ebu Mansur el-Bağdadî'nin eî'Fark bey ne'ı-Firak kitabının takdim yazısında araştırma ve incelemesi,

93- HADİS: "Evlenmeden önce fıkıh Öğrenin." ^{174[174]} Bu, Hz. Ömer (r.a)'in sözüdür. ^{175[175]} Bir rivayete göre manası:

Evlenmeden, ev ve hizmetçi sahibi olmadan fıkıh tahsil edin, demiştir. Bu manada şöyle bir söz nakledilmektedir: İlim, kadınların baldırlarında kaybolmuştur. ^{176[176]} Sevrî diyor ki:

bulunmaktadır. Bu inceleme, araştırmacıların mutlaka başvurması gerekli olan, takdire değer bir çalışmadır.

^{174[174]} bkz. Buharî, Sahih İlim 15 {Fethu'l-Bari 1/151}; Zemah-şerî, Faik 1/623; Ebu Ubeyd, Garibü'l-Hadis: 3/369; Sehavî, Makasid s.159; İbnü'd-Deyba', Temyiz s.68; Aliyyü'l-Kari: Kübra: s.174; Aclunî, Keşf: 1/370.

^{175[175]} Buharî, Sahihinde (İlim 15; Fethu'l-Sarî: 1/151) bu hadisi muallâk olarak ve kesin bir siga ile zikretmiştir. Hadis, Ki-tabu'l-İlim'de, 15 nolu İlim ve Hikmette imrenme babında (o-mer dedi ki) ifadesiyle nakledilmiştir. Hadis, isnadı kesin bir siga ile olarak nakledildiğine göre; Buharî'ye göre Hz, Ömer'e kadar isnadı sahih olan -mevkuf- bir hadistir.

^{176[176]} Bu son cümle, Bişr el-Hafî'nin sözüdür. Nitekim

"Kim başkanlığa koşarsa ilmin çoğuna zarar verir. Kim de başkanlığa koşmazsa yazar, yazar sonra yine yazar." Bu mana, daha kapsamlı bir manadır. Doğrusunu bilen Allah'tır.^{177[177]}

94. HADİS: Bir saat tefekkür, bir sene

181. hadiste de zikredilecektir.

^{177[177]} Müellif, burada (Bir rivayete göre manası şudur) ifadesiyle gayet güzel bir ifade kullanmış olmaktadır. Zira (tüsevvcdü) kelimesinin manası hakkında en isabetli ifade, İmam Ebu Ubeyd Kasım b. Sellâm'm GaribüTHadis (3/369) kitabında zikrettiği şu manadır: "Bu hadisin manası şudur: Yaşınız küçükken henüz gözde efendiler, başkanlar olmadan ilim öğrenin. Bu durumdan Önce ilim öğrenemezseniz, yaşınız ilerledikten sonra utanır, cahil kalırsınız. O zanan küçüklerden ilim öğrenemezsiniz. Bu durum ise sizi rahatsız eder." Zemahşeri ise Fâ-ik kitabında (1/623) bu sözün manası hakkında şöyle demiştir: "-Dil alimlerinden- Şemir diyor ki: Evlenmeden, ev sahibi ve aile reisi olmadan Önce ilim Öğenin." Hafız İbn Hacer Fethu'l-Bari'de (1/152) bu iki manayı kabul ederek nakletmiş, diğer görüşleri zayıf kabul etmiştir.

ibadetten daha hayırlıdır. ^{178[178]} Hadis değildir.

^{179[179]} Bu söz, Seriyü's-Sekatî (rh.a)'nin sözüdür. ^{180[180]}

95. HADİS: Tekbir ^{181[181]} cezimdir. ^{182[182]}

^{178[178]} bkz. Süyûtî, Leâlî: 2/327; Münavî, Feyzü'l-Kadir. 4/443; Aliyyü'l-Karî, Kübra: a.175; Aclunî: Keşf. 1/370; Hut, Esnek Metalik s.115; Şevkânî, Fevaid: s.242.

^{179[179]} Hadisin bir başka lafzı, {...Altmış sene ibadetten daha hayırlıdır.) şeklindedir. (Aclunî, Keşf 1/370)

^{180[180]} Zehebî, el'Iber kitabında (2/5) şöyle diyor: "es-Seriyy b. Mugalles es-Sekatî, Ebu'l-Hasen el-Bağdadî: Büyük evliyadan biridir. Hüseyim ve diğer muhaddislerden hadis Öğrendi. Maruf el-Kerhî'nin sohbetlerinde bulundu. Onun bazı özel halleri ve kerametleri vardır. Doksan küsur yaşlarında iken 253 yılında vefat etti. Rahmetullahi aleyh.

^{181[181]} Buradaki tekbir, İmam Abülhayy el-Leknevî'nin esSiâye fî keşf ma fî Şerhi'l-Vikaye kitabında olduğu gibi; ezan, kamet ve namazdaki tekbirler demektir.

^{182[182]} bkz. Abdürrezzak Musannef: 2/74; Tirmizî, Sünen (İbn A-rabî: 2/91; Mübarek-Fûrî: 1/243); İbn Hacer et-

(yani uzatılmaz.) Nehaî'nin sözüdür.^{183[183]}

Teihisu'lHabîr 1/225; Süyûtî, Hâvi: 1/535; Sehavî, Makasîd: s.160; Semhudî, Gammaz: s.54; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.68; AliyyüTKarî, Küb-rn: s.176; Aclûnî, Kcşf: 1/252; Hut, Esne'l'Metalib: s.118; İbn Abidin, ReddütMuhtar Haşiyesi: 1/259; Kavukçî, Lü'lü': s.31.

^{183[183]} Zehebî, Ibcr'de (1/113) diyor ki: "Bu zat, Irak halkının yaşlı fakîhi imam Ebu Imran İbrahim b. Yezid en-Nehaî'dir. Alka-me, Esved ve Mesruk'dan ders almış; çocukken Hz. Aişe'yi görmüştür. 95 yılında vefat etmiştir. Allah rahmet eylesin." İmam İbrahim en-Nehaî'nin «Tekbir cezimdir» sözünü Tirmizî, Sünelimde (İbn Arabi şerhi: 2/91 ve Mübarek-Fûrî şerhi: 1/243) Selâmın hazfinin sünnet olduğu hakkında gelen hadisler babında İbrahim en-Nehaî'den nakletmiştir. Hafız İbn Hacer et-Telhîsu'î-Habîr'&e (1/225) şöyle demiştir: "Bu hadisin bu lafızla aslı yoktur. Bu, İbrahim en-Nehaî'nin sözüdür. Tirmizî, bunu İbrahim en-Nehaî'nin sözü olarak nakletmiştir/' Sehavî, eb Mekasîdü'lHasene'de (s, 161) şu tahriri ilâve etmiştir: "Bu hadisi, onun tarafından -yani İbrahim Nehaî'nin sözü olarak-Said b. Mansur Süneninde (Kıraet cezimdir, Ezan cezimdir) ilâvesiyle rivayet

etmiştir. Yine ondan nakledilen bir lafızda: Onlar tekbiri cezmediyorlardı, ifadesi yer almaktadır." Süyûtî, el-Hâvı İi'1-Fetâvâ 'da (1/535) "(Tekbir cezimdir), hadisi hakkında kesin cevap" konulu fetvada şöyle demiştir: "Bunun hadis olması konusuna gelince, bu sabit değildir. Hafız İbn Ha-cer'in dediği gibi; bu, İbrahim en-Nehaî'nin sözüdür. Bu sözün Nehaî'den nakledilen şu senedine vakıf oldum. Abdürrezzak Musannef inde (2/74) şöyle demiştir: Yahya b. Ala', Mugîre'den naklediyor: İbrahim en-Nehaî dedi ki: "Tekbir cezimdir. Mânâsı şudur-' Tekbir uzatılmaz."Rivayette bu şekilde açıklamalı olarak gelmiştir. Bu açıklama, ya İbrahim en-Nehaî'den rivayette bulunan raviden, veya Yahya b. Alâ'dan, yahut Abdürrez-zak'dan nakledilmektedir. Bu zatların her biri, bu sözün manasında öncelikle başvurulacak zatlardır. Hafız İbn Hacer, et-Telhisu'lHabir'de(.H225) şöyle demiştir: "Bu manada Tirmizî, Ebu Davud ve Hakim'in Ebu Hüreyre hadisi olarak naklettiği "Selâmın hazfî sünnettir", hadisi bulunmaktadır. Selâmın hazfî demek, selâm vermede süratli olmak demektir. "Cezim" kelimesiyle anlatılmak istenen budur. İbnü'1-Esîr, Nihaye 'de şöyle demiştir: "Bunun manası tekbir ve selâmın

uzatılmaması, tekbirin son harfinin harekesinin er kunmaması, son harfinin sakin kılınmasıdır." Muhibb et-Tabe-rî de bu görüşe katılmıştır.

İbn Hacer devamla diyor ki: Bu tartışmalıdır. Zira (hareke) karşılığında (cezim) ifadesinin kullanılması Arap dili alimlerinin yeni ıstılahıdır. Böyle yeni bir ıstılah, -bu sözün nebevi bir hadis olduğu farz edilecek olursa- nebevi lafızlar için nasıl kullanılabilir? Zira Muhakkik Allâme İbn Abidin'in Reddü'l-Muhtar Haşiyesi' nde (1/259) ifade ettiği gibi; Arap nahiv alimlerinin yeni ıstılahına göre (cezim) mutlak olmayıp sadece okuyan kişinin harfin harekesini sükûnla o kumaşdır. Süyûtî, Hâvi'de (1/536) şu husus ilâve etmektedir Tekbirdeki cezmin, tekbirin sonunun sükûnla okunması olarak açıklanması, ravinin açıklamasına aykırı olduğu için reddedilir. Usûl İlminde kararlaştırıldığı gibi, ravinin açıklamasına başvurulması daha evlâdır. Bu mana, ayrıca hadis ve fıkıh ehlinin açıklamalarına da aykırıdır."

(Kardeşim!..) Bazı değerli Şafiî ve Hanefî fakihleri tarafından (Ezan cezimdir. ikamet cezimdir. Tekbir cezimdir) ifadesinin fıkıh kitaplarında nebevi hadis olarak zikredilmesine aldanma. Bu sözün İbrahim en-

Nehaî'nin sözü olduğunu, nebevi hadis olmadığını öğrendin. Bu babda itimad edilecek olan görüş, değerli ilim erbabı olmalarına rağmen fıkıh erbabının değil, mır haddislerin görüşüdür. Zira Üstadımız İmam Kevserî, Takıy-yü'd-Din es-Sübki'nin esSeyfü'sSakî fi'r-Redd alâ ibn Zefîl kitabına yazdığı takdim yazısında (s.4-5): "Her ilimde o ilmin imamlarına itimad edilir, başkalarına değil. Zira bir ilimde imam olan kişi, belki başka bir ilimde avam (sıradan insanlar) mertebesinde olabilir." demiştir.

Nassların anlaşılması ve bu nasslardan hüküm çıkarılması konusunda yegâne merci, fıkıh alimleri olduğu gibi; Peygamberimiz (s.av)'den nakledilen hadislerin sübutu konusunda başvurulacak yegâne merci de hadis alimleridir. Diğer ilimlerde de aynı şekilde ehline başvurulur. İmam Abdülhayy el-Leknevî, bu konuyu birkaç kitabında en güzel şekilde incelemiştir. Ben de Leknevî'nin bu ifadelerini elEcvibetü'IFâdile li'l-Es'ileti'l-AşeratiTKâmile kitabına yazdığım dip notlarda (s.30-32) özetledim. Öneme binaen oraya müracaat edilmelidir. Zira bu malûmat, elde edil-mesi için özel yolculuk yapmaya değecek kadar önemli ilmi me-

96. HADİS: "Siz hanımlardan her biriniz, ömrünün yarısını namazsız geçirir." ^{184[184]} Hadis hafızları: Bu lafızla aslı yoktur, demişlerdir. ^{185[185]} Manası "sahih" hadiste geçmektedir. ^{186[186]}

sclelerdendir!.. (bkz. Hadis No: 96, 109, 344, 357, 414)

^{184[184]} Bu cümle, hadisin bir kısmıdır. Bu hadisin devamı bazı kitaplarda şu şekildedir: "Kadınlar akıl ve dinleri noksan kimselerdir. Peygamberimize Dinlerinin noksanlığı nedir? diye soruldu. Şöyle buyurdu- Onlardan her biri ömrünün yansını namazsız geçirir. "Bu lafızla aslı yoktur.

^{185[185]} bkz. İbn Hacer, et-Telhîsu'1-Habh: 1/162; Sehavî, el Makasîd: s.164; Semhudî, Gammaz s.55; İbnü'd'Deyba', Temyiz: s.70; Aliyyü'1-Karî, Kühra: s.177; Aclunî: Keşi: 1/379; Kavukçî, Lü'lü': s.31.

^{186[186]} Bu sahih hadis Buharî'nin Sahihinde (1/345) Kitabül-Hayz'da, 6 nolu Hayızlının orucu terk etmesi babında; Müslim'in Sahihinde (2/67) Kitabül-İman'da, (133 nolu) Taatlerin eksikliği sebebiyle imanın eksilmesi babında rivayet ettiği şu hadistir. Lafız Buharî'ye aittir: Ebu Said el-Hudrî'den rivayet edildiğine göre;

Rasûlullah (s.a.v) bir Ramazan bayramı ya da Kurban bayramı sabahı namazgaha çıktı ve hanımlara şöyle seslendi:

-Ey hanımlar topluluğu!.. Sadaka verin. Bana sizlerin Cehennem ehlinin çoğunluğu olduğunuz gösterildi, "dedi. Hanımlar:

-Ey Allah'ın Rasûlü!.. Bu ne sebeptedir? diye sordular. Peygamberimiz (s.a.v) şöyle cevap verdi:

— "Siz çok lanet okuyorsunuz. Beylerinize nankörlük ediyorsunuz. Dengeli bir adamın aklını, aklı ve dini noksan olan sizlerden daha çok başından alan kimse göremedim. "Kadınlar: -Ey Allah'ın Rasûlü!..-Bizim dinimizin ve aklımızın noksanlığı nedir? diye sordular. Peygamberimiz (s.a.v):

- "Kadının şahitliği, erkeğin şahitliğinin yarısı değil midir? D&-di. Kadınlar:

—Evet, dediler. Peygamberimiz (s.a.v):

— "işte bu onların akıllarının noksanlığı sebebiyledir. Kadın hayız gördüğü zaman namaz kılmıyor ve oruç tutmuyor, değil mi? dedi. Kadınlar:

-Evet, dediler. Peygamberimiz (s.a.v): — "Bu da onların dinlerinin noksanlığındandır; dedi. Müslim Sahih' inde

(2/65-68) İbn Ömer ve Ebu Hüreyre'den Ebu Said el-Hudrî'nin hadisi ile aynı manada bir hadis rivayet etmektedir. Bu hadisin sonunda şu ifade yer almaktadır: "Seviyeli bir kadın: Ya Rasulallah!.. Akıl ve din noksanlığı nedir? diye sordu. Peygamberimiz (s.a.v): "Kadının aklının noksanlığı; iki kadının şahitliğinin bir erkeğin şahitliğine denk sayılması-dır, işte bu akim noksanlığıdır. Günlerce namaz kılmadan bekler, Ramazanda da orucunu açar, dedi. Bu da onların dinlerinin noksanlığıdır, dedi.

Söz konusu -uydurma- hadise en yakın ifade, Müslim'deki sahih hadiste yer alan (kadın günlerce bekler de namaz kılmaz) cümlesi olup bu sebeple bu uydurma hadise gerek kalmamaktadır. Şeyh Abdurrahman el-Cezîrî'nin telifi olan ebFıkh alel'Meza-hibi'IErbaa'nın, Mısır Vakıflar Bakanlığı baskısından ayrı bağımsız olarak yapılan baskısında (1/128) merhum Cezîrî, Hayız babında hayızın en çok müddetinin on beş gün olduğu görüşünde olanların delillerim zikrederken şu ifadelere yer vermektedir: Bunlardan biri: Fıkıh kitaplarında meşhur olan şu hadistir: Peygamberimiz (s.av): "Kadınlar akılları ve dinleri noksan olan kişilerdir, buyurdu. Kendisine:

Kadınların dinlerinin noksanlığı nedir? diye soruldu. Peygamberimiz (s.av): "Kadınlardan her biri ömrünün yarısını namazsız geçirir", dedi. Fakat bu hadis sahih değildir. Gerçek şudur ki; Bu sözün hiçbir anlamı yoktur. Zira kadınların hayızh iken namaz kılmalarına engel olan, bizzat Şeriat koyucunun ta kendisidir. Kadınların günah"lan nedir ki, bu haksız vasıfla nitelendirilmektedirler?." Cezî-rî'nin sözü burada sona ermektedir.

(Ebu Gudde diyor ki:) "Hanımlardan her biri, ömrünün yarısını namazsız geçirir", cümlesi sahih ve sabit olmayan bir ifadedir. Ama hanımların akü ve din noksanlığıyla nitelendirilmeleri, Buharı ve Müslim'in Sahihlerinde nakledildiği gibi; sabit ve sahihtir. Şeyh Cezî-rî'nin akılları ve dinlerinin noksan olmasından dolayı kadınların kınandıkları şeklindeki kanaati varid değildir. Bu onların yaradılıştan gelen fitrî durumlarıdır. Kınama kanaatinde olan hiçbir kimse yoktur. Hafız İbn Hacer Fethu'l'Barî'Ae (1/346) ve ona tabi olarak Kastallânî Irşadü'-Sari'de (1/444) şöyle demiştir: "Kadınların akıllarının ve dinlerinin noksan oluşunu zikretmekten asıl amaç; kadınları kınamak değildir. Zira bu durum, yaradılışın aslında

97. HADİS: "İnsanların alışkanlık hâline

mevcuttur. Fakat buna dikkat çekilmesi, onların, fitnesine aldanmaktan sakındırmak içindir. Bu sebeptendir ki Cehennem azabı, noksanlık dolayısıyla değil; nankörlük ve diğer sebepler dolayısıyla zikredilmiştir."

Diğer taraftan, "Siz hanımlardan her biriniz, Ömrünün yarısını namazsız geçirir", hadisini bazı Şafiî ve Hanbelî fakihler delil olarak zikretmektedirler. Fettehî, Tezkiretü'l- Mevzuat' ta (s.33) şöyle demiştir: "Şafiî imamlardan Beyhakî diyor ki: Bazı fakihleriniz bunu zikretmektedirler. Bu hadisi çok aradım ama bulamadım. Bunun hiçbir isnadı yoktur. Hanbelî imamlardan İbnüTCevzî diyor ki: Ashabımızdan bazıları bunu zikretmektedirler. Ben bunu -hadis olarak- bilmiyorum. Nevevî bu hadis hakkında şöyle demiştir: Batıldır, aslı yoktur demiştir. Başkaları da bu şekilde söylemişlerdir."

Bu ifadeler; 95, 109, 344, 357 ve 414 no.lu hadislerde zikrettiğim şu hususu desteklemektedir: Her ilim, bu ilimle meşgul olan ehlinden alınır. Hadis, zirveye ulaşan muhaddislerden; fıkıh da tetkik ehli fakihlerden alınır.

getirdikleri ayları ve bayramları tebrik etmeleri hadisi."^{187[187]}

Bu konuda (hadis olarak) hiç bir şey vârid olmamıştır.^{188[188]}

“Te “ Harfiyle Başlayan Uydurma Hadisler

^{187[187]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.166; Semhudî, Gammaz: s.55; İb" nü'd-Deyba', Temyiz: s.70; AliyyüTKarî, Kübra: s.179; Aclûnî, Keşi 1/252; Hut, Esne'bMetalıb: s.118.

^{188[188]} Yani Peygamberimiz (s.a.v)'den bu konuda özel olarak bir hadis gelmemiştir. Bazı şahabı ve tabiînden bazı işlerde bazı tebrik cümleleri nakledilmiştir. Hafız Süyûtî bu rivayetleri Vü-sûlû'î'Emanî brHusûlî't-Tehanî ismini verdiği risalede toplamıştır. Bu risale, el-Hâvi li'l-Fetavîkitahı içerisinde ve ayrıca müstakîl olarak basılmıştır. el-Mevahibü'l-Lediinniyye, Mır vatta've başka eserleri şerheden, muhaddislerin son halkası Muhammed b. Abdülbakî ez-Zürkanî'nin tebrikleşme ve bu konuda varid olan hadisler hakkında nefis bir risalesi bulunmaktadır. Bu risale Mısır'da basılmıştır.

98. HADİS: "Herkes'e güvenmek acizliktir".^{189[189]} Sehavî diyor ki: Bunu bu lafızla bilmiyorum.^{190[190]}

99. HADİS: "Üç şey vardır ki, bunlara az bile olsa meyledilmez: Dünya, Sultan, Kadın".

^{189[189]} bkz. Sehavî: Makasîd: s. 168; Semhudî, Gammaz: s.56; İbnü'd-Deyba', Temyiz s.72; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.180; Aclûnî, Keşf 1/252; Hut, EsneT Metalib: s.119; Kavukçî, Lülü: s.32.

^{190[190]} Sehavî'nin; "Bunu bu lafızla bilmiyorum", ifadesi, bu cümle'nin bir başka lafızla nebevi hadis olarak geldiği izlenimi vermektedir. Oysa böyle değildir. Bu ve bu manadaki ifadeler, hadis olarak gelmemiş, muhterem insanların sözlerinde yer almıştır.

Hattabî'nin Kitabü'l-Uzle'&e (s.64) Abdullah b. Huneyf tarikiyle naklettiği şu rivayette geçen söz de bu güzel sözlerden biridir: "Ömerb. Abdülaziz (rh.a), Muhammed b. Ka'b el-Kurazi'ye: -Kişinin hangi hasletleri onun değerini düşürür? diye sordu. Muhammed b. Ka'b:

-Çok konuşması, sırrım açığa vurması ve herkese güvenmesi-dir, diye cevap verdi.

¹⁹¹[¹⁹¹] Doğru bir sözdür, hadis değildir.

“ Ce ” Harfiyle Başlayan Uydurma Hadisler

100. HADİS: 'Türkün zulmü olsun, arabın adaleti olmasın". ¹⁹²[¹⁹²] İbnü'd-Deyba' diyor ki: Düşük bir sözdür, hadis değildir. Ben de derim ki: Bilakis bu, açık bir inkarcılıktır.

101. HADİS: "Açık kâfirdir. Onu öldüren Cennet eh-lindendir". Aslı yoktur.

102. HADİS: "Cîze, ¹⁹³[¹⁹³] Cennet bahçelerinden bir bahçedir. Mısır Allah'ın

¹⁹¹[¹⁹¹] bkz. Sehavî: Makasîd s.168; İbnü'd-Deyba', Temyiz s.72; AĴiv^vi-iTo^ Kübra: s.181; Aclûnî, Keşî 1/386.

¹⁹²[¹⁹²] bkz. Sehavî, Makasîd: s. 177; Semhudî, Gammaz: s.58; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.75; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s. 184; Ac-lûnî, Keşf: 1/404; Kavukçî, Lü'lü': s.32.

¹⁹³[¹⁹³] Cîze: Nil kıyısında, Kahire'ye yakın bir köydür, şimdi Ka~ hire'ye birleşmiştir.

yeryüzündeki hazineleridir".^{194[194]}

Askalanî diyor ki: Bu yalandır, uydurmadır.

“Ha” Harfiyle Başlayan Uydurma Hadisler

103. HADİS: "Bana sizin dünyanızdan (üç şey) kadınlar ve güzel koku sevdirdi. Namaz gözümün nuru kılındı".^{195[195]}

Bu hadisi Nesaî ^üezz'inde, Taberanî Evsafta rivayet etmiştir. Gazzalî ve başkalarının ifadelerinde yer alan (Selâs-Üç) kelimesi hakkında İmam İbn Fûrek zorlama a\ cıklamalar yapsa bile,

^{194[194]} bkz. Sehavî, Makasıd s.178; Semhudî, Gammaz: s.58; İV nü'd-Deyba', Temyiz: s.75; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.184; Aclûnî, Keşf: 1/405; Hut, Esne'I-Metalik s.124.

^{195[195]} bkz. Nesaî, Sünen: 7/61 No 3939 (İşretü'n-Nisâ: 1); Sehavî, Makasıd: s.180; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.76; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s. 186; Aclûnî, Keşf: 1/405; Hut,'Esne'bMetalib: s. 125.

hadis hafızlarının dedikleri gibi, bu kelimenin aslı yoktur. Doğrusunu bilen Allah'dır.^{196[196]}

^{196[196]} imam İbn Fûrek'in sabit olmayan bazı uydurma hadisleri zorlama yorumları tenkit edilmiştir. Bu, onun uydurma hadislerin sabit olduğunu farz ederek bu hadislerin anlamı hakkında yaptığı şahsî içtihadıdır. Üstadımız Kevserî (r.a), Beyhakî'nin ebEsma ve'sSıfat kitabına yazdığı uzun mukaddimede (Y) sayfasında şöyle demiştir: "İmam Ebu Bekir Muhammed b. Hasen b. Fûrek'in Allah'ın sıfatları ile ilgili hadisleri te'vil konusundaki kitabı meşhurdur. İbn Fûrek, çok zayıf ve çürük hadislere hiç temas etmeyip sadece sabit olan hadislerle yetin-seydi, yorumlarında daha isabetli olurdu".

Yine merhum üstadımız Kevserî, el'Imta' bisireti'lImameyn Hasen b. Ziyad ve Muhammed b. Suca' isimli kitabında (s.64)

şöyle diyor: "Bazılarının bazı uydurma rivayetleri uydurma olduğunu kabul ettikleri halde yorumlamalarına gerek yoktur, İbn Fûrek ve başkalarının yaptığı gibi bu uydurma haberlerin sahih olduklarını farz ederek uzun uzun yorum yapmalarına da ihtiyaç yoktur." Zira yorum,

104. HADİS: "Ümmetimden hilâlleyenler ne güzeldir!.." ^{197[197]} Saganî: Bunun uydurma olduğu açıktır, demiş ve bunu abdest alırken parmaklarını hilâllemek veya yemekten sonra dişleri temizlemekle açıklamıştır. ^{198[198]}

sahih ve sabit olan rivayetler için yapılır. Bu rivayetler kesinlikle sahih ve sabit olmadığına göre bunların yorumuna ve tevcihine gerek yoktur.

^{197[197]} bkz. Ahmed b. Hanbeî, Müsned: 5/416; Münzirî, Tergih: 1/132; Heysemî, Mecmeu'z-Zevâid: 1/235; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.76; Âliyyü'1-Karî, Kübra: s.192; Aclûnî, Keşf: 1/412.

^{198[198]} (Abdulfettah Ebu Gudde diyor ki) Saganî'nin bu hadis hakkındaki uydurma olduğu iddiası kabul edilemez. Hafız Münzirî, bu hadisi et-Tergîb ve't-Terhîb' de (1/132-133) Ebû Eyyûb el-Ensarî' (r.a) den şöyle rivayet etmektedir:

Allah Rasûlü (s.av) yanımıza geldi ve: — "Ümmetimden hilâlleyenler ne güzeldir!., "dedi. Ashab: -Hilâlleyenler kimdir ya Rasûlallah? diye sordular. Allah Rasûlü (s.a.v) şöyle buyurdu:

--'Abdest alırken parmak aralarını hilâlleyenler ve yemekten sonra dişlerini temizleyenlerdir. Abdestte hilâlleme ağza ve burna su vermek, parmak aralarını ıslatmaktır. Yemekten sonraki hilâlleme ise, diş aralarındaki yemek artıklarını temizlemektir, insanla daima beraber olan iki melek için, namaza durduğunda dişleri arasında yemek artıkları görmelerinden daha sıkıntılı bir şey yoktur". Bu hadisi Taberanî Kebir' de rivayet etmiştir.

Yine Taberanî'nin Kebir' de ve İmam Ahmed'in Miisned'mde (5/416) Ebû Eyyub ve Atâ'dan rivayetlerine göre; Allah Rasûlü şöyle buyurmuştur: "Ümmetimden abdest alırken parmak aralarını hilâlleyenler ve yemekten sonra dişlerini temizleyenler ne güzeldir!.."Bu hadisi Taberani Evsat'ta Enes hadisi olarak rivayet etmiştir. Hadisin bütün tarikleri Vasıl b. Abdurrahman erRakaşı'de birleşmektedir. Şube ve başka âlimler Vasıl'ı sika/güvenilir olarak kabul etmiştir."

Hafız Münzirî, bu hadise (an) lafzıyla başlamış, sonunda da senedi hakkında bilgi vermiştir. Bu hadis, Münzirî'nin kitabının başında (1/3-4) belirttiği gibi; sahih veya hasen ya da buna yakındır ama zayıf değildir. Zira yine Münzirî,

kitabının başında; "Hadis zayıf ise onun başında (Ruviye/rivayet olundu) lafzını kullandığını ve bu durumda hadisin sonunda ravileri hakkında söz söylemediğini" ifade etmiştir.

Hafız Heysemî, Mecmeu'z-Zevâid'Ae (1/235) Ebu Eyyub (r.a) hadisini Taberanî'nin Kebirinden uzunca, yine Taberanî'nin Kebirinden ve İmam Ahmed'in Mû'snedinden kısaca nakletmiş; "Her ikisinin isnadlarında (Vasıl er-Rakaşî) vardır. O da zayıftır", demiştir. Heysemî daha sonra Evsaf taki Enes hadisini nakletmiş ve "Senedinde Üviuhammed b. Hafs el'Ensarî) vardır. Bu raviyi tanıyan, tanıtan birini bulamadım", demiştir. Dolayısıyla hadisin sahih oluşu ihtilaflıdır.

Fakat Zehebî'nin Mizan' da (4/329) Hafız Münzirî'ye nisbet ettiği gibi; Hafız Münzirî (Vasıl er-Rakaşî)'nin (Vasıl b. Abdurrahman er-Rakaşî) olduğunu belirtmiş; Hafız İbn Hacer Tehzibü't-Tehzib' de (11/104) bunu şu ifadeyle reddetmiştir: "Bu ravi, Vasıl b. Abdurrahman Ebu Hurra el-Basrî'dir, Rakaşî değildir. Buharı Tarihinde, İbn Ebî Hatim el-Cerh ve'tr Ta'dil'de, Hazrecî Hulasa'da Vasıl b. Abdurrahman Ebu Hur ra'nin (Rakaşî) olarak nisbet edildiğini zikretmemiştir. İmam Ahmed'in

(Abdülfeftah Ebu Gudde diyor ki: Saganî'nin bu hadis hakkındaki uydurma olduğu iddiası kabul edilemez.)^{199[199]}

105. HADİS: "Kediyi sevmek imandandır".
^{200[200]} Uydurmadır. Bu hükmü Saganî ifade etmiştir.

106. HADİS: "Vatanı sevmek imandandır". ^{201[201]} Hadis hafızlarına göre bunun

Müsnedindeki senedinde ise babasının ismi zikre" dilmeksizin (Vasıl er-Rakaşî), şeklinde yer almıştır. Böylece Hafız Hcseyemî'nin sözü tercihe layık olmuştur. Zira (Vasıl b. Saib er-Rakaşî), zayıf olduğunda ittifak edilen bir ravidir. Dolayısıyla hadis bu tarikten zayıftır, ama Saganî uydurma olduğü açıktır dese de, uydurma değildir. Doğrusunu en iyi bilen Allah Teâlâ'dır!..

^{199[199]} Parantez arasındaki bu ifade, bir önceki dipnotun başından alınmış olup, önemine binaen dikkat çekmek için metne alınmıştır. (Çev.)

^{200[200]} bkz. Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.191; Aclûnî, Keşî 1/415; Hut, Esne'bMetalıb: s. 126.

^{201[201]} bkz. Sehavî, Makasid: s.183; Semhudî, Gammaz: s.

aslı yoktur.

107. HADİS: "Sevgili, sevgilisine azab etmez". ^{202[202]} Se-havî: Bu sözü merfû (Allah Resûlü'nün hadisi) olarak bilmiyorum, demiştir.

108. HADİS; "Hacûn ve Bakî iki uçlarından alınır ve Cennette saçılır". ^{203[203]} Bu iki yer, Mekke ve Medine'nin mezarlıklarıdır. Bu hadisin aslı bilinmemektedir.

109. HADİS: "Mescidde konuşma, hayvanın otu yediği gibi, ^{204[204]} haseneleri yiyip

60; İbnü'd-Deyba\ Temyiz: s.77; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.189; Aclûnî, üTef 1/413.

^{202[202]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.182; İbnü'd-Deyba1, Temyiz: s.77; Aliyyü'1-Karî, üTüAra: fi.188; Aclûnî, /fe^f 1/411; Hut, Esne'l Metalik s.129.

^{203[203]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.185; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.78 ; Aliyyü'1-Karî, ATii/jia: s.193; Aclûnî, iTe^f 1/419; Hut, &^e'7-M5ta.Mrs.13L

^{204[204]} Hadis, şu şekilde de nakledilmektedir: "Mescidde konuşma, ateşin odunu yiyip bitirdiği gibi, iyi amelleri

bitirir". ^{205[205]} Bulunamamıştır. Muhtasar 'da böyledir.^{206[206]}

110. HADİS: "Söz, hiç ara vermeksizin peş peşe söylenmez". Selef âlimlerinden birinin sözüdür.

111. HADİS: "Ebrarın (salih kulların) güzel amelleri, Mukarreblere (Allah'a çok yakın kullara) göre günah sayılır". ^{207[207]} Ebu Said el-Harraz'm sözüdür.^{208[208]}

yiye bitirir."

^{205[205]} bkz. Sefarî'nî, Gıvâü't-Elbab Şerh Manzûmeti't-Âdab: 2/2; Gazzalî, İhya: 1/152; Zebîdî, İhya Şerhi: 3/31; Sübkî, Tabakatü's-Şafiiyye: 4/145; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.194; Aclûnî, Keşi: 1/423.

^{206[206]}

^{207[207]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.188; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.79; Aliyyü't-Karî, Kübra: s. 195; Aclûnî, Keşf: 1/428.

^{208[208]} Zehebî Iber'de diyor ki: "Ebu Said el-Harraz diye meşhur olan bu zat, sufiyye şeyhi büyük zahid Ahmed b.

112. HADİS: "Güzellik, rahmete vesiledir".

²⁰⁹[209] Tabiînden Ebu Hazim'in sözüdür.²¹⁰[210]

113. HADİS: "Nafilelerinizi güzelce eda edin ki, farz-larınızdaki ²¹¹[211] eksiklikler bunlarla

İsa'dır. 28ö yılında vefat etmiştir. Allah rahmet eylesin."

²⁰⁹[209] bkz. İbn Abdil-Berr, Nüzhetü'l-Mecalis: 2/19; Sehavî, Makasıd: s.188; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.79; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.195; Aclûnî, Keşf. 1/430; Hut, EsneTMetalib: s.132.

²¹⁰[210] Zehebî Iber'de diyor ki: "Bu zat, Medine'nin alim, zahid ve vaizi Ebu Hazim Seleme b. Dinar el-Medenî el-A'rac'dır. Güvenilir bir zattır. Zamanında onun benzeri yoktu. Hikmetli sözleri ve güzel vaazları vardı. 140 yılında vefat etmiştir." Ebu Hazim'in; "Güzellik, rahmete vesiledir", sözü; bir şeyin güzelliği, ona rahmet ve şefkat gösterilmesine vesile olur, demektir. Bu sözün; Hafız İbn Abdü'Berr Nüzhetü'l-Mecalis kitabında (2/19-20) zikrettiği güzel bir hikâyesi vardır.

²¹¹[211] Hadisteki "feraizuküm" kelimesi kitapta sehven hatalı olarak (ferîzukum) şekilde yazılmıştır. Doğrusu, bu hadisi zikreden diğer bütün kaynaklarda olduğu gibi

tamamlansın". ^{212[212]} Bu lafızla aslı yoktur.^{213[213]}

114. HADİS: "Bir âlimin meclisinde

"feraizuküm" şeklindedir. (Çev.)

^{212[212]} bkz. Sehavî, Makasid: s.188; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.80; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.195; Aclûnî, Keşf: 1/428; Hut, Esne'l-Metalıb: s.127.

^{213[213]} Müellif Aliyyü'1-Karî, bu ifadeyle hadisin manasının sabit olduğuna işaret etmektedir. Bu, doğrudur. Temim ed-Darî (r.a)'den rivayet edildiğine göre; Rasûlullah (s.av) şöyle buyurmuştur: "Kulun kıyamet günü ilk hesaba çekileceği şey namazıdır. Eğer namazı tam olarak eda etmişse, ona tam olarak yazılır. Tam olarak eda etmemişse, Allah Teâlâ meleklerine şöyle buyurur: Bakın, kulum için farzlarım tamamlayacağınız nafilâ ibadet bulabilecek misiniz? Sonra zekât da aynı şekildedir. Sonra diğer ameller de buna göredir". Bu hadisi İmam Ahmed (4/103), Ebu Davud (1/229 Salat 145), İbn Mace (1/458 İkame 202) ve Hakim (1/263) rivayet etmiştir. Zikredilen lafız, İmam Ahmed'e aittir. Bu hadis, nafilâların farzların eksikliğini tamamlaması konusunda açıktır. Bu manada pek çok sahabî-den nakledilen başka sahih hadisler de vardır.

bulunmak bin rekat namazdan daha faziletlidir..."^{214[214]} ihya'da. Ebu Zerr hadisi olarak bu şekilde zikredilmiştir. Irakî: "İbnüTCevzî, bu hadisi Mevzuat (Uydurma Hadisler) Kitabında Hz. Ömer hadisi olarak zikretmiştir.^{215[215]} Bunu Ebu Zerr tarikiyle bulamadım, demiştir.

115. HADİS: "Benim bir kişi için verdiğim hüküm, bir cemaat hakkında verdiğim hüküm gibidir".^{216[216]} Aslı yoktur. Bunu Irakî ve başkaları ifade etmiştir.^{217[217]}

^{214[214]} bkz. İbnüTCevzî, Mevzuat: 1/223; Gazzalî, İhya: 1/9; Ac-lunî, KeşfALAZZ.

^{215[215]} İbnüTCevzî, Mevzuat: 1/223; Bu, uzun bir hadis olup her cümlesi yalan olduğunu haykırmaktadır.

^{216[216]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.192; İbnü'd-Deyba', Temyiz s.81; AliyyüTKarî, Kübra: s.196; Aclunî, Keşi: 1/436; Hut, EsneT Metalib: &.128.

^{217[217]} Mana açısından Tirmizî (7/94; Siyer 37), Nesaî (7/149; Bey'a 18) ve İbn Mace'nin Sünen'lerinde (2/960; Cihad 43), Malikin Mu vatta'da (2/982; Bcy'a 2) ve İbn

Hıbban'm Sahili' inde (7/41 No: 4536) rivayet ettikleri şu sahih hadis dolayısıyla bu uydurma hadise gerek yoktur. (Hadisin lafzı, İmam Malik'e ait olup başka âlimlerden biraz ilâve yapılmıştır):

Ümeyme bt. Rukayka (r.anha) anlatıyor: Bir gurup kadınla birlikte İslâm üzerine bey'at etmek üzere Allah Rasûlü'ne gittik. Kadınlar:

-Ya Rasûlallah! Biz, sana Allah'a şirk koşmamak, hırsızlık yapmamak, zina etmemek, çocuklarımızı öldürmemek, ellerimiz ve ayaklarımız arasındaki yavrularımıza iftirada bulunup bühtan etmemek, meşru hususlarda isyan etmemek üzere bey'at ediyoruz (söz veriyoruz)", dediler. Allah Rasûlü (s.a.v): -"Gücünüzün ve takatinizin yettiğı kadar" ifadesini kullandı. Hadisin râvisi Ümeyme diyor ki: Bunun üzerine bey'at eden kadınlar:

-Allah ve Rasûlü bize kendi nefsimizden daha merhametlidir. Haydi sana bey'at edelim, Ya Rasûlallah! dediler. -Feihu'l-Barî'deki (8/488) bir rivayete göre; Elini uzat, musafaha edelim (tokalaşalım), dediler- Bunun üzerine Allah Rasûlü (s.a.v) şöyle buyurdu:

-"Sizin bey'atinizi sözle kabul ettim. Ben kadınlarla tokalaş-mıyorum. Benim yüz kadına sözüm, bir kadına

sözüm gibidir". Sehavî, el-Makasidü'l-Hasene' de (s.193) diyor ki: "Nesai'nin lafzı; Benim bir kadına sözüm, yüz kadına sözüm gibidir", şeklindedir. Bu hadis, Buharî ve Müslim'in şartlarına uygun oğma-sı sebebiyle, Darakutnî'nin; Buharî ve Müslim'in Sahihlerine mutlaka almalarının gerekli olduğuna hükmettiği hadislerden biridir."

Ebu Gudde diyor ki: Sünerri Nesai'nin elimizdeki matbu nüshasında hadis; "Benim yüz kadına sözüm, bir kadına sözüm gibidir", şeklindedir. Sehavî'nin zikrettiği lafız, belki de Sünen-i Nesai'nin yazma nüshalarından birinde zikredilmiş olabilir. Tamamlayıcı Bilgi: Hafız İbnüTcevvî diyor ki: Aleyhis'Selâm'a bey'at eden kadınlardan isimleri tesbit edilebilen kadın sayısı dört yüz elli yedidir. Rasulullah (s.a.v) bunlardan hiçbir kadınla bey'at için tokalaşmamış, hanımların bey'atini sadece sözle kabul etmiştir. (Bu bilgi notu, Fas'lı Hadis Hafızı merhum üstadımız Abdülhayy el-Kettanî'nin et-Teratîbü'l-İdariyye: II 222 kitabından alınmıştır.) ŞemsülHak el-Azîm-Âbadî'nin Sünen-i Darakutnî'üzerine yazdığı ta'likatında (4/147) "Nevadir" bahsinde belirttiği gibi; Kadı Beşîruddin b. Kerîmüddin el-Kınnevcî el-Hindî (r.a)'nin

116. HADİS: "(el-Hamdülillah) Rahman'm ridâ-sıdır". ^{218[218]} Aslı bulunamamıştır.

117. HADİS: "Kızarmaya başlayınca bilirsin". ^{219[219]} Hadis değildir. ^{220[220]}

nâmahrem kadınlarla tokalaşmanın haram olduğunu uzun uzun anlattığı bir risalesi bulunmaktadır. (Not: Yabancı hanımlarla tokalaşmanın haram olduğu konusunda Suriye'li muasır alimlerden Muhammed el-Hamid'Cöl. 1970)in HukmüTİslâm fîMusaiahati'l-Mercti'l-Ecnebivye isimli veciz ve nefis bir risalesi bulunmaktadır, bkz. Mecmuatü Resaili's-Şeyh Muhammed el-Hamid, Mektebetü'd-Da'veh, Hama, l.bsk 1389/ 1970) (Çev.)

^{218[218]} bkz. AliyyüTKarî, Kübra: s.196; Aclunî, Keşf: 1/443.

^{219[219]} bkz. MecmeuTEmsal: 1/138; Sehavî, Makasid: s.195; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.82; AliyyüTKarî, Kübra: s.197; Aclunî, Keşf: 1/443.

^{220[220]} Bu söz asıl nüshada, müellifin el'-Mevzuâtü'lKübra'smda ve İbnü'd-Deyba'm Temyîzü't'Tayyib Mine'l-Habîs kitabında bu şekilde gelmiştir. Aslı bir arap atasözü olup lafzı "Hıyne taklîne

tedrin"; (manası ise: kızartma yapınca bileceksin), şeklindedir. Bu sözün asıl sebebinin bilinmesiyle mana daha iyi anlaşılacaktır: Meydanı MecmeuTEmsal'de (1/138) diyor ki: "Bu sözün sebebi şudur: Bir adam kötü bir kadınla beraber oldu. Ona ücretini verdi ve onun kızartma tavasını çaldı. Ayrılmak istediğinde kadın ona: Ben seni kandırdım. Ben bu işe senden daha çok arzu duyuyordum. Paranı da aldım, dedi. Adam da kadına: Sen kızartma yapınca anlarsın, dedi. Bu söz, başkasını aldattığını zanneden ama asıl kendisi aldanmış kişi için atasözü olarak kullanılır oldu."

Bu uydurma hadis, el-Makasidü'l-Hasene'de (s.195) ve Keşfü'l-Hafa'dz (1/443) "Hıyne tülka tederî" şeklinde gelmiştir. Bu lafız, bana göre yukarıdaki atasözünün tahrif edilmiş şeklidir. Bu iki eserin müellif, buna doğru mana verebilmek için epey zorlanmışlar ve şöyle demişlerdir: "Bu sözün manası sahih olup şu âyet bu manaya işaret etmektedir: "Onlar azabı görünce kimin yolunun daha sapık olduğunu bilecekler". (Furkan: 42) Sonra "da dünyada insanlara eziyet eden kişinin kıyamet günü ceza göreceği manasını ihtiva eden ama zikri geçen

“Hı” Harfiyle Başlayan Uydurma Hadisler

118. HADİS: "Çoluk-çocuğu olmayan bir toplumun eli boş kalır." ^{221[221]} Mekhul'ün sözüdür. ^{222[222]}

atasözüyle hiç ilgisi olmayan uzun bir hadis nakletmişlerdir. Doğrusunu bilen Allah Teâlâ'dır!..

^{221[221]} bkz. Sehavî, Makasıd: s.196; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.83; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s. 198; Acluni, Keşf 1/445; Hut, Esne'l-Metalik s.135.

^{222[222]} Bu zat, Şam fakîhi Ebu Abdillâh Mekhul ed-Dimaşkî'dir. Hüzeyl oğullarının azadlı kölesidir. Mevlâsı onu Mısır'da azad etmiştir. Mekhuî: "İlim tahsili için pek çok ülke dolaşım. Hiçbir şehir bırakmadım ki, bildiğim kadarıyla o şehrin ilmini almış olmayayım. Sonra aynı şekilde Irak, Medine ve Şam'a gittim", diyordu. Mekhul, tabîinden olup bazı sahabeden hadis öğrenmiştir. Onun ilminden, aralarında İmam Evzaî'nin de bulunduğu pek çok kişi istifade etmiştir. Ebu Hatim: Şam'da Mekhul'den

119. HADİS: "Yiyecek depolayan, gazaba uğrar." ^{223[223]} Hadis değildir. ^{224[224]}

120. HADİS: "Yahudilere muhalefet edin,

daha fakîh birini bilmiyorum, demiştir. Mekhul, ikramsever, cömert bir kimse idi. Kendisine bir defasında on bin dinar verilmişti. Bunu fakirlere elli dinar, elli dinar dağıtmıştı. 113 yılında vefat etmiştir. Allah rahmet eylesin.

^{223[223]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.197; Semhudî, Gammaz: s.63; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.83; AliyyüTKarî, Kübra: s.198; Ac-lunî, Keşf/447; Hut, Esne'l-Metalib: s.135.

^{224[224]} Müslim'in Sahih'm&e (Müsakat 130 Nevevî Şerhi: 11/43) rivayet ettiği şu sahîh hadis, bu söze gerek bırakmamaktadır: Ma'mer b. Abdillâh'ın rivayetine göre; Peygamberimiz (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Günahkâr kimselerden başkaları, ihtikâr (karaborsa)yapmaz." ihtikâr, yiyeceği kıymetli olduğu zamanda satın alıp onu fiyatı artmaya kadar depoda tutmak ve fiyat yükselince satmaktır. Allah Rasûlü (s.a.v)'nin "günahkâr" ifadesi, bilerek, kasıtlı olarak günah ve masiyet işleyen kimse anlamındadır.

sarıkları kuyruksuz bırakmayın. Zira sarıkların kuyruksuz olması Yahudilerin kıyafetidir." ^{225[225]} Süyûtî'nin zikrettiği" ne göre, aslı yoktur.

121. HADİS: "Dininizin yarısını Humeyra'dan ^{226[226]} a-lın." ^{227[227]} Bunun aslı

^{225[225]} hkz. Aliyyü'l-Karî, Kiibra: s.198; Aclunî, Keşf: 1/479.

^{226[226]} (Humeyra): "hamrâ" kelimesinin küçültme ismidir. Beyaz tenli, beyaz pembe ile doyurulmuş demektir. Araplar beyaz tenli erkeğe "ahmer", beyaz tenli hanıma "hamrâ" derler. Hz. Aişe (r.anha) beyaz tenli idi. Buradaki "Humeyra" kelimesiyle anlatılmak istenen kişi, Hz. Aişe ((r.anha)'dir. Bu küçültme, sevgi için yapılan küçültmedir. 407 no.lu (Ya Humeyra!..) hadisinin dipnotunda Kurtubî'den naklettiğimiz ifadeye bakınız. (Bu bilgiler ışığında Humeyra'yı "Pembe yanaklı küçük sevimli kız" diye tercüme edebiliriz. Tahiru'l-Mevlevî, Mesnevi Şerhi' nde Humeyra'yı "Penibecik" diye tercüme etmiştir. -Çev)

^{227[227]} bkz. İbn Kayyim, Menai: s.60; İbnü'l-Esîr, Nihaye: 1/438; Zerkeşi, İcabe: s.58; Sehavî, Makasid: 198;

bilinmemektedir.^{228[228]}

122. HADİS: "Benim hasmım, benim hükmümü verecek olandır." ^{229[229]} Büyüklerden birine ait sözdür, hadis değildir.

123. HADİS: "Önemli kişi -yani meşhur- olmamak bir nimettir, halbuki hiç kimse böyle bir şeyi istemez." ^{230[230]} Selef âlimlerinden birinin sözüdür.

124. HADİS: "Allah'ın kulu için seçtiği şey,

Semhudî, Gammaz: s.63; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.83; AüyyüTKarîs Kübra: s. 198; Aclunî, Keşf 1/449; Hut, 'Esne'l-Metalib: s.135.

^{228[228]} Mutlaka 407 no.lu (Ya Humeyra!..) hadisinin dipnotuna bakınız.

^{229[229]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.199; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.84; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s. 199; Aclunî, Keşf 1/454; Hut, Esne'l-Metalib: s.136.

^{230[230]} bkz. Sehavî, Makasîd s.202; İbnü'd-Deyba', Temyiz s.85; Aliyyü'l-Karî, Kübra: &38Q; Aclunî, İTe^l/460; Esne'bMetaJib: s.142.

kulun kendi nefsi için seçtiği şeyden daha hayırlıdır." ^{231[231]} Hadis değildir.

125. HADİS: "Karga ve benzerlerini görünce! (Hayırdır, hayırdır) denilmesi. ^{232[232]} Hadis değildir.

126. HADİS: "Hayır, kıyamete kadar bende ve benim ümmetim dedir." ^{233[233]} Askalânî diyor ki: Bunu -hadis olarak— bilmiyorum.

“Dal” Harfiyle Başlayan Uydurma Hadisler

^{231[231]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.209; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.87; Aliyyül-Karî, JfüArA' s.202; Aclunî, ^e^f 1/478; Hut,

^{232[232]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.206; Aliyyü'l-Karî, Aclunî, üTe££ 1/469; Hut, Esne'l-Metalib: s. 139.

^{233[233]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.208; Semhudî, Gammaz: s.65; İb-nü'd-Deyba', Temyiz s.87; AliyyüTKarî, Kübra: s.202; Aclunî, Keşf: 1/476.

127. HADİS: "Zâlimin ülkesi, bir müddet sonra bile olsa harabeye dönüşür." ^{234[234]} Sehavî: Bunu —hadis olarak— görmedim, demiştir.

128. HADİS: "Yurtlarında olduğun müddetçe onlarla iyi geçin." ^{235[235]} Sehavî diyor ki: Hadis olarak bilmiyorum.

129. HADİS: "Çoluk-çocuğunuza malınızın üçte birini vererek iyi geçinin." ^{236[236]} Bunun aslı bilinmemektedir.

^{234[234]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.210; Semhudî, Gammaz: s.66; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.89; AliyyüTKarî, Kübra: s.204; Aclunî, Keşf. 1/480; Esne'bMetalib: s.145; Kavukçî, Lü'lüt s.35.

^{235[235]} bkz. Sehavî, Makasîd s.210; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.89; Aliyyü'I-Karî, ^TüAra: s.203; Aclunî, İTe^l/479. Hut, £fene7-Metalib: s. 145.

^{236[236]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.211; Semhudî, Gamman: s.66; İbnü'd-Dey-ba', Temyiz: s.89; AliyyüTKarî, JTtfÂra.- s.204; Acluî A 1/481; Hut, Esne'l-Metalib: s.145; Kavukçî, Z/û"iü? s.35.

130. HADİS: "Cennetin kapısını çalmaya devam et." Peygamberimiz (s.a.v), bunu Hz. Aişe'ye söyledi. O da: Ne ile? diye sordu. Efendimiz (s.a.v): "Açlıkla", diye cevap verdi. ^{237[237]} Irakî diyor ki: Bunun aslını bulamadım. ^{238[238]}

131. HADİS: "Sallallahu aleyhi ve sellem'in Cuhfe' de ^{239[239]} hamama girmesi. ^{240[240]} Sahih değildir.

132. HADİS: "Ezandan sonra okunan duada ^{241[241]} (ed-Derecetü'r-Reûa) ilâvesi. ^{242[242]}

^{237[237]} bkz. Gazzali, İhya: 1/232 Dipnot: 2); Aliyyü'l-Karî, Kübrn: s.204; Keşf/499

^{238[238]} bkz. Irakî, Tahricü'l-İhya (İhya: 1/232 Dipnot 2)

^{239[239]} Cuhfe: Kamusla, olduğu gibi; Mekke'ye 82 mil uzaklıkta (Mekke - Medine arasında sahilde) bir köydür.

^{240[240]} bkz. AliyyüTKarî, Kübra: s.204; Aclunî, Keşf: 1/500; Hut, Esne'l-Metalib: s.146.

^{241[241]} Yani ezanı dinledikten sonra okunması sünnet olan dua demektir. Bu duayı Buharî (Ezan 8; Fethu'l-Barr

2/77; Tefsir Sure 17 Bab 11; FethutBarî: 8/303) ve başkaları Cabır (r.a)' den rivayet etmişlerdir: Allah Rasûlü buyuruyor ki: "Kim ezanı dinledikten sonra: Ey bu tam davetin ve kılınmakta olan namazın Rabbi olan Allahım!.. Muhammed'e vesileyi, fazileti ver. Onu, kendisine vaad ettiğin Makam-ı Mahmud'a ilet, derse; kıyamet günü ona şefaati helal olur."

Beyhakî'nin Sünen³ de (1/410 Salât 64 Hadis No: 1933) Buharî kanalıyla naklettiği rivayetinde aynı hadisin başında; "Alla -hım!.. Bu tam davetin hakkıyla senden istiyorum..." ifadesi; sonunda ise "O'nu kendisine vaad ettiğin Makam-ı Mahmud'a ilet" cümlesinden sonra; "Hiç şüphesiz ki, Sen vaadinden dönmezsın", ifadesi yer almaktadır.

Ama bazılarının bu duada; "Ey bu tam davetin ve kılınmakta olan namazın Rabbi olan Allahım!.. Muhammed'e vesileyi, fazileti ver", cümlesinden sonra yaptıkları (ed-Derecetüi-Refîa) ilâvesinin aslı yoktur, söylenmesi de uygun değildir. Hafız İbn Hacer et-TelhîsuTHabîr' de; "Bu hadisin rivayetlerinden hiç birinde (ed-Derecetü'r-Refîa) zikredilme mistir. Bazılarının bu duanın sonunda söyledikleri "Ya Erhame'l-

Sehavî: Bu ilâveyi rivayetlerin hiç birinde görmedim, demiştir.

133. HADİS: "Dirhem kadar kan yıkanır ve bundan dolayı namaz iade edilir." ^{243[243]} Senedinde yalancı (Nuh) ^{244[244]} vardır. Leâli'&e böylece.

134. HADİS: "Dünya bir saattir, Onu taâtle değerlendir." ^{245[245]} Lafzı merfû olarak

Rahımîn" ilavesi de aynı şekilde bu hadisin tariklerinde yoktur", demiştir. Dolayısıyla bu ifadeler söylenmemeli ve bu duaya ilâve edilmemelidir.

^{242[242]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.212; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.90; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.205; Aclunî, Keşf: 1/483; Hut, Esne'l-Metaîb: s. 149.

^{243[243]} bkz. Süyûtî, Leâli: 2/3; Feyzu'l-Kadîr, Münavî: 3/543; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.205; Aclunî. Keşi: 1/500; Hut, Esne'h Metalib: s. 150.

^{244[244]} Yani Süyûtî'nin Leâli kitabında (2/3) olduğu gibi; senedin-de Talancı ravi- Nuh b. Ebî Meryem bulunmaktadır.

^{245[245]} bkz. Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.205; Aclunî, Keşf:

sahih değildir.^{246[246]}

135. HADİS: 'Dünya, ahiretin tarlasıdır.'

^{247[247]} Sehavî: Bunu -hadis olarak- görmedim, demiştir.

136. HADİS: "Bir dirhem bile olsa borç, bir kız bile olsa çoluk-çocuk, Yol nasıl? demek bile olsa sormak^{248[248]} (düşüklüktür.)!.. ^{249[249]} Sehavî:

1/500.

^{246[246]} Bu sözün merfû olarak nakledilmesi, yani Peygamberimiz (s.av)'e nisbet edilmesi sahih olamaz. Bu, değerli bir insan sözüdür ama hadis değildir.

^{247[247]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.217; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.91; AliyyüTKarî, Kübra: s.206; Aclunî, Keşf 1/495; Hut, EsneT Metelib: B.151.

^{248[248]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.219; Sem.hudî. Gammaz: s.66; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.92; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.207; Aclunî, Keşf. 1/499; Hut, Esne'l-Metalib: s.152.

^{249[249]} Bu üç cümlelerin haberi, mahzûf olup takdiri (züllürr düşüklüktür) şeklindedir. Asıl nüshada, ebMevzûâtîTKübra, el-MakasîdüTHasene ve başka eserlerde hadisin lafzı, (Velev dirhemen...velev binten)

Merfû (Allah Rasûlünün hadisi) olarak hatırlamıyorum, demiştir.

“Ra “ Harfiyle Başlayan Uydurma Hadisler

137. HADİS: "Rabbimi (hacıların) Mina'dan ayrış günü ^{250[250]} insanların önünde gri renkli bir deve üzerinde, yün bir cübbe ile gördüm." ^{251[251]} Uydurmadır, aslı yoktur.

herine; sehven (Veleve dirhemün.. velev bintün) şeklinde merfû olarak gelmiştir. Düzeltme, Hut el-Beyrûtî'nin Esneî-Metaîib kitabından (s. 152) yapılmıştır.

^{250[250]} Kurban Bayramının üçüncü günüdür, O gün hacılar Mi-na'dan Mekke'ye hareket ederler. Bu sebeple o gün Nefr (ayrış) Günü diye isimlendirilmiştir.

^{251[251]} bkz. Beyhakî, el-Esma ve'sSıfat: s.444; Süyûtî, Zeylüt Mevzûât: s.2; Süyûtî, Leâli: 1/29; Süyûtî, ZeylütMevzûât s.2; İbnü'd-Deyba', Temyiz s.95; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.209; Aclunî, Keşf 1/526; Hut, Esne'l-

Leâli' de ^{252[252]}; İbn Abbas'dan gelen merfû rivayet şöyledir: "Rabbimi bol saçlı bir genç suretinde —bir başka rivayette: sakalsız bıyıksız bir genç suretinde- gördüm."^{253[253]}

Metalib: s.155.

^{252[252]} Süyûtî, Leâli: 1/29-30

^{253[253]} Bu hadisin senedi, Süyûtî'nin ehLeâli eJ-Masnua'da (1/29-30) zikrettiği gibi şöyledir: Hammad b. Seleme, Katade'den; o İkrime'den; o da İbn Abbas (r.a)'dan rivayet ediyor: Peygamberimiz (s.av) şöyle buyurmuştur: "Rabbimi bol saçlı bir genç suretinde gördüm". Beyhakî bu hadisi ebEsmâ ve'sSıfat kitabında (s.444-446) çeşitli tariklerle, farklı lafızlarla rivayet etmiştir. Birinde; "Rabbimi üzerinde yeşil bir elbise ile kıvrıcık saçlı sakalsız bıyıksız halde gördüm", bir başka rivayette; "... Üzerinde yeşil bir elbise ile kıvrıcık saçlı sakalsız bıyıksız bir genç olarak...."; bir diğer rivayette; "... üzerinde inciden bir elbise ile a-yakları yeşillik içinde sakalsız bıyıksız bir genç olarak gördüm", denilmiştir. Beyhakî, bu hadisi bu tariklerden başka yine İbn Abbas (r.a)'dan mevkuf olarak rivayet etmiştir. Bu rivayetlerde

şiddetli tenkit noktaları bulunmaktadır. Bu gibi sakat ve çürük rivayetlerle akide esası tesbit edilemez. İmam Beyhakî'(r.a)nin beyanına göre; bu rivayetlerin tenkit noktaları, ya Hammad b. Seleme'nin hadis kitaplarına hadis ilave eden üvey evladından, ya da İbn Abbas'm azatlı kölesi (İkrime'i'den kaynaklanmaktadır. Beyhakî'nin açıklamasına göre; Said b. Müseyyeb'in İkrime hakkında tenkitleri bulunmaktadır. Aynı şekilde Ata, Tavus ve Muhammed b. Şirin de İkrime hakkında tenkitte bulunmaktadır. Malik b. Enes, İkri-me'den hoşnut değildi. Müslim b. Haccac, sahih hadislerde İkrime'yi hüccet olarak almamıştır. Said b. Müseyyeb, kölesi (Bürd)'e hitaben; "İkrime'nin İbn Abbas adına yalan uydurduğu gibi, sen de benim adıma yalan uydurma1', diyordu. Dolayısıyla senedleri ağır tenkitlere uğramış bu gibi hadislere itimad etmek doğru değildir. Özellikle Akide konularının en ö-nemlisi olan Cenab-ı Bari (c.c)'nin sıfatlarını isbat etme konusunda bu çeşit uydurma hadisler delil olamaz. Bu sebeple bu gibi hadislere güvenmek kesinlikle caiz değildir. İmam Beyhakî'nin bu rivayetler hakkında zikrettiği ağır tenkitlere ilave olarak üstadımız İmam Kevserî (rh.a),

Beyhakî'nin ekEsmâ ve'sSıfat kitabına yazdığı haşiyelerde (s.444) bu rivayetler hakkında şöyle demiştir:

"(Hammad b. Seleme)'nin Allah'ın Sıfatları hakkındaki hadisleri, müstakil bir kitap telifini gerektirecek kadar garib rivayetleri ihtiva etmektedir. İbn Kayyim'in Nuniyye sine reddiye niteliğinde Takıyy es-Sübki'nin yazdığı esSeyfüsSakîl fir'ı-Redd alâ İbn Zefîl isimli risalenin sonundaki (s.96) tamamlayıcı nota bakınız. Hammad b. Seleme'yi savunma ve bu hadisleri sahih sayma teşebbüsü, ancak söylediğinin farkında olmayan kişilerden sâdır olabilir. Bid'at ehlinin sımsıkı sarıldığı konularda hadislerdeki illetler ortaya konulduktan ve bariz kusurlar açıklandıktan sonra bile hâlâ sakat görüşlülere savunmaya teşebbüs eden, islâm'da putperestliği normal gören akıllara yazıklar olsun. Hidayete erdiren Allah Teâla'dır." Kevserî, s. 376 ve 407. sayfalarda ise şöyle demiştir: "Hammad b. Seleme'yi bazı Sahih hadis müellifleri himaye etmeye çalışmışlardır. Halbuki onun iki üvey evladı onun kitaplarına münker rivayetleri ve diledikleri belâları sokuşturmuşlardır." Üstadımız Kevserî (rh.a), adı geçen ekEsmâ ve'sSıfat kitabına yazdığı takdim yazısının başında; (Hammad b.

İbn Sadaka, "Ebu Zür'anm, İbn Abbas hadisi sahihtir, bu hadisi ancak mutezile mezhebine mensup olanlar inkâr eder" dediğini nakletmiştir. Hadisin bazı tariklerinde "Kalbiyle" denilmiştir.

Hadis, "Allah'ı rüyada görme" şeklinde yorumlanırsa problem yoktur. ^{254[254]} "Uyanıkken görme" şeklinde yorumlanırsa muhakkik

Seleme)'nin ve benzerlerinin akaid konusundaki rivayetlerinin durumunu ortaya koyan ilmî bir açıklama yapmıştır. Bu konuyu araştıranlar, mutlaka bu açıklama yi görmelidirler.

Keşke müellif (Aliyyü'l- Karı), Zcyl'den naklettiği ifade ile ye~ tinseydi de durumlarını açıklamak için sözü uzatmak zorunda kaldığımız diğer rivayetleri ilave etmeseydi!... Özrümüzün kabulü ricasıyla...

^{254[254]} Üstadımız Kevserî şöyle demiştir: "Bu yorumla uydurmacılar hadis uydurmaya teşvik edilmekte, bâtil bir şeyi Allah Ra-sûlü (s.a.v)'ne nisbet etmeye cür'etli olmaları âdeta tavsiye edilmektedir. Allah Rasûlü —hâşâ— ne uykuda iken, ne de uyanıkken böyle bir söz söyler!..".

İbnüTHümam bunun şeklî bir hicab olduğunu ifade etmiştir.^{255[255]}

138. HADİS: "Kötü yolda kazanan, kaybetmiş olur."^{256[256]} Filozofların sözlerindendir.

139. HADİS: "Kardeşim Hızır'a Allah rahmet eylesin. Sağ olsaydı, beni mutlaka ziyaret ederdi."^{257[257]} Aska-lânî: Bu sabit değildir, demiştir.^{258[258]}

^{255[255]} Önceki dipnotlarda bu rivayetlerin değerini (!) öğrendiğine göre; artık bundan sonra bu gibi zorlama yorumlara gerek yoktur.

^{256[256]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.222; İbnu d-Deyba', Temyiz: s.95; AliyyüTKarî, Kûhra: s.211; Aclunî, Keşf: 1/506; Hut, Esne'l-Metalik s.160.

^{257[257]} bkz. Sehavî, Makasîd s.225; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.96; AliyyüTKarî, Kûbra: s.212; Aclunî, ÜTe^ 1/513; Hut, Esne'l-Metalib: s.157.

^{258[258]} Hafız İbn Hacer'in sözünün devamı el-MakasîdüT Hasene'âe (a.225) şu şekildedir: "Bu söz, selef

140. HADİS: "Devesinin yuları elinde olduğu halde beni ziyaret eden kimseye Allah rahmet eylesin."^{259[259]} Askalâni diyor ki: Bu lafızla aslı yoktur.^{260[260]}

âlimlerinden Hızır'ın sağ olduğunu inkâr eden bir âlimin sözüdür".²⁵¹ nolu hadise bakınız.

^{259[259]} bkz. Süyûtî, Zeylül'Mevzûat: s.204; Sehavî, Makasîd: s.225; Semhudî, Gammaz: s.69; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.96; İbn Arrak, Tenzih: 2/176; AliyyüTKarî, Kübra: s.212; Aclunî, Keşf 1/514; Hut, EsneTMetalib: s.157.

^{260[260]} Müellifin (Bu lafızla) kaydı, Sehavî'nin el-Makasîdü'lî Hasene (s.225); İbnü'd'Deyba'm Temyîzü't-Tayyib mine'1-Ha-bis; Aclûnî'nin Keşfü'1-Hafa (1/426) ve müellif AliyyüTKarî'nin eî-MevzûâtüTKübra kitaplarında da aynen yer almaktadır. (Bu lafızla) kaydı, (aslı yoktur) hükmündeki olumsuz manada aşırı ihtiyatlı olmanın ifadesidir. Yoksa bu kayıtlı; bu hadis bu manada ya da buna yakın bir manada gelmiştir, gibi bir anlam kastedilme iniştir. Adı geçen müelliflerin bu hadisin yerine geçebilecek makbul her hangi bir hadis

141. HADİS: "Bir dirhem altıda birinin (yani bu kadar küçük bir meblağın bile) ehil olan kişiye verilmesi, yetmiş yıllık ibadetten daha hayırlıdır." ^{261[261]} Askalânî: Bunun aslını bilmiyorum, demiştir,

zikretmemeleri de bunun delilidir.

Hafız Süyûtî, Zeylül-Mevzûât'da (s.204) bu hadisi zikretmiş ve şöyle demiştir: "Hafız İbn Hacer'e bu hadis sorulduğunda; (Bunun aslı yoktur), demiştir." Süyûtî, (Bu lafızla) ifadesini kullanmamış, bu hadisi ele aldığı bölüm için; (s.204) "Hafız İbn Hacer'e sorulup da (Bunların aslı yoktur), diye cevaplandığı ve büyük çoğunluğunu Hafız İbn Hacer'in el yazısından naklet' tiğim hadisler bölümü" başlığını kullanmıştır. Buna göre; Hafız İbn Hacer'in el yazısında (bu lafızla) kaydı yoksa, o takdirde durum gayet açıktır. Yok, eğer bu (bu lafızla) kaydını bizzat Süyûtî hazfetmiş ise bununla güzel bir tasarrufta bulunmuş olmaktadır.

^{261[261]} bkz. Sehavî, Makasîd s.226; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.96; AliyyüTKarî, Kübra: s.212; Aclunî, Aclunî, Keşî 1/515; Hut, Es-ne'î-Metahh s. 158.

142. HADİS: "Kişinin elçisi, onun aklının gösterge" sidir." ^{262[262]} Yahya b. Halid'in sözüdür. ^{263[263]}

143. HADİS: "Ümmetimin ruhbanlığı mescidde oturmaktır." ^{264[264]} Bulunamamıştır.

144. HADİS: "Mü'minin tükrüğü şifadır." ^{265[265]} Yine "Mü'minin artığı şifadır." ^{266[266]} Merfû (Allah Rasûlü'ne ait) hadis olarak aslı yoktur.

^{262[262]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.227; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.97; AliyyüTKarî, Kübra: s.214; Aclunî, Keşf. 1/517; Hut, EsneT Metalik s.158.

^{263[263]} Bu zat, Abbasî Halifesi Harun Rcşid'in veziri Yahya b. Ha* lid el-Bermekî'dir. Cöl.190 h.)

^{264[264]} bkz. Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.224; Aclunî, Keşf. 1/526.

^{265[265]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.231; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.98; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.214; Aclunî, Keşf: 1/525; Hut, Esne'I-Metalib: s. 160.

^{266[266]} bkz. İbnü'd-Deyba', Temyiz- s.98; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.214; Aclunî, iTe^f 1/526; Hut, EsneT Metalik s.160.

“Ze” Harfiyle Başlayan Uydurma Hadisler

145. HADİS: "Mahallenin türkücüsü insanları coşturmaz." ^{267[267]} Hadis değildir.

146. HADİS: "Zahmet rahmettir." ^{268[268]} Hadis değildir.

147. HADİS: "İtibarın zekâtı, darda kalanların imdadına koşturur." ^{269[269]} Bu lafızla bilinmemektedir.

148. HADİS: "Takının zekâtı, emanet

^{267[267]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.222; İbnü'd-Deyba\ Temyiz: s.99; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.215; Aclunî, Keşf. 1/527; Hut, Esne'l-Metalib: s. 163.

^{268[268]} bkz. Sehavî, Makasîd s.232; İbnü'd-Deyba', Temyiz s.99; Aliyyü'1-Karî, İT^ra: s.215; Aclunî, Keşf 1/527.

^{269[269]} bkz. İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.99; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s-216; Aclunî, Zb^ / 1/530.

olarak verilmesidir." ^{270[270]} Bu söz, Abdullah b. Ömer'in sözüdür.

Beyhakî diyor ki: Abdullah b. Ömer'den merfû olarak rivayet edilen; "Takıların zekâtı yoktur", ^{271[271]} hadisi bâtıldır, aslı yoktur.^{272[272]}

149. HADİS: "Zeydiler bu ümmetin mecûsîleridir." ^{273[273]} Uydurmadır. ^{274[274]}

^{270[270]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.234; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.99; AliyyüTKarî, Kübra: s.216; Aclunî, Keşi 1/530.

^{271[271]} bkz. Sehavî, Makasîd s.234; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.99; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.216; Aclunî, Keşi. 1/530.

^{272[272]} Bu rivayet; Sehavî'nin ebMakasîdü'bHasene kitabında (s.224) belirtildiği gibi hadis değil, Abdullah b. Ömer'in sözü ve şahsî görüşüdür

^{273[273]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.234; Semhudî, Gammaz: s.70; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.100; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.216; Aclunî, Keşf 1/534; Hut, EsneTMetalib: s.165.

^{274[274]} İbnü'd-Deyba': "Zeydücr, bu şekildeki bir hükümden çok çok uzaktır", demiştir. İbnü'd-Deyba' (ra), bu ifadesiyle doğru olanı ifade etmiştir.

Makasıd müellifi: Bunu —hadis olarak— görmedim, demiştir.

Fakat bu hadis, bir grup muhaddis tarafından; "Kaderiyye, bu ümmetin mecûsîleridir", lafzıyla rivayet e-dilmiştir.^{275[275]}

Kazvinî'nin; "Kaderiyye, bu ümmetin mecûsîleridir. Hastalandıklarında onları ziyaret etmeyin. Öldüklerinde cenazelerinde bulunmayın", hadisi Mesabîh hadislerinden olup uydurmadır, ifadesi ile; "Ümmetimden iki sınıf insan vardır ki, onların islâm'dan her hangi bir nasibi yoktur. Bu iki sınıf, Kaderiyye ve Mürctie sınıflarıdır", hadisi de aynı şekilde uydurmadır;

^{275[275]} İmam Ahmed b. Hanbel, Ebu Davud ve Hakim tarafından rivayet edilen "Kaderiyye, bu ümmetin Mecûsîleridir", hadisi; müellif Aliyyü'l-Karî'nin de ifade ettiği gibi uydurma değildir. Bu hadis, az sonra dipnotta Üstad Abdül-fettah Ebu Gudde tarafından açıklanacağı gibi; Hafız İbn Hacer'e göre hasen dere' cesindedir. (Çev.)

ifadesi doğru değildir.^{276[276]}

Bu iki hadisi tahrir eden muhaddisleri el-Mirkat Şerhul-Miškât kitabımızda beyan ettik.^{277[277]}

^{276[276]} Bu ifade, asıl nüshada şu şekilde yer almaktadır: "Fakat Kazvinî şöyle demiştir: "Kaderiyye. bu ümmetin mecûsîleridir. Hastalandıklarında onları ziyaret etmeyin. Öldüklerinde cenazelerinde bulunmayın", hadisi "Mesabîh" hadislerinden olup uydurmadır. Ayrıca "Ümmetimden iki sınıf insan vardır ki; onların islâm 'dan her hangi bir nasibi yoktur. Bu iki sınıf Kaderiyye ve Mürchie sınıflarıdır", hadisi de böyledir" Ben asıl nüshadaki bu ibareyi almadım. Bunun yerine, asıl nüshadaki bu ibarede bulunan eksikliklerden uzak olduğu için; müellifin elMevzûâtü'l-Kühra kitabındaki ibaresini zikretmeyi tercih ettim.

^{277[277]} Müellifin bu iki hadisi tahrir eden âlimler hakkındaki beyanı Mirkat'da. (1/147-149) yer almaktadır. Burada söz konusu olan birinci hadis (Kaderiyye, bu ümmetin Mecûsîleridir, hadisi) hakkında müellif şöyle demiştir: "Bu hadisi Ahmed b. Hanbel ve Ebu Davud

rivayet etmişlerdir. Hakim de aynı şekilde Abdullah b. Ömer'den rivayet etmiştir."

Hafız İbn Hacer, Mişkâtü'l-Mesabîh kitabının (Şam baskısının) sonundaki (3/305) "Begavî'nin Mesabîhu's'Sünen'inde yer alan ve Siraceddin el-Kazvinî'nin inceleme sonucu uydurma olduğuna hükmettiği hadisler hakkında verilen cevaplar" başlıklı risalesinde (3/305) aynen şöyle demiştir: "Bu hadisi Ebu Davud, Tirmizî ve İbn Mace rivayet etmiştir. Bu alimler; hadisi senediyle Abdülaziz b. Ebû Hazim'den; o babasından; o İbn Ö-mer'den; o da Peygamberimiz (s.a.v)'den rivayet etmektedir. Hadis hakkında Tirmizî: hasendir, demiş; Hakim ise hadisi tahrir ettikten sonra "senedi sahihtir", demiştir, ubu Hacer diyor ki): Hakim'in ricali, sahih hadis ricalidir. Fakat Ebû Hazim'in-yani Seleme b. Dinar'ın-Abdullah b. Ömer'den hadis duymuş olması tartışmalıdır. Münzirî, onun İbn Ö~ hadis duymadığını kesin dille ifade etmiştir. Ebul'Hasen b. Kattan: Ebû Hazim ona yetiştii. Medine'de onunla bera-ber yaşadı, demiştir. Hadis, Müslim'in görüşüne göre muttasıl (kesintisiz) hadistir. Bu isnad, birincisinden daha kuvvetlidir. Bu, Hasen Hadis'in şartlarmdandır.

Kaderiyye hadisi için "uydurma" hükmünü verenlerin dayanağı, belki de Kaderiyye'nin müslüman oldukları halde Mecusr likle adlandırılmış olmalarıdır. Bunun cevabı şudur: Burada anlatılmak istenen husus, Kaderiyye'nin Mecusilerin bütün inançları konusunda değil; sadece "iki fail güç isbat etme" konusunda Mecusiler gibi olmalarıdır. Bundan dolayıdır ki, bu ümmete nisbet edilmeleri caiz olmuştur". Hafız İbn Hacer'in sözü burada sona ermektedir.

Münavî, Feyzu'l-Kadifde (4/354) Peygamberimiz (s.a.v)'in Ka-deriyye'yi bu ümmetin mecusileri olarak adlandırmasının sebeplerini açıklamak üzere şöyle demiştir: "Zira Kaderiyye mezhebinin hayrı Allah'a, şerri başkalarına nisbet etmesi, Mecusr lerin kâinattaki olayları, biri hayır ilâhı Yezdan, diğeri şer ilâhı Hürmüz olmak üzere iki ilâha nisbet etmelerine benzemektedir. Ancak Mecusiler, onlar bunu hem olaylar hem de kişiler hakkmda söz konusu etmektedirler. Kaderiyye ise bu ayrımı sadece olaylarda yapmaktadır.

(Kaderiyye hakkındaki birinci hadis): "Kaderiyye, bu ümmetin mecusileridir"hadisi, Kazvinî'nin iddia ettiği gibi uydurma olması bir yana; Hafız İbn Hacer'e göre

zayıf bile değildir, hasen derecesindedir.

Bu hadisin hasen derecesini ve gücünü artıran güzel bir şahidi de bulunmaktadır: Heysemî'nin Mecmeu'z'Zevaid kitabında (7/205) Enes b, Malik'den rivayet edildiğine göre; Peygamberimiz (s.a.v) şöyle buyurmaktadır: "Kaderiye ve Mürcie bu ümmetin mecûsîleridir. Hastalandıklarında onları ziyaret etmeyin. Öldüklerinde cenazelerinde bulunmayın"7. Bu hadisi Taberanî, Evsat'da rivayet etmiştir. Bu hadisin ricali, sahih hadiy ricalidir. Ancak ricalinden Harun b. Musa el-Feravî müstesna. Ama o da sika güvenilir bir ravidir."

(Kaderiyye hakkındaki ikinci hadis): Müellif Aliyyü'l-Karî, yukarıda zikri geçen "Ümmetimden iki sınıf insan vardır ki, on -ların islâm'dan her hangi bir nasibi yoktur. Bu iki sınıf, Kaderiyye ve Mürcie sınıflandır", şeklindeki ikinci hadis hakkında Mirkatü'l-Mefatîh kitabında (1/148) şöyle demiştir: "Bu hadisi Tirmizî, İbn Abbas (r.a)'dan rivayet etmiş ve "Bu, garih bir hadistir", demiştir. Hulâsa'da. bu hadis, uydurma hadislerden sayılmıştır. Ancak Ezhar müellifi: Hasen ve garibdir demiştir. Zamanımızdaki hadis ehlinde Mevlânazâde şöyle yazmaktadır: Bu hadisi Taheranî rivayet etmiştir,

isnadı hasen'-dir." (Abdölfettah Ebu Gudde diyor ki:) Taberanî'nin Evsaf do. rivayet ettiği hadis, Ebu Said hadisidir, İbn Abbas hadisi değildir. Senedinde Amr b. Kasım ,et-Temmar ve üstadı Atıyye el-Avfî bulunmaktadır. Heysemî'nin Mecmeu'z-Zevaid'de (7/206) belirttiği gibi, her iki ravi de zayıftır.

(Aliyyü'l-Karî devamla şöyle diyor) "Süyûtî, el'Camiu'sSagîr' de söz konusu hadisi zikrettikten sonra şöyle demiştir: "Bu hadisi, Buharî Tarih' inde; Tirmizî ve İbn Mace Sünen'lerinde İbn Abbas'dan; yine İbn Mace Cabir'den; Hatib İbn Ömer'den; Taberanî ise Evsaf da Ebu Said'den rivayet etmiştir. Ebu Nu-aym ise aynı hadisi Hilye' de Enes"den; "Ümmetimden iki sınıf insan vardır ki; benim şefaati onlara erişemeyecektir. Bunlar Kaderiye ve Mürcie sınıflarıdır". AliyyüTKarî'nin sözü burada sona ermektedir.

Heysemî'nin, Mecmeu'z-Zevaid'de (7/207) Enes b. Malik'den rivayetine göre; Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Ümmetimden iki sınıf vardır ki, ne Kevser havuzunda benim yanıma gelecekler, ne de Cennete gireceklerdir. Bu iki sınıf Kaderiyye ve Mürcie'dir." ~Bu hadisi Taberanî, Evsaf da rivayet etmiştir. Bu hadis ricali

sahih hadis ricalidir. Ancak ricalinden Harun b. Musa eî-Feravî müstesna. Ama o da sika -güvenilir- bir râ" vidir."

Hafız İbn Hacer, az önce sözü geçen Ecvihe' sinde şöyle demiştir: Bu hadisi Tirmizî ve İbn Mace rivayet etmiştir. Senedi: Ni-zar b. Hayyan; o İkrime'den; o da İbn Abbas şeklindedir. Tirmizî: Bu hasen ve garib bir hadistir, Nizar muhaddislere göre zayıftır, demiştir. Bu hadisi, ondan oğlu Ali b. Nizar rivayet etmiştir. O da zayıf bir ravidir. Ancak onu Kasım b. Habib bir hadisle desteklemiştir. Hadis her ikisi de zayıf olan iki tarikle geldiği takdirde; iki tarikten biri diğeri ile güçlenir. Tirmizî, bu hadisi bu sebeple "hasen" kabul etmiş olabilir. Yine hadisin Ca-bir, İhn Ömer, Muaz ve başkalarından gelen şahidlerini de bulduk. Fakat isnadları zayıftır.

Ancak Kazvinî'nin iddia ettiği gibi; hadisin uydurma olduğuna dair bir alâmet bulunmamaktadır. Zira bu iki sınıfın (Kaderiye ve Mürcie'nin) Müslüman olmadığının ifade edilmesi, bu görüşü savunanların kâfir olduğunu isbat etmek anlamına gelmez. Zira bu ifade, kâmil bir imanın bulunmaması anlamındadır. Yada mana; küfürden nefret ettirmek için mübalağa ifadesi kullanılarak, bu kimselerin kâfirin, inancı gibi bir inanca

“ Sın “Harfiyle Başlayan Uydurma Hadisler

150. HADİS: "Mü'minin artığı şifadır."

^{278[278]} Irakî diyor ki: Halk dilinde bu şekilde meşhur olmuştur. Bu lafızla aslı yoktur."^{279[279]}

151. HADİS: "Ashabıma sövmek,

affolunmayacak bir günahdır."^{280[280]} Ibn

kapıldıklarının ifade edilmesidir, yoksa bu iki sınıf gerçekten kâfir olmuş değillerdir. Peygamberimiz (s.a.v)'in "Ümmetimden iki si' mf vardır £/"ifadesiyle bu iki sınıfı "ümmetinden" kabul etmesi de bu manayı desteklemektedir."

Allâme Münavî, Feyzu'J-Kadir'de (4/208) şöyle demiştir: "Hafız Alâî diyor ki: Gerçek şudur ki, bu hadis uydurma değil, zayıftır."

^{278[278]} bkz. İbnud-Deyba', Temyiz: s.98,103; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.214; Aclunî, Keşf. 1/526; Hut, Esne'l-Metaîib: s.160.

^{279[279]} 144 no. ile geçen hadise bakınız.

^{280[280]} bkz. Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.218; Aclunî, Keşf:

Teymiyye: Bu yalandır, uydurmadır, demiştir.^{281[281]}

152. HADİS: "Peygamberimiz'in (s.a.v) şehadet parmağı orta parmağından daha uzundu." ^{282[282]} İbn Hacer şöyle demiştir: Bunu söyleyen kimse hatalıdır. Bu durum Efendimiz (s.a.v)'in ayak parmaklarında vardı.

153. HADİS: "Sır, hür olanlara aktarılır. ^{283[283]} Ayrıca "Hür insanların gönülleri sırların

1/537; Hut, Esne'l-Metalib: s.168

^{281[281]} Müellifin el-Mevzûâtü'l-Kübra'âa. (s. 218) naklettiği gibi; İbn Teymiyye (rh.a)'nin yukarıdaki sözünün devamı şöyledir: "'Zira Allah Tealâ buyuruyor ki: "Hiç şüphesiz ki Allah, kendisine şirk koşulmasını affetmez. Bunun dışındaki günahları dilediği kimse için affeder. "(Nisa: 116)

^{282[282]} bkz. Sehavî, Makasid: s.236; Semhudî, Gammaz: s.72; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.101; Aliyyül-Karî, Kiibra: s.219; Aclunî, Keşf. 1/539; Hut, EsneTMetalib: s.168.

^{283[283]} bkz. Sehavî, Makasid: s.240; Semhudî, Gammaz

kabirleridir." ^{284[284]} Takva erbabından birinin sözüdür.

154. HADİS: "Yolculuk, insanların ahlâkını ortaya çıkarır." ^{285[285]} Hadis değildir.

155. HADİS: "Mekke'nin beyinsizleri Cenneti dolduracaktır." ^{286[286]} Askalânî: Bunu görmedim, demiştir.^{287[287]}

s.72; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s. 102; AliyyüTKarî, Kübra: s.220; Aclunî, Keşf: 1/546; Hut, EsneTMetalib: s.173.

^{284[284]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.240; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.102; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.220; Aclunî, Keşf 1/546; Hut, Esne'bMe-talib: s.173.

^{285[285]} bkz. Sehavî, Makasîd s.241; İbnü'd-Deyba', Temyiz s.103; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.221; Aclunî, İT^f 1/549; Hut, EsneTMe-talik s.174

^{286[286]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.241; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.103; Aliyyü'1-Karî, J^/Ara: s.221; Aclunî, Keşf 1/550.

^{287[287]} (Ebu Gudde diyor ki:) "Bu söz, bâtil olduğu açık bir sözdür. Zira toprak, isyankâr insanı mukaddes kılmaz. Bununla birlikte Mekke'de işlenen kötü amel, diğer

156. HADİS: "Selâmet, yalnız yaşamaktadır." ^{288[288]} Hadis değildir.

157. HADİS: Misvak kullanma, kişinin fesahatini arttırır." ^{289[289]} Saganî: Uydurma olduğu açıktır, demiştir. ^{290[290]}

yerlerde işlenen kötü a-melden daha çok günaha sebeptir."

^{288[288]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.242; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.103; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.222; Aclunî, Keşf 1/551; Hut, Esne"-Metalik s.174

^{289[289]} bkz. Zehebî, Mizan: 3/193; Münavî, FeyzıTKadîr. 4/149; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.222; Aclunî, Keşf 1/554.

^{290[290]} Süyûtî el-Gamiu'sSagîr'de bu hadisi; Ukaylî'nin Dun fa, İbn Adıyy'ın Kâmil, Hatib'in Cami'kitabında zikrettiklerini belirtmiştir. Münavî Feyzu'l-Kadir'de (4/149) şöyle demiştir: "Ö-mer b. Davud bu hadisi Sinan b. Ebî Sinan'dan senediyle rivayet etmektedir. İbnüTCevzî: "Bunun aslı yoktur. Ömer ve Sinan meçhul ravilerdir. Hadis münker olup mahfuz değildir", demiştir. Zehebî bu hadisi Mizan'da (3/193) Ömer b. Sinan'ın biyografisinde zikretmiş ve "Üstadı Sinan gibi o da

158 HADİS: "İçinizde en zayıf olan kişinin hızıyla yürüyün." ^{291[291]} Sehavî: Bu lafızla

meçhuldür. Hadis münkerdir. Bu hadisi, sadece Muallâ b. Meymûn rivayet etmiştir. O da zayıftır", demiştir. Veliyyüddin Irakî, bu hadisi Ukaylî'ye nisbet ettikten sonra şöyle demiştir: Senesinde Muallâ b. Meymûn el-Mücaşî vardır. O zayıftır. Ömer b. Davud ve Sinan meçhul ravilerdir. Hadiste nekâret (güvenilir ravilere aykırılık) bulunmaktadır." Münavî'nin sözü burada sona ermektedir.

(Ebu Gudde diyor ki:) Bu hadis uydurma değilse bile, onun kardeşidir. Feyzu'l-Kadir'de (Ömer), sonundaki vav harfiyle yani (Amr) şeklinde yazılmıştır. Ben onu Mizan' da geldiği şekliyle tashih ettim. Yine Mizan (3/259) ve Lisanül-Mizan'da (4/363) ikinci bir ravi olarak; "Amr b. Davud: Muallâ b. Meymûn'un üstadıdır..." denilmiştir. Belki de aynı ravinin ismi farklı iki şekildedir. Ya da ikisinden biri tahrif edilmiştir?!

^{291[291]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.247; Semhudî, Gammaz: s.74; İhnü'd-Deyba', Temyiz: s.104; Aliyyü'l-Karî, Kühra: s.224; Ac-lunî, Keşf: 1/563; Hut, EsneTMetalih: s.172.

bilmiyorum, demiştir.^{292[292]}

^{292[292]} Sehavî'nin el-Makasidü'l-Hasenedeki (s.247) sözünün devamı şöyledir: "Bu hadisin manası Peygamberimiz (s.a.v)'in; Osman b. Ebi'l-Âs (r.a)'ı Taif Emiri olarak görevlendirdiğinde ona söylediği şu hadiste yer almaktadır: "Ya Osman!.. Namazı hızlı kıldırma. Namazı, cemaat içerisinde en güçsüz olanına göre kıldır. Çünkü aralarında yaşlılar, küçük çocuklar, hastalar, uzak diyardan gelenler ve ihtiyaç sahipleri bulunmaktadır." Osman b. EbiTas hakkındaki bu hadisi, Şafiî ve Tirmizî Sünelilerinde rivayet etmiş, Tirmizî bunun hakkında "Hasen-dir", demiş; İbn Mace de Süneninde (1/316) rivayet etmiştir. Lafız İbn Mace'ye aittir. İbn Huzeyme ve Hakim bu hadisi sahih olarak kabul etmiş, Hakim Müstedrek' te (1/199; 201) bu hadis hakkında; "Müslim'in şartına uygundur", demiştir.

Bu hadisin benzerini Haris b. Ebî Üsame, Ebu Hureyre'den merfû olarak şu şekilde rivayet etmiştir: "Ey Ebâ Hureyre!.. İmam olduğunda cemaati en güçsüz olanına göre kıyas e^/"Bir başka lafızda ise; "Namaz kıldırırken en güçsüz olan kişiye tâbi ol. Zira aralarında... "denilmiştir." (Sehavî'nin sözü basit bir i-lâve ile sona

159. HADİS: "Bilâl'in (sîn) harfi, Allah nezdinde (şîn)'dr." ^{293[293]} İbn Kesir diyor ki: Bunun aslı yoktur.

ermiştir.)

Müslim (Salaât 183 Şerhu'n-Nevevî: 4/186); Ebu Davud (1/146; Salât 39; Nesaî (2/23 Ezan 32) ve İbn Mace (1/316 İkame 48) bu konuda Osman b. EbiTAs'ın şu hadisini rivayet etmektedir. (Lafız Nesaî'ye aittir.) Peygamberimiz (s.a.v)'e: -Ya Rasûlallah! Beni kavmime imam. olarak görevlendir, dedim. Efendimiz (s.a.v): -"Peki!. Sen onlara imam ol. Namaz kıldırırken en güçsüz kişiye tabi ol", dedi.

(Namaz kıldırırken, en güçsüz kişiye tabi ol) ifadesi, uzun uzun yapılan kıyam ve kıraet esnasında en güçsüz kimsenin güçsüzlüğünü dikkate al. Sanki sen onun istediği şekilde kıyam ve rüku yapıyormuşsun gibi namazı kıldır. Böylece sanki sen ona uymuş oluyorsun, demektir.

^{293[293]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.247; Semhudî, Gammaz.- s 75" İbmî'd-Deyba', Temyiz: s. 104; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.235" Ac-iunî, Keşf: 1/564; Hut, Esne'l-Metalik s 173

“Şın” Harfiyle Başlayan Uydurma Hadisler

160. HADİS: "Hanımlarınıza danışın ama onların görüşlerine uymayın." ^{294[294]} Bu lafızla sabit değildir.

161. HADİS: "En şerh olanlarınız, çocuklarınızın öğretmenleridir. ^{295[295]} Onlar, yetimlere merhameti en az olan ve yoksullara karşı en katı davrananlardır." ^{296[296]} Uydurmadır.

^{294[294]} bkz. Süyûtî, Leâî: 1/199; Sehavî, Makasîd: s.248; Semhu-dî, Gammaz a.75; Münavî, FeyzüTKadir. 4/263; İbnü'd'Deyba1, Temyiz: s.225; İbn Arrak, Tenzih: 1/253; AliyyüTKarî, Kûhra: s.235; Aclunî, iTe^f 2/4; Hut, Esne'l-Metalib: s.177; Ka-vukcî, LiVUV: s. 44.

^{295[295]} Süyûtî'nin Le^7i (1/199) ve İbn Arrak'm Tenzîhü'ş-Şeri-ati'l-Merfûa kitabında (1/253); (Muallîmûküml Sizin öğretmenleriniz) lafzıyla gelmiştir.

^{296[296]} bkz. Aliyyü'1-Karî, Kûbra: s.228.

Süyûtî, bunu Leâli'de zikretmiştir.^{297[297]}

162. HADİS: "Hayatın kötüsü, ölümden iyidir." ^{298[298]} Filozofların sözlerindendir. Bunu İbn Hacer söylemiştir.

163. HADİS: "Allah'ın mahlûkatma şefkat, Allah'ın emrini ta'zim etmek demektir." ^{299[299]} Sehavî diyor ki: Bunu bu lafızla bilmiyorum.

164. HADİS: "Yüze karşı teşekkür etmek ayıptır." ^{300[300]} Hadis değildir. Bunu İbn Deyba'

^{297[297]} Süyûtî, LeâJî: 1/199

^{298[298]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.251; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.106; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.228; Aclunî, Keşf 2/10; Hut, Esne'1-Me-taJiks.lII.

^{299[299]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.253; Semhudî, Gammaz: s.76; İbnü'd-Deyba1, Teniyiz: s.107; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.229; Aclunî, -/Te£2? 2/15; Hut, Esne'l-Metalib: s.181; Kavukcî, Lh7ü":- s.45.

^{300[300]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.253; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s. 107; Aliyyü'1-Karî, jrü'Z^a- s.229; Aclunî, iîTe^ 2/16; Hut, EsneTMe-talib: s.lSl.

söylemiştir.

165. HADİS: "Kişinin kendi aleyhine şahitliği iki şahide bedeldir." ^{301[301]} Hadis değildir.

166. HADİS: "Müslümanların birbirleri aleyhine şahitlik etmeleri caizdir. Alimlerin birbirleri aleyhine şahitlik etmeleri caiz değildir. Çünkü onlar birbirlerine hased ederler." ^{302[302]} Hadis değildir. İsnadı birçok yönden çürüktür. LeâJîde böyledir.^{303[303]}

167. HADİS: "Şöhret, elbisenin kıs angındadır." ^{304[304]} Hadis olarak sahih olamaz.

^{301[301]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.255; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s. 107; Aliyyü'1-Karî, İTüöra: s.230; Aclunî, ^Te^f 2/17; Hut, Esne'1-Meb: s.178.

^{302[302]} bkz. Süyûtî, Leâlî: 2/183; Aliyyü'1-Kan, Kübra: s.230; Aclunî, Keşi 2/20.

^{303[303]} Süyûtî, Leâlî: 2/183

^{304[304]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.255; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.107; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.230; Aclunî, Keşf:

168. HADİS: "İnsan şeytanları, cin şeytanlarını yener." ^{305[305]} İbn Dinar'ın sözüdür.^{306[306]}

169. HADİS: "Kavmi içindeki şeyh, ümmeti içindeki Peygamber gibidir." ^{307[307]} Bunu İbn Hıbban ve Deylemî tahrir etmiştir. Çok

2/14,

^{305[305]} bkz. Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.291; Aclunî, İTe^f 2/23.

^{306[306]} Bu zat, tabiînin meşhurlarından, âbid ve zâbid Mâlik b. Dinar el-Basrî'dir. Enes b. Mâlik, Hasan el-Basrî, İbn Şirin ve başkalarından hadis rivayet etmiştir. Sika - güvenilir- bir râvi-ve âbid idi. Ücretle Mushaf yazıyor ve ondan aldığı ücretle geçimini temin ediyordu. Meyve ve benzeri nefsin hoşuna gidecek yiyeceklerden hiçbir şey yemiyordu. Yoksulluk ve sert hayat şartları içinde yaşamayı tercih edenlerdendi. 127 yılında, bir rivayete göre daha sonra vefat etti. Allah rahmet eylesin.

^{307[307]} bkz. Sehavî, Makasid: s.257; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.108; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.231; Aclunî, Keşf: 2/22; Hut, EsneT Metahb: s.\%2.

zayıftır. Makasid' da şöyle denilmiştir: "Üstadımız^{308[308]} ve başkaları bu hadisin uydurma olduğunu kesin ifade ile belirtmişlerdir. Bu söz, selef âlimlerinden birinin sözüdür."

“Sad” Harfiyle Başlayan Uydurma Hadisler

170. HADİS: "İhtiyaç sahibi kördür."^{309[309]} Sehavî: Bunu hadis olarak bilmiyorum, demiştir.

171. HADİS: "Sabrr, Cennet hazinelerinden bir hazinedir."^{310[310]} Irakî: Bunu

^{308[308]} Bu zat, el-Makasidü'l-Hasene kitabının müellifi olan Se-havî'nin üstadı Hafız İbn Hacer el-Askalânî'dir.

^{309[309]} bkz. Sehavî, Makasid s.258; Semhudî, Gammaz s.78 İbnü'd-Deyba', Tfeznjoz: s.109; Aliyyü'l-Karî, iftara: s.232; Aclunî #e#5 2/24; Hut, EsneTMetalib: s.183; Kavukcî,

^{310[310]} bkz. Gazzalî, İhya: 4/61; Aüyyü'l-Karî, nî, Keşf.

hadis olarak bulamadım, demiştir.^{311[311]}

172. HADİS: "Az sadaka, çok belâyı engeller." ^{312[312]} Hadis değildir.

173. HADİS: "Hadis yazarken kalemlerin çıkardığı gıcırtı, Allah nezdinde Askalân ve Abadan ribatmda getirilen tekbire eşittir. Kim kırk hadis yazarsa, Abadan ve Askalân'da öldürülen şehitlerin sevabı veri ^{313[313]} Mizan'da, Bu, bâtl bir haberdır, denilmiştir.^{314[314]}

174. HADİS: "Bir toplumun küçükleri,

2/37.

^{311[311]} bkz. Gazzalî, İhya: 4/61 Dip Not 4.

^{312[312]} bkz. Sehavî, Maknıd: s.261; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.110 Aliyyü'1-Karî, ^ü^a- s.234; Aclunî, ATe^f 2/30; Hut, Esne'J-Me talih s. 184.

^{313[313]} bkz. Zehebî, Mizan: 1/356; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.233; Aclunî, Keşf: 2/30.

^{314[314]} Zehebî, bunu (Bûrî b. Fadl el-Hürmüzî)'nin biyografisinde zıkr-etmiş tir. {Mizan: 1/356)

gelecekte o toplumun büyükleridir." ^{315[315]} (Yani bugünün küçükleri, yarının büyükleridir.) ilim öğrenmeyi teşvik etmek i-çin sahabeden birinin söylediği sözdür.^{316[316]}

^{315[315]} bkz. Sehavî, Makasid: s.261; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.110; Achmî, Keşf: 2/31; Hut, EsneT Metalib: s.184.

^{316[316]} Hafız Sehavî eTMakasidü'Hasene'de (s.261-262) sahabe ve tabiînden bu manada çeşitli rivayetler nakletmektedir. Söz konusu ifadenin nebevi hadis olduğunu isbat için değil, sadece ihtiva ettiği önemli eğitici ve yönlendirici manalar sebebiyle bu rivayetleri burada zikretmeyi uygun buldum.

Hafız Sehavî (r.a) diyor ki: "Bir toplumun küçükleri, yeni bir toplumun büyükleridir".

Darimî'nin Sünen'inde (1/107) ve Beyhakî'nin MedhaV de rivayetine göre; Şurahbîl b. Sa'd anlatıyor: Hasen b. Ali b. Ebî Talib (r.a) çocuklarını ve kardeş çocuklarını çağırarak şöyle dedi: Çocuklarım!.. Yeğenlerim!.. Siz toplumun küçüklerisiniz, Peki yakında yeni bir toplumun büyükleri olacaksınız. İlim Öğrenin. Sizden kim rivayet edemeyecek

olursa -ya da ezberleyemeyecek olursa- onu yazsın ve evine koysun".

İbn Abd'rTBerr'in Camiu BeyaniTJlm ve Fadlih kitabında (1/82) Ahmed b. Hanbel tarikiyle sonra Muhammed b. Eban tarikiyle rivayetine göre; Hasen b. Ali çocuklarına ve kardeşinin çocuklarına şöyle dedi: "İlim öğrenin. Siz "bugün" toplumun çocuklarısınız Yarın onların büyükleri olacaksınız. Sizden kim ezberleyemeyecek olursa onu yazsın". (Not: Bu cümledeki "bugün" kelimesi ne el-Makasidü'l-Hasene. ne de Camiu BeyaniT Ilm ve Fadlih kitabında yer almamaktadır. Bu cümlelerin bir sonraki cümle ile irtibatlı olması için bu kelimeyi ilâve ettim. Belki de bu kelime ilk kaynaklardan düşmüş olabilir.) Beyhakî'nin rivayetinde; Abdullah b. Ubeyd b. Umeyr anlatıyor: Burada Kabe'nin arkasında bir halka vardı. Abdullah b. Amr b. Âs tavafa gitti. Tavafını bitirince bu halkaya gitti ve şöyle dedi: "Bana ne oluyor ki, sizin bu gençleri meclisinizden uzaklaştırdığınızı görüyorum. Böyle yapmayın. Gençlere yer açın. Onları yaklaştırın. Onlara hadisi anlatın. Onlar bugün bu toplumun küçükleridir. Pek yakında toplumun büyükleri olacaklardır. Biz de toplumun küçükleri idik, sonra

büyükleri olduk."

Yahya b. Eyyüb, Hişam b. Urve'den rivayet ediyor: Babam -Urve b. Zübeyr- şöyle diyordu: "Biz toplumun küçükleri idik. A-ma bugün büyükleriyiz. Siz de bugün küçüksünüz, ama pek ya-kmda büyük olacaksınız. İlim Öğrenin ki bununla toplumun li-deri olasınız. Size ihtiyaç duysunlar. Allah'a yemin olsun ki, insanlar bana sormaya devam ettiler. Nihayet yaşlandım. Eski bildiklerimi unutmaya başladım."

Yine İbn AbdîTBerr adı geçen kitabında (2/83) Osman b. Urve kanalıyla babasından naklediyor. Babası Urve çocuklarına şöyle diyordu: "Çocuklarım!.. Bir âlimden en az istifade edenler onun aile halkıdır. Gelin, benden ilim öğrenin. Zira siz yakında toplumun büyükleri olacaksınız. Ben de kendisine pek önem verilmeyen küçük bir çocuktum. Yaşım ilerleyince insanlar bana sorular sormaya başladılar. Bir kişi için en ağır şey, dini hakkında kendisine bir soru sorulduğunda onu bilmemesidir". Urve'nin sözü basit bir ilâve ile burada sona ermektedir. Hatib Bağdadî, Şeref Ashabi'l-Hadis kitabında (s.65) diyor ki: Bana Hasen b. Ebî Talib haber verdi. Dedi ki: Muhammed b. Abdillâh b. Hemmam el-Kûfî'nin şöyle

175. HADİS: "Ekmeği küçültün ve sayısını çoğaltın ki, size bereket verilsin." ^{317[317]} Çürüktür.

dediğini işittim: Ab dullah b. Süleyman'ın şöyle dediğini işittim. -Humus yakınlarındaki- Mennes tepesinde Müseyyeb b. Vadıh'm şöyle dediğini işittim:

İbnü'l-Mübarek hadis âlimlerinin çocuklarını ellerinde kalem ve mürekkep ile görünce onların kendisine yaklaşmalarını söyler ve şöyle derdi: "İşte bunlar bu dinin fidanlarıdır. Bize haber verildiğine göre; Allah Rasûlü (s.a.v): şöyle buyurmuştur: "Şüphesiz ki, Allah bu dine sahip çıkan, yeni fidanlar yetiştirmekte, dini onlarla güçlendirmektedir". Bugün bu çocuklar, sizin küçüklerinizdir. Sizden sonra pek yakında büyük olacaklardır." Bu sözde geçen hadis, İmam Ahmed'in Müsnedinde (4/200) ve İbn Mace'nin >S'ü/ze/?'inde (1/5) şu lafızla yer almaktadır: "Şüphesiz kif Allah, bu dine sahip çıkan, taatinde kullanacağı yeni fidanlar yetiştirmeye devam etmektedir".

93 nolu hadiste Hz. Ömer (r.a)'ın şu sözü geçmişti: "Evlenmeden önce fıkıh öğrenin".

^{317[317]} bkz. Deylemî, Zehru'lFirdevs: 2/146; İbnü'l-Cevzî, Mevzuat 2/292; Sehavî, Makasid: s.262; İbnü'd-Deyba',

İbnü'l-Cevzî bunu Mevzuat (Uydurma Hadisler) kitabında zikretmiştir.^{318[318]}

176. HADİS: "Yüzükle kılınan namaz, yüzüksüz kılınan yetmiş namaza eşittir." ^{319[319]} Askalânî'nin dediği gibi, uydurmadır.

177. HADİS: "Sarıkla kılınan bir namaz, sarıksız kılınan yirmi beş namaza eşittir." ^{320[320]}

Temyiz: s.110; IbnArrak, Tenzih: s.2/245; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.234; Aclunî, Keşf: 2/32; Hut, Eane'lMetalib:s.184.

^{318[318]} İbnü'l-Cevzî, Mevzuat 2/292

^{319[319]} bkz. Sehavî, Makasid: s.263; Semhudî, Gammaz, s.79; İbnü'd-Deyba', Temyiz s.110; Aliyyül-Karî, Kübra: s.234; Achmî, Keşi. 2/33; Hut, Esne'l-MetaJib: s. 184.

^{320[320]} Asıl nüshada bu hadis ile ilgili hüküm, bir önceki hadis ile ilgili hükümle birlikte gelmiştir. Bir önceki hadiste; (176. Hadis: "Yüzükle kılınan namaz, yüzüksüz kılınan yetmiş namaza eşittir". Askalânî'nin dediği gibi, uydurmadır), denilmiştir. -Sarıkla kılınan namazla ilgili 177 nolu- bu hadisin başlı başına uydurma bir hadis olarak uydurma hadisler arasına girmesi i-çin; ben bu

Sarıkla kılman Cuma namazı, sarıksız kılınan yetmiş Cuma namazına e-şittir. Sarıkla kılınan namaz, on bin hasene ile mükâfatlandırılır." ^{321[321]} Uydurmadır. ^{322[322]} Menûfi ^{323[323]} diyor ki: Bütün bunlar batıldır.

hadisi bir önceki hadisten ayırdım. Buna yeni bir rakam verdim ve başına da (Hadis) kelimesini ilâve ettim.

^{321[321]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.263; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.III; Aliy-yül-Karî, Kübra: s.234; Aclunî, Keşf. 2/33.

^{322[322]} Bu hadis, el-Makasîdü'l-Hasene' de (s.263) buradaki lafızdan biraz farklı olarak ama çok bozuk bir ifade ile mevcuttur. Bu hadis, bu haliyle el-Makasîdü'l-Hasene' de olduğu gibi; biri İbn Ömer, diğer Enes'den rivayet edilen iki hadisin bir araya getirilmiş şeklidir.

^{323[323]} Bu zat, Hafız Sehavî'nin talebesi olan Şihabuddin Ahmcd b. Muhammed b. Abdisselâm el-Menûfi el-Mısırf'dir. Üstadının kitabı olan el-Makasîdü'l-HasenSyi özetlemiş ve buna ed-Dürretül-Lâmia fi Beyan Kesir Mine'l-Ehadisiş-Şaia adını vermiştir. Menûfi, 931 yılında vefat etmiştir. (Keşfü'z-Zunûn: 2/1780)

178. HADİS: "Alimin arkasında kılınan namaz, dört bin dört yüz kırk namaza eşittir."^{324[324]} Batıldır. Muhta- böyledir.

179. HADİS: "Gururlu kişinin namazı başından yukarı çıkmaz."^{325[325]} (Allah'a yükselmez.)

180. HADİS: "Gündüz namazı^{326[326]} dilsizdir."^{327[327]} Darakutnî ve Nevevî: Batıldır, aslı yoktur, demişlerdir.^{328[328]}

^{324[324]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.266; Aliyyül-Karî, Kübra: s.235; Aclunî, Keşf: 2/37.

^{325[325]} bkz. Aliyyül-Karî, Kübra: s.236; Aclunî, Keşf: 2/35.

^{326[326]} Yani gündüz namazlarında imam cehren okumaz.

^{327[327]} bkz. Zeylaî, Nasbü'r-Râye: 2/1; Sehavî, Makasîd: s.265; Semhudî, Gammaz: s.81; İbnü'd-Deyba', Temyiz s.III: Aliyyül-Karî, Kübra: s.236; Aclunî, Keşf. 2/36; Hut, Esne'l-Metalib: s.184; Kavukcî, Lü'îiV: s.48.

^{328[328]} Hafız Zeylaî, bunu Nasbüi-fîâye'de (2/1-2) Nevevî'den nakledip kabul etmiş ve şöyle demiştir: Bu Mücahid ve Ebu Ubeyde b. Abdillâh b. Mes'ud'un

(Müellif ÂliyyüTKari diyor ki:) Ben de derim ki: Mübarek günlerde ve muazzam gecelerde kılınacak namazlarla ilgili olarak bazı alimlerin zikrettikleri hadisler eb-aynı şekildedir. (Batıl ve asılsızdır.)^{329[329]}

sözüdür. Her ikisi de Tabiînin Zeylaî, Abdürrezzak'm Musannef inden naklettiği senediyle bu sözü bu iki zâta nisbet etmiştir.

^{329[329]} Müellif, bu ifadesiyle kitabın sonunda 463 ve 464 no.lu paragraflarda zikrettiği şu batıl (asılsız) namazları kast etmektedir: "Cuma günü her rekatta on ihlas okunarak kılınacak on iki rekathı nafîle namaz ile hafta içinde her gün kılınacak nafîle namazlar hakkında hiçbir şey sahih değildir, batıldır, aslı yoktur... Aynı şekilde her rekatında on beş defa -bir rivayette elli defa- (İza Zülzilet) okunarak kılınacak iki rekathı nafîle namaz; Cuma günleri kılınacak iki, dört, sekiz ve on iki rekathı nafîle namaz ile; Cuma namazından önce her rekatında elli defa ihlas okunarak kılınacak dört rekat nafîle namazın da aslı yoktur. Aynı şekilde Aşûra Namazı, Regaib Namazı da ittifakla uydurmadır. Yine Receb Geceleri Namazı, Receb

“Sad” Harfiyle Başlayan Uydurma Hadisler

181. HADİS: "İlim, kadınların baldırlarında kayboldu." ^{330[330]} Bişr el-Hâfi'nin sözüdür.^{331[331]}

ayının yirmi yedinci gecesı namazı, Şabanın on beşinci gecesı her rekatta on ihlas <r kunarak kılınacak yüz rekatlı namazın da aslı yoktur. Bu namazların Kutü'l-Kulûb ve İhya'da ya da Sa'lebî'nin Tefsirinde zikredilmesine aldanma".

^{330[330]} bkz. Sehavî, Makasıd: s.269; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.113; AliyyüTKarî, Kübra: s.238; Aclunî, Keşf: 2/44; Hut, Bsne'l-Metalib: s. 189.

^{331[331]} Zehebî, İbei}de (1/399) diyor ki: Bu zat, Rabbani zahid ve Önder Ebu Nasr, Bişr b. Haris el-Mervezî'dir. Bişr el'Hafi diye meşhurdur. Hammad b. Zeyd, İbrahim b. Sa'd ve bunların tabakasında olan muhaddislerden hadis dinledi. Önce ilme önem verdi. Sonra kendi

182. HADİS: "Zaruretler, haramları mubah kılar." ^{332[332]} Hadis değildir.

183. HADİS: "İki zayıf, bir güçlüyü yener." ^{333[333]} Hadis değildir.^{334[334]}

meşrebine yöneldi ve kitaplarını gömdü. Az hadis rivayet etti. Fıkıh'da Süfyan es-Sevrî mezhebindeydi. Alimler onun menakıbı ve kerametleri hakkında eserler yazdılar. 75 yaşında iken Bağdat'ta vefat etti. Allah Tealâ rahmet eylesin. Talebesi İbrahim el-Harbî diyor ki: Bağdat, Bısr el-Hâ-fi'den daha kâmil akla sahip olan ve dilini ondan daha iyi koruyan bir başka birini yetiştirmede. Onun bir müslümanın gıybetini yaptığı duyulmadı. Sanki onun saçının, sakalının her telinde bir zekâ harikası vardı. Onun aklı, Bağdat halkına dağıtıl-saydı hepsi üstün zekâlı insanlar olurlar, yine de onun aklından bir şey eksilmezdi.

^{332[332]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.269; Semhudî, Gammaz: s.83; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.113; AliyyüTKarî, Kübra: s.239; Aclunî, Keşf: 2/45; Hut, Esne'l-Metalib: a.190; Kavukcî, Lü'lü': s.83.

^{333[333]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.269; Semhudî, Gammaz:

“Tı” Harfiyle Başlayan Uydurma Hadisler

184. HADİS: "Ana yoldan git, yol dolaşsa bile. Bakire ile evlen, yaşı geçse bile." ^{335[335]} Hadis değildir.

185. HADİS: "Boşanma, fâsıkların — günahkâr kişilerin— yeminidir." ^{336[336]} Sehavî:

s.83; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.113; AliyyüTKarî, Kübra: s.240; Aclunî, Keşf: 2/46; Hut, Esne'l-Metalib: s.189.

^{334[334]} Bu söz, Aclûnî'nin Keşfül-ffafa'&a (2/36) dediği gibi; ya bir atasözü ya da şiirden bir mısradır. Kanaatimce, belki de şairin şu ifadesinden alınmıştır:

"Düşman olma, bir kişi sebebiyle bir aile halkına, Zira iki zayıf bir güçlüyü yener."

^{335[335]} bkz. İbnü'd-Deyba', Temyiz-8.114; Aclunî, Keşf 2/49.

^{336[336]} bkz. Sehavî, Makasıd: s.273; İbnü'd-Deyba', Temyiz-'s.115; Aliyyü'l-Karî, Kübra s.241; Aclunî, Keşf:

hadis olarak göremedim, demiştir.

“Zı” Harfiyle Başlayan Uydurma Hadisler

186. HADİS: "Mü'minin sırtı ^{337[337]} kıbledir." ^{338[338]} Sehavî: Bunu bilmiyorum, demiştir.

“Ayn” Harfiyle Başlayan Uydurma Hadisler

187. HADİS: "Delinin dostluğu yerine,

2/52; Hut, Ssne'J-Metaib: s. 193.

^{337[337]} Namazda ön saftaki mü'minin sırtı, sütre yerine geçer.

^{338[338]} bkz. Sehavî, Makasid: s.280; Semhudî, Gammaz s.87; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.118; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.243; Aclunî, Koş£ 2/69.

akıllı kişinin düşmanlığı.." ^{339[339]} Hadis değildir.

188. HADİS: "Düşmanlık ailede, kıskançlık komşular arasında, menfaatçiük de kardeşler arasında olur." ^{340[340]} Sehavî: Bu konuda bilgi sahibi değilim, demiştir.^{341[341]}

^{339[339]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.282; Semhudî, Gammaz: s.88; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s. 119; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.245; Aclunî, Keşf 2/72; Hut, Esne'l-Metalib: s.198. (Not Ahmak dostun olacağına akıllı düşmanın olsun", atasözü aynı manadadır.) (Çev.)

^{340[340]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.282; Semhudî, Gammaz: s.88; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.119; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.244; Aclunî, Keşf: 2/72.

^{341[341]} Sehavî'nin el-Makasîdü'1 -Hasene'deki (s.282) ifadesinin devamı şöyledir: "Bunu hadis olarak görmedim. Ancak Beyha-kı'nin Şüabü'1-Jman kitabında ve başka kaynaklarda (Düşman-hk ailededir) yerine (Düşmanlık akrabalıktadır) lafzıyla; Bişr b. Haris el-Hâfî'in sözü olarak rivayet edilmiştir. Bişr b. Haris el-Hâfî'nin biyografisi 181. hadisin dipnotunda geçmiştir.

189. HADİS: "Kişinin düşmanı, ^{342[342]} kendi işinde çalışandır." ^{343[343]} Hadis değildir.

190. HADİS: "Özrü, günahından daha büyüktür." ^{344[344]} Hadis değildir.^{345[345]}

191. HADİS: "Araplar, arap olmayanların efendileridir." ^{346[346]} Aslı yoktur.

192. HADİS: "Bana ümmetimin amelleri arz edildi. Onların arasında makbul amel de makbul olmayan amel de gördüm. Bana getirilen

^{342[342]} Yani karşısına çıkacağı veya çatışacağı rakibi demektir.

^{343[343]} bkz. İbnü'd-Deyba', Temyiz s.120; Aliyyül-Karî, Kübra: s.245; Aclunî, Keşf. 2/73.

^{344[344]} bkz, Sehavî, Makasid: s.283; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.120; Aliyyül-Karî, Kübra: s.245; Aclunî, Keşf 2/76; Hadisin bir başka lafzı: "Özrü günahından daha çirkindir", şeklindedir

^{345[345]} Bu söz, atasözlerindendir.

^{346[346]} bkz. İbnü'd-Deyba', Temyiz: s. 120; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.245; Aclunî, Keşf: 2/75.

salavat müstesna.^{347[347]}

(Yani salavat daima makbuldür.) Bunun senedini görmedim. Bunu Süyûtî zikretmiştir.

193. HADİS: "Bazı şeyleri görmezden gelerek değerinizi yüceltin." ^{348[348]} Hadis değildir.

194. HADİS: "Her hayra bir engel vardır. ^{349[349]}" Hadis değildir.

195. HADİS: "(Bir şeye Allah tarafından) İzin verilmesinin alâmeti, onun kolaylaştırılmasındır. ^{350[350]} Bilinmiyor.^{351[351]}

^{347[347]} bkz. Aliyyül-Karî, Kübra: s.246; Aclunî, Keşf: 2/75.

^{348[348]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.285; İbnü'd-Deyba7, Temyiz: s.121; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.246; Aclunî, Keşf: 2/78; Hut, Esne'l-MetaJib.-s.199.

^{349[349]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.289; Semhudî, Gammaz: s.92; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.122; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.248; Aclunî, Keşf 2/89; Hut, Esne'İMetalib: s.202; Kavukcî, Xa'7ri; s.51.

^{350[350]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.286; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.121; Aliyyü'l-Karî, ^TüAra- 246; Aclunî, Keşf:

196. HADİS: "Ümmetimin âlimleri, Israiloğulları Peygamberleri gibidir." ^{352[352]} Demiri, Zerkeşî ve Askalânî'nin dedikleri gibi, aslı yoktur.

197. HADİS: "İlim iki çeşittir: Din ilmi, beden ili." ^{353[353]} Uydurmadır. Hulâsa'da böyledir.^{354[354]}

ZeyİHe ^{355[355]} deniliyor ki: Hasen'den, o da Huzeyfe (r.a)'den müselsel olarak rivayet edildiğine göre;

Huzeyfe (r.a) diyor ki:

2/82; Hut, Esne'İMetalib: s.206.

^{351[351]} Bu söz, Sûfiyye'nin sözlerindendir.

^{352[352]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.286; Semhudî, Gammaz: s.89; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.121; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.247; Aclunî, ^ 2/83;

^{353[353]} bkz. Tıybî, el-Hulâsa Et Ma'rifeti'l-Hadis, s.85; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.247; Aclunî, Keşf 2/89.

^{354[354]} Tıybî, el-Hulâsa fî Ma'rifeti'l-Hadis: s, 85

^{355[355]} Süyûtî, Zeylül-Mevzûât s. 44

-Ben Peygamberimiz (s.a.v)'e "Bâtın İlmi" nedir? diye sordum. Peygamberimiz (s.a.v) buyurdu ki:

-Ben bunu Cebrail'e sordum. Cebrail bana dedi ki:

—Allah şöyle buyurdu: "O, benimle sevdiklerim, dostlarım ve seçkin kullarım arasında bir sırdır. Ben bunu onların kalplerine koyarım. Bu konuda Allah'a en yakın hiçbir melek ve gönderilen hiçbir Peygamber bile bilgi sahibi olamaz." ^{356[356]} Askalânî diyor ki: Uydurmadır, Hasen (el-Basri), Huzeyfe (r.a) ile görüşmemiştir.

198. HADİS: "İlme gidilir, ilim (kimseye) gitmez." ^{357[357]} Bir başka rivayette:

"İlme koşulur", ^{358[358]} denilmiştir. Bir başka

^{356[356]} bkz. Tıybî, el'Hulâsa fî Ma 'rtfetiTHadis: s. 85; AliyyüT Karî, Kübra: s.247; Aclunî, Aclunî, Keşf 2/89.

^{357[357]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.288; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.247; Aclunî, Keşf: 2/87.

^{358[358]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.288; İbnü'd-Deyba',

rivayette ise şöyle denilmiştir:

"İlim, yüceltmeye ve kendisine gidilmeye daha lâyıktır."^{359[359]}

Bu söz, Abbasî Halifesi Mehdî'nin, iki çocuğunun İmam Malik'den hadis dinlemeleri için onu saraya davet etmesi üzerine, İmam Malik'in Halife Mehdi'ye söylediği sözdür. Yine bu söz, Halife Harun er-Reşid, İmam Malik'den özel ders talep ettiğinde, İmam Malik'in Halife Harun er-Reşid'e söylediği sözdür.

199. HADİS: "Taşlıların dinine sarılın."^{360[360]} Sehavî: Bu lafızla aslı yoktur, demiştir.

Temyiz: s.122; Aliyyül-Karî, Kübra: s.247; Aclunî, Keşf 2/87; Hut, Esne'1-Me-talib: s.208.

^{359[359]} bkz. Sehavî, Makasid: s.288; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.122; AHyyü'1-Karî, Kübra: s.247; Aclunî, Keşf: 2/87.

^{360[360]} bkz. Sehavî, Makasid: s.290; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s. 123; Aliyyü'1-Karî, i^ra: s.248; Aclunî, iTe^f 2/92.

Saganî: "Dünyanın sonu gelip arzular değiştiğinde, bedevilerin ve kadınların dinine sarılın", ^{361[361]} hadisi uydurmadır, demiştir.

200. HADİS: "Üzüm çift çift, hurma tek tek (yenir)." ^{362[362]} Bunun aslı yoktur.^{363[363]}

201. HADİS: "Salihlerin anıldığı yere rahmet i-ner." ^{364[364]} Süfyan b. Uyeyne'nin

^{361[361]} bkz. Süyutî, Leâlî: 1/131; İbn Arrak, Tenzih: 1/136; Müna-vî, Feyzu'l-Kadir 1/425; Sehavî, Makasîd: s.290; Aliyyü'l-Karî, üTüiuts: s.248; Hut, Esne'l-Metalib: s.47.

^{362[362]} bkz. İbn Teymiyye, Mecmû'ul-Fetâvâ: 18/127; Sehavî, Makasîd: s.292; İbnü'd-Deyba1, Temyiz, s.124; Aliyyü'l-Karî, İT^ra: s.248; Aclunî, Ae^ 2/95; Hut, Esne'l-Metalib: s.208.

^{363[363]} Bunu Peygamberimiz (s.a.v)'in, üzüm yerken Selman el" Farisî'ye söylediği iddia edilmiştir. İbn Teymiyye (r.a) bu hadisi Mecmû'ul-Fetâvâ'da (18/127) zikretmiş ve "Bu bâtil bir sözdür", demiştir.

^{364[364]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.292; İbnü'd-Deyba', Temyiz s.125; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.249; Aclunî, Keş£ 2/91; Esne'l-Metalib: s.205.

sözüdür.^{365[365]}

202. HADİS: Levri Mahfuz'da (kayıtlı olan bir emir hakkında) "Arşın üzerinden Allah'ın bir şeye "ol!.." dediğini işittim o da oluverdi. Daha Kâf harfi Nûn harfine varmadan olacak olan o şey

^{365[365]} Bu zat, Süfyan b. Uyeyne Ebu Muhammed el'Hilâlî el-Kûfî el'Mekkî'dir. Hicaz halkının üstadı olup meşhur âlimlerdendir. Tabîinden 87 zata erişmiştir. İmam Şafî onun hakkında: İbn Uyeyne'deki ilim zenginliğini-hiç kimsede görmedim, demiştir. Yine İmam Şafî: Malik ve İbn Uyeyne olmasaydı Hicaz ehlinin ilmi kaybolurdu, demiştir. Ahmed b. Hanbel ise: Fakihler arasında Kur'an ve Sünneti ondan daha iyi bileni görmedim, demiştir. Hasen b. İmran anlatıyor: Süfyan b. Uyeyne, son hacmda Müzdelife'de iken bana: Bu makamda yetmiş defa vakfe yaptım. Her sene: Allahım! Bu makamdaki vakfemi son vakfe eyleme, diye dua ettim. Şimdi ben Allah'dan bundan daha fazlasını istemeye hâyâ ediyorum, dedi. Hacdən döndüğünde yeni giren yılda vefat etti. İbn Uyeyne, 198 yılı Recep ayında 91 yaşında vefat etti. Allah rahmet eylesin.

hemen oluverdi." ^{366[366]} Hiç şüphesiz uydurmadır.

“Ğayın” Harfiyle Başlayan Uydurma Hadis

203. HADİS: 'Müzik zinanın ^{367[367]}

^{366[366]} bkz. Meydanî, MecmenTEmsal: 2/10; Aliyyü'l-Karî, Küb' ** s.249; Humud et-Tüveycerî, Faslül-Hitab ü'r-Redd alâ Ebî Türab: s.69-90

^{367[367]} "Zina" kelimesinin hemze ile yazılması bir lügat vechidir. Kamus müellifi diyor ki: (Zenâ-yeznrzinen Ve zina): Gayri meşru ilişki kurdu, demektir. Meydanî'nin Mecmau'lEmsal kitabında (2/10) zikrettiği gibi 'Müzik zinanın nağmesidir", şeklinde bir rivayet bulunmaktadır. "Zinanın nağmesi" ifadesiyle zinaya çağırır, zinayı özendirir ve kamçılar demektir. Bu söz, Humud et-Tüveycerî'nin müzik aletlerinin mubah olduğunu iddia eden Ebî Türab'a cevap olarak yazdığı'Taslül-Hitab fi'r-Redd alâ Ebî Türab" &d\1 eserinde (s.69-90) belirtildiği gibi; Abdullah b. Mes'ud (r.a), şair Hutay e, Süleyman b. Abdilmelik el-Ümevî, Yezid b. Velid b. Adilmelik ve

Fudayl b. İyad'dan nakledilmiştir. Gerçekler pek çok kimse tarafından ifade edilmektedir. Genellikle lafızlar ya aynı ya da benzer olmaktadır. Bu mana, Peygamberlik lisanında üstün belîğ bir ifade ile yer almaktadır. Sahih-i Buharîde Kitabu'l-Eş'ribe 6 no.lu "İçkinin ismini değiştirerek onu haram kılan kimseler hakkında gelen hadisler" babındaki {Fethu'l-Barî: 10/51 Hadis No: 5590) hadiste; Abdurrahman b. Ganm el-Eş'arî diyor ki: Ebu Malik el-Eş'arî vallahi bana yalan söylemedi. O Peygamberimiz (s.a.v)'-den şunu işittiğini söyledi: 'Yemin olsun ki, ümmetimden; zina, ipek, içki ve çalgı aletlerini helâl sayan birtakım kimseler olacaktır".

Bu hadiste Peygamberimiz (s.a.v), bu haramlar arasında sıkı bir ilişkinin bulunduğunu açıklamaktadır. Zira bunlardan her biri diğerini davet etmektedir. Zina, içki içmenin helâl görülmesine ve müzik âletlerini kullanmanın helâl sayılmasına sebep olduğu gibi; erkeklerin ipek elbise ile süslenmelerine de sebep olmaktadır. Halbuki ipek erkeklere haramdır. Müzikle fazla meşgul olanların gönüllerindeki büyük fesad artmakta, buna daldıkları zaman fesad alevi tutuşmaktadır. Allah'tan bizleri fesaddan uzak kılmasını

nağmesidir". ^{368[368]} Fudayl'in sözüdür.^{369[369]}

ve iyilik vermesini niyaz ederiz.

^{368[368]} bkz. Aliyyü'l-Kari Kübra: s.251; Aclunî, Keşf 2/106.

^{369[369]} Bu zat, Harem ve Hicaz ehlinin üstadı, zahid bir şahsiyet olan Fudayl b. Iyad Ebu Ali et-Temîmî el-Merve%î el-Horasâ-nî'dir. Hadis rivayet etmiş, kendisinden hadis rivayet edilmiştir. Bu-harî, Müslim, Ebu Davud. Nesaî ve Tirmizî kitaplarında onun hadislerini nakletmişlerdir. Hafız İbn Hacer Tehzihü't-Tehzib'de (8/294-297) onun geniş biyografisini vermiştir. İbn Hacer burada şöyle demektedir: İbnü'l-Mübarek diyor ki: Bana göre bugün dünya üzerinde Fudayl'den daha üstün bir kimse kalmamıştır. Yine İbnü'l-Mübarek: O'na baktığımda üzüntüm yenileniyor, nefsim kızıyordum, dedi ve ağladı. Halife Harun er-Reşid: Alimler içerisinde İmam Malik'den daha heybetlisini, Fudayl'den daha çok vera' sahibi olanı görmedim, demiştir. Şerik: Fudayl, kendi zamanında yaşayanlar için hüccettir, demiştir. Fudayl b. Iyad, Mekke'de 187 yılında vefat etti. Allah rahmet eylesin.

“Fe” Harfiyle Başlayan Uydurma Hadisler

204. HADİS: "Fatiha hangi niyetle okunursa; o gerçekleşir". ^{370[370]} Bu lafızla aslı yoktur. ^{371[371]} Sûrelerin faziletlerine dair bazı

^{370[370]} biz. Sehavî, Makasîd: s.298; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.128; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.251; Aclunî, Keşf 2/106; Hut, Esne'l-Metalib: s.216,

^{371[371]} Müellif Aliyyü'l-Karî cl-Mevzûâtü'l-Kübrâda şöyle demiştir. Zerkeşî bu hadisi Beyhakî'nin Şüafda rivayet ettiğini ifade etmiş, Süyûtî ise burna tenkid ederek ed-Düreru'l-Müntesirâ'da bu hadisin Şüabfa. bulunmadığını, Şüabda bulunan hadisin "Fatihatü'l-Kitab hei- derde şifadır", şeklinde olduğunu, Beyhakî'nin bu son rivayeti Abdullah b. Cabir el-Beyazî hadisi olarak tahrir ettiğini söylemiştir. Ebu's-Şeyh ibn Hayyan'm Kitabı's-Sevab'mda ise Atâ'nın şu sözü yer almaktadır: Bir ihtiyacın varsa Fatihatü'l-Kitab'ı oku, Allah'ın izniyle ihtiyacın görülsün . insanların ihtiyaçlarının görülmesi için ve önemli arzularının gerçekleşmesi için Fatiha

müfessirlerin zikrettikleri hadislerin pek çoğu da aym şekildedir.

205. HADİS: "Cesur olan lezzeti kazanır".

³⁷²[³⁷²] Sehavî: Bunu -hadis olarak- bilmiyorum, demiştir.

206. HADİS: "Recep ayının diğer aylara üstünlüğü, Kur'ân'm diğer sözlere olan üstünlüğü gibidir. Şaban ayının diğer aylara üstünlüğü, benim diğer Peygamberlere olan üstünlüğüm

okumayı alışkanlık haline getirmelerinin aslı bu olmalıdır."

Kur'ân ile tedavi olm^ konusunda gelen hadisler hakkında bilgi sahibi olmak için Rıdvan Muhammed Rıdvan'ın FezâilüT Kur'ân ve Abdullah b . Sıddîk el-Gumarî'nin KemalüTîman fi't-Tedavibi'1-Kur'ân adlı eserlerine bakılabilir.

³⁷²[³⁷²] bkz. Sehavî, Makasid s.298; Semhudi, Gammaz: s.65; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.128; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.252; Aclunî, Keşi 2/108; Hut, EsneT Metalib: s.213; Kavukta, LiVUV: s.54

gibidir. Ramazan ayının diğer aylara üstünlüğü, Allah'ın kullarına olan üstünlüğü gibidir". ^{373[373]} İbn Hacer: Bu, uydurmadır, demiştir.

207. HADİS: "Fakirlik benim övüncümdür. Ben fakirlikle iftihar ederim". ^{374[374]} Askalânî ve başkaları: Bu bâtıldır, uydurmadır, demişlerdir.

208. HADİS: "Suskun ağız ve himaye eden Rab." ^{375[375]} Benzeri "Allah, susan kimsenin

^{373[373]} bkz. İbn Hacer, Tebyînü'l-Aceb: s.14; Sehavî, Makasîd: s.299; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.128; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.254; Aclunî, Keşî 2/110; Hut, Esne'bMetalib: s.214.

^{374[374]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.300; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s. 129; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.254; Aclunî, Keşf 2/113; Hut, Esne'l--Metalik a.217.

^{375[375]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.300; Semludî, Gammaz s.95; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.129; Aliyyü'l-Kari, Kübra: s.254; Aclunî, Keşf: 2/114; Hut, Esne'l-Metalib: s.215; Kavukcî, üü?ü* s.55.

dostudur". Ibn Deyba': Hadis değildir, manası sahihtir, demiştir. Ben de derim ki: Birinci terkinin ifadesi ilk bakışta küfürdür. Ancak araya bir atıf harfi takdir edilirse bu durum değişir.

209. HADİS: "Ahir zamanda Rum diyarının soğuşu Şam'a, Şam'ın soğuşu Mısır geçecektir". ^{376[376]} Sehavî'nin, üstadı Askalani'den naklettiği gibi, bunun aslı yoktur.

210. HADİS: "Hareketlerde bereketler vardır". ^{377[377]} Selef âlimlerinden birinin sözüdür.

^{376[376]} bkz. Sehavî, Makasid: s.300; Semhudî, Gammaz: s.96; İb-nü'd-Deyba', Temyiz: s.129; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.254; Aclunî, ÜTef 2/114; Hut, Esne'l-Metalib: s.215.

^{377[377]} bkz. Sehavî, Makasid: s.301; Semhudî, Gammaz s.96; İbnü'd-Deyba', Temyiz s.130; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.255; Aclunî, f 2/115; Hut, Esne'l-Metalib: s.216; Kavukcî, L«'A;; s.55.

“Gaf” Harfiyle Başlayan Uydurma Hadisler

211. HADİS: "Allah Rasûlü Cebrail'e:

— Güneş zevale doğru meyletti mi? diye sordu. Cebrail:

— Hayır ve Evet, dedi. Allah Rasûlü:

- Niçin Hem Hayır, hem de Evet dedin? deyince; Cebrail:

- "Hayır" dememden "Evet" dememe kadar geçen bu kısa süre içerisinde güneş beş yüz yıllık mesafe gitti."^{378[378]} buyurdu. Bunun aslı bulunamamıştır.

212. HADİS: "Mercimek, sonuncuları İsa aleyhisselâm olan yetmiş Peygamber tarafından takdis edilmiştir."^{379[379]} Batıldır. Pek çok hadis

^{378[378]} bkz. Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.256; Aclunî, Keşf 2/128; Hut, Esne'l-Metalib: s.220.

^{379[379]} bkz. Sehavî, Makasid: s.303; İbnü'd-Deyba',

hafızı bu hükmü açıkça ifade etmişlerdir.

213. HADİS: "Kur'ân Allah'ın kelâmıdır, Kur'an sonradan yaratılmamıştır. Kim bundan başkasını söylerse küfre girer." ^{380[380]} Saganî: Bu uydurmadır, demiş; Sehavî ise: Bu hadis bütün yollarıyla batıldır, demiştir. İbnü'l-Cevzî, bu hadisi Mevzuat (Uydurma Hadisler) kitabında ^{381[381]} zikretmiştir.

214. HADİS: "(Kul) kelimesiyle başlayan sûreleri ^{382[382]} okumak, fakirlikten kurtuluş

Temyiz: s.132; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.256; Aclunî, Keşf 2/120; Hut, Esne'l-Metaib: s.220.

^{380[380]} bkz. İbnü'l-Cevzî, el-Mevzûat: 1/107; Sehavî, Makasid: s.304; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.132; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.257; Aclunî, Keşf: 2/122; Hut, Esne'l-Metalik s.226.

^{381[381]} İbnü'l-Cevzî, el-Mevzûat: 1/107-109

^{382[382]} (Kul) kelimesiyle başlayan sûreler (Kalâkıl Sûreleri) dört tane olup Kâfirûn, İhlas ve Muavvizeteyn Sûreleridir.

teminatıdır." ^{383[383]} Sehavî: Bunun aslı yoktur, demiştir.^{384[384]}

215. HADİS: "Tırnakların kesilmesi."

^{385[385]} Tırnak kesme şekli veya tırnak kesme için gün belirlenmesi konusunda Peygamberimiz (s.a.v)'den her hangi bir şey gelmemiştir. Sehavî diyor ki: Bu konuda Hz. Ali b. Ebî Talib'e veya üstadımıza ^{386[386]} nisbet edilen beyit, her ikisi

^{383[383]} bkz. Sehavî, Makasid: s.305; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.132; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.257; Aclunî, Keşf: 2/125; Hut, Esne'l-Metalib: s.221.

^{384[384]} Aliyyü'l-Karî'nin el-Mevzûatü'1-Kübrâ kitabında da Seha-vî'nin ifadesi bu şekildedir. Sehavî'nin el-Makasidü'J-Hasene kitabındaki (s.305) ifadesi ise "Ben bunu hadis olarak bilmiyorum", şeklindedir. Aradaki fark basittir.

^{385[385]} bkz. Sehavî, Makasid: s.306; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.134; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.257; Aclunî, Keşf: 2/125; Hut, Esne'l-Metalib: s.221.

^{386[386]} Yani Sehavî'nin üstadı Hafız İbn Hacer kastedilmektedir.

hakkinda da batıldır.

216. HADİS: "Hz. Osman halifeliğe geldiğinde ilk Cuma günü hutbe okumak üzere minbere çıktı, Elhamdülillah, dedi ve titredi. Bunun üzerine şöyle dedi: Ebu-bekir ve Ömer bu makam için söz hazırlarlardı. Oysa siz konuşan devlet başkanından çok, faal devlet başkanına muhtaçsınız. Hutbeler daha sonra gelecek. Ben hem kendim için hem de sizin için Allah'dan mağfiret diliyorum, dedi ve minberden inip Cuma namazını kıldırdı.^{387[387]} İbnüTHümam ^{388[388]} diyor ki: Bu hadis, hadis kitaplarında pek geçmez,

^{387[387]} bkz. İbn Abdi'1-Berr, Behcetü'l-Mecalis: 1/73; İbnü'l-Hümam, Fethu'l-Kadîr 1/415; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.258.

^{388[388]} İbnü'l-Hümam, Fethu'l-Kadîr (Hidaye Şerhi): 1/415; İbn Abdi'1-Berr Behcetü'l-Mecalis kitabında (1/73) bu kıssayı riva-yetleriyle birlikte zikretmektedir.

daha çok fıkıh kitaplarında geçer.^{389[389]}

217. HADİS: "Kalb, Rabbin evidir." ^{390[390]}
Zerkeşî ve başkaları: Aslı yoktur demiş, İbn
Teymiyye: Uydurmadır, demiştir. Zeyî'&e ^{391[391]}
ise, Bu, aynen onun dediği gibidir, denilmiştir.

218. HADİS: "Az başarı, çok ilimden daha
hayırlıdır." ^{392[392]} Bu hadis, Thya'da

^{389[389]} Görüldüğü gibi bu ifadede Peygamberimiz (s.a.v)'e
hiçbir şey nisbet edilmemiştir. Hiç kimse de bunu hadis
olarak Peygamberimiz (s.a.v)'e nisbet etmemiştir. Bu
sebeple olmalı ki, Aclûnî bu haberi Keşfü'l- Hafa kitabına
almamıştır.

^{390[390]} bkz. Süyûtî, Zeyli'l-Mevzuat s.203; Sehavî,
Makasid: s.308; Semhudî, Gammaz: s.99; İbnü'd-Deyba',
Temyiz s.133; İbn Arrak, Tenzih: 1/148; Aliyyü'1-Karî,
Kübra: s.258; Aclunî, Keşf. 2/129; Hut, Esne'l-Metalik
s.227.

^{391[391]} Süyûtî, Zeyli'l-Mevzuat s.203

^{392[392]} bkz. Gazzalî, İhya: 1/31; Aliyyü'1-Karî, Kübra:
s.259.

zikredilmiştir.^{393[393]}

Irakî diyor ki: Bunun aslını bulamadım. Firdevs sahibi bunu Ebu'd-Derdâ hadisi olarak zikretmiş, ancak (Akıl) yerine (İlim) demiştir. Oğlu Müsnedü'1-Fir-devs kitabında bunu zikretmemiştir.

(Müellif AliyyüTKari diyor ki:) Ben de derim ki: Ebu'kHattab Irakî'ye Tenkit ederek şöyle demiştir. Firdevs kitabında zikredilen bu hadisi İbn Asakir Ebu'd-Derdâ' (r.a) dan rivayet etmektedir. Taberanî ise bu hadisi İbn Ömer'den; "Az fıkıh, çok ibadetten daha hayırlıdır", şeklinde rivayet etmişlerdir.

“Kef” Harfiyle Başlayan Uydurma Hadisler

^{393[393]393[393]} Gazzalî, İhyau Ulûmi'd-Din: (1/31) Kitabü'1-İlim, Zemmedilen İlimin Kötülüğü Babı.

219. HADİS: "Sanki sen dünyadasın ama dünyada hiç bulunmamış gibisin. Sanki sen ahirettesin ama ahiretten hiç ayrılmamış gibisin."
394[394] Ömer b. Abdüla-ziz'in sözüdür.^{395[395]}

220. HADİS: "Allah vardı. Onunla birlikte hiçbir şey yoktu. O'ndan başka hiç bir şey yoktu. O'ndan Önce hiçbir şey olmadı." Bütün bu ifadeler sabittir.^{396[396]}

^{394[394]} bkz. Süyûtî: Zeylû'i-Mevzûât: s.203; Sehavî, Makasîd: s.311; İbnü'd'Deyba', Temyiz: s. 135; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.260; Hut, Esne'hMetalib: s.229.

^{395[395]} Bunu Ebu Nuaym Hilye'de Ömer b. Abdülaziz'den rivayet etmiştir.

^{396[396]} Yanı sahihtir. Buharî Sahih'inAe {FethuTBari: 6/205-206) Bed'ül-Halk kitabının başında "Mahlûkatı ilk defa yaratan sonra onları tekrar diriltecek olan O'dur, âyeti hakkında gelen hadisler" babında ve Kitabü't-Tevhid'de 32 nolu "O'nun arşı suyun üzerinde idi" babında (13/345-347) şöyle rivayet etmektedir (Rivayetleri topluca zikrediyorum): İmran b. Husayn (r.a) anlatıyor: Peygamberimiz (s.a.v)'m huzuruna girdim.

Devemi kapıya bağladım. Ona Temimoğullarından bir grup gelmişti.

Allah Rasûlü (s.a.v):

-Müjdeyi kabul edin (size müjdeler olsun) Ey Temimoğulları!.. buyurdu. Onlar da:

-Bize müjde verdin. O halde ikramda bulun, dediler. Efendimiz (s.a.v)'in yüzünün rengi değişti. O sırada Yemen!den bazı kimseler geldiler. Allah Rasûlü (s.a.v):

-Temimoğullarımın kabul etmediği müjdeyi siz kabul edin (size müjdeler olsun) Ey Yemenliler!.. buyurdu. Yemenliler: -Müjdeyi kabul ettik Ya Rasûlallah!.. dediler. Biz din hakkında ilim sahibi olmak ve bu yaradılışın başlangıcı nasıldı? diye sana sormak için geldik, dediler.

Peygamberimiz (s.a.v) ilk insan yaradılışı ve Arş hakkında konuşmaya başladı. Şöyle buyurdu: "Allah vardı. O'ndan başka hiçbir şey yoktu. (Bir rivayette: Ondan önce hiç bir şey yoktu. Bir başka rivayette: O'nun dışında hiçbir şey yoktu. Bir başka rivayette: O'nunla birlikte hiçbir şey yoktu." Bu son iki rivayet FethuT Barîden alınmıştır: (6/206) O'nun arşı suyun üzerinde idi. Zikirde he' şeyiyazmış tu: Gökleri ve yeryüzün ü yara tmiştir... İmran b. Husayn devamla diyor ki: Sonra biri bana geldi ve Ey

Imran!.. Devene yetiş!.. Deve gidiyor, dedi. Ben de deveyi aramak için hızla gittim. Bir de ne göreyim deve ile aramıza serap girdi. Yemin ederim ki, keşke deve gitsin diye bıraksaydım da oradan kalkmasaydım diye arzu ettim.

Hafız İbn Hacer (rh.a) Fethu'lSarı'de (6/206-207; 13/346) şöyle demiştir: Peygamberimiz (s.a.v)'in; "Allah vardı. O'ndan başka hiçbir şey yoktu", ifadesindeki Kâne (vardı) manası Allah için kullanıldığında geçmiş zaman manasından ayrılır, ezelî manadan haber verir."Zikirde her şeyi yazmıştır" ise zikirde yani Levli Mahfuz'da her şeyi takdir etmiştir, demektir. Peygamberimiz (s.a.v)'in; "Allah vardı. Ondun başka hiçbir şey yoktu", ifadesi bu âlemin hadis (sonradan var edilen bir âlem) olduğuna delil olarak kabul edilmiştir. Zira "Ondan başka hiçbir şey yoktu", ifadesi bu konuda gayet açıktır. Zira Allah dışındaki her şey daha önce mevcut değildi. Ama sonrada var edildiler. Peygamberimiz (s.a.v)'in; "O'nun arşı suyun üzerinde idi", ifadesi su ve arşın yer ve göklerden önce yaratılmış olduklarına işaret etmektedir. İmam Ahmed ve "sahihtir" diyerek Tirmizî, Ebu Rezîn el-Ukaylî'den merfû olarak; "Su, arşdan önce yaratılmıştır", hadisini tahrir

Ancak "Allah, eskiden olduğu gibi Şimdi de aynı durumdadır", ^{397[397]} Şeklindeki ilâve tasavvuf

etmiştir. Süddî deTefsîl'ixide farklı senedlerle: "Allah yarattıklarından hiçbir Şeyi sudan önce ya-t'atmamıŐtır", rivayetini nakletmektedir.

İmam Ahmed ve "sahihtir" diyerek Tirmizî'nin Ubade b. S amit' (r.a)den merfû olarak rivayet ettiği: "Allah'ın ilk yarattığı Şey kalemdir. Sonra: Yaz, buyurdu. Kalem, kıyamet gününe kadar olacak her Şeyi yazdı." Bu hadis ile önce suyun sonra arşın yaratılması Şeklindeki bir önceki hadis Şu Şekilde birleŐtirilmektedir. Kalemin önceliği su ve arş dıŐındakilere nisbetJedir ya da kaleminden çıkan Şeye nisbetledir. Yani kaleme: İlk yaratılan Şeyi yaz, denilmiştir.

"Allah'ın ilk yarattığı Şey akıldır" hadisine gelince; bunun sabit olan yani delil olarak kabul edilebilecek sahih bir tarihi bulunmamaktadır. Sabit olduğu takdir edilecek olursa Şu son takdir onun açıklaması olmaktadır. En iyisini bilen Allah'dır. Hafız Ibn Hacer'in Őözü burada sona ermektedir.

^{397[397]} bkz. Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.261.

erbabının sözüdür."^{398[398]}

221. HADİS: "Cömert, günahkâr olsa bile Allah'ın sevgilisidir. Cimri, ibadet ehli olsa bile Allah'ın düşmanıdır."^{399[399]} Bunun aslı yoktur.

222. HADİS: "Kötülükten uzak ol ki, kötülük de senden uzak olsun."^{400[400]} Bunun aslı bilinmemektedir.

223. HADİS: "Kelâm, Mütakellim olan Allah'ın sıfatıdır."^{401[401]} Hadis değildir. Mutlak

^{398[398]} Müellif, el-Mevzûâtü'l-Kübra'da şu cümleyi ilâve etmiştir: "Bu söz, Vahdet-i Vücut ehlinin iftiralarına benzemektedir."

^{399[399]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.316; Semhudî, Gammaz: s.100; İb-nü'd-Deyba', Temyiz: s. 136; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.263; Achr nî, Keşf. 2/144; Hut, EsneMetalib: s.245

^{400[400]} bkz. Sehavî, Makasîd s.319; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.137; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.265; Aclunî, Keşf: 2/149; Hut, Esne'k Metalik s.238.

^{401[401]} bkz. Sehavî, Makasîd a.319; İbnü'd-Deyba', Temyiz:

ifade olarak kabul e-dilmez.

224: HADİS: "Sofrada konuşmak ^{402[402]} (caiz midir?):" Sehavî: Bu konuda olumlu veya olumsuz hiçbir şey bilmiyorum, demiştir.^{403[403]}

s.137; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.263; Aclunî, Keşf 2/149; Hut, Esne'l-Mctalib: s.245.

^{402[402]} bkz. Sehavî, Makasîd s.320; İbnü'd-Deyba', Temyiz s.137; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.264; Aclunî, Keşf. 2/150; Hut, EsneT Metalib: s.245.

^{403[403]} Sehavî'nin el'MakasîdüTHasene kitabındaki (s.320) sözünün devamı şöyledir: "Evet, Besmele çekmek, önünden yemek, sofrada taze hurma ve benzeri çeşitli meyveler olduğunda meyveleri alıp alıp bırakmak, hurma çekirdeklerini hurma yemeyen kimsenin önüne koymamak gibi çoğu zaman mutlaka sözlü olarak nakledilen yeme âdabım öğretmekle ilgili hadisler gelmiştir. Misafiri yemeğe teşvik etmek gibi misafire sıcak davranma konuları buna ilâve edilebilir. Hakim'in Menakibü'sh' Şafiî kitabının sonlarında imam Şafiî'nin; "Yemek esnasındaki âdabdan biri, az konuşmaktır", sözü de yer almaktadır." Sehavî'nin sözü burada sona

ermektedir.

Abdülfeftah -Ebu Gudde- diyor ki: Buhari ve Müslim'in Sa-Aitlerinde ve diğerkaynaklarda Ebu Hureyre'den rivayete göre; Peygamberimiz (s.a.v) ashabından birinin yemeğine davetli idi. Ona but takdim edildi. Ondan bir parça aldı. Sonra onlara uzun Şefaathadisini anlattı. Kuşkusuz bu hadis, sofrada ve yemekte konuşulan bir hadistir. Bir kısmım arz edelim: Buhari, Sahih'inde (6/346) Ehadisü'l-Enbiya Kitabında "Nuh'u kavmine elçi olarak gönderdik", (Hud: 25) âyeti ile ilgili 3 nolubabda ayrıca Kitabü't-Tefsir'de "Onlar Nuh'la beraber gemiye bindirdiğimiz kimselerin zürriyetleridir. O çok şükreden bir kuldu", (İsra: 3) âyetinin tefsiri konulu 5. babda (8/300) ve yine KitabüTİman'da Şefaatin isbatı ve Tevhid ehlinin Cehen-nem'den çıkarılması babının sonlarında (3/65,69-70) Şefaathadisini şulafızla rivayet etmektedir: Ebu Hureyre (r.a) rivayet ediyor: Bir davette Peygamberimiz (s.a.v) ile beraberdik. Kendisine but takdim edildi. But yemekten hoşlanırdı. Ondan bir parça kopardı ve şöyle buyurdu: "Ben kıyamet gününde insanların efendisiyim. Bu nedendir, bilir misiniz? Allah ilkleri-sonlan bütün insanları bir meydanda toplayacak..."

Müslim'in lafzı ise şöyledir: Ebu Hureyre (r.a) rivayet ediyor: Allah Rasûlü'nün önüne tirit ve et dolu bir tabak konuldu. Butu eline aldı. Koyun etinin en çok bu tarafını severdi. Ondan bir parça kopardı ve: "Ben kıyamet gününde insanların efendi-siyim, dedi. Sonra da ashabının soru sormadıkların görünce; —"Bu nasıl olacak, diye sormayacak mısınız? dedi. Ashab: -"Bu nasıl olacak ya Rasûlallah? diye sordular. Efendimiz (s.a.v): - "insanlar Allah'ın huzurunda toplanacaklar."diyerek sözlerine başladı ve devam etti. Bu, iki sayfayı bulan uzun bir hadis olup, yemek esnasında zikredilmiştir. Dolayısıyla yemek esnasında konuşma meşrudur.

2.CİLT

225. HADİS: "Her kap içindekini sızdırır."

^{404[1]} Süfiy-yenin s özlerinde ndir.

226. HADİS: "Her bid'at sapıklıktır. İbadetteki bid'at müstesna." ^{405[2]} Senedinde — hadiste— yalancı bir ravi, bir de —günlük hayatında— yalancılıkla suçlanan bir başka ravi bulunmaktadır.^{406[3]}

^{404[1]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.322; Semhudî, Gammaz: s.102; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s. 139; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.265; Acr lunî, Keşf 2/157.

^{405[2]} bkz. İbn Arrak, Tenzih: 1/320; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.268; Aclunî, Keşf:: 2/158.

^{406[3]} Senedindeki yalancı ravi, (Heysem b. Adıyy et-Tâî' el-Menbicî el-KûfO'dir. Günlük hayatında yalancılıkla suçlanan diğer ravi ise kıraat âlimi ve müfessir (Ebu Bekir Muhammed b. Hasen ekBağdadî en-Nakkaş)'dır. Her ikisinin biyografisi Zehebî'nin Mizanü'l-Ftidal kitabında mevcuttur, (bkz. 4/324; 3/520) İbn Arrak'm Tenzihü's'SeriatîTMerfûa kitabında (1/320) belirtildiği gibi; bu uydurma hadisi Deylemî Müsnedü'î-Firdevs'de rivayet etmiştir.

227. HADİS: "Her ikincinin bir üçüncüsü vardır" ^{407[4]} ve şairin! "Bir şey iki defa olmuşsa mutlaka bir üçüncüsü de olacaktır", ^{408[5]} sözlerinin aslı yoktur.

228. HADİS: "Her yıl -giderek- düşünüyorsunuz." ^{409[6]} Hasan el-Basrî'nin sözüdür. ^{410[7]} Aynı manada Buharî'nin rivayet ettiği; "Size

^{407[4]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.323; Semhudî, Gammaz: s. 102; İbnü'd-Deyba1, Temyiz s.139; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.265; Aclunî, Keşf : 2/158; Hut, Esne'l-Metalib: s.240.

^{408[5]} bkz. Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.265; Aclunî, Keşf 2/158.

^{409[6]} Yani her yıl giderek daha fazla kötülüklerle ve seviye dü-şüklüğüyle karşılaşacaksınız, demektir. el-MisbahuTMünîr, Kamus ve Kamus şerhi Tacü'l-Arûs'&& belirtildiği gibi; (Rezûle-Yerzülü Razaleten ve Ruzaleten): değeri düştü, anlammdadır. Müellif el-Mevzûâûü'1-Kübraü.SL bu ifadedeki fiili "türzelûn- meçhul siga ile" diyerek harekelemiştir. Lügat kitaplarında bu harekeyi destekleyen bir ifade görmedim. Ancak bu şekilde rivayet edilmişse, rivayet aynen korunur.

^{410[7]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.323; Semhudî, Gammaz:

hiçbir zaman gelmez ki daha sonrası o zamandan daha kötü olmasın. Nihayet Rabbinize kavuşursunuz", şeklinde -sahih- bir hadis bulunmaktadır.^{411[8]}

s.102; İbnü'd-Deyba', Temyiz- s.140; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.266; Aclunî, Keşf: 2/160; Hut, EsneT Metalib: s.240.

^{411[8]} Buharî, Sahih'inde Kitabü'l-Fiten'de, "Hiç bir gün gelmez ki, daha sonrası o günden daha kötü olmasın", başlıklı (6 no'lu) babdaki senediyle (13/19 Hadis No: 7068) Zübeyr b. Adiyy'den rivayet ediyor:

Enes b. Malik'e gittik. İnsanların Haccac'dan çektikleri sıkıntılar hakkında şikâyetle bulunduk. Enes: Sabredin. Zira "Rabbinize kavuşuncaya kadar hiçbir zaman gelmez ki, bu zaman bir önceki zamandan daha kötü olmasın " buyuruldu. Ben bunu bizzat Peygamberiniz (s.a.v)'den işittim, dedi.

Hafız İbn Hacer Fethu'l-Barî'de (13/21) diyor ki: "Sadece Ömer b. Abdülaziz zamanı bile olsa; bazı zamanların önceki zamandan daha az kötü olduğu gerçeği dikkate alınarak, bu mutlak ifadenin problemli olduğu

Buna benzer bir ifade, İbn Mes'ud'un sözü olarak rivayet edilmiştir. İbn Mes'ud şöyle

görülmektedir. Zira Ömer b. Abdüla-ziz'in zamanı, Haccac'm zamanından az sonra olup Ömer b. Abdülaziz zamanının hayırlı oluşu meşhurdur. Ömer b. Abdülaziz zamanının, kendisinden önceki zamandan daha kötü olması şöyle dursun; "Onun zamanında şer tamamen sönmişti", denilse; bu söz gerçekten uzak bir ifade sayılmaz. Hasan el'Basrî, yukarıda geçen hadiste genel durumun ve çoğunluğun dikkate alındığını ifade etmiştir. Kendisine Haccac'dan sonra Ömer b. Abdülaziz'in zamanı geldiği söylendiğinde; İnsanların arada biraz nefes almaya ihtiyacı vardır, demiştir. Yine Deccal'in zamanından sonra Hz. İsa (a.s) ile birlikte hayırlı yılların yaşanacağı konusu da bir problem olarak görülmüştür. Kirmanı bu soruya; hadisteki ifade ile Hz. İsa (a.s)'dan sonra yaşanacak zaman murad edilmiş olmalıdır, diye cevap vermiştir. Zira günahlardan korunan (masum) Peygamber'in zamanında şer olmayacağı gerçeği, dinen zarurî olarak bilinmesi gereken hususlardandır." Hafız İbn Hacer'in sözü burada sona ermektedir.

demıştır: ^{412[9]} "Ben bu hadisi; bir yöneticinin ondan sonraki yöneticiden daha hayırlı olacağı, ya da bir senenin ondan sonraki seneden daha hayırlı olacağı manasında anlamıyorum. Ancak ben bu ifadedden şunu anlıyorum: Alimleriniz ve

^{412[9]} İbn Mes'udun sözünün tamamı şöyledir: "Hadiste; Size hiçbir yıl gelmez ki, daha sonrası o yıldan daha kötü olmasın"] buyurulmuştur. Ben bu hadisi; bir yöneticinin ondan sonraki yöneticiden daha hayırlı olacağı, ya da bir senenin ondan sonraki seneden daha hayırlı olacağı manasında anlamıyorum. Ben bu ifadedden şunu anlıyorum: Âlimleriniz, hayırlılarınız ve fakihle-riniz -vefat, edip-birer birer kaybolacaklar. Sonra sizler, onların yerini tutacak hiç kimse bulamayacaksınız. Onların yerine dinî meseleleri kendi -şahsî- görüşleriyle kıyas eden kimseler gelecektir." İbn Mesud'un bu sözünü Yakub b. Şeybe Müs-ned' inde ve Darimî Sünen' inde (Mukaddime Bab 22) Zamanın değişmesi ve zamanda meydana gelecek şeyler babında (1/58) rivayet etmiştir, senedi hasendir. (bkz. Fethu'1-Barî: 13/21)

fakihleriniz -vefat edip- birer birer kaybolacaklar.
413[10] Sonra sizler, onların'yerini tutacak hiç kimse bulamayacaksınız. Onların yerine kendi -şahsî— görüşleriyle fetva veren kimseler gelecektir."414[11]

Bir başka rivayette; Bu kötü durum, yağmurların çokluğu veya azlığıyla değil, alimlerin vefatıyla yaşanacaktır denilmiştir.415[12]

413[10] Darimî'nin rivayeti şöyledir: "Zira âlimleriniz, hayırlılarınız ve fakihleriniz vefat edip birer birer kayboluyorlar."

414[11] Bu ifade, Darimî'nin rivayetindeki şu lafızla aynı manadadır: "Sonra dini meseleleri kendi şahsî görüşleriyle kıyas eden insanlar gelirler."

415[12] Bu rivayetin, devamı şöyledir: "Sonra dinî meselelerde kendi -şahsî görüşleriyle fetva veren kimseler ortaya çıkar. Bunlar İslâm'ı zedeler ve yıkarlar." Bu hadisi Yakub b. Şeybe Müsned'in&e tahrir etmiştir, (bkz. Fethu'1-Barî: 13/21)

Taberanî, sahih bir senedle Hayseme'den naklediyor: Abdullah b. Mes'ud (r.a) hanımına:

-Bugün mü daha hayırlı, yoksa dün mü? diye sordu.

İbn Abbas (r.a), Cenab-ı Hakkın; "Onlar bizim bu dünyanın etrafından eksiltmekte olduğumuzu görmüyorlar mı?", ^{416[13]} ayetini bu mana ile açıklamış; "Bu eksiklik, âlimlerin ve fakihlerin vefatıyla yaşanacak eksikliktir", demiştir.^{417[14]}

Bu konuda Ebu Ca'fer'in ^{418[15]} şu sözü de

Hanımı: -Bilmiyorum, dedi. İbn Mes'ud (r.a):
-Ama ben biliyorum. Dün bugünden daha hayırlı idi. Bugün de yarından daha hayırlıdır. Kıyamet kopuncaya kadar böyle olacaktır, dedi. Bu rivayeti Hafız Heysemî, Mecmau'z-Zevaid' de (7/286) zikretmiştir.

^{416[13]} Ra'd: 41

^{417[14]} İbn Cerir, Tefsirı inte (13/117) diyor ki: İbn Abbas (r.a): Bu, âlimlerin, fakihlerin ve halkın en hayırlılarının gitmesi demektir, demiştir.

^{418[15]} Bu zat muhtemelen tabiünden değerli fıkıh âlimi Ebu Ca'fer (el-Bakır) Muhammed b. Ali b. Hüseyin b. Ali b. Ebî Ta-lib el-Hâşimî el-Alevî el-Medenî'dir. 56 yılında doğmuş, 114 yılında vefat etmiştir. Allah rahmet eylesin.

rivayet edilmektedir: "Bir âlimin ölümü, Şeytan için yetmiş âbidin ölümünden daha sevimlidir."

229. HADİS: "Hepiniz kazançlısınız. Hepiniz azimlisiniz." ^{419[16]} Hadis değildir. ^{420[17]}

Muhammed b. Münkedir şöyle denilmiştir: Muhammed b. Ali b. Hüseyin'den daha faziletli kabul edilen birini görmedim. Nihayet oğlu JVhr hammed'i gördüm. Ona bir gün nasihatte bulunmak istedim. O bana nasihatte bulundu. Zübeyr b. Bekkâr diyor ki: Muhammed b. Ali Hüseyin'e: "Bakırü'Mlm," deniyordu. O, bu lakapla meşhur oldu. Bu lakap; ilmi yardı, ilmin aslını ve gizli yönlerini bildi, anlamındaki (Bakarabilme bakran) fiilinden alınmıştır.

^{419[16]} bkz. İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.138; Aclunî, Keşi: 2/150; Hut, Esne'tMetalib: s.242.

^{420[17]} Bu konuda bu söze ihtiyaç bırakmayacak şu hadis bulunmaktadır: İmam Ahmed Müsned' inde (4/345); Buharı et EdebüTMüfred' de Allah Teâlâ'ya en sevimli olan isimler babında (s.384); Ebu Davud'un Sünen'infe (Edeb, 61 No.lu) İsimlerin değiştirilmesi babında (4/287-288) ve Nesaî'nin Sünen' inde Kitabü'l-Hayl'de (6/218)

sahabîliği bulunan Ebu Vehb el-Cüşemî (r.a)'den rivayete göre; Allah Rasûlü (s.a.v) şöyle buyurmaktadır: "Peygamberlerin isimlerini isim olarak alın. İsimlerin Allah'a en sevimli olanı: Abdullah ve Abdurrah-man'dır. Gerçeğe on uygun isimler Haris (kazançlı) ve Hem-mam (azimli) isimleridir. En kötü olan isimier ise: Harb (savaş) ve Murre (acı) isimleridir."

Münavî Feyzu'î-Kadîr'de (3/246) diyor ki: "Hadiste; çocuklara Peygamber isimlerin vermek tavsiye edilmektedir. Zira Peygamberler, Ademogulların efendileridir. Peygamberlerin ahlâkı ahlâkın en şereflişidir, amelleri amellerin en salibidir, isimleri de isimlerin en şereflişidir. Onların isimlerini almak bu isimlerin sahipleri için şereftir. Bu isimlerin verilmesinde hiçbir fayda olmasa, Peygamber isminin o ismin ilk sahibini hatırlatması ve o mana ile irtibatlı olması bile fayda olarak yeterlidir. Ayrıca yeni doğan çocuklara bu isimlerin verilmesinde Peygamberlerin isimlerinin korunması, anılması ve unutulmaması gibi faydalar da bulunmaktadır. Dolayısıyla Peygamberlerin isimlerini vermek mekruh değil, edebe riayet etmek şartıyla bu isimleri vermek müstehaptır. Talha b. Ubeydullah (r.a)'m

on evladı vardı. Hor birinin ismi bir Peygamber'in ismi idi. Zübeyr b. Avvam'm da on evladı vardı. Her biri bir şehidin ismini taşıyordu. Talha Zübeyr'e: -Ben çocuklarıma Peygamber isimlerini veriyorum. Sen ise onları şehitlerin isimleriyle adlandırıyorsun, dedi. Zübeyr: -Ben onların şehit olmalarını arzu ediyorum. Sen onların Peygamber olmalarını arzu edemezsin, dedi." Münavî'nin sözü burada sona ermektedir.

Ayrıca Abdullah ve Abdurrahman isimleri ile Abdülkerim, Abdülgani, Abdülfettah gibi benzeri isimler Allah Teâlâya en sevimli olan isimlerdir. Zira bu isimler Allah Teâlâya karşı vacip olan, insan için şart olan ve insanın hakiki vasfı olan "Kulluk" sıfatını ihtiva etmektedir. Bu isimlerde (Abd) kelimesi hakiki bir nisbetle (Rabb)'e nisbet edilmiş olmaktadır. Bu isimlerin sahipleri bizzat bunların manalarını taşıyarak tam anlamıyla gerçeğe uygun olanı seçmiş olmakta, bu isimleri taşımakta şereflenmiş ve bu fazileti elde etmiş olmaktadırlar.

İmam Kadı İyaz merhum diyor ki: "Son derece mutlu oldum, uçtum sevinçten; Süreyya yıldızına dokunuyorum Neredeyse: Senin (Ey kullarım!..) hitabının altına

girdiğim için, (Tâ"Hâ)'yı bana Peygamber kıldığın için." (Haris) ve (Hemnıam) isimleri, isimlerin gerçeğe en uygun o-lanlarıdır. Zira "Haris" kazançlı demektir. İnsan ister dünya nimetleri olsun, isterse ahiret nimetleri olsun kazançtan mahrum kalamaz. "Hemmam" ise bir işi yapmaya teşebbüs etti, azimli oldu manasındaki (Hemme bii-emri yehümmü bihi) fiilinden türeyen mübalağalı isnri failidir. İnsan hayır olsun şer olsun mutlaka bir şeylere teşebbüs eder. Dolayısıyla hiçbir insan kazanç ve teşebbüsten uzak kalmaz. Bu sebeptendir ki her insan Haris (kazançlı) ve Hemmam (azimli)'dır. Harb (savaş) ve Murre (acı) isimlerine gelince; Harb lafzında sıkıntıları hatırlatma; Murre lafzında ise acılık hissini uyandırma manası bulunduğu için kötü isimler olarak kabul edilmiştir. Zira Rasulullah (s.a.v) güzel yorumlamayı ve güzel ismi severdi. Üzücü olan konulardan biri, bugün Müslümanlar arasında Allah Teâlâ'ya kulluk manası ya da İslâmî kimlik taşıyan isimlerin azalması ya da giderek azalmaya yüz tutmuş olmasıdır. Müslümanlar, kalplerinin İslâm'dan uzak olması sebebiyle; çocuklarına ya da kızlarına İslâmî olmayan, ırkçılık damgası taşıyan isimler ya da tamamen yabancı isimler verir oldular.

230. HADİS: "Her yasak tatlıdır." ^{421[18]}

Hadis değildir

231. HADİS: "Kişinin -ilim yolunda—
dinlediği bir kelime, onun için bir yıl —nafile—
ibadetten daha hayırlıdır. Bir saat ilmî meseleleri
müzakere meclisinde er turması, bir köleyi azad
etmesinden daha hayırlıdır." ^{422[19]} Bu ifade,
ZeyJ'de ^{423[20]} belirtildiği gibi; Arûs kitabından
alınmıştır.

232. HADİS: "Ben, bilinmeyen bir hazine

Allah ıslah eylesin. Halbuki yeni doğan yavrulara
verilecek isimlerin
güzel isimlerden seçilmesi çocukların ana-baba
üzerindeki haklarından biridir.

^{421[18]} bkz. Süyûtî, Zeyü'l-Mevzuat s.195; Sehavî, Makasîd:
s.325; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.141; AliyyÜTKarî, Kübra:
s.268; Aclunî, Keşf:; 2/163; Hut, Esne'l-Metalib: s.24-1.

^{422[19]} bkz. Süyûtî, Zeylül-Mevzûât s.195; Aclunî, Keşf:
2/168.

^{423[20]} Süyûtî, ZeylütMevzûât s.195

idim. Bilinmeyi istedim. Mahlûkatı yarattım. Kendimi onlara tanıttım. Onlar da beni tanıdılar."^{424[21]} İbn Teymiyye, Zerkeşî ve Sehavî gibi hadis hafızları, bunun aslının olmadığını açıkça ifade etmişlerdir.^{425[22]}

^{424[21]} bkz. Âlûsî, Ruhu'l'Maanî: 27/21; Zariyat: 56); Sehavî, Makasîd: s.327; Semhudî, Gammaz: s.105; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.142; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.269; Aclunî, Keşf 2/173; Hut, Esne'l-Metalib: s.243; Kavukcî, Lü'lü': s.61.

^{425[22]} Müfessir İmam Âlûsî Ruhu'l-Maanî' de Zariyat Suresi'ndeki "Ben, insanları ve cinleri, ancak bana ibadet etsinler diye yarattım", mealindeki (56.) âyetin tefsirinde (27/21) şöyle demiştir. Rivayette gelmiştir ki; "Ben, bilinmeyen bir hazine idim. Bilinmeyi istedim. Bilineyim diye mahlûkatı yarattım."Bu sözü bu lafızla Sa'deddin Said el-Ferganî Müntehe'l-Medarik' de zikretmiştir. Başkaları, meselâ Şeyh-i Ekber (Muhyiddin İbn Arabî) Fütuhât' ın Yüz doksan sekizinci babında başka bir lafızla zikretmiştir. Hadis hafızları bu sözü hadis değildir, diye redd etmişlerdir, İbn Teymiyye: "Bu söz Peygamberimiz

(s.a.v)' in sözü değildir. Bunun sahih veya zayıf bir senedi bilinmemektedir", demiş; İmam Zerkeşî, Hafız İbn Hacer ve başka hadis hafızları da aynı hükmü şeyi vermişlerdir. Sûfiyyeden olup bu sözü hadis diye rivayet edenler, bu sözün nakil açısından sabit olmadığını itiraf etmekte; ancak "Bu hadis, keşif yohıyla sabit olmuştur", demekteler. Şeyh.-i Ekber, adı geçen babda bunu açıkça ifade etmektedir. Hadisin sahih olduğunun keşif yoluyla tesbit edilmesi, sûfiyyenin sık sık tekrarladıkları sözlerdendir!.." Alûsî'nin sözü burada sona ermektedir. Abdülfettah -Ebu Gudde- diyor ki: İmam Alûsî (r.a), bununla hadisin sahih olduğunun keşif yoluyla tesbit edilmesi görüşünün, muhaddisler nezdinde hiç dikkate alınmadığına işaret etmektedir. Bu doğrudur. Nitekim bunun geniş açıklaması 414 no.lu 'Yasin hangi niyetle okunursa o gerçekleşir" hadisi için yazılan dipnotta gelecektir. Oraya bakınız. Zira bu notlar, bu ilmi iyi bilen muhaddis hafızların sözlerine sarılmanın gereği hakkında bilgilerimizi güçlendirecek ve istifade edilecek bilgilerdir. Allah Rasûlü'min Sünnetinden olmayan şeylerin sünnete girmesini engelleyerek Allah Rasûlü'nün (s.a.v) sünnetim korumak için ortaya koydukları muhteşem kaideler

233. Hadis: "Âdem henüz su ile toprak arasında -yani çamur hâlinde- iken ben Peygamber idim." ^{426[23]} Zerkeşî: Bu lafızla aslı yoktur, demiştir.^{427[24]}

sebebiyle Muhaddis Hafızlar; hadisin sahih ve zayıf olduğu konusunda sözü dinlenecek olan, hak sahibi yeg'ane mercidirler.

^{426[23]} bkz. Hakim, Müstedrek 2/600; Süyûtî, Hasaıs: 1/4; Se-havî, Makasıd: s.328; Semhudî, Gammaz: s.104; İbn Arrak, Tenzih: 1/341; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.142; AliyyüTKarî, Kübra: s.268; Aclunî, Kcşf: 2/173; Hut, EsneTMetalih: s.243.

^{427[24]} Lâkin bu manada bir başka lafızla ve birkaç yolla bazı hadisler gelmiştir:

a) Bunlardan biri Meyseretül-Fecr (r.a) hadisidir. Meysere diyor ki: Ya Rasûlallah! Ne zaman Peygamber oldun? diye sordum. Allah Rasûlü buyurdular ki: "Adem henüz ruh ile cesed arasında iken ben Peygamber idim. "Bu hadis Ahmed Müsned'inde, Buharı Tarih' inde, Bcgavî, İbnüVSeke ve başkaları "Sahabe"kitaplarında, Ebu Nuaym Bilye'de (9/53) ve Hakim "sahihtir" diyerek

Müstedrek'de (2/608) rivayet etmiştir.

Zebidî, Şerhu'l-İhya'âa. (1/453) "Adem henüz ruh ile cesed arasında iken ben Peygamber idim", hadisinin manası yani henüz ruh ve beden hâlinde değildi, demektir.

b) Bu konudaki bir başka hadis Ebu Hureyre (r.a) hadisidir. Ebu Hureyre (r.a) diyor ki: Peygamberimiz (s.a.v)'e

-Ne zaman Peygamber oldun? Ya da ne zaman Peygamber yazıldın? denildi.

— "Adem, ruhla cesed arasında iken", buyurdu. Bu hadisi Tirmizî (13/99) rivayet etmiş, hasen sahihtir, demiştir. Ayrıca Hakim Müstedrek' do. (2/609) rivayet etmiş ve sahih olduğunu söylemiştir. Bir rivayette: Adem çamur halinde toprağa atılmışken, denilmiştir.

c) Irbad b. Sariye (r.a) hadisi: "Ben, henüz Adem çamur hâlinde iken Allah nezdinde Peygamberlerin sonuncusu olarak yazılmışım." Bu hadisi İbn Hıbban ve Hakim (2/600) Sahih' lerinde rivayet etmişlerdir.

d) İbn Abbas (r.a) hadisi: Ya Rasûlallah!.. Ne zaman Peygamber olarak yazıldın? denildi. "Âdem ruhla cesed arasında iken", diye cevap verdi. Bu hadisi İmam Ahmed

234. HADİS: "Kuyruk olma, baş ol. Zira baş yok olur, kuyruk kurtulur." ^{428[25]} İbrahim b. Edhem'in sözüdür.^{429[26]}

ve Darimî Müsned' lerinde; ayrıca Ebu Nuaym ve Taberanî de rivayet etmiştir. (Bu bilgiler, Sehavî'nin el-Makasidü'l-Hasene adlı eserinden (s.327) özetle nakledilmiştir.) Dolayısıyla hadisin aslı vardır ve hadis zikri geçen lafızlarla sabittir.

^{428[25]} bkz. Sehavî, Makasid s.328; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.142; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.270; Aclunî, Keşf 2/177; Hut, Esne'b Metalib: s.215.

^{429[26]} Zehebî Iber' de (1/238) diyor ki: "Belh'li zahid İbrahim b. Edhem Şam'da Lazikiyye yakınlarında Celbe demlen yerde o-turmuş, orada vefat etmiş ve orada defnedilmiştir. Mansûr, Malik b. Dinar ve aynı tabakadan hadis rivayet etmiştir. Nesai ve başkaları onun sika (güvenilir ravi) olduğunu söylemişlerdir. Seyyidlerden. 162 yılında vefat etmiştir. Allah rahmet eylesin.

“Lam” Harfiyle Başlayan Uydurma Hadisler

235. HADİS: Tasavvuf hırkasının giyilmesi, Hasan Basrî'nin bu hırkayı Hz. Ali (r.a) eliyle giymesi. ^{430[27]} Muhad-disler, bunun aslı olmadığı konusunda ittifak etmişlerdir.

236. HADİS: "Aşk yılanı ciğerimi soktu."
^{431[28]} (İki beyit) ^{432[29]} İbn Teymiyye diyor ki: Ebu Mahzûra'mn Peygamberimiz (s.a.v) huzurunda bu iki beyti okuduğu, bunun üzerine Efendimiz (s.a.v)'in şerefli bürdesinin omuzlarından

^{430[27]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.331; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.145; AliyyüTKarî, Kübra: s.270; Aclunî, Keşf. 2/180; Hut, EsneT Metaîib: s.247.

^{431[28]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.333; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.146; AliyyüTKarî, Kübra: s.274; Aclunî, Keşf. 2/184.

^{432[29]} Bu beyitler için kitabın sonunda 467 no.lu paragrafa bakınız.

düştüğü, Suffe Ashabının da bunu elbiselerine yama yapmak için aralarında paylaştıkları şeklindeki hadis, hadis ehlinin ittifakıyla yalandır.

237. HADİS: "Güvercinle oynamak ^{433[30]} fakirliğe sebep olur." ^{434[31]} İbrahim en-Nehaî'nin sözüdür.^{435[32]}

^{433[30]} Bu söz, müellifin ifade ettiği gibi, İbrahim en-Nehaî'nin sözüdür. Güvercinle oynamak bir çok hadiste uygun görülmemiştir. Bunlardan biri Buharî'nin el-Edebü'l-Müfredde (s.331), Ebu Davud (4/285), İbn Mace (2/1238), Ahmed b. Hanbel ve İbn Hıbban'ın sahihtir, diyerek rivayet ettiği, Beyhakî'nin ŞüabüT İmarida "hasen bir isnadla" rivayet ettiği Ebu Hureyre (r.a) hadisidir: Peygamberimiz (s.a.v) bir güvercinin peşini takip eden bir adam gördü ve şöyle buyurdu: "Şeytan şeytanı takip ediyor. "İbn Mace, bu manada birkaç hadis rivayet etmektedir.

^{434[31]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.333; Semhudî, Gammaz: s.107; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.146; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.275; Aclunî, Keşf: 2/185; Hut, Esne'l-Metalib: s.262.

^{435[32]} Biyografisi 95 nolu hadisle ilgili (240 nolu) dip

238. HADİS: 'İçimize nesebsiz girene de, bizden sebepsiz ayrılan da Allah lanet eylesin."

^{436[33]} Bu lafızla aslı bilinmemektedir.

239. HADİS: "Mizah yoluyla bile olsa, yalan söyleyene Allah lanet eylesin." ^{437[34]} Sehavî: Bunu merfû hadis olarak bilmiyorum, demiştir.

240. HADİS: "Şarkı söyleyene de, dinleyene de Allah lanet eylesin." ^{438[35]} Nevevî ve başkaları: Sahih olamaz, demişlerdir.

notta geçmiştir.

^{436[33]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.334; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.146; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.276; Aclunî, Keşf: 2/186; Hut, Esne'l-Metalib: s.249.

^{437[34]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.335; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.147; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.277; Aclunî, Keşf: 2/187; Hut, Eane'l-Metalib: s.249

^{438[35]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.335; Semhudi, Gammaz: s.107; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.147; Aliyyü'hKarî, ^Ti/Ara- s.276; Aclunî, Keşf: 2/186; Hut, EsneTMetalih: s.250.

241. HADİS: "Her belânın bir yardımı vardır." ^{439[36]} Hadis değildir.

242. HADİS: "Her odanın bir ücreti vardır." ^{440[37]} Aslı yoktur.

243. HADİS: "Her düşük -hatalı- sözü bulacak -tenkit edecek- biri vardır." ^{441[38]} Selef alimlerinden birinin sözüdür.

244. HADİS: "Her gayretli kişinin bir nasibi vardır." ^{442[39]} Bu mânada şu ifade de

^{439[36]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.336; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.147; Aliyyü'1-Karî, ifüAra: s.277; Aclunî, JTe^ 2/189; Hut, Esne'b Metalik s.250.

^{440[37]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.337; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.147; Aliyyü'1-Karî, ATu£ra; s.277; Aclunî, Keşf: 2/189; Hut, fe77e;7-Metalih: s.250.

^{441[38]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.337; İbnü'd-Deyba', temyiz: s.148; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.278; Aclunî, ^e^f 2/190; Hut, BsneT Metalib: s.251.

^{442[39]} bkz. İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.148; Aliyyü'1-Karî,

vardır:

"Kam ciddî çalışırsa —aradığını— bulur. Kim bir işe sımsıkı sarılırsa yola girer ve hedefe ulaşır."^{443[40]}

245. HADİS: "BeytuUah'ı koruyan bir sahibi (RabbO vardır."^{444[41]} Bu sözü, Abdülmuttalib, fillerle —Kabe'yi yıkmaya— gelen Rbrehe'ye söylemiştir.

246. HADİS: Hz. Ali (r.a) diyor ki: "Peygamberimiz (s.a.v)'i yıkadığımda göz kapaklarında damlalar birikti.^{445[42]} Ben de bunu

Kübra: s.279; Aclunî, Keşf: 2/191; Hut, EsneTMetahtb: s.251.

^{443[40]} bkz. Sehavî, Makasid: s.409; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.182; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.279; Aclunî, Keşf: 2/191,318; Hut, Es-ne'1-Metalib: s.290

^{444[41]} bkz. Sehavî, Makasid: s.337; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s. 148; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.279; Hut, EsneTMetahtb: s.251.

^{445[42]} el-MakasidüTHasene' de Cs.328, 504) ve Temyizüt-

Tayib znineTHabis' de (ıktelasat mâu..) lafzıyla gelmiştir. Müellif Aliyyü'l-Karî'nin eTMevzûâtüTKübı-a kitabının inceleme imkânı bulabildiğim yazma nüshalarında da aynı şekilde (ıktelasat) lafzıyla gelmiştir. Bu ibarede güvenilir lügat kaynaklarına muhalefet bulunmaktadır. Ben lügat kitaplarında (ıktelasa) ibaresini bulamadım. Ancak su birikti, çoğaldı anlamında (KalesaTmâ) denilmektedir.

Süyûtî'nin Zeylû'l-Mevzua t' mda (s.203) şu ifade yer almaktadır: Nevevî'ye: Hz. Ali'nin; "Hz. Peygamberi (s.a.y)'i yıkadığımda göz kapaklarının suyunu emdim ve içtim. Öncekilerin ve sonrakilerin ilmine mirasçı oldum", ifadesi soruldu. Nevevî: Sahih değildir, dedi. (Not: Belki de metinde geçen "ıktelasat" lafzı, Zeylû l'Mevzüat' daki "imtesastü" lafzının tahrif edilmiş şeklidir. (Çev.)

İmam Ahmed'in Müsn ed' mde (1/267) Müsned İbn Abbas (r.a) bölümünde; Bize "Yahya b. Yemân; Hasen b. Salih'den; Ca'fer b. Muhammed'in şu sözünü nakletti: Hz. Peygamber (s.a.v)'i, vefatından sonra yıkadıklarında kullanılan su, Hz. Peygamber (s.a.v)'in göz kapaklarında birikiyordu. Hz. Ali (r.a) de o suyu yavaş yavaş emiyordu"; şeklinde yer alan hadisin senedi, zayıf ve

içtim. Böylece öncekilerin ilmine mirasçı oldum."

^{446[43]} Nevevî: Sahih olamaz, demiştir.

247. HADİS: "Kabe'nin taş taş sökülüp yıkılması, bir müslümanın öldürülmesinden daha basittir." ^{447[44]} Sehavî: Bu lafızla görmedim, demiştir.^{448[45]}

kesintili (munkatı')dır.

^{446[43]} bkz. İbnü'd-Deyba', Temyiz: s. 148; Aliyyül-Karî, Kübra: s.281; Aclunî, Keşf: 2/195.

^{447[44]} bkz. Sehavî, Makasid: s.340; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.149; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.282; Aclunî, Keşf 2/198; Hut, EsncT Metalib: s.253.

^{448[45]} Sehavî el-Makasidü'l-Hasene'deki (s.340, 437) söküne şöyle devam etti: "Fakat bu manada bir çok sahabeden; Hz. Peygamber (s.a.v)'in Kabe'ye bakıp; "Allah seni şerefli kıldı. Seni değerli kıldı. Seni ta'zim etti. Mümin ise hürmet bakımından senden daha büyüktür", buyurduğu şeklinde bir çok hadis bulunmaktadır:

Bu hadislerden biri: Abdullah b. Amr b. Âs (r.a)m şu hadisidir: Allah Rasûlü'nü Kabe'yi tavaf ederken gördüm. Şöyle diyordu:

'Sen ne güzelsin/. Senin kokun ne güzel!. Sen ne büyüksün!. Senin hürmetin ne büyük!. Muhammed'in nefsi elinde olan Allah'a yemin olsun ki, muininin Allah nezdindeki hürmeti (değeri), malının ve kanının hürmeti) mü'min kula hüsn-ü zan e-dilmesinin değeri senden daha büyüktür." Bunu İbn Mace (2/1297) zayıf sayılabilecek (leyyin) bir senedle rivayet etmiştir. Bu konudaki bazı hadisler şunlardır:

a) İbn Abbas (r.a) anlatıyor: Allah Rasûlü (s.a.v) Kabe'ye baktı ve şöyle dedi: "Lâ ilahe illallah, Allah seni haram (muhterem, saygın,-hürmetine dokunulmaz) kıldı. Mü'minin de malını, kanını, ırzını ve mü'min kuluna su-i zan edilmesini haram kıldı." Bu hadisi Taberanî, Kebir' de rivayet etmiştir. Senedinde Hasen b. Ebi Ca'fer bulunmaktadır. O zayıf, ama bazılarınca güvenilir kabul edilen bir ravidir. (bkz. Heysemî, Mecmau'z-Zevâid 3/292)

b) Enes (r.a) den rivayet edildiğine göre; Allah Rasûlü (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Kim bir müslümana haksız yere eziyette bulunursa, sanki Allah Teâlâ'nın Beyt'ini yıkmış gibidir." Hadisi Taberanî, Sağır'de rivayet etmiştir.

c) Büreyde (r.a) den rivayet edildiğine göre; Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur: 'Müminin öldürülmesi, bütün dünyanın yok olmasından daha basittir. "Hadisi, Nesaî Sünen'inde (7/83) ve Ziya Makdisi el-Muhtare'de rivayet etmiştir.

d) Abdullah b. Amr b. Âs (r.a) dan rivayet edildiğine göre; Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Dünyanın yok olması, Allah'a haksız yere bir mü'minin öldürülmesinden daha basit-tir." Hadisi, Nesaî (7/82) ve Tirmizî (6/172-173) rivayet etmiştir.

e) Berâ b. Âzib (r.a) den rivayet edildiğine göre; Allah Rasûlü Cs.a.v) şöyle buyurmuştur: "Dünyanın yok olması, Allah nezdinde bir müslümanın öldürülmesinden daha basittir." Bu Hadisi, İbn Mace (Sünen: 2/874 Diyat Bab 1 Hadis No: 2619) ve Münzirî Tergîb'de 4/72) rivayet etmiş ve isnadı hasendir, demiştir.

Sehavî, bütün bu rivayetleri naklettikten sonra şöyle demiştir: "Tirnüzi'ye yazdığım şerhde Kitabü't-Tıb bölümüne yakın Mü'minin ta'zim edilmesi hakkında gelen hadisler babında bu konudaki kelâmı doyurucu olarak naklettim." (Sehavî'nin sözü burada özetle ve bazı ilâvelerle sona ermektedir.)

248. HADİS: "Sizden biriniz Hacer-i Esved'e hüsnü zan ederse, Allah bu hüsnü zannını ona faydalı kılar."^{449[46]} Sehavî: Bunun aslı yoktur demiş; İbn Teymiyye ise: Yalandır, uydurmadır demiştir.

249. HADİS: "Lûtî (homoseksüel), deniz suyu ile yr kansa bile, kıyamet günü yine cünüp olarak gelecektir."^{450[47]} Batıldır, aslı yoktur.

250. HADİS: "Kıyamet günü sancağı Ali taşıyacak-tır."^{451[48]} İbnü'l-Cevzî bunu Mevzuat (Uydurma Hadisler) kitabında zikretmiştir.^{452[49]}

^{449[46]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.341; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.149; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.282; Aclunî, Keşf: 2/198; Hut, ^öie?-Metalik s.253.

^{450[47]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.342; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.150; Aliyyü'l-Karî, ATi^ra: s.283; Aclunî, Ze^2/201; Hut, Ss^eY-Metalib: s.253.

^{451[48]} bkz. İbnü'l-Cevzî, clMevzûâtüHtübura: 1/388-389; Aliy-yü'l-Karî, ^liAm- s.290; Hut, Esne'bMetalib: s.262

^{452[49]} İbnü'l-Cevzî, eî-MevzûâtüTKübra: 1/388^389

251. HADİS: "kardeşim Hızır hayatta olsaydı, mutlaka beni ziyaret ederdi." ^{453[50]} Bunun aslı yoktur.^{454[51]}

252. HADİS: "Pirinç adam olsaydı, mutlaka yumuşak huylu biri olurdu." ^{455[52]} Uydurmadır. İbnü'l-Kayyim

böyle söylemiş, ^{456[53]} Ask.alânî de ona tabi olmuştur.^{457[54]}

^{453[50]} bkz. İbnü'l-Kayyim, el-Menaru'l-Münîf: s.67-76; Aliyyü'l-Karî, el-Masnu': Hadis No. 139; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.287; Hut, Esne'l-Metalib: s.257.

^{454[51]} bkz. İbnü'l-Kayyim, el-Menaru'l-Münîf: s.67-76; Aliyyü'l-Karî, el-Masnu': Hadis No. 139.

^{455[52]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.346; Semhudî, Gammaz: s.110; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.152; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.287; Aclunî, -ffe^f 2/208; Hut, Esne'l-Metalib: s.256.

^{456[53]} İbnü'l-Kayyim, Zadü'l-Meâd: 3/330 Peygamberimiz (s.a.v)'in diliyle tavsiye edilen ilâç ve gıdalar konusu; el-Menaru'l-Münîf fi's-Sahih ved'Da'îf s.54.

^{457[54]} İbnü'd-Deyba', Temyizü't-Tayyib minel-Habîs kitabında (s.152 Hadis No. 1119) İbn Hacer'in şu sözünü

253. HADİS: "Dünya tamamen taze kan olsaydı, mü'minin dünyadaki rızkı yine helâl olurdu." ^{458[55]} Zer-keşî: Bunun aslı yoktur, demiştir.^{459[56]}

254. HADİS: "(Gizli sırlara ait) Perde açılseydi, benim yakînî imanım daha fazla artmazdı." ^{460[57]} Kuşeyrî, Risale'-sinde: ^{461[58]} Bu söz, Amir b. Abdullah b. Abdi-Kays'm sözüdür,

de ilâve etmiştir: Pirinç hakkındaki bütün hadisler uydurmadır."

^{458[55]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.346; Semhüdî, Gammaz: s.112; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.152; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.287; Aclunî, Keşf. 2/208; Hut, Esne'l-Metalib: s.258.

^{459[56]} Aclunî Keşfü'l-Hafa'fa (2/159) diyor ki: Necra el'Gazzî: Bu So'z, Fudayl b. Iyad'ın sözüdür. Bunun sebebi, mü'minin an-ak zaruret kadar yemesidir, demiştir.

^{460[57]} bkz. Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.286.

^{461[58]} Zekerîyya el-Ensarî, Şerhu'r-Risaletü'sh'Kuşeyriyye, (Ba-bül-Ya-kîn): 3/79; 1290 H.

demıştır.^{462[59]}

Müellif Aliyyü'1-Karî diyor ki) Ben de de-im ki: Meşhur olan görüşe göre, bu söz, Hz. Ali'nin kerremallahu veçhe-hu sözüdür.

^{462[59]} Âmir b. Abdullah b. AbdrKays: Amir b. Abdi-Kays et-Temimi el-Anberi de denilmektedir. Tabînin seyy idi erinden, zahid ve âbidlerdendir. Basra'da tabînden olup ibadette meşhur olan ilk kişidir. Onun hakkında "Bu ümmetin âbidi" denilmiştir. Kur'ân'ı Ebu Musa el-Eş'arî'den öğrenmiş, zühd ve ibadette ondan ders almıştır. Sahabeden pek çok kimseye erişmiş ve onlardan hadis rivayet etmiştir. Kendisinden Hasan el-Basrî ve İbn Şirin hadis rivayet etmiştir. Üveys el-Karanî ve Ebu Müslim el-Havlanî'nin yaştlarındandır. Hafız İbn Hacer, bu zatın İsabe' deki biyografisinde (5/86): İbn Ebi'd-Dünya, onun her gün bin rekat kılmayı kendi nefesine vacip kıldığını bir çok tarikle rivayet etmektedir, demıştır. Hafız İbn Hacer, daha sonra onun mübarek kerametlerinden bazılarını zikretmiştir. Amir b. Abdi Kays, BeytüTMakdis'de 55 yılı sonlarında vefat etmiştir. Allah rahmet eylesin.

255. HADİS: "Sen olmasaydın, ben bu kâinatı yaratmazdım." ^{463[60]} Sağanı: uydurmadır,

^{463[60]} Halk arasında meşhur hadislerden biri olan bu hadisin uydurma olduğu konusunda âlimler arasında görüş birliği bu* lunmaktadır. İmam Saganî, eî-Ehadîsü'hMevzûa kitabında (s.7) "Bu hadis uydurmadır", demiştir. Aliyyü'l-Karî etEsrar'ul' Merfûa kitabında (s.288 Hadis No: 385) İmam Saganî'nin bu ifadesini aynen nakletmiş ve bu uydurma hadis hakkında "Fakat manası doğrudur", demiştir. İmam İbn Asakir bu hadisi benzer bir ifade ile merfû olarak rivayet etmiş; İbn Asakir'in naklettiği bu rivayeti, İbnü'l-Cevzî el-Mevzûatü'I-Kübra'da (i/288) "Bu hadis, hiç şüphesiz uydurma bir hadistir. Senesinde meçhul ve zayıf raviler bulunmaktadır", diye reddetmiş ve hadisin senesindeki raviler hakkındaki muhaddis imamların görüşlerini nakletmiştir. Bu raviler arasında yer alan (Yahya el-Basrî) hakkında Darakutnî: Metruk (terk edilmiştir) ifadesini kullanmış; Amr el-Fellas; Bu kişi yalancı idi, uydurma hadisler naklediyordu, demiştir. Ahmed b. Hanbel ise Biz, Yahya el'Basrî'nin hadislerini yaktık, demiştir. İmam Süyûtî de el-LeâliTMasnûa kitabında (1/272)

demıştır.

256. HADİS: "İnsanlara dışkıyı ufalama yasağı getirilseydi, onu da mutlaka ufalarlar ve: Bunda mutlaka bir şey olmalı ki bu yasaklandı, derlerdi. ^{464[61]} Bunu İhya sahibi ^{465[62]} zikretmiş ve Irakî: Bunu -hadis olarak- bulamadım, demıştır.^{466[63]}

IbnüTCevzî'nin bu hadis hakkındaki görüşüne katılmıştır. Aclûnî, Keş/ü7-Hafa' da (2/214 Hadis No: 2123) Bu söz, hadis olmasa da manası doğrudur, demıştır. (Çev.)

^{464[61]} bkz. Irakî, TahricüTİhya {İhya: 1/57 Dipnot 1); Sehavî, Makasid: s.325; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.288; Aclunî, Kcş£ 2/211.

^{465[62]} Gazzalî, İhyau Ulûmı'd-Dîn: (1/57 Dipnot 1) Kitabü'Hlm, Mürşid ve muallimin vazifelerinin beyanı babı.

^{466[63]} Bu ifadeyi Sehavî el-Makasidu'l'-Hasene' de (s.325 Hadis No: 831) Irakî'den nakletmiş ve: "İhya hadislerini tahrir eden zat diyor ki: Bunu sadece Haseivel Basri'den mürsel hadis olarak bulabildim. Btı zayıftır. Bunu İbn Şa'hin rivayet etmiştir", demıştır.

257. HADİS: "Mü'minin korku ve ümidi tartılsaydı mutlaka birbirine eşit olurdu." ^{467[64]}
Bunun merfû hadis o-larak aslı yoktur. Bu söz, selef alimlerinden birinden nakledilen bir sözdür. Makasîâ'da böyle denilmiştir. Bir rivayette ise: Bu söz, Sabit elBünanî'nin sözüdür, denilmiştir.^{468[65]}

258. HADİS: 'İnsanlar, sütleğinde ^{469[66]}

Abdülfeṭṭah -Ebu Guḍde- diyor ki: Belki de bu ilâve Irakî'nin et-Tahrîcül-Kebir kitabımdadır. Zira elimizde basılı olan ihya' nın dipnotlarında (1/57 Dip Not 1) yer alan, küçük hacimli Tahde bu ifade bulunmamaktadır.

^{467[64]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.350; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.155; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.289; Aclmî, Keşf: 2/216; Hut, Esne'h Metalik s.259.

^{468[65]} Sabit b. Eşlem el'Bünanî el-Basrî, ilim fazilet ibadet ve şeref açısından tabînin seyy idi erindendir. Enes b. Malik'le kırk yıl birlikte olmuştur. Basra'da 123 yılında vefat etmiştir. Allah rahmet eylesin.

^{469[66]} Sütleğen (Hulbe) İbnü'l-Kayyim'in ZadüTMeâd'da (3/241-242) ve Kamus sahibi Firuzâbadî'nin. (H-L-B maddesinde) zikrettiği, baklagillerden, bir çok hastalık

neler bulunduğunu bilselerdi, onu mutlaka ağırlığınca altın vererek satın alırlardı." 470[67] Süyûtî: Bu, uydurmadır, demiştir.

259. HADİS: "Benim Allah'la birlikte özel bir vaktim vardır. Bu vakitte Allah'a yakın bir melek, gönderilen bir Peygamber de benim gönlüme girmez." 471[68] Sûfiyye-den birinin sözü olup hadis değildir.

« Mim » Harfiyle Başlayan Uydurma Hadisler

260. HADİS: "Mü'min konuştuğunda

için yararlı bir bitkidir.

470[67] bkz. Sehavî, Makasîd: s.350; Semhudî, Gammaz: s.110; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.155; AliyyüTKarî, Kübra: s.289; Ac-lunî, Keşf: 2/217; Hut, EsneTMetalib: s.259.

471[68] bkz. Sehavî, Makasîd: s.356; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.158-^yyul-Karî, Kübra: s.291; Aclunî, Keşf. 2/226; Hut, Esneİ b: s.262.

doğru konuşur. Ona bir şey söylendiğinde bu sözü hemen doğru bulur."^{472[69]} Bu lafızla bilinmemektedir.

261. HADİS: "Mü'min tatlıcı, ^{473[70]} kâfir içkicidir." ^{474[71]} Askalânî: Batıldır, aslı yoktur demiştir.

262. HADİS: 'Mü'min uysal ve cömerttir; Münafık ise sahtekâr ve alçaktır. ^{475[72]} "Mesabîh"

^{472[69]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.437; İbnü'd-Deyba\ Temyiz; s. 197; Aliyyü'1-Karî, Kübra; s.349; Aclunî, Keşf; 2/385; Hut, EsneT Metalib; &.31&.

^{473[70]} Yani mü'min tatlıyı, kâfir içkiyi sever.

^{474[71]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.438; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.198; Aliyyü'1-Karî, Kübra; s.351; Aclunî, Keşf; 2/386; Hut, Esne'l' Metaîib; s.318.

^{475[72]} bkz. Buharî, ebEdehüTMüfred; Hadis No; 418; Ebu Davud, Sünen; 4/251 Hadis No; 4790; Tirmizî; Sünen; Tuh/e; 8/14; Hakim, Müstedrek; 1/43; Sehavî, Makasîd; s.438; Münavî, FeyzıTKadîr; 6/254; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.198; Aliyyü'1-Karî, Kübra; s.350; Aclunî, Keşf; 2/387; Hut, EsneT Metalib; s.318.

hadislerinden olup

uydurmadır. ^{476[73]} (Ebu Gudde ise: Hadis

^{476[73]} Siraceddin el-Kazvîni, Mesabîh hadislerinden olup uydurma olduğuna hükmettiği on sekiz hadis arasında yeralan bu hadisin de uydurma olduğu kanaatine varmıştır. Bu hadis, Mişkâtü'l-Mesabîh'de (2/630) yer almış ve Tebrîzî şöyle demiştir; Bu hadisi Ebu Davud (4/251 Hadis No; 4790) ve Tirmizî (Tuhfe; 8/142) rivayet etmiştir. Müellif, Aliyyü'l-Karî Mirkat'tu (4/742) şu ilâveyi yapmıştır; "Bunu Hakim de Müstedrek' de (1/43-44) rivayet etmektedir. Beyhakî, bunu Ebu Hureyre'den lafzıyla rivayet etmektedir."

(Ebu Gudde diyor ki;) Bu hadisi yukarıdaki (metinde zikredilen) şekliyle Ebu Nuaym Hilye' de (3/110) Haccac b. Fûrafî-sa'nın biyografisinde, Hatib Bağdadî (9/38) Süleyman b. Davud el-Mübarekî'nin biyografisinde Haccac b. Fûrafîsa tarikiyle rivayet etmiştir.

Ibn Hacer, zikri geçen onsekiz hadis hakkında, bunların hiçbirinin uydurma olmadığını isbat için yazdığı ve Mişkât'm sonunda (3/312) yayınlanan Ecvibe'sinde şöyle diyor; "Bu hadisi Ebu Davud ve Tirmizî Yahya b. Ebî Kesir kanalıyla, Ebu Seleme'den; o da Ebu Hureyre'den

tahric etmişler, Tirmizî; garibdir, bunu sadece bu vecihle biliyoruz, demiştir. (İbn Hacer diyor ki) Bu hadis bu iki zatın. Sünen'lerinde "Bişr b. Rafî'den, o da Yahya b. Ebî Kesir'den.." tarikiyle gelmiştir. Hakim bunu "Haccac b. Fûrafisa'dan; o da Yahya'dan" mevsûl olarak rivayet etmekte; ancak mevsul veya mürsel olduğu konusunda ihtilaf edilmiştir, demektedir. (İbn Hacer devamla şöyle diyor) Hacca-c'ı hadis hafızları zayıf görmüşlerdir. Bişr b. Rafî ise ondan daha zayıftır. Bununla birlikte hakkında uydurma hükmünün verilebilmesi için gerekli şartları taşımadığı için bu hadisin "uydurma" olduğuna hükmetmek uygun düşmez." İbn Hacer'in sözü burada sona ermektedir.

Zikri geçen şart, Hafız İbn Hacer'in Ecvibe sinin başında (3/304) açıkladığı "Bir hadisin uydurma olduğuna hükmedebilmek için; o hadis sadece bir yalancı tarafından rivayet edilmeli ve başka hiçbir ravi yanında bulunmamalıdır", şeklindeki ifadesidir.

Hafız Münzirî Tergîb'inde (4/161) bu hadisi zikretmiş ve şöyle demiştir; "Ebu Hureyre'den rivayet edilmiştir ki;... Bunu Ebu Davud ve Tirmizî rivayet etmiş; Tirmizî garib hadistir, demiş; Ebu Davud ise zayıf olarak kabul

etmemiştir. Bişr b. Rafi dışındaki ravileri güvenilir ravilerdir. Bişr'i zararsız gören muhaddisler de vardır." Münzirî, (Bişr b. RafO'i kitabının sonunda "Haklarında İhtilaf Edilen Kaviler" babında zikretmiş ve şöyle demiştir; "Onu Ahmed ve başkaları zayıf kabul etmiş, İbn Maîn ve başkaları kuvvetli görmüştür. İbn Adiyy Bişr hakkında; Haberlerinde hiçbir beis yoktur. Ben onun hadisleri arasında münker hadis görmedim, demiştir." Münzirî'nin sözü burada sona ermektedir.

Münzirî'nin; hakkında ihtilaf edilen raviler babında Bişr b. Rafi hakkındaki sözü delil olarak alınırsa, bu hadis Münzirî'ye göre; hasendir, ya da en azından hasen derecesine yakındır. Bunun için (Tergîb ve Terhîb) kitabının başındaki (1/3-4) prensibine göre; bu hadisi (zayıf hadisleri naklettiği gibi "ruvi-ye" lafzıyla değil, zayıf olmayan hadislerin başında zikrettiği "an" lafzıyla nakletmiş ve sonunda hadisin derecesi hakkında açıklamada bulunmuştur. Münzirî'nin kitabındaki bu prensibi hakkındaki bilgi 104 nolu hadisin 225 nolu dipnotunda nakledilmiştir.

Azizî, Şerhu'l-Camii'sSagîr' de (3/399); "İsnadı ceyyid (iyi-ce)dir.", demiş; Münavî İse Feyzu'l-Kadîr'de (6/254);

hasendir, uydurma değildir, demiştir.)^{477[74]} zikredilmiş; Irakî: Bunu bulamadım, demiştir.^{478[75]}

264. HADİS: "Mümin, kendi nesebi hakkında —verdiği bilgiye— güvenilen kişidir."^{479[76]} Bunun aslı yoktur.^{480[77]}

"Kazvinî, bu hadisin uydurma olduğuna hükmetmiş, İbn Hacer ise bunu reddederek; "Bu hadis, hasen derecesinden aşağıya inmez", demiş ve sebebini ayrıntılı olarak belirtmiştir." Dolayısıyla hadis hasendir, uydurma değildir.

^{477[74]} Bu cümle, bir Önceki dipnotun son cümlesi olup önemine binaen ve dikkat çekme amacıyla parantez arasında kitabın metni içinde yer almasını uygun gördüm. (Çev.)

^{478[75]} Irakî'nin {İhya; 1/46 Dip Not 2) ifadesi; Bunun aslını bulamadım, şeklindedir.

^{479[76]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.439; İbnü'd-Deyba1, Temyiz; s. 198; Aliyyü'1-Karî, Kübra; s.351; Aclunî, Keşf; 2/389; Hut, Esne'l-Metalib; s.319.

^{480[77]} Müellif Aliyyü'1-Karî, el-Mevzûâtü'1-Kübra' da;

(s.351) Bu söz "insanlara kendi nesepleri konusunda güvenilmelidir", lafzıyla; İmam Malik'in veya başka bir alimin sözüdür." demiştir.

Fakat Üstadımız İmam Kevserî (ra); Bu söz, mutlak manasıyla kabul edilemez. Zira dinsiz hatmilerden Peygamberimiz (s.a.v)' in ehli beytinden olduklarını iddia edenler çıkmıştır. Allah, Rasûlü'nün ehl-i beytini dinsizliğe davet eden, rezaleti yayan ve İslâm'ın temellerini yıkan kimselerden uzak tutmuş, onları bütün bu densizliklerden ar indirmiştir. Eşraftan olduklarını iddia edenlerden birçoğu asırlar boyunca neseb belgelerini en ucuz fiyatlarla satmışlardır. B\1 konudaki en çirkin örneklerden biri Mısır valisi Büyük Mehmed Ali Paşa zamanında Nakibül-Eşraf Ömer Mükrem'e izafe edilen fellahlardan bazılarını hatta bazı kıbtî ve Yahudileri nezih nesebe dahil etmesi şeklindeki uygulamadır. Nihayet aralarında Ezher Üstadlarının Şeyhi Muhammed el-Emir gibi zevatın da bulunduğu bölgedeki âlimlerin büyük bir kısmı, bu konuda hazırladıkları bir tutanağı Mısır Bölge Valisi'ne ve İstanbul'daki Hilâfet Makamı'na takdim etmişler, adı geçen Nakibül-Eşraf bu vazifeden uzaklaştırılmıştır.

265. HADİS: "Mü'mine belâlar verilir,
481[78] Kâûr ise belâlardan korunmuştur." 482[79]

Bunun bir benzeri bicrî on birinci asır Mısır âlimlerinden Şihabeddin el-Hafacî'nin ReyhanetüTEJibba kitabında zikrettiği olaydır.

"insanlara kendi nesepleri konusunda güvenilmelidir", şeklindeki söze gelince; bir adamın nesebi meçhul olan bir çocuğu, o çocuğun malından herhangi bir maddî kazanç elde amacı olmaksızın, kendi nesebine ilhak etme talebinin kabul edilmesi manasmdadır. Yoksa meşru delil olmaksızın nezih nesebden olduğunu iddia eden herkesin tasdik edilmesinin gerektiği manasında değildir. Aksi takdirde işler birbirine karıştırdı." Üstadımız Kevserî'nin sözü basit bir ilâve ile burada sona ermektedir, (hkz. Hammadî el-Yemânî, Keşf Esrari'î-Batmıyye, I. Baskı, Matbaatü'l-Envar, Kahire 1357, Kevserî'nin bu kitaba yazdığı Takdim yazısı s. 5-6)

481[78] Müellif Aliyyü'l-Karî, el-MevzûâtüTKübra' da (s.351) diyor ki; "Bu sözün manası şudur; Mü'min kula, günahlarına kefarete ol-ması için belâlar verilir. Kâfir ise küfür üzerinde devam etmesi için belâlardan korunur, nimetlerle donatılır. Zira Dünya (Cen-net'teki nimetlere

Hadis değildir.

266. HADİS: "Mü'min -dünya işlerinde kolay aldanır." ^{483[80]} Saidb. Cübeyr'in sözüdür.-
^{484[81]}

bakılırsa) mü'minin zindanı, (Cehennem'deki azaba bakılırsa) kâfirin cennetidir." Bu hadisi Ahmed, Müslim, Tirmizî ve Ibn Mace rivayet etmiştir." Müellifin sözü basit bir ilâve ile burada sona ermektedir.

^{482[79]} bkz. Sehavi, Makasîd; s.439; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.198;. AHyyüTKarî, Kübra; s.351; Aclunî, Keşf; 2/388; Hut, Esne't Metalib; s.320.

^{483[80]} bkz. Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.351; Aclunî, Keşf; 2/389.

^{484[81]} Bu zat değerli tabîinden, kıraat alimi, fakîh, müfessir, nur haddis İmam Said b. Cübeyr b. Hişan Ebu Muhammed el-Esedî el-Valibî el'Kûfî'dir. Fakîh, faziletli, abid. yera' sahihi; i-limde, hadiste ve Kur'anda imam idi. Kûfe'liler, Ibn Abbas'dan fetva almak için geldiklerinde; "Sizin içinizde Said b. Cübeyr yok mu? derdi. Meyimin b. Mihran; "Said h. Cübeyr vefat ettiğinde yeryüzünde onun ilmine muhtaç olmayan kimse yoktu", demiştir. Zehebî

267. HADİS: "Mü'min, külfeti az ^{485[82]} olandır." ^{486[83]} Saganî: Uydurmadır, demiştir. ^{487[84]} (Ebu Gudde diyor ki: Hadis zayıftır,

Iber' de (1/112) diyor ki; Said b. Cübeyr 95 yılında elli yaşlarında iken Haccac tarafından şehid edilmiştir. Allah rahmet eylesin."

^{485[82]} Yani mü'min, din kardeşlerine sıkıntısı az olandır, demektir. Kudaî; "Yardımlı çok olandır", ifadesini de ilâve etmektedir, (hkz. Münavî, Feyzu'l-Kadîr; 6/255)

^{486[83]} Ebu Nuaynı, Hilye; 8/46; Hatib, Tarihli Bağdad; 5/315; İbnü'l-Cevzî, Mevzuat; 2/282; Süyûtî Leâli; 2/281; Aliy-yüTKarî, Kübra; s.350; Münavî, Feyzu'l-Kadîr, 6/255; Aclunî, Keşf; 2/389.

^{487[84]} Saganî hu hükmünde İbnü'l-Cevzî'ye tâbi olmuştur. İbnü'l-Cevzî, bunu Mevzûât'da (2/282) Hatib'den Tarihti Bağdad' daki (5/315) tarikiyle zikretmiş ve şöyle demiştir; "Bu hadisi uydurmakla suçlanan kişi, Muhammed b. Sehl el-Attar'dır. Darakutnî onun hakkında; Hadis uyduruyordu, demektir." Hafız Süyûtî el-Leâli'1-Masnûa' da (2/281) İbnü'l-Cevzî'nin bu hükmünü tenkid etmek üzere şöyle demiştir; "Ebu Nuaym bu hadisi

uydurma değildir.)^{488[85]}

Hilye'de (8/46) bu tarikle tahrir etmektedir. Ancak Hadisin Beyhakî'nin Şuabü'l-İman kitabında yer alan bir başka tariki de bulunmaktadır", demiş ve o tariki nakletmistir. Bu ikinci rivayetin senedi zayıftır. Dolayısıyla hadis zayıftır, uydurma değildir. Süyûtî, bu hadisi el-Camiu's-Sagîr' de Ebu Hureyre (r.a)'den gelen iki tarikine işaret ederek zikretmektedir, (hkz. Münavî, Feyzu'l-Kadîr, 6/255)

Ayrıca bu hadisin bir benzeri, Hz. Ali (r.a)'nin sözü olarak rivayet edilmektedir. Kadı İyaz'ın Tertibü'l-Medarik kitabında (3/346) şu ifade yer almaktadır; "Süfyan b. Uyeyne diyor ki; Ali b. Ebî Talih (r.a) demiştir ki; "Mü'min, yardımı güzel, külfeti az olandır." Yine aynı eserde (2/67) şöyle denilmektedir; "İhn Vehb diyor ki; İmam Malik'in şöyle dediğini işittim; Deniliyor ki; "Mü'min; yardımı güzel, külfeti az olandır. Facir ise onun zıddıdır"

^{488[85]} Bu cümle, bir önceki dipnotun ortalarında yer alması olup önemine binaen ve dikkat çekme amacıyla parantez arasında kitabın metni içinde yer almasını uygun gördüm. (Çev.)

268. HADİS: "Mü'min imrenir, ^{489[86]} münaûk ise kıskanır." ^{490[87]} Fudayl'in sözüdür.

269. HADİS: "Allah, hiçbir cahili dost edinmemiş-tir. ^{491[88]} Böyle birini dost edinecek olsaydı, onu ilim sahibi kılardı." ^{492[89]} Sehavî: Sabit değildir, demiştir. Fakat manası doğrudur. Yani böyle birini dost edinecek olsaydı önce onu ilim sahibi kılar, sonra dost edinirdi.

270. HADİS: "Allah bir kulu rezil etmek

^{489[86]} Başkasında gördüğü nimetin benzerini kendisi için temenni eder, ama bu nimet sahibinin bundan mahrum olmasını istemez.

^{490[87]} bkz. Aliyyül-Karî, Kübra; s.352; Acluni, Keşf; 2/389.

^{491[88]} Burada (veliyyen cahilen) ifadesiyle gelmiş, diğer pek çok kitapta ise (min veliyyin cahil) ifadesiyle gelmiştir. İki ifade arasındaki fark basittir.

^{492[89]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.361; Semhudî, Gammaz; s.121; İbnü'd-Deyha', Temyiz; s.160; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.293; Achr nî, Keşf; 2/235; Hut, EsneTMetalib; s.263.

istediğinde onu ilim ve edebden mahrum kılar."

^{493[90]} Mizan' da: Bu batıldır, denilmiştir.

271. HABİS: "Ben bu duvarın arkasını bilemem." ^{494[91]} İbn Hacer: Hadis değildir, demiştir.

272. HADİS: "Hiçbir şişman başarılı olamamıştır." ^{495[92]} İmam Şafiî'nin sözüdür. Ancak İmam Şafiî: Muhammed b. Hasenfi ^{496[93]}

^{493[90]} bkz. Aliyyül-Karî, Kübra; s.294; Aclunî, Keşf; 2/235.

^{494[91]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.359; Semhudî, Gammaz; s.119; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s. 159; Aliyyü'1-Karî, Kübra; s.294; Aclunî, Keşf; 2/232; Hut, EsneMetalib; s.266.

^{495[92]} bkz. Aliyyü'1-Karî, Kübra; s.282; Aclunî, Keşf; 2/233.

^{496[93]} İmam Şafiî, bununla hocası İmam Muhammed b. Hasen eş-Şeybanî'yi kastetmektedir. İmanı Muhammed b. Hasen, imam Ebu Hanife'nin ve imanı Malik h. Enes'in seçkin talebelerinden biri olup müctehid imamlardandır. (Çev.)

müstesna, demiştir. Kendisine:

—Niçin? denildiğinde, İmam Şafî:

-Akıllı kimse, ya dünyası ya da ahireti için düşünmekten uzak kalmaz. Şişmanlık ile düşünce bir arada bulunmaz. İnsan dünya veya ahiret düşüncesinden uzak kalırsa, dört ayaklı varlıklar seviyesine düşer dedi. ^{497[94]} imam Şafî

^{497[94]} Bu konuda Irak'taki ilim otoritelerinden İmam Ebu Hanife'nin talebesi, hafız, muhaddis, fakih, âbid İmam Vekî' b. Cerrah (61.197) ile ilgili latîf bir olay nakledilmektedir. Said b. Mansûr anlatıyor; Vekî', Mekke'ye gelmişti. Şişman bir kişiydi. Fudayl b. İyad ona; -Sen Irak'ın çok ibadet eden şahsiyeti olduğun halde bu şiş" manlık da nedir? dedi. Vekî'; -İslâm'a duyduğum sevinçten dolayı, diyerek onu ilzam etti. Zehebî TezkiretüTHuffaz' da (1/308) Vekî'in biyografisinde bu olayı nakletmiş ve şöyle demiştir; "Yahya b. Eksem diyor ki; Vekî ile yolculukta ve ikamet halinde arkadaşlık yaptım. Devamlı oruçlu idi ve her gece Kur'ân'ı hatmederdi." Sûfî, muhaddis, hafız imam Seyfüddin el-Baharzî Said b.

devamla: Bu konuda şişman hır kûmdar ve bu hükümdarın ölüm haberiyle tedavi e-dilmesi kıssası nakledilmektedir, dedi.^{498[95]}

Mutahher (ol.659 h.)'in şu şiirini nakletmişlerdir; "Dedi ki; Sevgililerin cisimleri nahif olur, derler; Sen ise şişmansın, hiç âşık gibi görünmüyors\m. Ben de dedim ki; Aşk, tabiatına aykırıdır öylelerinin; Halbuki benim tabiatıma uygun olup bana gıda olmuştur." Baharzi, aslında bu iki beyti ile meşhur şu iki beyte cevap vermektedir;

"Sevdiğimi söyleyince; dedi ki; Yalan söylüyorsun sen; Ne oluyor ki, ben seni şişmanlamış görüyorum. Söz edilemez aşktan, deri kemiğe yapışmadıkça, Kendini tamamen kaybedip de seslenen kişiye bile, Cevap veremeyecek duruma düşmedikçe."

^{498[95]} Şişman hükümdar kıssası, İmam Şafî'nin sözleri arasında nakledilmektedir. Beyhakî, bu kıssayı Menakıbü's-Şafî kitabında (2/120) İmam Şafî'nin "Hiçbir şişman, başarılı olamamıştır? sözü ardından nakletmektedir, (bkz. Beyhakî, Menakı-bü's-Şafî; 2/120; Sehavî, el'Makasidü'l-Hasene; sl25; Aclûnî, Keşf; 1/249)

273. HADİS: "(Yüksek sesle Kur'an) Okuyan kişi, (yanında) namaz kılana insaflı davranmamaktadır." ^{499[96]} İbn Hacer: Bunu - hadis olarak- bilmiyorum, demiştir.^{500[97]}

274. HADİS: "Hangi topluma mantık (tartışma kabiliyeti) verilmişse; mutlaka o kavim amelden mahrum kalmıştır." ^{501[98]} Bunu ihya

^{499[96]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.361; Semhudî, Gammaz; s.120; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.160; Aliyyü'1-Karî, Kübra; s.293; Ac lunî, Keşf; 2/234; Hut, EsneT Metalib; s.266.

^{500[97]} Bunun yerine Ebu Davud'un Sünen' inde (2/38; Tatavvu' 25) Ebu Said el-Hudrî'den rivayet ettiği şu hadis bu konuda yeterli olmalıdır; Allah Rasûlü (s.a.v) mescidde itikâfa durmuştu. Orada bulunan bazılarının yüksek sesle Kur'an okuduklarını işittiğinde perdeyi kaldırdı ve şöyle buyurdu; "Her biriniz Rabbinize yalvarıyorsunuz. Sakın birbirinizi rahatsız etmeyin. Kur'an okurken ya da namaz kılarken, seslerinizi birbirinizden fazla yükseltmeyin."

^{501[98]} bkz. Gazzalî, İhya; 1/41; Aliyyü'1-Karî, Kübra; s.293.

müellifi zikretmiştir. Irakî: Bunun aslını bulamadım, demiştir.^{502[99]}

275. HADİS: "Çarşamba günü hangi işe başlanmış-sa, mutlaka tamamlanmıştır." ^{503[100]}
Sehavî: Bunun aslını görmedim, demiştir.

276. HADİS: "Dosta ulaştırın yol uzak değildir." ^{504[101]} Zünnûn el-Mısrî'nin sözüdür.^{505[102]}

^{502[99]} Gazzalî, İhya; 1/41 (Kitabü'Hlim, Övülen ilimlerin övgüye değer olan mikdarı babı)

^{503[100]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.362; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.160; AliyyüTKarî, Kübra; s.294; Aclunî, Keşf; 2/231; Hut, Esne't Metalib; s.267.

^{504[101]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.364; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.161; Aliyyü'1-Karî, Kübra; s.294; Aclunî, Keşf; 27239; Hut, EsneT Metalib; s.267.

^{505[102]} Zehebî Iber' de (1/444) diyor ki; "Bu zat, tarikat üstad-larından zahid Zünnûn el'Mısrî'dir. Bu zatın faydalı vaazları ve yüksek sözleri vardır. Abbasî Halifesi Mütevekkil, sözlerini dinlemek ve istifade etmek için onu huzuruna davet etmiştir.

277. HADİS: "Katil, öldürdüğü kişinin üzerinde hiçbir günah bırakmaz." ^{506[103]} İbn Kesir: Bu lafızla aslı bilinmemektedir, demiştir.^{507[104]}

278. HADİS: "Hiç kimse bana karşı iki

Zünnûn el-Mısrî H. 245 yılında vefat etmiştir. Allah rahmet eylesin."

^{506[103]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.264; Semhudi, Gammaz; s.121; İtr nü'd-Deyba', Temyiz; s.162; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.295; Aclunî, Keşf; 2/240; Hut, EsneTMetahb; s.268.

^{507[104]} Sehavî'nin elMakasîdü'l-Hasene kitabında (s.364) dediği gibi; İbn Kesir bu ifadeyi Tarih' inde zikretmektedir. İbn Ke-sir'in sözünün devamı şöyledir; "Bunun manası sahihtir." Hafız Sehavî diyor ki; Bununla meselâ; İbn Hıbban'ın İbn Ömer'den merfû olarak rivayet ettiği; "Kılıç günahları siler" (Inne'sseyfe mahhâun lil'hatâyâ) gibi hadisleri kastetmektedir.

defa büyüklük taslayamamıştır." ^{508[105]} Selef alimlerinden birinin sözüdür. ^{509[106]} Bunun manası "Mü'min, bir delikten iki defa r sırlmaz", ^{510[107]} hadisinden alınmıştır.

^{508[105]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.365; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.162; | Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.296; Aclunî, Keşf; 2/241.

^{509[106]} Dineverî'nin Mücalese kitabında zikredilen şu ifade, bu sözün manasını açıklamaktadır; Asmaî'den nakledildiğine göre; Bir bedevi;

-Hiç kimse bana karşı iki defa büyüklük taslayamamıştır, dedi. Kendisine;

-Bu nedendir? denildiğinde; bedevi dedi ki;

-Bana tekrar kibirle davranacak olsa, ona hiç dönmezdim.

(bkz. el'Makasîdü'l-Hasene; s.365)

^{510[107]} Bu sahih hadisi, Buharî Sahihinde (10/439-440) Kitabü'l-Edeb, 83 no.lu Mü'min bir delikten iki defa ısrılmaz babında ve Müslim, Sahihinin sonunda (18/124) Kitabü'z-Zübd, 63 nolu çeşitli hadisler babında şu lafızla rivayet etmektedir: Ebu Hureyre (r.a)'den rivayetle Peygamberimiz (s.a.v) buyuruyor ki; "Mü'min bir

279. HADİS: "Kıskançlık duymayan hiçbir

delikten iki defa ısırlmaz." Bu mübarek sözü ilk söyleyen Peygamberimiz (s.a.v)'dir. Bunu ilk defa şair Ebu Azze el-Cümahî'ye söylemiştir. Ebu Azze, Bedir günü kâfir olarak esir alınmıştı. Peygamberimiz'e;

-Ya Rasûlallah! Ben bildiğin gibi çoluk çocuk ve ihtiyaç sahibiyim. Bana ikramda bulun, beni affet dedi. Efendimiz (s.a.v); —Bana karşı olanlara —şiiirlerinle— destek vermemen şartıyla, dedi. Ebu Azze bu konuda söz ve ahit verdi. Peygamberimiz (s.a.v) de onu serbest bıraktı. Ancak Uhud Savaşı Gününde müşriklerin arasına katıldı. Onları savaşa teşvik ediyordu. Savaş sonrası esir alındı. Ebu Azze yine;

-Ya Rasûlallah!. Bana ikramda bulun, deyince Allah Rasûlü (s.a.v) bu defa;

-"Muinin bir delikten iki defa ısırlmaz", buyurdu. -Yani mü'min olsaydın bizimle savaşmak için tekrar gelmezdin Mekke'de yanaklarını şişirip "Muhammed'i iki defa aldattım", demene biz müsaade edemeyiz, dedi. Sonra da öldürülmesini emretti ve öldürüldü, (bkz. Ebu Hilâl el'Askerî, CemhcretüT Emsal; 2/267-268; Meydanı, Mecmau'l-Emsal; 2/110)

kimse yoktur." ^{511[108]} Sehavî: Bu lafızla görmedim, demiştir.^{512[109]}

280. HADİS: "Kısa boylu hiçbir kimse, hikmetli konuşmadan mahrum kalmaz." ^{513[110]} Sehavî: Bunu görmedim, demiştir.

281. HABİS: "Bir kimseye asıl değerinden fazla değer veren kimsenin; muhatabı nezdindeki değeri, daha fazla düşer." ^{514[111]} Merfû

^{511[108]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.366; İbnü'd\Deyba\ Temyiz; s.163; Aliyyü'1-Karî, Kübra; s.296; Aclunî, Keşf; 2/243; Hut, Esne'l-Metalib; s.268.

^{512[109]} Sehavî, ekMakasîdüTHasene kitabında (s.366) diyor ki; "Fakat bu manada Ebu Musa el-Medîni'nin Nüzhetü'l-Huffaz' da Enes'den merfû olarak naklettiği "Bütün Ademoğullarına hased edilir..."diye başlayan "senedi zayıf uzun bir hadis bu-lunmaktadır.

^{513[110]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.366; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.163; Aliyyü'1-Karî, Kübra; s.297; Aclunî, Keşf; 2/243; Hut, EsneT Metalib; s.269.

^{514[111]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.367; İbnud-Deyba', Temyiz; s.163; Aliyyü'1-Karî, Kübra; s.297; Aclunî, Keşf; 2/244;

(Peygamberimiz'e nisbet edilen) hadisler arasında yoktur. Fakat bunun benzeri imam

Şafî (r.a)'nin sözü olarak gelmiştir.

282. HADİS: "Allah'a, gönül almaktan daha muazzam bir şeyle kulluk yapılmamıştır."

^{515[112]} Sehavî: Bunu merfû hadisler arasında bilmiyorum, demiştir.^{516[113]}

283. HADİS: "Evlâdından yüz çeviren kimse, insafî davranmamıştır." ^{517[114]} Sehavî'nin dediği gibi, aslı yoktur.^{518[115]}

Hut, #sne7-Metalib; s.269.

^{515[112]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.368; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s. 164; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.298 ; Aclunî, İTe,- 2/247; Hut,

^{516[113]} Burada "cebriTkulûb" denilirken; bir başka lafızda "ceb" ri'1-havâtır" denilmiştir.

^{517[114]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.368; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.164; Aliyyü'l-Karî, İTü&ra; s.298; Aclunî, Keşf; 2/247; Hut, ^s/ie'7-Metah'b; s.270.

^{518[115]} Müellif Aliyyü'l-Karî, ehMevzûâtü'l-Kübra' da bu

284. HADİS: "Hadis öğrenimi yolundaki niyet, sadece hadisin şerefli olması sebebiyle değer kazanmıştır."^{519[116]} Hatib: Merfu hadis olarak tesbit edilememiştir. Bu söz, İbn Harun'un ^{520[117]} sözüdür, demiştir.

ifadenin ardından; "Hatta bu söz, lafzı açısından uydurma, manası açısından batıldır", demiştir. el-Mevzûâtü'l-Kübra'da ve Aclûnî'nin Keşfü'l-Hafa'sında (2/247); "Ma acfefe"lafzı tahrif edilerek '!mâ uzile"denilmiştir. Doğrusu 'tea adele"şeklindedir.

^{519[116]} bkz. Süyûtî, Zeylül-Mevzûât; s.40; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.298; Aclunî, Keşf; 2J247.

^{520[117]} Bu zat; zekâ ve feraset sahibi, âbid, fakîh, hafız, itkan. sahibi, önder, rabbani imam Yezîd b. Harun Ebu Halid el'Vasîtî'dir. Bir rivayette; Onun meclisinde yetmiş bin kişi bulunuyordu, denilmiştir. Kendisinden İmam Ahmed, İbnü'l-Medînî, Abd b. Humeyd ve pek çok muhaddis rivayette bulunmuştur. Hicrî 116 yılında dünyaya gelmiş, 208 yılında vefat etmiştir. Allah rahmet eylesin. (Zehebî, Tezkiretü'l-Huffaz; 1/317; fber; 1/350)

285. HADİS: "Ebubekir; ne nafilâ oruç, ne de nafilâ namaz sebebiyle sizden üstün bir derece kazanmış değildir. O, sadece kalbinde kökleşen bir şeyle (imanla) fazilet kazanmıştır." ^{521[118]} Irakî; Bunu merfû hadis olarak bulamadım, demiştir.^{522[119]}

Yezid b. Harun'un bu sözü, bazı üstadların yanılması sonucu (Hadis) olarak nakledilmiştir. Hatib Bağdadî Müdrec kitabında hocası Ahmed b. Ali et-Tewezî tarikiyle bu sözü merfû hadis olarak nakletmiş ve şöyle demiştir; "Bu söz Peygamberimiz (s.av)'den her hangi bir şekilde hadis olarak bilinmemektedir. Bu Yezid b. Harun'un kendi sözüdür. Üstadımız İbn Tevvezî bu konuda yanılmıştır. Bunun sebebi üstadımıza hadis içerisinde bir söz olarak gelmiş olmasıdır, (bkz. Süyûtî, Zeylül-Mevzûât; bAO)

^{521[118]} bkz. Sehavî, Makasid; s.369; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.165; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.298; Aclunî, Keşf; 2/248; Hut, Esne'l-Metahb; s,21.

^{522[119]} Sehavî el-Makasidü'l-Hasene' de (s.369) bunun ardından şöyle demiştir; "Bu söz, Hakim et-Tirmizî'nin

286. HADİS: "Testi, -kırılmaktan- her defasında kurtulmaz." ^{523[120]} Hadis değildir.

287. HADİS: "Kalbden gelmeyen şeye önem vermek zordur." ^{524[121]} Hadis değildir.

288. HADİS: "Bir araya gelen hiçbir topluluk yoktur ki, içlerinde bir Allah dostu olmasın. Ne onlar, bu Allah dostunu bilirler. Ne de o Allah dostu, kendisini bilir." ^{525[122]} Bunun aslı yoktur. Bu, bâtl bir sözdür. Zira bir topluluk; küfür ve fücür üzerine ölen kâfirler topluluğu da,

Nevadiru'I-Usûl kitabında Bekr b. Abdillâh el-Müzenî'nin sözü olarak nakledilmektedir."

^{523[120]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.371; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.166; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.299; Aclunî, Keşf; 2/251; Hut, Esne'l-Metalib; s.272.

^{524[121]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.374; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.168; Aclunî, Keşf; 2/256; Hut, EsneTMetaht; s.272.

^{525[122]} bkz. Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.300; Aclunî, Keşf; 2/253.

fâcirler topluluğu da olabilir.

289. HADİS: "Hiçbir gece yoktur ki, o gece bir melek:

-Ey kabir halkı!.. Kime imreniyorsunuz? diye sorunca, onlar da;

-Mescidlerde bulunanlara (imreniyoruz), demiş olmasınlar." ^{526[123]} Bunun aslı bulunamamıştır.

290. HADİS: "Ezanı çok olan şehrin soğukluğu az olur." ^{527[124]} Uydurmadır. LeâJî'de ^{528[125]} böyledir.

291. HADİS: "Hiç bir Peygamber yoktur ki, kendisine Peygamberlik kırk yaşından sonra verilmiş olmasın." ^{529[126]} İbnüTCevzî: Bu,

^{526[123]} bkz. Aliyyü'1-Karî, Kübra; s.300.

^{527[124]} bkz. Süyûtî, Leâî; 2/14.

^{528[125]} Süyûtî, Leâî; 2/14.

^{529[126]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.372; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.167; Aliyyü'1-Karî, Kübra; s.300; Aclunî, Keşf; 2/253; Hut, EsneT Metaîb; s.273.

uydurmadır demiştir.^{530[127]}

292. HADİS: "Ateş, kuru (odun ve benzeri) şeyleri yakma konusunda, kulun güzel amellerini yiyip bitiren gıybetten daha hızlı

^{530[127]} İbnüTCevzî'nin sözünün devamı —Sehavî'nin cl'Makasr dü'1-Hasene'de (s.372) naklettiği gibi- şöyledir; "Zira Hz. İsa (a.s)'ya Peygamberlik verilmiş ve 33 yaşında iken göklere yükseltilmiştir. Dolayısıyla Peygamberler hakkında kırk yaşının şart koşulması, kabul edilebilir bir şart değildir."

Müellif Aliyyü'1-Karî, el-MevzûâtüTKübra' da (s. 300) şöyle diyor; "Peygamberlere kırk yaşında peygamberlik verilmesi hadisi; Hz. Yahya (a.s) hakkındaki (Meryem; 12) ayetinin nassına da aykırıdır; "Biz ona (Yahya'ya) çocukken hüküm verdik." Ayrıca Hz. Yusuf hakkındaki (Yusuf; 15) ayetinin nassına aykırıdır; "And olsun ki, kardeşlerinin bu durumunu onlara pek yakında sen haber vereceksin, diye ona vahy ettik." Eğer hadis sabit olsaydı, Peygamberlerin büyük çoğunluğu hakkında söylenmiş bir söz olarak kabul edilebilirdi."

değildir." ^{531[128]} Irakî: Bunun aslını bulamadım, demiştir.^{532[129]}

293. HADİS: "Ne yeryüzüne sığdım, ne de gökyüzüne. Ama mü'min kulumun kalbine sığdım." ^{533[130]} Bunun merfû

hadis olarak senedi bilinmemektedir. İbn Teymiyye: Bu, uydurmadır, demiştir. ZeyV de ^{534[131]}: Onun dediği gibidir, denilmiştir. Bu sözün manası: Mü'min kulumun bana i-man etmesi ve beni sevmesi, onun kalbine sığdı, demektir. Aksi takdirde hulul (Allah'ın insan vücuduna girmesi) inancı küfürdür." Zerkeşî: Bunu mülhidler

^{531[128]} bkz. Gazzalî, İhya; 3/148; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.301; Aclunî, Keşf; 2/254.

^{532[129]} bkz. Gazzalî, İhya; 3/148 Dip Not 2.

^{533[130]} bkz. Süyûtî, Zeyli'l-Mevzûât; s.203; Sehavî, Makasîd; s.373; Semhudi, Gammaz; s.130; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.168; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.301; Aclunî, Keşf; 2/255; Hut, Esne'l-Metalib; s.27'4.

^{534[131]} Süyûtî, Zeyli'l-Mevzûât; s.203

(inançsızlar) uydurdu, demiştir.

294. HADİS; "Müslüman olarak öl ve hiçbir şeye aldırış etme." ^{535[132]} Sehavî: Bu lafızla bilmiyorum, demiştir.^{536[133]}

^{535[132]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.374; Semhudî, Gammaz; s.125; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.168; Aliyyü'1-Karî, Kübra; s.302; Aclunî, Keşf; 2f251; Hut, Esne'hMetalib; s.274.

^{536[133]} Sehavî'nin el-Makasîdü'1-rJasene'deki (s.374) sözünün devamı şöyledir; 'Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmadan ölen kimsenin Cennete gireceğine dair hadisler çoktur."

(Ebu Gudde) diyor ki: Bu uydurma hadis, "Bu konuda gelen sahih pek çok hadisin mânâsına aykırıdır. Zira bu uydurma hadis, İslâm üzere ölen kişiye günahlarının hiç zarar vermeyeceğini ifade etmektedir ki bu batıl -asılsız ve geçersiz- bir manadır. "Hiçbir şeye aldırış etme", sözü ne kadar çirkin bir sözdür!.. Bununla birlikte bu söz, bir gerçeği de ifade etmektedir. Zira hak olan kelime-i tevhid, sahibini ebedi olarak Cehennemde bırakmayacaktır. Ancak bununla beraber Kelime-i tevhid getiren mü'min,

295. HADİS: "Babaları sevmek, çocuklar için sıla-i rahimdir." ^{537[134]} Sehavî: Bu lafızla görmedim, demiştir.^{538[135]}

işlediği bazı masiyet ve günahlardan dolayı azap görebilir. Hakla batıl arasındaki mesafe ne kadar da uzaktır!..."

^{537[134]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.377; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.169; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.302; Acluni, Keşf; 2/261; Hut, EsneT Metalib;s.215.

^{538[135]} Sehavî'nin el'Makasîdü'l-Hasene' deki (s.377) sözünün devamı şöyledir; "Fakat bu manada Abdullah b. Ömer'in -naklettiği şu sahih- hadisi vardır; "Babaya itaatin en üstün derecesi, kişinin baba dostlarına iyilik etmesidir."

Abdullah b. Ömer (r.a) hadisini Buharı bu lafızla el-Edebü'l-Müfredkitabında (s.29); Müslim Sahih'inâe, Birr, Sıla ve Âdab Kitabında Baba, anne arkadaşlarına iyilik babında (16/109); Ebu Davud Sünen'inde (4/337) ve Tirmizî Sünen' inde (8/98) rivayet etmişlerdir.

Bu hadisin; Buharı ve Müslim'in naklettiği bir hikâyesi de vardır. Müslim'in rivayeti şu şekildedir; Abdullah b. Dinar anlatıyor; Abdullah b. Ömer (r.a) Mekke yolunda

296. HADİS: "Sevgi, kusurları örter."

⁵³⁹[¹³⁶] Sehavî: Bunu görmedim, demiştir.⁵⁴⁰[¹³⁷]

bir bedevi ile karşılaştı. Ona selâm verdi. Ona bindiği merkebi verdi. Başındaki sarığını da onun başına giydirdi. Biz Abdullah'a; —Allah senin iyiliğini versin. Bunlar bedavidir, az bir şeye bile razı olurlar, dedik. Abdullah;

-Bunun babası, babamın (Hz. Ömer b. Hattab'ın) samimî dostu idi. Zira ben Allah Rasûlü (s.a.v)'nün şöyle buyurduğunu işittim; "Babaya itaatin en üstün derecesi, kişinin baba dostlarına iyilik etmesidir."

⁵³⁹[¹³⁶] bkz. Sehavî, Makasîd; s.377; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.169; Aliyyül-Karî, Kübra; s.302; Aclunî, Keşf; 2/261; Hut, Esne']-Metalib;s.322.

⁵⁴⁰[¹³⁷] Sehavî'nin; "Bunu görmedim", sözü ne onun etMakasîdüT Hasene kitabında (s.377) ne de bu sözü kendisinden nakleden İbnü'd-Deyba'nın Temyizü't-Tayyib mine'l'Habis'kitahmda., ne Aclûnî'nin Keşfü'l-Hafa kitabında (2/261) ne de müellif AliyyüT Karî'nin el-Mevzu âtii'l-Kübra kitabında (s.302) yer almaktadır. Sehavî'nin kitabında olan ifade şudur; Bu söz, "Bir şeyi çok sevmen seni kör ve sağır eder", hadisi manasmdadır."

297. HADİS: "Hased edilen kişinin rızkı bollanır." ^{541[138]} Bilinmemektedir.^{542[139]}

298. HADİS: "Kişi ameliyle bilinir; babasıyla ve de-desiyle değil." ^{543[140]} Hadis

Benim kasdım; asla "Sevgi kusurları örter", sözünün hadis olduğunu açıklamak değildir. Amacım sadece gerçeği ifade etmektir. Bu söz, nebevi hadis olması bir yana, en zayıf beşerî sözlerindendir. Buradaki ikinci kelimenin harekesi de ihtilaftır. Aclunî şöyle demiştir; (el-Mehabbetü mükibbe:) yani Sevgi insanı tehlikeye, helake düşürür. Necm ise; (el-Mehabbetü mekebbe: Sevgi ayıpları örter.) Bu söz hadis değildir, demiştir. Buna göre (mekebbe) şeklinde okuyuş daha anlamlıdır. İyi düşün." Aclûnî'nin sözü burada sona ermektedir.

^{541[138]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.377; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.169; AliyyüTKarî, Kübra; s.303; Aclunî, Keşf; 2/261; Hut, Esne'l-Metalib; s.322.

^{542[139]} Bilakis uydurma hadisler konusunda eser yazan birçok müellifin ifade ettiği gibi; bu söz hadis değildir.

^{543[140]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.377; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s. 170; AliyyüTKarî, Kübra; s.304; Aclunî, Keşf;

değildir.

299. HADİS: "Hastanın inlemesi teşbih, bağırması tekbir, nefesi sadaka, uykusu ibadet, bir taraftan diğer tarafa dönmesi Allah yolunda cihaddır." ^{544[141]} Askalânî: Sabit değildir, demiştir.^{545[142]}

2/262; Hut, Esne't Metalib; s.322.

^{544[141]} bkz. Hatib, Tarihu Bağdad; 2/191; Zehebî, Mizan; 1/436; İbn Hacer, LisanuhMizan; 2/267; Sehavî, Makasîd; s.381; Semhudî, Gammaz; s.126; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.171; A-liyyü'l-Karî, Kübra; s.305; Achmî, Keşf; 2/266; Hut, EsneTMctalib;\$.323.

^{545[142]} Bu hadisi Hafız İbn Hacer, LisanüTMizan'da (2/267-268) (Hasen b, Ahmed el-Belhî)'nin biyografisinde şöyle zikretmektedir; "Hasen b. Ahmed el-Belhî; Fadl b. Musa'dan; o da Mır hammed b. Amr'dan; o Ebû Seleme'den; o da Ebu Hureyre'den merfû olarak; "Hastanın inlemesi teşbihtir", hadisini rivayet etmiştir. Hatib. bu hadisi Tarih'inde (2/191) Ebu Bekir b. Mu-zaffer'den; o Ebu Muhammed Ahmed b. Şeybe b. Hasen ed-Dabbî'den; o Ebu Şuayb es-Sûsî'den; o da Hasen b.

Ahmed el-Belhî kanalıyla aynı şekilde rivayet etmiştir. Hatib şöyle demiştir; Hadisin ricali -Belhî hariç- güvenilir olarak tanınmış kimselerdir. Belhî ise meçhuldür." Zikredilen sened, Hatib'in senedinden tahrif edilmiştir. Hatib bu hadisi Tarihu Bağdad' da (2/191) Muhammed b. Hasen b. Dabbe el-Bağdadî'nin biyografisinde şu şekilde zikretmektedir; Bana Ebu Bekir Muhammed b. Muzaffer b. Ali b. Mukri' ed'Dineverî haber verdi. Dedi ki; Bize Ebu Ahmed Ubeydullah b. Muhammed b. Şenbe el-Kadı haber verdi. Dedi ki: Bize Ebu Ca'fer Muhammed b. Hasen b. Hüseyin b. Osman b. Habib b. Ziyad b. Dabbe el-Bağdadî haber verdi. Dedi ki; Bize Salih b. Ziyad es'Sûsî Ebu Şuayb haber verdi. Dedi ki; Bize Hüseyin b. Ahmed el-Belhî; Fadi b. Musa es-S inanı'den; o Muhammed b. Amr'dan, o Ebu Seleme'den o da Ebu Hureyre'-nin şöyle dediğini nakletti; Allah Rasûlü (s.a.v) şöyle buyurdu; "Hastanın inlemesi teşbih, bağırması tekbir, nefesi sadaka, uykusu ibadet, bir taraftan diğer tarafa dönmesi Allah yolunda cihaddır. Allah meleklerine; Kulum için sağlığındaki yapığı şeylerin en güzelini yazın, der." Hasta kimse kalkıp yürüdüğünde hiç günah işlememiş gibi kalkar.

Hatib Bağdadî bundan sonra şöyle demiştir- "Ebu Şuayb ve o-nun üstündekilerin hepsi güvenilir olarak tanınmaktadırlar. Ancak Belhî müstesna. Zira o meçhuldür."

Hadis, bir başka tarık ile Hz.Ali (r.a)'den gelmiştir Onun senedinde (Belhî) yoktur. Ancak senedinde (Haris b. Abdillâh el-Hemedani el-A'Ver) bulunmakadır. Zehebî Mizan' da (1/436) Haris el-A'Ver tercemesinde şöyle demiştir; Muhammed b. Ya-kub b. Abbad, Muhammed b. Davud'dan, o İsmail'den, o İsrail'den, o Ebu İshak'dan, o Haris'den, o da Hz. Ali (r. a)'den rivayet ediyor; Allah Rasûlünü işittim. Şöyle buyuruyordu; "HasUnm inlemesi teşbih, bağırması tekbir, nefesi sadaka, uykusu i' badet, bir taraftan diğer tarafa dönmesi düşmanla çarpışmadır. Onun için sağlığındaki yaptığı amellerin benzeri hasenat yazılır. Hastanın üzerinde hiçbir günah kalmayarak tertemiz kalkar. "Buharî bu hadisi ed-Duafâ kitabında rivayet etmiştir. (Haris el-A'Ver) hakkında çok söz söylenmiş, kimileri güvenilir kabul ederken, kimileri onu zayıf saymıştır. Belki de onun hakkında söylenen en güzel söz, bu ilim dalının önderi Hafız Zehebî (rh.a)'nin şu sözüdür; Haris'in hadisleri dört Sünen kitabında yer

almaktadır. Nesaî, hadis ricali hakkındaki sert değerlendirmelerine rağmen onu hüccet olarak kabul etmiş, onun durumunu güçlendirmiştir. Hadis alimlerinin büyük çoğunluğu, fıkıh bablarında Haris'in hadisini rivayet etmelerine rağmen, onun "zayıf olduğu görüşündedirler. Meselâ; Şa'bî, hem onu yalancı saymakta, sonra da ondan rivayette bulunmaktadır. Görünen odur ki; Haris, konuşmalarında ve hikâyelerinde yalan söylemiş, ama Hadisû Nebevî'de yalan söylememiştir. Haris, ilim hazinelerinden biri idi.

Hafız İbn Hacer Tehzibü't-Tehzib' de (1/141) onun hakkında; "Hz. Ali'nin talebesidir. Şa'bî onun itikadî görüşünü yalanlamıştır. Rafizîlikle suçlanmıştır. Hadisinde zayıflık vardır", demiştir. (Ebu Gudde diyor ki:) Dolayısıyla durumu bu şekilde olan kimsenin hadîsi "uydurma" olamaz, ancak "zayıf hadis" olabilir. Hatta böyleleri için "hadisinde zayıflık vardır", denilir. Doğrusunu Allah bilir.

Üstadımız Şeyh Abdülaziz b. Sıddık el'Gumarî'nin (Haris)Ji güçlendirmek ve onu savunmak için yazdığı ve el-Bahıs an İîeli't-Ta'n fi'1-Haris adını verdiği faydalı bir risale vardır. Bu risale, Kahire'de Şark Matbaasında

300. HADİS: Müezzin'in; "Eşhedü enne Muhammede'r-Rasûlullah" sözünü işittiğinde; Ben de şehadet ederim ki, Muhammed O'nun kulu ve Rasûlüdür. Rabb olarak Allah'ı, din olarak İslâm'ı, Peygamber olarak Muhammed (s.a.v)'i seçtim; diyerek ^{546[143]} ve şehadet parmaklarının uçlarının içlerini öperek gözlere sürmek. ^{547[144]}

tarihsiz olarak (tahminen 1370 yılından sonra) 44 sayfa halinde basılmıştır. Bu kitapta şiddetli ve gayet sert dil sürçmeleri bulunmaktadır.

^{546[143]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.384; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.171; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.306; Aclunî, Keşf; 2/269; Hut, Esne'î-Metalib; s.276; İbn Abîdîn Reddül-Muhtar; 1/267.

^{547[144]} Sehavî'nin el-Makasîdü'l-IJasene' deki (s.384) sözünün devamı, müellif AliyyüTKarî'nin el'Mevzûâtü'l-Kübra 'da (s.306) naklettiği gibi, şöyledir; "Bunu Deylemî Firdevs'de Hz. Ebu Bekr Sıddık hadisi olarak zikretmiştir; Uz. Ebu Bekr Sıddık (r.a), müezzinin; (EşhedÜ enne Muhammeder-rasûlul-lah) sözünü işittiğinde; İki şehadet parmağının içlerini öper ve bunları gözlerine sürerdi. Zira

Sehavî'nin dediğine göre, merfû olarak nakledilmesi sahih olamaz.^{548[145]}

Peygamberimiz (s.a.v) buyurdu ki; "Kim benim halilimin (yani Ebu Bekir Sıddık'm) yaptığı gibi yaparsa benim şefaati onna helâl olur, "Bu, sahih olamaz."

^{548[145]} Sehavî'nin {el-Makasîdül-Hasene; s.384 de) bu hadis hakkındaki ifadesi, bir önceki dipnotta geçtiği gibi; (merfû olarak nakledilmesi) ifadesi olmaksızın; sadece "Sahih olamaz", şeklindedir. Bu ifade, Sehavî'nin bu sözünü nakleden talebesi İbnü'd-Deyba'ın Temyizü't-Tayyib mine'hHabis kitabında, müellif Aliyyü'l-Karî'nin el-Mevzûâtü'l-Kübra kitabında ve Aclûnî'nin Keşfü'l-Hafa kitabında (2/270) sadece "Sahih olamaz", şeklindedir.

Sonra müellif Aliyyü'l-Karî'nin; "Sehavî'nin dediğine göre" şeklindeki ifadesi ile Sehavî'nin sözü zayıflatılmaktadır. Bunun delili yoktur. Zira Sehavî, hadisin, uydurma olduğunu kesin bir ifade ile belirtmek üzere; Sahih olamaz, demiştir. Kendisinden sonraki hadis hafızları da bu görüşünü ikrar etmişlerdir. Dolayısıyla bu zayıflatmanın anlamı yoktur.

Garib bir şeydir ki, müellif Aliyyü'l-Karî, el-Mevzûâtü'l-Kübra' da Sehavî'nin; "Bu-sözü Şeyh Ahmed er-Raddâd,

Mûcibatü'r-Rahme kitabında senedindeki kopuklukla beraber aralarında meçhul raviler bulunan bir senedle Hızır aleyhisselâm'dan nakletmektedir. Bu konuda rivayet edilen hiçbir şeyin kesinlikle merfû olarak nakledilmesi sahih olamaz"; sözünü naklettikten sonra şu yorumu yapmıştır; Bu sözün Hz. Ebubekir Sıddık'a nisbeti sabit olduğu takdirde Aleyhisselam'm; "Benim sünetime ve benden sonraki raşid halifelerin sünnetine sarılın. hadisi sebebiyle bununla amel için yeterlidir. MüeUifin bu yorumunun hatadan başka hiçbir anlamı yoktur. Zira bu sözün Hz. Ebubekr'e isnadı sahih olamaz. Sonra bu hadis, bir önceki dipnotta geçtiği gibi, merfû bir hadistir. Müellif, yorumlarının çoğunda üzerine delil bina edilemeyecek kadar uzak bir yorumla bile olsa not düşmekten hoşlanmaktadır. Tahtavî'nin; MerakıT-Felah üzerine yazdığı haşiyede (Ezan) babının sonunda bu hadisi Firdevs kitabından nakil yaptıktan sonra; "Hızır'dan bu şekilde rivayet edilmiştir. Bu gibi hadislerle Amellerin Faziletleri konusunda amel edilebilir," şeklindeki sözüne aldanma. Zira bu görüş, hadis hafızlarının sözleriyle reddedilen bir görüştür. İbn Abidin Reddül-Muhtar' da (1/267) bu hadisin batıl olduğunu

301. HADİS: "Müşteriye yardım olunur."

^{549[146]} Bunun aslı yoktur. İbnü'd-Deyba' ^{550[147]} bu şekilde zikretmiştir.^{551[148]}

302. HADİS: "Musibetler, rızıkların

anahtarıdır. ^{552[149]} Bilinme m ekte dir.

nakletmektedir. Hafız İbn Teymiyye Minhacü'sSünne kitabında (3/17) "Firdevs kitabında maşallah uydurma hadisler boldur", demiştir.

^{549[146]} bkz. İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.170; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.123; Aclunî, Keşf-1/166; Hut, Esne'l-Metaib; s.62.

^{550[147]} İbnü'd-Deyba', Temyizü't-Tayyib mine'l-Habis; s.32 Hadis No; 170

^{551[148]} (301 nolu hadis, kitabın asıl nüshasında burada yer almamaktadır.) Müellif, bu hadisi Elif harfiyle başlayan uydurma hadisler arasında 32 nolu "Alıcıya yardım edin", mana-sındaki (Eîynu's-Şârî) hadisinden sonra zikretmiş ve İbnü'd-Deyba'nın yukarıdaki sözünü de aynen nakletmiştir. Bu hadis, (mim) harfiyle başladığı için burada ikinci defa zikretmeyi uygun gördüm.

^{552[149]} bkz. Sehavî, Makasid; s.387; İbnü'd-Deyba',

303. HADİS: "AHah Rasûlû (s.a.v)'nün Ebu Cehille g re mesi. ^{553[150]} Bunun aslı yoktur. ^{554[151]} Bu hükmü Halebî, ^{555[152]}  ifa Ha iyesi'nde

Temyiz; s.172; Aliyyü'1-Karî, Kübra; s.306; Aclunî, Keşf; 2/275; Hut, EsneT Metalib; s.325.

^{553[150]} bkz.  bn Kayyim, F r siyye; s.3,32; Aliyyü'1-Karî, Kübra; s.307; Aclunî, Keşf; 2/278.

^{554[151]} Bu uyarıyı Hafız Burhaneddin Halebî'den önce Hafız Mizzî Tehzib l-Kemalkit&h n&s. yapmış, ondan da talebesi  bn Kayyim el-Cevziyye (r.a) F r siyye Kitabında (s.3,32-33) naklet mistir.  bn Kayyim, bu iki yerde de Peygamberimiz (s.av)'in Ruk ne (r.a) ile Müslüman olmadan önce g re mesinin sabit olduğunu, bu olayı Ebu Davud ve başkalarının rivayet ettiğini açıklamaktadır.

^{555[152]} Bu zat, Hafız Burhaneddin  brahim b. Muhammed Sıbt  Ibn 'l'Acem  el-Halebî'dir. Haleb'de 841 yılında vefat etmiş ve mahallemiz el-C beyle'de Ebu Zer Camii'nde defnedilmiştir. Bu camiin kendisine nisbet edildiği Ebu Zerr ise Hafız Bur-haneddin'in oğlu olan Ahmed b.  brahim ehHaleb 'dir. ( l.884) Ebu Zerr el-Halebî'nin hadis ve diğer ilimlerde eserleri vardır.

zikretmiştir.^{556[153]}

304. HADİS: "(Gusül yaparken) Ağza ve burna üç defa su vermek, cünüp için farzdır."^{557[154]} Uydurmadır.

305 HADİS: "Masiyetler nimetleri giderir." ^{558[155]} Sehavî: Bunu görmedim, demiştir.

Tamamlayamadığı Şifa Şerhi de bu eserlerden biridir.

^{556[153]} Burhaneddin Halebî'nin Şifa Haşiyesi, müellifin kendi yazıyla yazılmış tam nüsha olup Haleb'de Ahmediyye Kütüphanesinde bulunmaktadır. Bunu bana üstadımız Allâme Muhad-dis Tarihçi Şeyh Muhammed Ragıb et'Tabbah (r.a), kendisine müellif Aliyyü'l-Karî'nin el-Mevzûâtü'l-Kübra kitabını 1362 yılı Ramazan ayında Husreviyye Medresesi -şimdi İslâmî İlimler Lisesi-nin bahçesinde minarenin kapısı önünde okuduğum esnada ifade etmişti.

^{557[154]} bkz. Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.309; Aclunî, Keşf; 2/278.

^{558[155]} bkz. Sehavî, Makasid; s.389; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.173; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.309; Aclunî, Keşf; 2/279; Hut, Esne'h Metaib; s.325.

⁵⁵⁹[¹⁵⁶] İbnü'd-Deyba' bunun üzerine diyor ki: Yani merfû olarak görmedim, demek istemektedir. Yoksa bu ifade, selef âlimlerinin sözlerinde yer almaktadır. Şair ⁵⁶⁰[¹⁵⁷] diyor ki:

"Bir nimet içerisinde isen, bil değerini; Gidermektedir masiyetler nimetleri. "⁵⁶¹[¹⁵⁸]

Derim ki: Bu mânâda Kur'ân'da âyetler de vardır. Allah Teâlâ buyuruyor ki: "Bir toplum kendisini değiştirmedikçe Allah o toplumun durumunu değiştirmez."⁵⁶²[¹⁵⁹]

Allah Teâlâ buyuruyor ki: "Allah bir kasabayı örnek vermektedir ki, o kasaba önceden

⁵⁵⁹[¹⁵⁶] bkz. Sehavî, el-Makasidü'l-Hasene; s.389,121

⁵⁶⁰[¹⁵⁷] Bu şairin ismi, Sehavî'nin ehMakasidü'l-Hasene' de (s,12l)'de belirttiği gibi Kadı Ebu'l-Hasen el-Kindî'dir.

⁵⁶¹[¹⁵⁸] Aclûnî'nin Keşfü'hBa fa 'da (s. 279) belirttiği gibi, Bu beyitten sonra şu beyit gelmektedir; Devamı et, Allah'ı zikrederek bu yolda; Zira çok süratlidir Allah azabında.

⁵⁶²[¹⁵⁹] Rad;ll

güven içerisinde huzurlu bir kasaba idi. Her taraftan oraya bol bol rızık geliyordu. Fakat o kasaba Allah in nimetlerine nankörlük etti. Allah da işlemekte ısrar ettikleri kötülükler sebebiyle o kasabaya açlık ve korku elbisesini tattırdı. ^{563[160]}

Ayrıca Muhaddis, sadece lafzı dikkate almaktadır.

Aksi takdirde; hadis alimlerinin "aşlı yoktur" veya "uydurmadır", diye zikrettikleri her hadis için Kitab ve Sünnette (kendisini destekleyen) her hangi bir mananın bulunmamasına pek az rastlanmaktadır.^{564[161]}

306. HADİS: "Mide dert yuvası, perhiz ise

^{563[160]} Nahl; 112

^{564[161]} Bu ifadede fazla mübalağa yapılmıştır. Zira uydurma hadisler arasında uzaktarıyakmdan ne aklın ne de şeriatın çerçevesine girmeyecek belâ ve musibetler vardır. Bu konunun genel ifadeler içerisinde sokularak zorlama yapılması ne kadar kötüdür!..

devanın başıdır." ^{565[162]} Tabiblerden birinin sözüdür.^{566[163]}

307. HADİS: "Çocukların hocası, onların aralarında adaletle davranmazsa kıyamet günü

^{565[162]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.389; Semhudî, Gammaz; s. 128; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s. 173; AliyyüTKarî, Kübra; s.309; Aclunî, Keşf; 2/219; Hut, Esne'l-Metalib; s.325.

^{566[163]} Bu sözün sahibi, "Arap Tabibi" diye bilinen Haris b. Kelede es-Sekafî et-Taifî'dir. Peygamberimiz (s.a.v) sahabelerden hasta olanlara onun ilaçlarıyla tedavi olmalarını tavsiye ederdi. Hafız İbn Abdil-Berr îstiaab isimli kitabında bu tabibin oğlu (Haris b. Haris b. Kelede) biyografisinde şöyle demiştir; Haris b. Kelede, İslâm'ın ilk günlerinde Ölmüştür. Müslüman olduğuna dair ifadeler sahih olamaz. Rivayet edildiğine göre; Peygamberimiz (s.a.v) Sa'd b. Ebî Vakkas'a Tabip Haris'e gitmesini, başına gelen bir hastalık sebebiyle onun teşhis koymasını tavsiye etmiştir. Bu da tıp konusunda alanında ehil olma şartıyla ehl-i küfürle istişare etmenin caiz olduğuna delildir.

ismi zâlimlerle beraber yazılır." ^{567[164]} Mekhûl'ün sözüdür.^{568[165]}

308. HADİS: "Gıybet edenle bunu dinleyen kişi, günahta ortaklardır." ^{569[166]} Bu lafızla aslı bilinmemektedir.^{570[167]}

309. HADİS: "Satın almayacağı halde fiyatı artıran kişi, lanetlenmiştir." ^{571[168]} Sehavî:

^{567[164]} bkz. Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.310; Aclunî, Keşi; 2/280.

^{568[165]} Mekhûl'ün biyografisi (Kha) harfinde 118 no.ru hadis dipnotunda geçmiştir.

^{569[166]} bkz. Sehavî, Makasid; s.389; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s. 174; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.311; Aclunî, Keş; 2/280; Hut, Esne'l-Metalib; s.325.

^{570[167]} İbn Ömer (r.a)'in şöyle bir hadisi rivayet edilmektedir; "Allah Rasûlü (s.a.v) gıybetten ve gıybeti dinlemekten nehy etmiştir." Heysemî'nin Mecmau'z-Zevaid' de (8/91) belirttiği gibi; bu İbn Ömer hadisini Taberanî, Kebir ve Evsaf da. zayıf bir senedle rivayet etmiştir.

^{571[168]} bkz. Sehavî, MaJczsıd; s.290; İbnü'd-Deyba',

Bunu merfû hadis olarak bilmiyorum, demiştir.^{572[169]}

310. HADİS: "Razı olması istendiği halde razı olmayan kimse, o şeytandır." ^{573[170]} İmam

Temyiz; s.174; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.312; Aclunî, Keşf; 2/283; Hut, Esne'i-

^{572[169]} Sehavî, el-Makasidü'l-Hascne; s.390. Müslim'in Sahihinde (Nikâh 52; Nevevî Şerhi; 9/198) Ebu Hureyre'den rivayet ettiği; Peygamberimiz (s.a.v)'in; "Ahş-verişte birbirinizi kızıştırmayın..." şeklindeki hadisi buna ihtiyaç bırakmamaktadır. Tena-cüş (Ahş-verişte kızıştırma); Kişinin; satın alma arzusu olmadığı halde başkasını hile ile satın almaya zorlama ya da artan fiyatla satıcıya menfaaat sağlama amacıyla eşyanın fiyatını artırması anlamındaki "Necesh" kökünden gelmektedir. Yine bu konuda Tirmizî'nin Sünen'inde (Birr 27; Tuhfe; 8/123) Hz. Ebubekir Sıddık (r.a)'dan rivayet ettiği Peygamberimiz (s.a.v)'in; "Mü'mine zarar veren ya da hile yapan mel'undur", hadisi buna İhtiyaç bırakmamaktadır.

^{573[170]} bkz. Sehavî, Makasid; s.402; İbnü'd-Deyba',

Şafiî'nin sözüdür. Bu sözün devamı: "Kızması istendiği halde kızmayan kim -se, merkeptir", şeklindedir.^{574[171]}

311. HADİS: "İki günü birbirine eşit olan aldanmıştır. Bugünü dününden daha kötü olan kimse, lanetlenmiştir." ^{575[172]} Bu söz, sadece Abdülaziz b. Ebî Ravvad'-m ^{576[173]} rüyada

Temyiz; s.179; AliyyüTKarî, Kübra; s.320; Aclunî, Keşf; 2/304; Hut, EsneT Metalib; s.281.

^{574[171]} Sehavî, el-MakasidüTHasene; s.402

^{575[172]} bkz. Hatib Bağdadî İktizauTİlmi'1-Amcl; s.112; Sehavî, Makasid; s.402; Semhudî, Gammaz; s.140; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.179; AliyyüTKarî, Kübra; s.316; Aclunî, Keşf; 2/305.

^{576[173]} Abdülaziz b. Ebî Ravvad el-Mekkî; Hadis rivayetinde bulunmuş, kendisinden hadis rivayet edilmiştir. Hadisini Buharî eJ-Edebü'1-Müfred'de, Ebu Davud, Tirmizî ve İbn Mace Sünen' lerinde tahrir etmişlerdir. Hafız İbn Hacer Tehzibü't'îlerinde tahrir etmişlerdir. Hafız İbn Hacer Tehzibü't-Tehzib'de (6/338-339) onun hakkında şöyle demiştir;

duyduğu hadis olarak bilinmektedir. Abdülaziz b. Ebî Ravvad: Bunu bana Allah Rasûlü (s.a.v) rüyada tavsiye etmişti, demiştir. Bu sözün devamı da vardır. ^{577[174]} Bunu Beyhakî rivayet

"Salih ve ibadet ehli biri olup vera' ve salah ve nafile ibadetle tanınmıştı. Talebesi İbnüTMübarek; "Konuşurken gözyaşları yanağının üzerine akıyordu", demiştir. Mekke'de 159 yılında vefat etmiştir. Allah rahmet eylesin."

İslâm âlimleri arasında kabul edilen kesin esaslardan biri; rüya gören kim olursa olsun, Peygamberimiz (s.a.v)'i rüyada görmek suretiyle herhangi bir şer'î hükmün sabit olmayacağı hususudur. Her hangi bir hadisin rüya yoluyla sabit olamayacağı ise öncelikle kabul edilmiş esaslardan biridir.

^{577[174]} Müellif AliyyüTKarî, ekMevzûâtüTKühra1 da şöyle demiştir; "Hadisin sonuna ilâve edilen metin şudur; "Kim bir ziyade içinde olmazsa o eksiklik içindedir."Bunu Hatib Bağdadî Tktizaul-IImi'1-Amel adlı eserinde (s.112) senediyle şu şekil-de rivayet etmiştir: Bize İbn Rızk Muhammed b. Ahmed haber verdi. Dedi ki; Bize Osman

etmiştir.^{578[175]}

b. Ahmed haber verdi. Dedi ki; Bize Muhammed b. Ahmed b. Bera anlattı. Dedi ki; Bize Davud b. Ruşeyd anlattı. Dedi ki; Bize Velid b. Salih bir adamdan şunu nakletti; Hz. Peygamber (s.a.v)'i rüyada gördüm. Bana dedi ki; "iki günü birbirine eşit olan aldanmıştır. Bugünü dününden daha kötü olan kimse, lanetlenmiştir. Nefsindeki eksikliği bilmeyen kimse, giderek daha da noksan olacaktır. Giderek daha noksan olan kimse için ölüm daha hayırlıdır."

^{578[175]} Müellif AliyyüTKarî'nin el-Mevzu a tü'l-Kübra kitabında; "Bunu Beyhakî rivayet etmiştir" denilmiştir. Sehavî, İbnü'd-Deyba' ve Aclûnî gibi meşhur uydurma hadisler konusunda eser yazanlar arasında bu hadisi nakledip de bu haberi ve rüyayı zikrettikleri halde Beyhakî'yi zikreden birini görmedim. Korkarım ki ya burada tahrif yapılmıştır, ya da henüz, ulaşamadığım bir düşüklük vardır. Doğrusunu bilen Allah'dır. Sehavî ekMakasidü'l-Hasene' Ae (s.402) bu başhk altında şöyle demiştir; "İki günü birbirine eşit olan aldanmıştır. Bugünü dükünden daha kötü olan kimse, lanetlenmiştir. Nefsine!eki eksik-uğı bilmeyen kimse, giderek daha da

(Ebu Gudde diyor ki: Bu hadisi Deylemî, merfû hadis olarak rivayet etmiştir. Deylemî'nin senedi zayıftır. Deylemî'nin bu rivayeti, müellifin; Bu söz, sadece Abdü-laziz b. Ebî Ravvad'ın rüyada duyduğu hadis olarak bilinmektedir, ifadesini geçersiz kılmaktadır.)^{579[176]}

noksan olacaktır. Giderek "aha noksan olan kimse için ölüm daha hayırlıdır, Cennete özm duyan hayırlara koşar. Cehennem'den korkan nefsi arzulardan uzak kalır. Ölümü gözetleyen kimseye dünya lezzetleri basit gelir. Dünya sevgisinden uzak duran kimseye musibetler basit gelir." Bu hadisi Deylemî, Muhammed b. Sûka kanalıyla Haris (bin Abdillâh el-Hemedâni el-AVer) den; o da Hz. Ali'den bu lafızla merfû olarak rivayet etmiştir. Deylemî'nin senedi zayıftır." Deylemî'nin bu rivayeti, müellifin; Bu söz, sadece Abdüla/.iz b. Ebî Ravvad'ın rüyada duyduğu hadis olarak bilinmektedir, ifadesini geçersiz kılmaktadır. Doğrusunu bilen Allah'dır, (Dolayısıyla hadis uydurma değil, zayıftır. Çev)

^{579[176]} Bu bilgi notu, önceki dipnotun sonunda yer almaktadır. O-nemine binaen ve dikkat çekme amacıyla

312. HADİS: "Cünüplükten helâl yolla yıkanan kimseye, Allah Teâlâ ona beyaz inciden yüz köşk verir. Allah ona dökülen her damla suya karşılık bin şehid sevabı verir." ^{580[177]} Batıldır, bunu Dinar uydurmuştur.^{581[178]}

313. HADİS: "Muharrem ayının onuncu (Âşûra) günü Ismid ^{582[179]} ile kirpiklerine sürme çeken kimse, asla göz ağrısı ^{583[180]} çekmez." ^{584[181]}

bu notun kitabın metni içinde parantez arasında yer almasını uygun gördüm. (Çev.)

^{580[177]} bkz. Zehebî Mizan; 2/30; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.317; Ac-lunî, Keşf; 2/300.

^{581[178]} Dinar Ebu Mikyes el-Habeşî; Zehebî Mizanü'l-İ'tidal' de (2/30) biyografisini vermiş ve onun hakkında; "Bu, yalancılıkla suçlanan değersiz biridir. 240 h. yılında Enes b. Mâlik'den çirkin bir rivayet nakletmiştir", demiştir. Zehebî, daha sonra onun belâlı hadislerinden bir kısmını zikretmiştir. Bu uydurma hadisler arasında yukarıda geçen hadis de benzer lafızla yer almaktadır.

^{582[179]} Ismid; Bir sürme çeşididir.

^{583[180]} Bir lafızda; (aynâhu/iki gözü) denilmiştir.

Uydurmadır. Bunu Hz. Hüseyin (r.a)'in katilleri uydurmuştur.

314. HADİS: "Allah, bid'atçıyı azarlayan kimsenin kalbini güven ve imanla doldurur."^{585[182]} Uydurmadır.

315. HADİS: "İki değerli azasını (yani gözlerini) seven kimse, ikindiden sonra yazı yazmasın."^{586[183]} Bunun aslı yoktur.

316. HADİS: "Seni bir şey karşılığında seven kimse, bu (menfaat) sona erince seni

^{584[181]} bkz. İbnü'l-Cevzî, Mevzuat; 2/203; Zeylaî, Nasbü'r-Raye; 2/455; Sehavî, Makasîd; s.403; Semhudî, Gammaz; s.123; İbnü'd-Deyba', Temyiz; 8.180; Münavi, Feyzu'l-Kadir; 6/82; İbn Arrak, Tenzih; 2/157; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.320; Aclvmî, Keşf; 2/306; Hut, Esne'i-Metalib; s.283.

^{585[182]} bkz. Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.321; Aclunî, Keşf; 2/308.

^{586[183]} bkz. Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.313; Aclunî, Keşf; 2/290.

usandırır." ^{587[184]} Hadis değildir.

317. HADİS: "Haksız yere bir âlimi zillate düşüren kimseyi, Allah kıyamet günü bütün yaratılmışların huzurunda zelil kılar." ^{588[185]} Sem'an b. Mehdî'nin uydurma nüshasmdandır. ZeyJ'de böyledir.^{589[186]}

^{587[184]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.395; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.176; Aliyyü'l-'Karî, Kübra; s.314; Aclunî, Keşf; 2/292; Hut, £fe/2e7-MetaJib; s.280.

^{588[185]} bkz. Süyûtî, ZeylütMevzûât; s.41; Aliyyü'l-'Karî, Kübra; s.314; Aclunî, üTeg^ 2/287.

^{589[186]} Süyûtî, ZeylütMevzûât; s.41 Süyûtî burada şöyle diyor; "Zehebî, Mizan'û& (2/234); "Enes'den rivayet eden Sem'an b. Meh" dî; Neredeyse hiç tanınmamaktadır. Ona -uydurma- bir nüsha yamanmıştır, Bu nüshayı gördüm. Allah onu uydurana rezil eylesin", demiştir. İbn Hacer ise Lisan'da (3/114); "Bu nüshayı Mu' hammed b. Mukatil erRazî, Cafer b. Harun el-Vasitî'den, o da Sem'an'dan rivayet etmektedir, bu nüshadaki hadisleri zikretmiş ve bu nüshada üçyüzden fazla hadis yer almaktadır. Bu hadislerin metinlerinin çoğu uydurmadır", demiştir. İbn

318. HADİS: "Allah'ın Kendisine herhangi bir tahsil görmeden ilim vermesini, herhangi bir önder olmaksızın hidayet vermesini isteyen kimse; dünya sevgisinden uzaklaşsın." ^{590[187]} Muhtasar' da belirtildiği gibi; Bunun aslı bulunamamıştır.

319. HADİS: "Birinin İslâm'a girmesine vesile olan kimseye Cennet vacip olur." ^{591[188]} Saganî: Uydurmadır, demiştir.

320. HADİS: "Balık yiyen kimse, ^{592[189]}

Hacer ve Süyûtî, bu hadislerden bir kısmını zikretmişlerdir.

^{590[187]} bkz. Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.313; Aclunî, Keşf; 2/287.

^{591[188]} bkz. Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.315; Aclunî, Keşf; 2/295.

^{592[189]} Bir rivayette; (Men esmeke fel-yentehıl) denilmiştir. Bu sözü Ebu'HVİehasin el-Kavukçî "eî-Lü'Iüü'l-Marsû fi-mâ İâ asîe lehu ev hraslihi mevzu"(s.75) kitabında zikretmiştir. Bu sözün manası

ardından hurma yesin." ^{593[190]} Askalânî: Bu batıldır, demiştir.^{594[191]}

316. HADÎS: "Seni bir şey karşılığında seven kimse, bu (menfaat) sona erince seni usandırır." ^{595[192]} Hadis değildir.

şudur; Kim balık yerse ardından hurma yiyerek onunla ağzını tatlandırırsın, demektir. (Esmeke) fiili lügat kitaplarında yer almamaktadır. Hatta (S-M-K) maddesinden "balık yedi" anlamında bir fiil de bulunmamaktadır. Bu hadisi uyduran sadece hadis uydurmakla kalmamış, bir de yeni bir kelime uydurmuştur. Hadis, İbnü'd-İeyb&m'Temyizü'û-Tayyib mineT Habîs" kitabında (Men emseke fehyütmir) lafzıyla yer almaktadır ki, bu bir tahriftir.

^{593[190]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.397; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.177; Aliyyü'1-Karî, Kübra; s.315; Aclunî, Keşf; 2/295; Hut, EsneT Metalib; s.281.

^{594[191]} Sehavî, el-Makasîdü'1-Hasene; s.397

^{595[192]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.395; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.176; Aliyyü:PKarî, Kübra; s.314; Aclunî, Keşi; 2/292; Hut, £kne7-Metahb; s.280.

317. HADİS: "Haksız yere bir âlimi zillate düşüren kimseyi, Allah kıyamet günü bütün yaratılmışların huzurunda zelîl kılar." ^{596[193]}
Sem'an b. Mehdi'nin uydurma nüshasmdandır.
ZeyF&e böyledir.^{597[194]}

318. HADİS: "Allah'ın kendisine herhangi bir tahsil görmeden ilim vermesini, herhangi bir

^{596[193]} bkz. Sü>Tîti, Zeylü'hMevzûât; s.41; Aliyyü'1-Karî, Kübra; s.314; Aclunî, îTe^- 2/287.

^{597[194]} Süyûti, Zeylü'bMevzûât; s.41 Süyûti burada şöyle diyor; "Zehebî, Mîzan"da (2/234); "Enes'den rivayet eden Sem'an b. Mehdi; Neredeyse hiç tanınmamaktadır. Ona - uydurma- bir nüsha yamanmıştır. Bu nüshayı gördüm. Allah onu uydurana rezil eylesin", demiştir. İbn Hacer ise Lisan'da. (3/114); "Bu nüshayı Mu-hammed b. Mukatil erRazî, Cafer b. Harun el-Vasitî'den, o da Sem'an'dan rivayet etmektedir, bu nüshadaki hadisleri zikretmiş ve bu nüshada üçyüzden fazla hadis yer almaktadır. Bu hadislerin metinlerinin çoğu uydurmadır", demiştir. İbn Hacer ve Süyûti, bu hadislerden bir kısmını zikretmişlerdir.

önder olmaksızın hidayet vermesini isteyen kimse; dünya sevgisinden uzaklaşm." ^{598[195]} Muhtasar' da belirtildiği gibi; Bunun aslı bulunamamıştır.

319. HADİS: "Birinin İslâm'a girmesine vesile olan kimseye Cennet vacip olur." ^{599[196]} Saganî: Uydurmadır, demiştir.

320. HADİS: "Balık yiyen kimse, ^{600[197]}

^{598[195]} bkz. Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.313; Aclunî, Keşf; 2/287.

^{599[196]} bkz. Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.315; Aclunî, Keşf; 2/295.

^{600[197]} Bir rivayette; (Men esmeke fel-yentehıl) denilmiştir. Bu sözü Ebu'l-Mehasin el-Kavukçî "eî-Lü'üü'l-Marsû fî-mâ lâ asle lehu ov bi-asîhi mevzu" (s,75) kitabında zikretmiştir. Bu sözün manası şudur; Kim balık yerse ardından hurma yiyerek onunla ağzını tatlandırırsın, demektir. (Esmek) fiili lügat kitaplarında yer almamaktadır. Hatta (S-M-K) maddesinden "balık yedi" anlamında bir fiil de bulunmamaktadır. Bu hadisi uyduran sadece hadis uydurmakla kalmamış, bir de yeni

ardından hurma yesin." ^{601[198]} Askalânî: Bu batıldır, demiştir. ^{602[199]}

321. HADİS: "Namazı terk eden kişiye bir lokma ile yardımcı olan kimse, sanki bütün Peygamberleri öldürmüş gibi olur." ^{603[200]} Raten'in uydurmasıdır. ^{604[201]} Zeyl'de

bir kelime uydurmuştur. Hadis, İhnc&-J)eyhd?rn.liTemyüzü't" Tayyib mineT Habîs" kitabında (Men emseke fel-yütmir) lafzıyla yer almaktadır ki, bu bir tahriftir.

^{601[198]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.397; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.177; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.315; Aclunî, Keşf; 2/295; Hut, Esne'l-Metalib; s.281.

^{602[199]} Sehavî, el-Makasîdü'l-Hascnc; s.397

^{603[200]} bkz. Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.317.

^{604[201]} Burada (Raten) "Tc" harfiyledir. Bir rivayette "Ta" ile (Ratan) denilmiştir. İsmi; Raten b. Sâhûk b. Cekenderik ya da Raten b. Kirbal el-Hindî el-Bitrendî'dir. İslâm Tarihçisi Hafız Şemseddin Zehebî (rh.a) Mızanü'l-Ttidal kitabında (2/45) şöyle demektedir; "Raten el-Hindî; Raten kimdir bilir misiniz? Hicrî 600 yılından

sonra ortaya çıkan, sahabî olduğunu iddia eden hiç şüphesiz yalancı deccal bir şeyhtir. Sahabe yalan söylemez. Bu adam Allah ve Rasûlüne karşı cür'ette bulunmuştur. Ben bunun durumu hakkında bir hadis cüz'ü yazdım. Bir rivayete göre 632 yılında, bir rivayette ise daha sonra vefat etti, denilmiştir. Kendisi yalancı olmakla beraber ayrıca onun adına yalan ve imkânsız haberlerin en çirkinlerinden hadisler uydurulmuştur."

(Ebu Gudde) diyor ki'- Zehebî bu hadis cüz'üne "Kesru Veseni Raten" (Raten Putunun Yıkılması) adını vermiştir. Hafız Ibn-Hacer İsabe kitabında (Râ) harfinde kitaplarda hata ve yanlış eseri sahabî olarak zikredilen kimselere tahsis ettiği dördüncü kısımda Raten'den uzun nakillerde bulunmuştur. Burada Raten'in durumu hakkında geniş açıklamalarda bulunmuş, Lisanü'l-Mizarida (2/450,452) da Raten'in biyografisinde Raten'den nakiller yapmıştır.

Zehebî onun hakkında şöyle diyor; "Raten'in Peygamberimiz (s.a.v)'den rivayet ettiği bir hadis nüshasına vâkıf oldum, içerisinde yaklaşık üç yüzden fazla hadis vardı. İbn Hacer diyor ki; Zehebî'nin işaret ettiği hadis cüz'üne ben de vâkıf oldum. İçinde onun dediği gibi üçyüzden fazla hadis vardı. Murtaza ez-Zebîdî

Tacü'1-Arûs' da Raten hakkında şöyle diyor; Raten'in rivayet ettiği hadisler Rateniyyât adı verilen bir defterde toplanmıştır. Ben buna vakıf oldum."

Zehebî'nin Hadis Cüz'ifnds zikrettiği Raten'in hadislerinden biri; "Hendek kazarken Allah Rasûlü ile birlikte bulunduğunu anlattığı hadistir." Bir diğeri şudur; "Hz. Ali'nin Fatıma ile zifafa girdiği o gece ben bir grup sahabe ile beraberdim. Şarkı söyleyenler vardı. Kalplerimiz âdeta uçuyordu. Ertesi gün Allah Rasûlü bize geceyi nasıl geçirdiğimizi sordu. Biz de anlattık. Bunu yadırgamadı, bize dua etti ve şöyle buyurdu; "Sert hayata alışın. Yaya yürüyün. Allah'ı açıktan güresiniz." Raten'in hadis diye naklettiği bir diğer sözü; "Batınî amellerden bir zerresi, büyük dağlar gibi zahirî amellerden daha hayırlıdır", sözüdür.

Hafız Zehebî bu ve benzeri bâtlı haberleri naklettikten sonra şöyle demiştir; "Zannediyorum ki bu hurafeler câhil Musa b. Mücellî'nin uydurmasıdır. Ya da bunları Raten'i icad eden kişi uydurmuş olabilir. Beklide Raten, hiç dünyaya gelmemiş bir kişidir. Onun gerçekten var olduğunu ve altı yüz yılından sonra ortaya çıktığını doğruladığımız takdirde; bu kişi ya çok uzun bir ömür

yaşadığını ve sahabî olduğunu iddia eden, bu belâlı uydurma hadisleri uyduran ve insan şeklinde görünen bir şeytandır. Ya da Hz. Peygamber (s.a.v)'e yalan isnad ederek kendisine Cehennem'de bir ev kuran sapık bir şeyhtir." Hafız Ibn Hacer İsabe'&ç Raten'in biyografisinin sonunda diyor ki; "Arap dili üstadı üstadımız Mecdüddin eş-Şirazî -yani Kamus sahibi Firûzâbadî- Yemen diyarında Baş Kadı iken Ye-men'in Zebîd şehrinde görüştüğümüzde onun Zehebî'nin Raten'in varlığını yadırgamasını yadırgadığını gördüm. Bana Hindistan diyarına gittiğinde Raten'in kasabasına gittiğini, orada babalarından ve dedelerinden Raten kıssasını anlatan ve onun varlığını kabul eden sayılamayacak kadar pek çok insanla karşılaştığını anlattı. Ben de; Zehebî onun var olmadığı konusunda kesin bir i-fade kullanmamış, sadece tereddüt etmiştir. Zehebî, bu konuda mazur görülmelidir", dedim.

(Ebu Gudde) diyor ki: Ben de derim ki; Firûzâbadî Kamus kitabında buna işaret etmekte ve şöyle demektedir; "Raten b. Kirbal el-Bitrendî; Sahabî değildir. O Hindistan'da altı yüz yılından sonra ortaya çıkıp sahabî olduğunu iddia eden ve bu iddiası -pek çok kimse

böyledir.^{605[202]}

tarafından- doğrulanan bir yalancıdır. Bazı —uydurma— hadisler rivayet etmiş olup biz bunları onun talebelerinin talebelerinden işittik."

Hafız İbn Hacer daha sonra şöyle demiştir; Raten uzun bir hayat yaşamış olup birtakım iddialarda bulunmuştur. Bu iddialarını sürdürmüş, nihayet meşhur olmuştur. Eğer doğru sözlü olsaydı ikinci, üçüncü, dördüncü veya beşinci asırda tanınırdı. Fakat ondan altıncı asrın sonlarında ve yedinci asrın başlarında vefatına yakın bazı rivayetler nakledilmiştir. En doğrusunu bilen Allah'd'ır."

Raten'in hadislerinden seçmeler; "eî-Erbaûn el-Müntehbat min Müntehabâtı'r-Rateniyyat" ismiyle, el-Evâilü'sSünbüliyye ve Bugyetu EhlihEser îmeni'ttüfika lehti ve îi-ebîhi Suhbetu Ehli'lSeşer kitabıyla birlikte Mısır'da Muhammed AH Subayh Matbaasında 1326 ve 1347 yılında iki defa basılmıştır. Bu kitapta belâlı rivayetler ve büyük ayıplar bulunmaktadır. Yardım istenilecek olan sadece Allah'dır!.

^{605[202]} Süyûtî, ZeyûTMevzûât; s.81. Zehebî, bu rivayeti "Kesrî Vesehi Raten" (Raten Putunu Kırma) isimli hadis cüz'ünde nakletmiş, Süyûtî de Zeyl' de (s.81-85) Hafız İbn

322. HADİS: "Kameti tek tek okuyan kimse bizden değildir." ^{606[203]} Uydurmadır. Leâli' de böyledir. ^{607[204]} Müezzinin sevabı hakkındaki uzunca Cabir hadisi de böyledir. Uydurmadır.^{608[205]}

Hacer'in el-Isabe ve Lisanü'l-Mizan kitaplarında konuyla ilgili olarak Ze-hebî'den ve başkalarından, naklettiği hususları özetlemiştir.

^{606[203]} bkz. Süyûtî, Leâli; 2/14; Aliyyü'1-Karî, Kübra; s.317.

^{607[204]} Süyûtî, el-Leâli'Masnûa; 2/14

^{608[205]} Süyûtî Leâli'Ab (2/12-13) bu şekilde hükmetmiştir. Burada hakkında hüküm verilen hadisin iyi bilinmesi için hadisin başından birkaç cümle nakledelim; "Müezzinler ve ihramlılar ka~ birlerinden çıkarken müezzin ezan okuyarak, ihramlı da telbiye getirerek çıkarlar. Müezzin, sesinin vardığı yere kadar affolunur. Onun sesini duyan taş, ağaç, toprak, kuru—yaş her şey ona şâhid olur. Onunla beraber o mescide namaz kılan insan sayısınca onların hasenelerinin bir misliyle hasene yazılır..." Bu gibi batıl ifadeler bir sayfaya yakın devam etmektedir.

323. HADİS: "Din kardeşini memnun etmek için onun yemeğini yiyen kimseye, bu yemek zarar vermez." ^{609[206]} Ebu Süleyman ed-Dârânî'nin sözlerindendir. ^{610[207]}

324. HADİS: "Günahları affedilmiş biriyle beraber yemek yiyen kimsenin günahları affolunur." ^{611[208]} Yalandır, uydurmadır, aslı

^{609[206]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.399; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.178; Aliyyü'1-Karî, Kübra; s.318; Aclunî, Koşf; 2/300; Hut, EsneT Metalib; s.284.

^{610[207]} Bu zat örnek şahsiyetlerden zahid Ebu Süleyman Abdur-rahman b. Ahmed b. Atıyye ed-Dârânî'dir. Şam'ın çevre kasabalarından Dârayya'lıdır. Irak ehlinden Rabi' b. Sabih'den ve başkalarından hadis rivayetinde bulundu. Kendisinden Ahmed ibnü'l'Havârî, Kasım el-Cûî ve başkaları hadis rivayet etti. Zühd ve salah konusunda eşsiz biriydi. Daranî'nin tasavvuf ve vaaz konularında değerli ifadeleri bulunmaktadır. 205 yılında vefat etmiştir. Allah rahmet eylesin.

^{611[208]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.401; Semhudî, Gammaz; s.139; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.178; Aliyyü'1-Karî. Kübra;

yoktur.

325. HADİS: "Kimin mazereti ortaya çıkarsa, ona sadaka vermesi vacip olur." ^{612[209]}
Sehavî: Bunun aslı yoktur, demiştir. ^{613[210]}

326. HADİS: "Bir kadınla malı için evlenen kimseye, Allah o kadının malını ve güzelliğim haram kılar. ^{614[211]} Zerkeşî: (Hadis olarak) bilinmemektedir, demiştir.

327. HADİS: "Normal kıyafetinden başka bir kıyafete bürünen kimsenin kanını dökmek hederdir (cezayı

s.319; Aclunî, Keşf; 2/301; Hut, Esne'tMetalib; s.284.

^{612[209]} bkz. Sehavî, Makasıd; s.404; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.180; Aliyyü'1-Karî, Kübra; s.322; Aclunî, Keşf; 2/309; Hut. EsneT Metalib; s.286.

^{613[210]} Sehavî, el-Makasıdü'1-Hasene; s.404

^{614[211]} bkz. Sehavî, Makasıd; s.406; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.181; Aliyyü'1-Karî, Kübra; s.325; Aclunî, Keşf; 2/312; Hut, EsneT Metalib; s.288.

gerektirmez). ^{615[212]} "Bunun güvenilecek aslı yoktur." Bu konuda ^{616[213]} Peygamberimiz (s.a.v)'den rivayet edilen Cin hikâyelerinden hiçbir şey sabit olmamıştır.

328. HADİS: "Mescidde dünya kelâmı konuşan kimsenin, Allah krrk yıl amellerini boşa çıkarır." ^{617[214]} Saganî: Uydurmadır, demiştir. ^{618[215]}

329. HADİS: "Bir âlimle oturan kimse,

^{615[212]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.407; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.181; AliyyüTKarî, Kübra; s.325; Aclunî, ifa^ 2/313; Hut, £fe7

^{616[213]} Yani kendi kıyafetinden başka bir kıyafete bürünen kim" senin kanının heder sayılması hakkında hiçbir hadis sabit değildir.

^{617[214]} bkz. Saganî, Mevzuat, s.5; Semhudî, Gammaz; s. 129; AliyyüTKarî, Kübra; s.325; Aclunî, Keşf; 2/310; Şevkânî, Fevaid; s.24.

^{618[215]} Bu hüküm doğrudur. 109 no.lu "Mescidde konuşma, hay vanm otu yediği gibi, haseneleri yiyip bitirir", hadisinin (263 nolu) dipnotuna bakınız.

sanki bir Peygamberle oturmuş gibi olur." ^{619[216]}
Sehavî: Bunu merfû olarak bilmiyorum,
demiştir. ^{620[217]}

330. HADİS: "Bir şey hakkında bilgisi
olmayan, ona düşman olur." ^{621[218]} Hadis değildir.

^{619[216]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.308; İbnü'd-Deyba',
Temyiz; s.182; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.326; Aclunî, Keşf;
2/318; Hut, EsneT Metalib; s.289.

^{620[217]} Hatib Bağdadînin Şeref AshabîTHadis kitabındaki
(s.46) gayet hoş rivayetlerinden biri şudur; Fıkıh âlimi
Ahmed b. Mu-hammed b. Gahb kıraat yoluyla ibrahim b.
Muhammed b. Yahya el-Müzekkî'nin şu sözünü
naklediyor: Muhammed b. İshak b. Huzeyme'nin şöyle
söylediğini işittim; Yunus b. Abdî'l-A'lâ anlatıyor; İmam
Şafîî şöyle diyordu; "Hadis ashabından birini gördüğüm-
de, sanki Hz. Peygamber (s.av.)'i hayatta görür gibi
oluyorum." Sehl b. Abdillâh et-Tüsterî diyor ki;
"Peygamberlerin meclislerine bakmak isteyen, alimlerin
meclislerine baksın." (İbnü'l-Kayyim, Miftah
Dari'sSaadeh; s.129,181)

^{621[218]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.4Û9; İbnü'd-Deyba7,

Şair diyor ki: "Kişi düşmanıdır bilmediğinin."^{622[219]}

331. HADİS: "Allah, kardeşine kuyu kazan kimseyi yakında o kuyu içine düşürür."^{623[220]}
Askalânî: Bunun aslını bulamadım, demiştir.^{624[221]}

332. HADİS: "Allah'a sâdık olarak yemin eden kimse, sanki Allah'ı teşbih ve takdis etmiş

Temyiz; s.183; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.328; Aclunî, Keşf; 2/320; Hut, Esne'l-Metalib; s.290.

^{622[219]} Kitabın asıl nüshasında ve müellif Aliyyü'l-Karî'nin el~ MevzûâtüTKübrâ kitabında şiir bu şekildedir. Ancak bu mısra-m vezni bozuktur. Aclûnî'nin Keşfü'l-Hafa kitabında (2/244) Şöyle denilmiştir; "Alimlerden birinin şöyle bir sözü vardır; Kişi bilmediğinin düşmanıdır."

^{623[220]} Bunun manası; Allah, kardeşine tuzak kuran ya da planlayan kişiyi, o tuzağa düşürür, demektir.

^{624[221]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.410; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.183; AHyyüTKari, Kübra; s.328; Aclunî, Keşf; 2/321; Hut, EsneT Metalib; s.290.

gibi olur." ^{625[222]} Bunun aslı bilinmemektedir.

333. HADİS: "Bir zâlîme uzun ömürlü olması için dua eden kimse, Allah'a isyan edilmesini sevmiş o-lur." ^{626[223]} Selef âlimlerinden birinin sözüdür.^{627[224]}

^{625[222]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.411; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.183; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.329; Aclunî, Keşf; 2/323; Hut, Esne'h Metalib; a.291.

^{626[223]} bkz. Gazzalî, İhya; 2/87,144; 3/160; Sehavî, Makasîd; s.412; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s. 184; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.330; Aclunî, Keşf; 2/325; Hut, EsneMetalib; s.292.

^{627[224]} Bu söz, Hasan el-Basrî'nin sözüdür. Nitekim Gazzalî Ih-ya'da (3/160) Dilin Afetleri bölümünde On sekizinci âfet olan Aşırı Övgü babında bu sözü Hasan el-Basrî'ye nisbet etmiş, Hafız Irakî de bunu tasvib etmiştir. Gazzalî, bu hadisi ihya'mn iki ayrı yerinde (2/87) Kazanç ve Geçim Edepleri Kitabı ile (2/144) Helâl ve Haram Kitabı'nın Sultanlarla beraber olmada helâl olan hususlar başlıklı altıncı babın başlarında Peygamberimiz (s.a.v)'den merfû olarak zikretmiştir. Gazzalî'nin hadisi

334. HADİS: "Namaz içinde (tekbirlerde) ellerini kaldıran ^{628[225]} kimsenin namazı olmaz." ^{629[226]} Uydurmadır.

335. HADİS: "Alimleri ziyaret eden kimse, sanki beni ziyaret etmiş gibi olur. Alimlerle musafaha eden kimse sanki benimle musafaha etmiş gibi olur. Alimlerle oturan kimse sanki benimle oturmuş gibi olur. Dünyada benimle beraber oturan kimse, Kıyamet gününde benim

merfû olarak zikrettiği ilk yerde (2/87 Dipnot 1) Hafız Irakî: "Bu hadisi İbn Ebi'd-Dünya Kitabü'sSamt' ta Hasen (el-Bas"rp'nin sözü olarak rivayet etmiştir; Musannif (Gazzalî) Dilin Afetleri bölümünde aynı şekilde doğru haliyle -yani Hasan el-Basrî'den- rivayet etmektedir", demiştir. Hadis, ihya'da zikre-dildiği üç yerde de (fi ardıhî) ilâvesiyle nakledilmektedir.

^{628[225]} Yani namazda intikal tekbirlerim alırken, yani rükûa giderken ve rükûdan kalkarken ellerini kaldıran kimsenin namazı olmaz, demektir.

^{629[226]} bkz. AliyyÜ'1-Karî, Kübra; s.331; Aclunî, Keşf; 2/328.

yanıma oturtulur." ^{630[227]} Senedinde yalancı Hafs ^{631[228]} bulunmaktadır. Zeyl'Ae böyledir. ^{632[229]}

336. HADİS: "Aynı yıl içerisinde hem beni hem de babam Hz. İbrahim'i ziyaret eden kimse, Cennet'e girer." ^{633[230]} İbn Teynîyye: "Bu

^{630[227]} bkz. Süyûtî, ZeylûTMevzûât; s.35; AüyyüTKarî, Kübra; s.331; Aclunî, Keşf; 2/330.

^{631[228]} Hafs, Süyûtî'nin Zeylû'l-Mevzûât'da (s.35) belirttiği gibi; Hafs b. Ömer el-Adenî'dir, Süyûtî onun hakkında şöyle demektedir; "Hafız Yahya b. Yahya en-Neysabûrî Hafs'ı yalancı kabul etmiş, Buharî ise onun hakkında (Münkeru'l-Hadis) demiştir." İmam Leknevî'nin er-Rafu ve't-Tekmîl fiTCerh ve't-Ta'dil kitabındaki açıklamada ve benim o kitaba yazdığım dipnotlarda UI. Bsk s.129, s.149-150) gördüğünüz gibi; Buharî bir ravi hakkında "Münkeru'l-Hadis"derse; bu ifadesiyle o kimseden hadis rivayeti helâl değildir, manasını kastetmektedir.

^{632[229]} Süyûtî, Zeylû'l-Mevzu ât; s. 35 hadisin bir kısmı az önce (329 no. ile) geçmiştir.

^{633[230]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.413; Semludî, Gammaz; s. 117, 130; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.185; AüyyüTKarî,

uydurmadır", demiştir. Ne-vevî de; "Bâtıldır, aslı yoktur"; demiştir.^{634[231]}

337. HADİS: "Eken kimse (ektiğini) biçer." ^{635[232]} Hadis değildir.

338. HADİS: "Bir şeye sevinen kimse; yemek ziyafeti versin." ^{636[233]} Hadis değildir.^{637[234]}

Kübra; s.331; Adımı, Keşfi 2/329; Hut, Esne'îMetalib; s.293.

^{634[231]} Sehavî, ehMakasidü'l-Hasene; s.413

^{635[232]} bkz. Sehavî, Makasid; s.413; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.185; Aliyyul-Karî, Kübra; s.332; Aclunî, Keşfi 2/329; Hut, Esnet Metalib; s.293.

^{636[233]} bkz. Sehavî, Makasid; s.414; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.185; Aclunî, İTe^jf 2/333; Hut, EsneTMetalib; s.294.

^{637[234]} Hadisdeki (Men Sürra; Sevinen kimse) kelimesi sürûrdaiı gelmektedir. Sehavî'nin etMakasidü'l-Hasene (s.414) kitabına yazdığı dipnotta bu kelimenin "nikâh" manasmdaki (sır) kö' künden geldiğini söyleyen ve bunu için "Boşanmış kadınlarla gizlice vaadleşmeyin" (Bakara;

339. HADİS: "Bir mü'nini sevindiren Allah'ı sevindirmiş olur. Bir mü'mine saygı gösteren Allah'a ta'zim etmiş olur. Bir mü'mine ikram eden Allah'a ikram etmiş olur." ^{638[235]} Bu apaçık bir yalandır. Zeyl'de böyledir.^{639[236]}

235) âyetini delil gösteren ve âyette geçen (sirran) kelimesini "gizlice" mânasına değil de, "nikâh" manasına alan Üstadımız Abdullah el-Gumarî gibi âlimler hata etmektedirler. Zira araştırmacıların lügat kitaplarında tahkik edebilecekleri gibi; Arapçada "nikâh" manasmdaki (sır) kökünden her hangi bir fiil gelmemiştir.

^{638[235]} bkz. Zehebî, Mizan; 3/476; Süyûtî, Zeylül-Mevzuat; s. 172; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.332; Aclunî, Keşfi 2/331.

^{639[236]} Süyûtî, Zeyül-Mevzûât; s.172. Müellif Aliyyü'l-Karî'nin bu uydurma hadis hakkındaki; (Bu apaçık bir yalandır), ifadesi, Süyûtî'nin işaret ettiği gibi; Zehebî'nin Mizan' da (3/476) yalancı ravi (Muhammed b. Ishak eMjkkâşî)'nin biyografisinde bu uydurma hadis hakkında zikrettiği ifadesidir. Müellif, bu-fada bu sözün sahibini belirtmemiştir.

340. HADİS: "Mü'mini sevindiren beni sevindirmiş olur. Beni sevindiren de Allah'ı sevindirmiş olur."^{640[237]}

Ibn Hıbban anlatıyor: (Yalancı râvilerden) Cafer b. Eban'ı işittim. Bu hadisi yazdırıyor, şöyle diyordu: Bize Muhammed b. Rumh nakletti, dedi ki: Bize Leys, Nafi'den; Nafi' de İbn Ömer'den şu hadisi rivayet etti: "Mü'mini sevindiren beni sevindirmiş olur. Beni sevindiren Allah 2 sevindirmiş olur."

Bunun üzerine ben ona:

-Ey Şeyh!.. Allah'dan kork. Allah Rasûlü (s.a.v)'ne iftira etme, dedim. Bana:

-Sen bana haramsın. Siz, benim hadis isnadında bulunmam sebebiyle beni kıskanıyorsunuz, dedi. Ben onu sultana şikâyet etmekle korkuttum. Nihayet Mekke'de hadis

^{640[237]} bkz. Süyûtî, Zeyü'l-Mevzûât; s.172; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s-332; Aclunî, Keşfi 2/332.

nakletmeyeceğine dair yemin etti.

341. HADİS: "Müezzin'in namaza davetim (ezam) i-şiten kimse, "Doğruyu söyleyenlere merhaba, Namaza merhaba!.." derse; Allah ona iki milyon hasene yazar, Onun iki milyon günahını siler. Onun iki milyon derecesini yükseltir." ^{641[238]} Bunun aslı yoktur. ^{642[239]}

342. HADİS: "Kim abdest alırken besmele çekerse o kimse bu abdestini bozuncaya kadar iki melek ^{643[240]} onun hasenelerini yazar." ^{644[241]} Bu

^{641[238]} bkz. İbn Hacer, Lisan; 6/199-200; Süyûtî, ZeyJüTMevzûat; s.95; Sehavî, Aliyyü'1-Karî, Kübra; s.333; Aclunî, Keşf; 2/333.

^{642[239]} Bunu Hafız İbn Hacer, Lisanü'l-Mizan'da (6/199-200) zahidlerden (Hemmam b. MüslimVin biyografisinde senediyle zikretmiş ve "Bu hadis bâtıldır", demiştir.

^{643[240]} Süyûtî, Zeylül-Mevzûat, s.95'de hadisteki (Melekân) kelimesi (Melekâhu) şeklinde gelmiştir.

^{644[241]} bkz. Zehebî, Mizan; 1/542; Süyûtî, ZeyJüTMevzûat; s.95; Aliyyü'1-Karî, Kübra; s.333; Aclunî, Keşf; 2/335.

hadisin isnadında Hadis uydurmakla meşhur olan (ibn Ulvan) bulunmaktadır!^{645[242]}

343. HADİS: "Zarurî ihtiyacından şikâyet eden kimseye yardımcı olmak vacip olur." ^{646[243]} Selef âlimlerinden birinin sözüdür.

344. HADİS: "Takva sahibi birinin arkasında namaz kılan, sanki bir Peygamber arkasında namaz kılan kimse gibidir." ^{647[244]}

^{645[242]} Hafız Süyûtî, ZeyüTMezûât; s.95'de bu hadisi zikretmiş ve şöyle demiştir; "(Bu hadisin senedindeki râvilerden biri olan Huseyn b. Ulvan (el-Kelbî) hadis uydurmakla meşhur olan kişilerdendir."

^{646[243]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.419; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.1.86; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.333; Aclunî, Keşf; 2/336; Hut, Esne'l-Metalib; s.295.

^{647[244]} bkz. İbnü'l-Hümmam, Fethu'bKadır; 1/246; Zeylaî Nasbu'l-Raye; 2/26; Sehavî, Makasîd; s.304; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s-132,186; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.334; Aclunî, Keşf; 2/337.

Bunun aslı yoktur.^{648[245]}

^{648[245]} Fakih İmam Mergînanî, Hanefî Mezhebi kitaplarından Hidaye kitabında, İmamet babında (Men salla halfe âlimin takıyy...) lafzıyla zikrettiği bu hadisi şahid olarak kullanmaktadır. Kemal İbnü'l-Hümmam Hidaye haşiyesi olan Fethu'b Kadir' de (1/246) bu hadis hakkında; "Bu hadisi en iyi bilen Allah Teâlâ'dır!.", demiş, ondan önce de Hafız Zeylaî Nasbur-Râye'de (2/26); bu hadis hakkında; "Garibdir", demiştir. Zey-laî'nin bu ifadesi, "aslını bulamadığı hadisler" hakkında kullandığı kendine has bir ıstılahtır. Hafız Sehavî el-Makasid ü'l-Ha-sene' de (s.304) "Hayırlılarınızı öne geçirin ki, namazınız lelw siz bir namaz olsun", hadisinden sonra Hanefilerin Hidaye kitabından bu hadisi nakletmiş ve "Ben bu hadisi bu lafızla bulamadım", demiştir.

Bütün bu ifadeler, 95,96,109,357 ve 414 no.lu hadislerin dip notlarında ifade ettiğim şu hususu te'yid ve te'kid etmektedir; Her ilimde sözlerinin kabul ve reddedilmesi konusunda itimad edilecek kimseler, o ilmi tahsil etmeyi gece-gündüz asıl dertleri ve asıl işleri olarak gören, o ilmi kendilerine meslek seçen, o ilmin ehli ve erbabıdır.

İlk muhaddisler, hadis tahsili yolunda yanıp tutuşmuşlar,

nihayet hadis ilminin gerçek sahipleri ve bu ilmin bayraktarları olmuşlardı. Hatta asrında İslâm Dünyasının yegâne hükümdarı olan Abbasî halifesi Ebu Ca'fer el-Mansur bile, bu muhaddis âlimlerin şerefine erebilmek için bu âlimlerden biri olmayı temenni etmiştir. Hafız Sem'anî Edebü'l-İmlâ ve'klstimlâ kitabında (s. 19) ve Hafız Süyûtî Tarihu'l-Hulefa kitabında (s.177) Ebu Ca'fer el-Mansur'un biyografisinde şöyle demiştir; Muhammed b. Selâm el-Cumahi anlatıyor; Halife Mansur'a; -Dünya lezzetlerinden erişemediğin bir şey kaldı mı? diye soruldu. Mansur;

-Evet bir zevk kaldı; O da etrafımda hadis ehli olduğu halde bir yerde oturup hadis rivayetinde bulunup talebenin bana; -Hocam, Allah size rahmetiyle muamele eylesin. Kimi zikrettiniz? demesi, Benim de;

-Bize falan kimse nakletti; O dedi ki; Bize falan kimse nakletti; o dedi ki; Bize falan Allah Rasûlü (s.a.v)'nden şunu nakletti, dememdir (Sadece bu zevki tadamadım), dedi. Ertesi sabah saraydaki vezirlerin çocukları ve çocuk bakıcıları ellerinde kalem ve defterlerle Halife Mansur'a geldiler. Halife Mansur; -Siz onlar değilsiniz. (Siz hadis ehli değilsiniz) Onların elbiseleri kirlidir.. Ayakları

345. HADİS: "Beytullah'ı yedi defa tavaf eden, Ma-kam-ı İbrahim arkasında iki rekat (Tavaf Namazı) kılan ve Zemzem suyundan içen kimsenin günahları, nereye ulaşırsa ulaşsın, affolunur."^{649[246]}

Sehavî: ^{650[247]} "Bu hadis sahih (yani sabit) değildir. Çoğunlukla halk özellikle Mekke'liler bu hadise çok önem vermişlerdir. Mekke'de Zemzem duvarlarına bu hadis yazılmıştır. Mekke'lüer

çatlamıştır.. Saçları uzundur.. Onlar ülkeler arası seyyahırlar.. Onlar hadis ravileridirler", dedi. Dolayısıyla Allah Rasûlü (s.a.v)'nden nakledilmesi sahih o-lan/sahih olmayan hadisleri tanıma konusunda, bu hadis ehlinde mütehasıs olanlara başvurulmalıdır. Allah bu alimleri hayırla mükâfatlandırsın. Makamlarını yüceltsin.

^{649[246]} bkz. Taberanî, Sagir; 2/157; Sehavî, Makasid; s. 417; Semûûdî, Gammaz; s.137; İbnü'd-Deyba'.Teizy^-s.186; Aliy yül-Karî, Kübra; s.335; Aclunî, Keşf; 2/340; Şevkânî, Fevaid; S'1O6; Hut, Esne'l-Metalib; s.298.

^{650[247]} bkz. Sehavî, Makasid; s. 417.

bunun sabit olduğuna dair rüya ve benzeri birtakım delillere sarılmışlarsa da nebevi hadisler bu gibi delillerle sabit olmamaktadır", demiştir.

346. HADİS: "Kim, Beytullah etraında çok sıcak bu-yaz gününde başı açık bir şekilde yedi defa tavaf eder, adımlarını yavaş atar, sağa sola fazla bakınmaz, harama bakmaz, Allah Teâlâ'yı zikretme dışında çok konuşmaz, kimseyi rahatsız etmeden her şavtta Hacer-i Esved'i selâmlarsa; Allah yerden kaldırdığı ve yere koyduğu her adım sebebiyle ona yetmiş bin hasene yazar, yetmiş bin günahını siler, o kimsenin yetmiş bin derecesini yükseltir, Ailah onun adına her birinin bedeli on bin dirhem olan yetmiş köle azad eder, Allah ona yetmiş şefaathakkı verir. Bu hakkı dilerse müslüman aile halkı için, dilerse halk için verir. Dilerse bu hakkı dünyada acilen verilir, dilerse ahirete ertelenir."^{651[248]}

^{651[248]} bkz. Sehavî, Makasıd; s. 418; Aliyyü'l-Kai, Kübra;

Bunu Cenedî, Tarihli Mekke'de İbn Abbas'dan mer-fû olarak rivayet etmiştir. Ayrıca Hasen el-Basrî'ye nisbet edilen Risale' de ve İbnül-Hacc'm (İbn Emiri'l-Haccın) Menasik' inde buna benzer bir rivayet nakledilmiştir. Bu, bâtıldır.

"Bu batıldır," ifadesi, Sehavî'riin ifadesidir. Menûfî de bu görüşe katılmaktadır. Gerçek olan şudur ki; Bu ha-diste uydurma alâmetleri gayet açıktır. İyi düşün!.

347. HADİS: "Selâmeti isteyen selâmete erer." ^{652[249]} Hadis değildir.

348. HADİS: "Rabbini bilen kimsenin dili susar." ^{653[250]} Nevevî: Sabit değildir,

s.336; Aclunî, Keşf; 2/341.

^{652[249]} bkz. Sehavî, Makasîd; s. 418; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s. 187; Ac-hınî, Keşf; 2/342; Hut, Esne'bMetalıb; s.298. Sehavî; Manası doğrudur, demiştir.

^{653[250]} bkz. Süyûtî, ZeylûTMezuaat; s. 203

demiştir.^{654[251]}

349. HADİS: "Nefsini büen, Rabbini bilir."

^{655[252]} İbn Teymiyye: Uydurmadır, demiştir.^{656[253]}

^{654[251]} Süyûtî'nin; Zeyü'l-Mevzûât; s. 203'deki ifadesi şöyledir; imam Nevevî'ye; "Nefsini bilen, Rabbini bilir. Rabbini bilen kimsenin dili susar", hadisi sorulmuş, ~Bu hadis sabit midir? denilmiş; Nevevî; -Hayır, bu hadis sabit değildir, diye cevap vermiştir. Hadisin ilk cümlesi, asıl nüshadan düşmüş olabilir.

^{655[252]} bkz. Nevevî, Fetavâ; s.120; Süyûtî, Havi; 2/412; Dürer; No; 393; Zeylül-Mevzûât; s. 203: Sehavî, Makasîd; s.419; Semhûdî, Gammaz; s.133; İbnü'd-Deyba', T/km^'z; s.187; Aliyyü'l-Karî, iftara; s.337; Aclunî, Keşi) 2/337; Hut, EsneTMetalib; s.299; Tezkîretü'l-Mevzûât, 16; el'Fctava'î-Hadisiyye; 211.

^{656[253]} İmam Ebu Muzaffer es-Sem'ânî, UsûKî Fıkıh'la ilgili /& raf/kitabında; Bu söz, merfû hadis olarak bilinmemektedir. Sadece Yahya b. Muaz'm sözü olarak nakledilmektedir, demiştir. Bunu Sehavî de el-Makasîdü'l-Hasene'd.e (s.419) zikretmektedir. Not: 706 nolu dipnotta İmam Nevevî'nin de bu hadis hakkında: Bu

350. HADİS: "Gurbette Allah'a isyan edeni Allah eli boş döndürür." ^{657[254]} Bunun aslı bilinmemektedir.

351. HADİS: "Kardeşine Allah'ın Kitabı'ndan bir âyet öğreten kimse onun efendisi olur." ^{658[255]} İbn Teymiyye: Uydurmadır, demiştir. ZeyJ'de ise, Hüküm aynen onun dediği gibidir, denilmiştir. ^{659[256]}

hadis sabit değildir, dediği nakledilmiştir. Çev)

^{657[254]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.421; İbnü'd-Deyba', Tem^z; s.188; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.339; Aclunî, Keşf; 2/347; Hut, EsneT Metalib; s.300.

^{658[255]} bkz. Heysemî, Mecma; 1/128; Sehavî, Makasîd; s.421; Semhûdî, Gammaz; s.138; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.188; İbn Arrak, Tenzih; 1/284; Fettenî, Tezkiretü'l-Mevzûât; 18; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.339; Aclunî, Keşf; 2/347; Şevkânî, Fevaid; s.283; Hut, Esne'î-Metaîib; s.300.

^{659[256]} Süyûtî, Zeylül-Mevzûât; s. 203 (Sehavî'nin Makasîd' da; s.421 zikrettiği Taberanî'nin Ebu Üname'den merfû olarak rivayet ettiği bu manadaki

352. HADİS: "Dinimiz hakkında (Kur'ân ve Sünnete aykırı) kendi (şahsî) görüşünü söyleyen kimseyi öldürün." ^{660[257]} Veciz' de; Bunu İsnat el-Malatî uydurdu, denilmiştir. ^{661[258]}

353. HADİS: "Kardeşine abdest alması için bir ibrik sunan kimse sanki cihad için bir at vermiş gibi olur." ^{662[259]} ibn Teymiyye:

hadis, bu uydurma hadise ihtiyaç bırakmamaktadır.
(Çev.)

^{660[257]} bkz. Zehebî Mizan; 1/200-202; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.340; Aclunî, Keşf; z/354; Hut, Esne'tMetalib; s.302.

^{661[258]} Ishak b. Necîh el-Malatî, Hadis uydurmaya cür'et eden iftiracılardan biridir. Zehebî Mizan' da (1/200-202) bunun biyografisini vermiş ve onun rivayet ettiği, aralarında bu hadisin de bulunduğu bâtil hadislerinden bir kısmını zikretmiştir.

^{662[259]} bkz. Süyûtî, Zeylû'l-Mevzûât; s.203; Sehavî, Makasîd; s.423; Semhûdî, Gammaz; s.133; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.189; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.340; Aclunî, Keşf; 2/354; Hut, EsneT Metalib; s.303.

Uydurmadır, demiştir. Zeyf de ise; Hüküm onun dediği gibidir, denilmiştir.

354. HADİS: "Bakara ve ÂH Imran Sûrelerini okuyan kimse "Şeyh/Üstad" diye çağırılmazsa, o kimseye haksızlık yapılmış olur." ^{663[260]} Sehavî: Bunun aslı yoktur, demiştir.

355. HADİS: "Sabah Namazında "Elem neşrah" ve "Elem tera keyfe" sûrelerini okuyan kimse göz ağrısı çekmez." ^{664[261]} Sehavî: Bunun aslı yoktur, demiştir.

356. HADİS: "Ziyaret etme maksadıyla bize gelen kimsenin (misafirlik) hakkı üzerimize vâcib olur." ^{665[262]} Sehavî: Bunu hadis olarak

^{663[260]} bkz. Sehavî, Makasîd; s. s.423; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.340; Aclunî, Keşf; 2/354; Hut, Esne'l-Metaib; s.303.

^{664[261]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.424; İb nü'd-D eyb a', Teiniz; s.189; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.340; Aclunî, Keşf; 2/355; Hut, Esne'l-Metaib; s.303.

^{665[262]} Sehavî, Makasîd; s.425; Semhudî, Gammaz; s.133;

bilmiyorum, demiştir.^{666[263]}

357. HADİS: "Tırnaklarını (sırasıyla değil de) bir parmak atlayarak kesen kimse, gözlerinde ağrı görmez."

Sehavî: Bunu bulamadım, demiştir.^{667[264]}

İbnü'd-Tteyba', Temyiz; s.189; Aliyyü'1-Karî, AVzAra; s.341; Aclunî, Keşf; 2/356; Hut, Esne'l-Metaib; s.304. Sehavî şunu ilâve etmiştir; "Fakat aynı manada "Bir isteyid, at üzerinde gelse bile; onun hakkı vardır", hadisi bulunmaktadır." (bkz. Ebu Davud; Zekât 33. Senedi "hasen" dir.)

^{666[263]} bkz. Sehavî, Makasid; s.424; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.189; Aliyyü'1-Karî, Kübra; s.341; Aclunî, Keşf; 2/356; Hut, EsneT Metalib; s.304.

^{667[264]} Yine Sehavî el-Makasidü'1-Hasene' de (s.424) şöyle demiştir; "Bu söz, Muğnî müellifi İbn Kudame el-Hanbelî ve Gınye müellifi Şeyh Abdülkadir el-Geylanî gibi pek çok imamın sözleri arasında yer almaktadır." (Ebu Gudde diyor ki;) Bu iki zat Islâmi ilimlerde ve özellikle hanbelî fıkında imamdırlar, dağ gibi âlimdirler. Ancak 95,96,109,344 ve 414 nolu hadislerin dipnotlarında ifade

358. HADİS: "Ramazan ayının son Cuma günü farz namazlardan birini kılan kimseye bu namazı, yetmiş yıla kadar ömründe geçirdiği her namaz için keffaret olur." ^{668[265]} Kesinlikle bâtıldır. Zira bu söz, "ibadetlerden her hangi birinin, yıllarca ihmal edilen bir namaz yerine geçmesi mümkün değildir", şeklindeki icma'a aykırıdır. Ayrıca Nihaydi ve Hidayeti şerh eden diğer alimlerin —hadis— nakline itibar edilemez. Çünkü bunlar muhaddis değildirler. Hadisi, hadisleri senedle-riyle tahrir eden imamlardan birine isnad etmiş de değildirler.^{669[266]}

ettiğim gibi; hadis sadece hadis ehlinden alınır, fıkıh da sadece fıkıh ehlinden alınır.

^{668[265]} bkz. Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.342; Aclunî, Keşf; 2/357; Hut, Esne'l-Metalib; s.305.

^{669[266]} Ne güzel söyledin!. Ne güzel söyledin!. (Ey müellif AliyyüT Karî!..) Allah Rasûlü (s.a.v)'nün hadisine sahip çıkman dolayısıyla Allah seni hayırlı mükâfatlandırsın. Bu konuda Ab-dülhayy el-Leknevî'nin el-Ecvibetü'bFadiê

359. HADİS: "Sırrını gizleyen kimse işine sahip o-lur." ^{670[267]} Sehavî: Merfû hadisler arasında yer almamaktadır, demiştir.

360. HADİS: "Geceleyin namazı çok olanın, gündüz yüzü güzel olur." ^{671[268]} Bunun aslı yoktur. Bu, kasıt olmaksızın uydurulan hadislerden biridir. Bu sözün, Hocasının huzuruna giren Sabit'e ^{672[269]} onu takdir için

kitabı (s.30-34)!nda yazdığım dipnot ve uzun nakillere bakınız. Orada Allâme Aliyyü'l-Karî'nin bu sözü te'yid edilmekte ve ilim incilerinden sayılmaktadır.

^{670[267]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.425; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.190; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.342; Achmî, Keşf; 2/359; Hut, Esne'l-Metalib; s.305.

^{671[268]} bkz. İbn Mace, Sünen; 1/422 (İkametü's-Salat 174); Sehavî, Makasîd; s.425; Süyûtî, Tedribü'l-Ravî; s.188; Semhûdî, Gammaz; s.133; Münavî, Feyzu'l-Kadir; 6/213; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.190; İbn Arrak, Tenzih; 2/367; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.342; Aclunî, Keşf; 2/360; Hut, Esne'bMetalib; s.306.

^{672[269]} Bu zat, ibadet ehli, âmâ Sabit b. Musa ed-Dabbî el-

hocası Şerik'in ^{673[270]} söylediği bir söz olduğu hususunda hadis hafızları ittifak etmişlerdir.^{674[271]}

Kûfî'dir. Hadisde zayıftır. Yalancıdır, diyenler de olmuştur. Hicrî 229 yılında vefat etmiştir.

^{673[270]} Bu zat, meşhur imamlardan biri olan, doğru sözlü, hadis hafızı, kadı Şerik b. Abdîlah en-Nehaî el-Kûfî'dir. Hicrî 177 yılında vefat etmiştir.

^{674[271]} Sabit, hocası Şerik'in huzuruna girdiğinde, Şerik talebesine şu hadisi yazdırıyordu; Bize A'meş, Ebu Süfyan'dan, o da Cabir'den nakletti; Allah Rasûlü (s.a.v) buyuruyor ki, dedi ve Şerik burada durdu. Senedini naklettiği hadisin metnini zikretmedi. Senedi bitirip de huzuruna yeni giren Sabit'e bakıp; "Geceleyin namazı çok olanın, gündüz yüzü güzel olur", dedi. Şerik bu ifadeyle zühd ve takva sahibi Sabit'i kastetmişti. Senedini naklettiği hadisin metnini zikretme yerine Sabit'in gece namazının çokluğu ve gündüz yüzünün güzelliği vasıflarını zikretti. Sabit ise Şerik'in bu sözü bu isnadla merfû olarak rivayet ettiğini zannetti. Sabit, bu olaydan sonra Şerik kanalıyla A'meş'den, o Ebu Süfyan'dan; o da Cabir'den; (asılsız olarak) Allah Rasûlü (s.a.v)'nün; "Geceleyin namazı çok olanın, gündüz yüzü güzel olur",

361. HADİS: "Sözü yumuşak olanı sevmek vacip o-lur." ^{675[272]} Hz. Ali (r.a)'nin sözlerindendir. Bunu Hatib (Bağdadî) ifade etmiştir.

buyurduğunu naklediyordu. Bu hadis, bu yanlış şekliyle İbn Mace'nin Sünen'inde (1/422 İkametü's-Salat 174) yer almaktadır.

Halbuki Şerik az önceki senediyle A'meş'in, Ebu Süfyan'dan; onun da Cabir'den Allah Rasûlü (s.a.v)'nün; "Sizden biriniz yatağa yatıp uyuduğunda Şeytan onun kafasına üç düğüm atar..." hadisini rivayet etmek istemişti. Sabit, Şerik'in taltif sözünü hadisin metnine katmış, sonra da Abdüihamid b. Bahr, Abdullah b. Şübrüme ve İshak b. Bişr el-Kâhilî gibi bazı zayıf haviler bu hadisi Sabit'ten çalmışlar ve onu bu yanlış şekliyle Şenk'den rivayet etmişlerdir. (San'anî, Tavzihu'hEfkâr; 2/88-89; Süyûtî, TedribÜr-Ravî; s. 188)

^{675[272]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.431; Semhûdî, Gammaz; s.129; İbmrîd-Deyba', Temyiz; s. 194; AliyyüTKarî, Kübra; s. 343; Aclunî, Keşf; 2/376; Hut, Esne'l-Metalib; s.314.

362. HADİS: "Satranç oynayan, lanetlenmiştir." ^{676[273]} Nevevî: Sahih değildir,

^{676[273]} bkz. Deylemî, Zehrûl'Firdevs; 4/64; İbn Kayyim, Monar; -\j4Î Semhu^> Gammaz; s.141; Sehavî, Makasîd; s.427; İb-d-Deyba', Temyiz; s.191; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.343; Aclunî, Keşf; 2/363; Şevkânî, Fevaid; s.207 Münayî, Feyzu'l-Kadir; 6/5. Münavî diyor ki; Zehebî şöyle demiştir; İmam Ebu Hanife, İ-mam Malik ve İmam Ahmed satranç oynamanın haram olduğu kanaatindedirler. Şafii ise; Mekruhtur, haram değildir. Zira Sahabeden bir gurup, tabiinden ve sonrakilerden sayılamaya* çak kadar pek çok kimse satranç oynamıştır, demiştir. Hafız İbn Hacer ise; Satranç oynamanın haram olduğu hakkında sahih, veya hasen bir hadis sabit olmamıştır, demiştir. Aliyyü'l-Karî ise ekMevzûât-ül-Kübra' da şöyle demiştir; "Bu konuda "Satranç oynayan lanetlenmiştir. Satranç oynayan kimseye bakan hınzır eti yemiş gibidir", hadisi nakledilmektedir. Süyûtî bunu el-CamiusSagîr' de mürsel olarak rivayet etmektedir. Netice olarak el- Camiu's- Sagir hadisinin senedi zayıftır. Ancak bu hadis, satranç oynamanın kötülendiği diğer hadislerle güç kazanmaktadır." (Çev.)

bilâkis bu yalandır, demiştir.^{677[274]}

363. HADİS: "Kork, Aîlah'dan korkmayandan." ^{678[275]} Hadis değildir.

364. HADİS: "Öğle Namazından (farzından) önce dört rekat namaza devam etmeyen kimseye şefaetim erişmez." ^{679[276]}
Askalânî: Bunun aslı yoktur, demiştir.

^{677[274]} Satranç ve diğer oyunlarda ve yarışmalarda ana ilke şudur; Bu oyun ve yarışmalar kumara vesile olmamalı, namaz ve diğer kulluk görevlerini engellememeli, zaman israfına sebep olmamalı, dini-dünyevî açıdan kişiye veya topluma zararlı ol" manialıdır. (Çev.)

^{678[275]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.427; Semhudî, Gammaz; s.131; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.191; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.344; Achmî, Keşf; 2/363; Hut, Esne'l-Metalib; s.309. (Sehavî diyor ki; "Bu sözün manası doğrudur. Zira Aîlah'dan korkmamak sahibini her çeşit haram ve mekruha düşürür.")

^{679[276]} bkz. Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.344; Aclunî, Keşf; 2/364; Hut, Esne'l-Metalib; s.309.

365. HADİS: "İyiliğin düzeltmediği kişiyi kötülük düzeltir." ^{680[277]} Selefden birinin sözüdür.^{681[278]}

366. HADİS: "Verecek sadakası olmayan, yahudilere lanet etsin." ^{682[279]} Sahih değildir.^{683[280]}

367. HADİS: "Cahile nasihat eden onun

^{680[277]} bkz. İbn Hacer, el-Metalibü'l-Âliyye; 2/371; Sehavî, Makasîd; s.428; İbnü'd-Deyba',^{^^^}; s. 192; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.344; Aclunî, Keşf; 2/367; Hut, Esne'l-Metalib; s.31Ü.

^{681[278]} Bu söz, İbn Hacer'in elMetalibü'l-Âliyye~kitabm.&& (2/371) belirtildiği gibi; sahabî Ebu Eyyub el-Ensarî'nin sözüdür.

^{682[279]} bkz! İbn Kayyım, Menar; s.61; AliyyüTKarî, Kübra; s.345; Aclunî, Keşf; 2/364; Hut, Esne'l-Metalib; s.Zil.

^{683[280]} ibn Kayyım el-Cevziyye elMenaru '1-Münîf kitabında te.6l) bu hadis hakkında; "Sahih değildir. Çünkü lanet hiçbir zarnan sadaka yerine geçmez", demiştir.

düşmanlığını kazanır." ^{684[281]} Selef âlimlerinden birinden nakledilmiş olup müsned hadisler arasında yer almamaktadır. Makasîd'da: Şu an bunu -hadis olarak- hatırlamıyorum, denilmiştir.

368. HADİS: "Güzel hanıma talip olan, onun mehrini verecektir." ^{685[282]} Hadis değildir.

369. HADİS: "Devecinin dövülmesi Haccın kemalin-dendir." ^{686[283]} A'meş'in

^{684[281]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.430; Semhûdî, Gammaz; s. 130; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s. 193; Aliyyü'1-Karî, Kübra; s.345; Aclunî, Keşf; 2/372; Hut, Esne'l-Metalib; s.313.

^{685[282]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.431; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.194;

AliyyüTKarî, Kübra; s.346; Aclunî, Keşf; 2/376; Hut, Esne'l-Metalib; s.314. Sehavî; "Manası doğrudur", demiştir.

^{686[283]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.432; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.194; Aliyyü'1-Karî, Kübra; s.347; Hut, Esne'l-Metalib; s.315

sözlerindendir. ^{687[284]} Bunu İbnü'd-Deyba' ^{688[285]} söylemiştir. ^{689[286]}

^{687[284]} A'meş lakabıyla meşhur olan tabiinden islâm Allâmesi İmam Ebu Muhammed Süleyman b. Mihran el-Esedî el-Kâhilî el-Kûfî, mizah sever, şakacı ve nüktedan bir zat olup bu söz, onun nüktelerinden sayılmıştır. A'meş; doğru sözlülüğü, hafızasının kuvvetli oluşu ve hadisteki sağlamlığı sebebiyle "mushaf lakabı ile anılırdı. Abid, zahid, Kur'an alimi, vera sahibi, çok sabırlı, fakir bir kimse olup idarecilerden uzak dururdu. İsa b. Yunus; A'meş gibisini görmedim. İhtiyacına ve fakirliğine rağmen zenginlere ve idarecilere değer vermeyen A'meş gibi bir kimse görmedim. Veki' diyor ki; Takriben yetmiş sene cemaatte ilk tekbiri kaçırmamıştır. Hureybî diyor ki; O1" düğünde arkasında kendisinden daha çok ibadet ehli bir kimse bırakmadı. Sünnete bağlı biriydi. Kûfe'de hicrî 61 yılında dünyaya geldi ve 148 yılında vefat etti. (İbn Hacer, Tehzibü't Teh'zib; 4/222-226'den Özetle nakledilmiştir.)

^{688[285]} İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.194

^{689[286]} İbn Müflih el-Hanbelî FırnV kitabında; "A'meş'in meşhur sözüne rağmen; devecileri dövmek haccın

(Müellif AliyyiT Kari diyor ki: Ben de derim ki: Hz. Ebubekir Sıddık (r.a)'m hacda Hz. Peygamber (s.a.v)'in huzurunda devecisini dövdüğü hakkındaki hadisi sahihtir. ^{690[287]}

kemalinden değildir. İbn Hazm, Ameşin sözünün fâsık deveciler hakkında olduğunu ifade etmektedir", demiştir. Bir Önceki dipnottan anlaşıldığı gi" bi A'meşin bu sözü onun ciddî fetva ve icihadlarmdan değil, nükte ve mizahlarmdandır.

^{690[287]} Bu olay, hadisi Ebu Davud'un (Sünen; 2/163 Menasik 30) İhramlının uşağını terbiye etmesi babında; İbn Mace'nin {SU' nen; 2/978 Menasik 21) ihramda günahlardan sakınma babın' da ve Hakim'in Müstedrek' de (1/453) rivayet ettikleri hadiste anlatılmaktadır. Ebu Davud'un ifadesi şu şekildedir;

Esma bt. Ebî Bekr (r.anha) anlatıyor; Allah Rasûlü (s.a.v) ile birlikte hac yolculuğuna çıktık. Nihayet Arc denilen yere varınca Allah Rasûlü (s.a.v) bineğinden inip orada konakladı. Biz de orada konakladık. Kızkardeşim Aişe (r.a) Allah Rasûhi'nün yanına oturdu. Ben de babamın

Dolayısıyla bu ifade ile murad edilen mana,masdarın mefûlüne izafe edilmesi (devecilerin dövülmesi) dir. Bir başka görüşe göre masdarın failine izafe edilmesi (devecilerin develeri dövmesidirMir.^{691[288]}

yanına oturdum. Allah. Rasûlü ile babam Ebubekr'in yolculuk eşyaları birlikte olup Ebubekr'in kölesinin yanında idi. Babam Ebubekir, kölenin gelmesini bekledi. Köle geldiğinde yanında deve yoktu. Babam köleye; -Deve nerede? diye sordu. Köle; -Dün gece kaybettim, dedi. Ebubekir; -Bir deveye mi sahip olamadın? deyip ona vurmaya başladı. Rasûlullah ise tebessüm etti ve; -"Şu ihramhya bir de yaptığına, bakın buyurdu." Hakim; Bu, Müslim'in şartına göre sahih garib bir hadistir. Ama Buharı ve Müslim bunu Sahihlerine almamışlardır, demiş, Zehebî de bu görüşü kabul etmiştir.

^{691[288]} Müellif Aliyyü'l-Karî, el-Mevzûâtü'l-Kübra' da; "Mana şudur: Hacı hac yolunda tahammüllü olur. Hatta dövülebilir, horlanabilir", demiştir. Abdülfettah (Ebu Gudde) diyor ki; Hz. Ebubekir Sıddık (r.a) olayını

öğrendikten sonra, bu açıklama dikkate alınmayacak ve reddedilecek bir görüştür. Şeyh Hüseyin el-Mekkî, İrşadü'sSari ilâ Menasik Aliyyi'l-Karî kitabında (s.80) . diyor ki; "Abdülhak İlâhâbadî, Aliyyü'l-Karî'nin Şerhu'l-Menasik kitabı üzerine yazdığı Takrir' inde Şöyle diyor; Eddü'l-Muhtar sahibi diyor ki; A'meş'den rivayet edilen "Devecilerin dövülmesi Haccın kemahndendir", sözü yorumlanırken; bu, failine izafe edilen bir masdardır (yani devecinin devesini dövmesi anlamındadır), denilmiştir. Fakat Aliyyü'l-Karî'nin Şerhu'n-Nükaye kitabında şöyle denilmiştir; Hadisde Hz. Ebubekir Sıddık'm yoldaki kusuru sebebiyle devecisini dövdüğü nakledilmiştir. Ben de derim ki; Deveci sözle yo-ki gelmeyince; Hz. Ebubekir, deveciyi üzerine düşen görevleri tam yapması ve kervandakilerin hukukunu koruması hususumu ciddiyet ve edeb dersi vermek üzere dövmüştür. Bu sebeple-d^ ki, devecinin dövülmesinin haccın kemalinden sayılması, iyiliği emir ve kötülüğe engel olma anlamında olduğu için doğru görülmektedir." Bütün bu açıklamalar, A'meş'in sözünün ciddî bir söz kabul edilmesi dolayısıyla yapılmaktadır. Halbuki o sözün sadece bir nükteden ibaret olduğu belirtilmektedir..

370. HADİS: "Uyumluluk, arkadaşlığın güzelliğinin alâmetlerindendir." ^{692[289]} Hadis değildir.

371. HADİS: "Kıyamet alâmetlerinden biri, imamlıktan kaçınmaktır." ^{693[290]} Hadis değildir. ^{694[291]}

^{692[289]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.432; İbnü'd-Deyba\ Temyiz; s.195; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.347; Aclunî, Keşf; 2/377; Hut, Esne'î-Metalib; s.315.

^{693[290]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.433; İbnü'd-Deyba', Temyiz; s.195; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.347; Aclunî, Keşf; 2/379; Hut, EsneT Metalib; s.316.

^{694[291]} Bunun mânâsı, kişinin imam olması için Öne geçmesi teklif edildiğinde kabul etmemesi, başkasını öne geçirmek istemesi, onun da bu görevi kabul etmemesi demektir. Değerli sahabe hanımlarından Selâme bt. Hurr el-Fczariyye (r.anha)'nin şu hadisi yukarıdaki ifadeye gerek bırakmamaktadır; Allah Rasülü (s.a.v)'nün şöyle buyurduğunu işittim; "Kıyamet alâ~ metlerinden biri, mescid ehlinin birbirlerini öne sürmeleri ve kendilerine

372. HADİS: "Âlimin fitnesi, konuşmanın kendisine dinlemekten daha sevimli olmasıdır."
^{695[292]} İhya sahibi hadisi uzun haliyle zikretmiş,
^{696[293]} İraki bu hadis hakkında şöyle demiştir:

namaz kıldırarak imam bulamamalarıdır." Bu hadisi Ahmed Müsnedinde (6/381); Ebu Davud (1/159) ve İbn Mace (1/314) rivayet etmişlerdir. Lafız, Ahmed ve Ebu Davud'a aittir. Ebu Davud, bu hadis için "İmamlıktan kaçınmanın mek" ruh oluşu" babı başlığını kullanmıştır. İmam Ahmed'in ikinci bir rivayeti İbn Mace'nin lafzı ile şöyle" dir; "Öyle bir zaman gelecek ki, insanlar bir saat ayakta bekleyeceklerde, namaz kıldırarak bir imam bulamayacaklar."

^{695[292]} bkz. İbnü'l-Cevzî, Mevzuat; 1/265; Gazzalî; İhya; 1/62; Aliyyü'l-Karî; Kübra; s.348.

^{696[293]} Gazzalî, İhyau Ulûmi'd-Din; (1/62) KitabüTİlm, 6 nolu ilmin âfetleri, Ahiret âlimlerinin ve kötü âlimlerin alâmetleri Babı. Gazzalî burada; "Muaz b. Cebel (r.a), mevkuf ve Hz. Peygamber (s.a.v)'den merfû olarak "Alimin fitnesi, konuşmasının kendisine dinlemekten daha sevimli olmasıdır.."hadisini rivayet etmiştir, demiş;

Bunu Ebu Nuaym İHilye' de) ve İbnü'l-Cevzî Mevzuat'da rivayet etmiştir. ^{697[294]} Muhtasar' da bu şekilde zikredilmiştir.

373. HADİS: "Ölmeden önce ölünüz."

^{698[295]} Askalânî: Bu sabit değildir, demiştir.

“Nun” Harfiyle Başlayan Uydurma Hadisler

bunu yaklaşık bir sayfa halinde uzun bir hadis olarak nakletmiştir. Bu rivayette tasavvur edilemeyecek kadar batıl ifadeler bulunmaktadır. Bu sebeptendir ki İbnü'l-Cevzî Mevzûât'da bu hadisi Muaz'ın sözü (mevkuf) olarak ve ayrıca merfû olarak rivayet ettikten sonra şöyle demiştir: "Bu hadis müsned olarak da mevkuf olarak da bâtıldır. Bunu ne Rasûlullah (s.a.v), ne de Muaz söylemiştir!.."

^{697[294]} İbnü'l-Cevzî, Mevzuat; 1/265-266

^{698[295]} bkz. Sehavî, Makasîd; s.436; Semhûdî, Gammaz; s.141; Jnü'd-Deyba', Temyiz; s. 197; Aliyyü'l-Karî, Kübra; s.348; Adî, Keşf; 2/384; Hut, EsneT Metalib; s. 317.

374. HADİS: "İnsanlar babalarıyla değil, zamanlarıyla ş uyumlu olmalıdırlar." ^{699[296]} Hz. Ali (r.a)'nin sözlerinden-dir.^{700[297]}

375. HADİS: "İnsanlar insanlarla muhatab olur." ^{701[298]} Hadis değildir.

376. HADİS: "İnsanlar hükümdarlarının ^{702[299]} dini üzerinedirler." ^{703[300]} Sehavî: Bunu

^{699[296]} bkz. İbn Kuteybe, Uyûnü'l-Ahbaî 2/1; Sehavî, Makasîd: s.441; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.200; Aliyyü'l-Karî, Kutra: s.352; Aclunî, Keşf: 21412; Hut, EsneTMetaîib: s. 332.

^{700[297]} Müellif Aliyyü'l-Karî el-Mevzûâtü'l-Kühra' da şöyle diyor: "Bir rivayette: Bu söz Hz. Ömer (r.a)'in sözüdür, denilmiş; bir başka rivayette ise Hz. Ali (r.a)'nin sözüdür denilmiştir, ikinci rivayet, daha meşhur ve tercihe daha layık rivayettir. İbn Kuteybe, Uyû-nü'l-Ahbar' da (2/1) bunu Hz. Ömer'e nisbet etmiştir."

^{701[298]} bkz. İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.200; Aclunî, Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.352; Keşf: 2/414; Hut, Esne'l-Metalik s.332.

^{702[299]} Hadisin son kelimesi, (melîkîhim) şeklinde müfred

hadis olarak bilmiyorum,
demiştir.^{704[301]}

olarak da rivayet edilmiştir.

^{703[300]} bkz. Sehavî, Makasîd s.441; Semhudî, Gammaz s. 144; İbnü'd-Deyba', Temyiz s.200; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.352; Aclunî, Keşf 2/413; Hut, Esne'lMetalib: s.333; Şevkânî, ifeMutf s. 210.

^{704[301]} Aclunî Keşfü'lHafa' da (2/413) şöyle diyor: Necm (el'Gazzî) diyor ki: Bu hadisin manası hakkında şu söylenebilir: İnsanlar sultanın/devlet başkanının arzusuna meylederler. Devlet başkanı hangi ilim dalına ilgi duyarsa halk da ona ilgi duymaya başlar. Ya da at yarışları, silah atma gibi hangi çeşit spora ilgi duyarsa halk da ona ilgi duymaya başlar. Bunun manası hakkında en açık ifade Ömer b. Abdülaziz'in şu ifadesidir: "Sultan pazarı temsil eder. Pazarda geçerli olan mal, pazara taşınır."

Tarihçi Hafız İbn Kesir Bidaye ve Nihaye kitabında (9/165) Emevî halifesi Velid b. Abdülmelik'in biyografisinde şöyle diyor: "Bazıları: Halk, hükümdarlarının dini üzerinedir" diyorlar. Hükümdar/Devlet Başkam ayyaşsa içki tüketimi artar. Lûtî

377. HADİS: "İnsanlar uykudadırlar. Ölünce uyanırlar." ^{705[302]} Hz. Ali (r.a)'nin

ise o fiil yaygınlaşır. Açgözlü ve hırslı ise halk da hırslı olur. Devlet Başkanı ikram sever, cömert ve cesur ise halk da böyle olur. Tamahkâr, zâlim, kindar biriye halk da aynı şekilde olur. Dindar, takva sahibi, iyilik ve ihsan ehli ise halk da böyle olur. Bu, bazı zamanlarda ve bazı kişilerde açıkça görünür.

Emevî halifesi Velid'in ilgi alanı inşaat idi. Halk da onun zamanında inşaata yöneldi. Onun zamanında kişi biriyle karşılaşınca; Ne binası yaptın? Neyin tamirini yaptın? derdi. Kardeşi Süleyman'ın ilgi alanı kadınlardı. İnsanlar da bu alana yöneldiler. Onun zamanında kişi biriyle karşılaştığında; Kaç hanımla evlisin? Kaç cariye var? derdi.

Halife Ömer b. Abdülaziz'in gayreti Kur'an tilâveti, namaz ve ibadet idi. Halk da buna yöneldi. Onun döneminde kişi biriyle karşılaştığında; Evradın ne kadar? Günde kaç sayfa Kur'an o-kuyorsun? Dün gece kaç rekat kıldın? derdi?

^{705[302]} bkz. Gazzalî, İhya: 4/20; Semhudî, Gammaz, s.144; Sehavî, Makasid: s.442; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.200;

sözlerindendir.

378. HADİS: "Elle istimna (mastürbasyon) yapan lanetlenmiştir." ^{706[303]} Aslı yoktur. Ruhâvî bunu açıkça ifade etmiştir.^{707[304]}

Aclunî, Keşi

2/414; Aliyyü'l-Kari, Kübra: s.353; Hut, Esne'1-Metalik s.333.

^{706[303]} bkz. Ruhavî, Haşiyetü ŞerhiTMenar: s.279; AliyyüTKarî, Kübra: s.360; Aclunî, Keşf 2/431.

^{707[304]} Şerafeddin Yahya er-Ruhavî, İbn Melek'in Hanefî Usul-ü Fıkıh kitabı "ŞerhuTMenar" kitabına yazdığı haşiyesinde (s.279) Nehy ve Nehyin kısımları bahsinin sonlarında İbn Melek'in "Elle istimna (mastürbasyon) yapan lanetlenmiştir", hadisini delil olarak zikretmesi üzerine şöyle demiştir: "Ben bunu hadis kitaplarında bulamadım. Ancak bunu üstadlar fıkıh kitaplarında zikretmişlerdir".

Ebu Gudde diyor ki: Bu söz, nebevi hadis ve şahid olarak İmam Kemal İbnüTHümam tarafından Hanefî fıkıh kitaplarından fîdayehm şerhi olan FethuT-Kadir'de (2/64) Oruç bölümü, Kaza ye keffaret gerektiren şeyler

babı'mn başlarında zikredilmiştir. İmam İbnü'l-Hümmam, imamlığı hatta mutlak müctehid derecesine eriştiği kabul edilen, aklınaklî ilimlerde ve istidlalde tahkik ehli alimlerdenidir. Fakat onun bu hadisi şahid olarak kullanması, kitaplarına baktığı fakih ve alimlerden bu hadisi şahid olarak kullananlara uyması sebebiyle olmuştur. İbnü't Hümmam bunu araştırmadan önceki âlimlere uyarak zikretmiştir. İlim erbabı zaman zaman böyle bir durumla karşılaşır. Şahid olarak kullandığı delili her zaman inceleyip araştırma gayreti ve imkânı bulamayabilir. Bu durumda bu delili başkalarına uyarak ya olduğu gibi zikreder ya da reddeder. Böyle bir durum, İmamlar İmamı Değerli İmam Şafî (r.a)'nin Risale kitabında da yaşanmıştır. Şafî bu kitabında s.286 da namazın ilk vaktinde kılınmasının son vaktinde kılınmasından daha faziletli olduğuna delil getirmek üzere şu uydurma hadisi kullanmıştır. "Peygamberimiz (s.a.v) buyurdu ki: "Namazın ilk vakti Allah nzasıdır. Son vakti Allah'ın affıdır." Allâme Ahmed Şakir (rh.a) burada şu notu düşmüştür: İmam Şafî bu hadisi gördüğünüz gibi isnadsız olarak nakletmektedir. İhtîâfü'l-Hadîsk kitabında (s.209) da aynı şekilde davranmış, bunu delil olarak

zikretmiştir. Hâlâ bu davranışına hayret ediyorum. Zira bu hadis, sabit hiçbir aslı olmayan uydurma bir hadistir. Bunu Yakub b. Velid eHVİedenî isimli bir şeyh rivayet etmektedir¹. İmam Ahmed o şeyh hakkında: Büyük yalancılardandır, hadis uyduruyordu, demiştir. Ebu Hatim: Yalan söylüyordu. Rivayet ettiği hadis uydurmadır, demiştir. Tirmizî üzerine yaptığım şerhte (1/321) bu hadis hakkında geniş açıklama yaptım." O halde başkalarına uyan. incelemeyen nakleden âlimlere de" ğil; araştıran, inceleyen ve tahkik eden âlimlere itimad edilme" lidir. Doğrusunu en iyi bilen Allah Teâlâ'dır.

Mütabaat/uyma ile muvafakat/katılma arasındaki fark hakkında Önemli Not: Bu iki ifade arasındaki fark şudur. Mütabaat/uyma. ilim adamının bir hüküm ve görüşte bu görüşün doğru olup olmadığını tahkik etmeden ilim ehlinde başka birine tâbi olmasıdır. Muvafakat/katılma ise iki alimin bir konudaki görüşlerinin bu görüşü gerektiren delillere dayanarak u-yuşmasıdır. Herhangi bir hadis hakkında meselâ: Hakim bunu sahih olduğuna hükmetmiş, Zehebî de buna muvafakat etmiştir/katılmıştır, denilir. Bir başka hadis hakkında da

379. HADİS: "Peygamber yer altında bin yılı tamam-lamaz."(Yani Hz. Peygamberin (s.a.v) vefatından sonra bin yıl geçmeden kıyamet kopar)
^{708[305]} Bâtıldır. Aslı yoktur.

380. HADİS: "Kadınlar birbirlerine yardım ederler."^{709[306]} İkrime'nin sözüdür.^{710[307]}

381. HADİS: 'Unutkanlık, insanın

meselâ; Bunu falan sahih olarak kabul etmiş, ya da delil olarak almıştır. Falan da ona tabi olmuştur/uymuştur, denilir. Bazen muvafakat yerine mütabaat kelimesi de kullanılmaktadır.

^{708[305]} bkz. Süyûtî, Havi: 2/166; Sehavî, Makasîd: s.443; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.200; AliyyüTKarî, Kübra: s.353; Aclunî, Keş/: 2/417; Hut, Esne'l-Metalib: s.334.

^{709[306]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.445; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.201; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.354; Aclunî, Keşfi 2/418; Hut, Esne't Metalib: s.334.

^{710[307]} Nitekim Bu söz, Sahih-iBuharî'de (Libas 23) Yeşil Elbiseler Babında zikredilmiş, İbn Hacer Fethu'l'Barî'de (10/238) bunun İkrime'nin sözü olduğunu ifade etmiştir.

tabiatıdır." ^{711[308]} Se-havî: Bu lafızla bilmiyorum, demiştir.

382. HADİS: "Allah'ın kuluna yardımı, kulun kendisine yardımından daha hayırlıdır." ^{712[309]} Vüheyb bin Verd'-in sözler/indendir. ^{713[310]}

^{711[308]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.445; İbnü'd-Deyba', Temyiz s.201; Aliyyü'l-Kari, Kübra: s.354; Aclunî, Keşf 2/419; Hut, Esne'h Metalib: s.335.

^{712[309]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.446; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.201; AliyyüTKarî, Kübra: s.355; Aclunî, Keşf: 2/419.

^{713[310]} Vüheyb b. Verd el'Mekkî ibadet ehli olup vaaz ve sohbetle" ri vardır. Hafız İbn Hacer Tehzibü'trTehzib' deki (11/170-171) biyografisinde şöyle demiştir: "İbadet ehлиндendi. Hadisleri, vaazları ve zühdü bilinmektedir. İbn Hıbban onu Sikat' (Güvo-nilir Raviler) kitabında zikretmiş ve şöyle demiştir: Dünyayı terk etmesi sebebiyle dünyalığı bulunmayanlardandı. Süfyan es-Sevrî, hadis rivayetini bitirince talebelerine: Kalkın, hoş insana -yani Vüheyb b. Verd'e- gidelim, derdi. Vüheyb konuşurken gözlerinden yaş damlardı. Ona:

383. HADİS: "Güzel yüze bakmak ibadettir." ^{714[311]} İbn Teymiyye: Batıldır, aslı yoktur, demiştir.

384. HADİS: "Kabir, ne güzel hısımdır!.." ^{715[312]} Bu lafızla aslı yoktur.

385. HADİS: "Suheyb ne güzel kuldur!.. Allah'dan kork-masaydı bile ^{716[313]} yine O'na isyan

-Allah Tealâ'ya isyan eden ibadetin tadını bulur mu? diye ser ruldu. Vüheyb:

-Hayır, hatta masiyete yönelen bile bu tadı duyamaz, dedi. Hic rî 153 yılında vefat etti. Allah rahmet eylesin.

^{714[311]} bkz. Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.355; Aclunî, Keşf: 2/421;

^{715[312]} bkz. Sehavî, Makasîd: s. 449; İbnü'd-Deyba', Temyiz s.202; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.356; Aclunî, Keşf 2/427; Hut, EsneT MetaJib: a.331.

^{716[313]} Bu ifade ile şu mana anlatılmaktadır: Suheyb (bin Sinan er-Rumî- r.a), Allah'a O'nun azabından korktuğu için değil, O'nu sevdiği için itaat etmektedir. Bunu Hafız İbn Hacer söylemiştir. (Sehavî, elMakasîdü'l-Hasene: s.449)

etmezdi." ^{717[314]} Hadis hafızlarının açıkça ifade ettikleri gibi, bunun aslı yoktur.^{718[315]}

386. HADİS: "Alimin mürekkebinin bir damlası, Allah'a yüz şehidin kefeninin terinden daha sevimlidir."^{719[316]} Raten'in ^{720[317]} uydurma

^{717[314]} bkz. Ebu Nuaym, Hilye: 1/177; Semhudî, Gammaz: s. 147; Sehavî, Makasîd: s. 449; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.202; AliyyüT Karî, Kübra: s.356; Aclunî, Keşf. 2/428; Hut, Esne'l-Metalib: s.331.

^{718[315]} Müellif Aliyyü'1-Karî eJ-Mevzûâtü'J-Kübra'da (s. 356) şöyle diyor: Hafız Süyûtî Nazmu't-Telhis Şerhihde diyor ki: İnsanların "Suheyb ne güzel kuldur!.. Allah'dan korkmasaydı hile yine Ona isyan etmezdi", hadisi hakkındaki soruları çoğaldı. Bazıları bunu Hz. Peygamber (s.av)'e nisbet ettiler. İbn Malik berhu'I-Kâfiye ve başka eserlerinde Hz.Ömer (r.a)'e nisbet etmiştir. Bahaeddin Sübkî bu konuda şöyle demiştir: Bu sözü, ısrarlı araştırmalarım rağmen hadis kitaplarının hiç birinde ne merfu ne de mevkuf olarak, ne Hz. Ömer (r.a)'e, ne de başkasına ait bir söz olarak gördüm."

^{719[316]} bkz. Süyûtî, Zeylül-Mevzûât s.81; Aliyyü'1-Karî,

hadislerindendir. ZeyJ'de böyledir.^{721[318]}

“He” Harfiyle Başlayan Uydurma Hadis

387. HADİS: "Ümmetimin helaki, günahkâr âlim ve câhil ibadet ehli ile dir." ^{722[319]} Bulunamamıştır. Muhtasar' da böyledir.

“Vav” Harfiyle Başlayan Uydurma Hadisler

388. HADİS: "Beyaz gül Peygamberimiz

Kübra: s.358; Aclunî, Keşf 2/431.

^{720[317]} Raten el-Hindî'nin biyografisi 321 no.lu hadis esnasında (656 nolu dipnotta) geçmiştir.

^{721[318]} Süyûtî, Zeylül-Mevzûât s.81

^{722[319]} bkz. Fîruz-Âbadî, Muhtasaru'bMuğnî fî Tahrici'Hhya li'l-;Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.364; Aclunî, Keşf: 2/442.

(s.a.v)'in terinden, kırmızı gül Cebrail'in terinden, sarı gül Burak'ın terinden yaratılmıştır." ^{723[320]} Miisnedui-Firdevs ^{724[321]} ve başka eserlerde zikredilmiştir. Nevevî: Sahih değildir, demiştir. Başkaları ise; Uydurmadır, demişlerdir.^{725[322]}

^{723[320]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.130; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.55; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.361; Aclunî, Keşf: 1/302; EsneTMetalib: s.86.

^{724[321]} Daha önce 300 nolu hadis ile ilgili 608 nolu dipnotun sonunda İbn Teymiyye'nin Fivdevs kitabı hakkındaki sözü nakledilmişti. Oraya bakınız!.

^{725[322]} Müellif Aliyyü'l-Karî'nin buradaki ifadesi zayıf olup yanlış bir kanaat vermektedir. Zira bu ifade Nevevî'nin "sahih değil" dır", şeklindeki sözü ile başka âlimlerin "uydurmadır" ifadeleri arasında farklılık izlenimi vermektedir. Doğru olan, bu iki ifade arasında hiçbir farklılığın bulunmamasıdır. Sehavî'nin el' Makasîdü't-fasene'deki (s. 130) ifadesi şöyledir: "Gül Hz. Peygamber (s.a.v)'in terinden yaratıldı..." (hadis hakkında); Nevevî sahih değildir, demiştir. Üstadımız Hafız İbn Hacer de aynı şekilde; "Bu, uydurmadır", demiştir. Ondan önce de

389. HADİS: "Benim vasiyyetim, sırdaşım, ailemde benden sonra vekilim ve benden sonra geriye bıraktığım kişilerin en hayırlısı: Ebu Talib oğlu Ali'dir." ^{726[323]} Saganî'nin ed-Dürrü'l-Mültekat'ta dediğine göre uydurmadır.^{727[324]}

İbn Asakir aynı ifadeyi kullanmıştır."

Bu kitabımızın 49-51. sayfalarında "sahih değildir" ve "uydurmadır" ifadelerinin mevzu hadisler konusunda kullanıldığında aynı manada oldukları, uzun uzun açıklanmıştır. Dilerseniz oraya başvurabilirsiniz.

^{726[323]} bkz. Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.361; Aclunî, Keşfi 2/446.

^{727[324]} Müellif Aliyyü'l-Karî (...dediğine göre) ifadesiyle, bu hadis hakkındaki mevzû/uydurma hükmünü zayıflatma amacı taşımamaktadır. Bu ifade ile sadece bu hadisin uydurma olduğu görüşünde olan alimin ismini ve bu ifadeyi zikrettiği kitabın isminin verme amacı taşımaktadır. Zira müellif Aliyyü'l-Karî aynı ifadeyi eî-Mevzûâtü'l-Kübra kitabında (s. 361) kullanmış, bunun ardından şöyle demiştir: "Bu ifade şianm çirkin iftirala-

- 390. HADİS:** "Adaletli hükümdarın ^{728[325]} zamanında dünyaya geldim." ^{729[326]} Hadis hafızları: Bunun aslı yoktur, demişlerdir.
- 391. HADİS:** "Zinadan doğan çocuk

yindandır. Allah belâlarını versin. Nereden iftira ediyorlar? Nasxı da iftira edebiliyorlar?"

^{728[325]} "Adaletli hükümdar" ifadesiyle İran Kısrası Nûşirvan kastedilmektedir. Halimi Şüab' da bu hadis hakkında: Sahih jjeğüdir, demiştir. Sahih olsa bile, Nûşirvan hakkında "Âdil" enilmesi, âdil olduğu ve onun lehine şahitlik etmek için değil, Mh olduğu bu isimle kendisini tarif etmek içindir. Zira Allah Rasûlü (s.a.v)'in Allah'ın hükmünden başkasıyla hükmeden bir kimseyi "âdil" olarak adlandırması mümkün değildir. (elMakasidü'l-iJasene: s.454'den kısaltılarak nakledilmiştir.)

^{729[326]} bkz. Sağanı, Mevzuat: s.4; Semhudî, Gammaz: s.149; Se-havî, Makasid: s.454; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.207; AliyyüT Karî, Kübra: s.362; Aclunî, Keşf: 2/454; Şevkânî, Fevaid: s.327; Hut, Esne'l-Metalib: s.339.

Cennete giremez." ^{730[327]} Bunun aslı yoktur.

“Lam” Harfiyle Başlayan Uydurma Hadisler

392. HADİS: "Bilmiyorum" sözü, ^{731[328]}

^{730[327]} bkz. İbnü'l-Cevzî: Mevzuat: 3/111; Ebu Nuaym, Hîye: 3/308; İbn Kayyim, Menar s.133; Süyûti, Leâli: 2/193; Semhudî, Gammaz: s.149; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.362; Aclunî, Keşf: 2/452.

^{731[328]} Evet, ama Yakut el-Hamevî'nin Mu'cemü'l-Büldan'da. (1/4) ifade ettiği gibi; "Bilmiyorum" ifadesi, ilimin takdir edilmeyen yarısıdır. İlmin en şerefli ve en faziletli ikinci yarısı ise "Biliyorum", diyebilmektir. İlmiyle amel eden tabiîn âlimlerinden Muhammed b. Aclân'm dediği gibi; gerçek olan husus şudur: İlim erbabı "Bilmiyorum" ifadesini göz ardı ettiği takdirde yumuşak karnından öldürülür."

Müslim Sahih'mde (Sıfatü'l-Münafikîn 7; Nevevî Şerhi: 17/141) Abdullah b. Mes'ud (r.a)'un şu sözünü rivayet etmektedir: "Ey insanlar!.. Allah'tan korkun. İçinizden

ilmin yarısıdır." ^{732[329]} Şa'bî'nin sözlerinde
ndir.^{733[330]}

kim bir şey biliyorsa bildiğini söylesin. Bilmeyen kimse;
Allahu alem (Doğru olanı bilen Allah 'tır), desin."

İbn Kayyim el'Cevziyye Flâmül-Muvakkîn (4/218)'de
şöyle demiştir: "İlim ehlinden biri diyor ki: Bilmiyorum
demeyi öğren. Bilmiyorum, dersin; bilinceye kadar sana
öğretirler. Biliyorum, dersin; Büemeyinceye kadar soru
sorarlar."

^{732[329]} bkz. Darimî, Sünen: 1/63; Sehavî, Makasîd: s.458;
İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.208; Aliyyü'l-Karî, Kübra:
s.364; Aclunî, Keşf. 2/464; Hut, Esne'l-Metalib: s.343

^{733[330]} Bu sözü Darimi Sünerinde (1/57 Mukaddime 21)
Şa'bî'nin sözü olarak rivayet etmiştir. Şa'bî: Tabîünden
İmam Ebu Amr Şerahîl el-Hımyerî el-Kûfî'dir. Şöyle
diyordu: "Sahabe'den beş yüz kişiye eriştim. Beyaz
sayfaya siyah yazı yazmadım. (Yazarak hadis
ezberlemedim) Biri bana bir hadis nakleder etmez hemen
ezberledim." Şa'bî Kûfe'de hicrî 19. yılda dünya gelmiş,
103 yılında vefat etmiştir. Allah rahmet eylesin.

Bu söz değerli sahabî Bbu'd'Derda (r.a)'dan da
nakledilmiştir. Aslında ona nisbet edilmesi daha

393. HADİS: 'Merkebin ve eti yenen her hayvanın idrarında sakınca yoktur." ^{734[331]} Uydurmadır. LeâJî' de ^{735[332]} bu şekildedir.

394. HADİS: "Küçük su döktüğünüz tuvalette abdest almayın. Zira mü'minin abdest suyu, sevaplarıyla birlikte tartılır." ^{736[333]} Bunu Yahya b. Anbese uydurmuştur.^{737[334]}

doğrudur. Hafız İbn Abdil" Berr Camiu BeyaniTİlm ve Fazlihî kitabında (2/54) "Alime ilmî meselelerden bilmediği bir şey sorulduğunda izlemesi gereken metod" babında bu sözü Ebu'd'Derda (r.a)'ya nisbet etmiştir. İntika kitabında (s.38)'da şöyle demiştir: "Ebu'd'Derda (r.a)'-mn; "Bilmiyorum" demek, ilmin yarısıdır", sözü sahih rivayetle nakledilmiştir."

^{734[331]} bkz. İbnü'l-Cevzî, Mevzuat: 2/75; Süyûtî, Leâli: 2/2; İbn Arrak, Tenzih: 2/66; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.365; Aclunî, Keşf 2/468.

^{735[332]} Süyûtî, el-LeâliTMasnûa: 2/2

^{736[333]} bkz. Zehebî, Mizan: 4/400; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.365; Aclunî, Keşi 2/468;

^{737[334]} Yahya b. Anbese, durumu açığa çıkmış olan, hadis

395. HADİS: "Beni namazda "Seyyid" kelimesiyle anmayın." ^{738[335]} Sehavî: ^{739[336]} Bunun aslı yoktur, demiştir.^{740[337]}

396. HADİS: "Yılandan ancak yılan dünyaya gelir." ^{741[338]} Hadis değildir.^{742[339]}

uyduran yalancı biridir, (bkz. Zehebî, Mizanii'l-I'tidal: 4/400)

^{738[335]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.463; İbnü'd-Deyba', Temyiz s.210; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.365; Aclunî, Keşî 2/478; Hut, EsneT Metalib: s.346.

^{739[336]} Sehavî, etMakasîdü'l-Hasene: s.463 No: 1292.

^{740[337]} Bu söz, uydurma olması bir yana, dil terkibi açısından hatalıdır. Zira dil açısından doğru olan vav ile (Lâ tüsevidûnî) de-nilmesidir. Zira bu fiilin aslı vav'lıdır. (bkz. Aclunî, Keşf. 2/478 Hadis No: 3018)

^{741[338]} bkz. Meydanî, Mecmeu'l-Emsal: 2/141; Zemahşerî, eî-Müstaksâ: 2/390: Sehavî, Makasîd: s.465; İbnü'd-Deyba', Temyiz s.212; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.366; Aclunî, Keşf: 2/483.

^{742[339]} Bu söz yeni dönem arap atasözlerindendir. Nitekim Mey danî'nin MecmeuTEmsal kitabında (2/141) "Fareden

397. HADİS: "Söyleyene değil, söylediği şeye bak." ^{743[340]} Hz. AH (r.a)'nin sözlerindendir.

398. HADİS: "Aklı olmayanın dini yoktur." Nesaî: Batıldır, Münkerdir (güvenilir ravilere aykırı çok zayıf bir hadistir), demiştir.

399. HADİS: "İtiraf edenin mazereti olamaz." ^{744[341]} As-kalânî: Bunun aslı yoktur, demiştir.^{745[342]}

400. HADİS: "Utangaç ve kibirli olan, ilim Öğrenemez." ^{746[343]} Buharının Sahih' inde ^{747[344]}

ancak fare, yılandan ancak yılan dünyaya gelir", denilmektedir.

^{743[340]} bkz. ed-Dürer eîMülcata: No: 461, Aliyyü'l-Karî, Kübra: S-367; Aclunî, Keşf. 2/485;

^{744[341]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.468; Semhudî, Gammaz: s.152; ü'd-Deyba', Temyiz s.214; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.367; Aclunî, Keşf; 2/493; Hut, Esne'l-Metalib: s.352.

^{745[342]} bkz. Sehavî, eîMakasîdüTHasene: s.468 No: 1311.

^{746[343]} bkz. Buharî, Sahih: İlim 50; İbn Hacer FethuTBari: 1/202; Sehavî, Makasîd s.469; İbnü'd-Deyba', Temyiz:

s.215; AliyyüT Karî, Kübra: s.371; Aclunî, Keşf: 2/499; Hut, Esne'l-Metalıb: s155.

^{747[344]} Buharî, »Sa/uA: 1/202 (îlim 50) İlimde utanma babı. Bu söz birçok, kitapta bu şekilde nakledilmiştir. Buharî'nin lafzında (müstahyî) kelimesi, sonundaki iki yâ harfiyledir. İbnü'd-Deyba'm Temyizü't'Tayyib mine'bHabis kitabında da bu şekilde -iki yâ ile- gelmiştir. İmam Aynî, Umdetü'l-Karî'de (2/210) şöyle diyor: (istahya-yestahyî) filinden türeyen (müstahyî): Ha harfinin sükûnu ile ve ikincisi sakın, olan iki yâ ile yazılır. Bı kelimedede bir yâ ile (Müstahî) denilmesi de, yasız (müstah) denilmesi de caizdir." Aynî daha sonra şöyle devam etmiştir: "...ve kibirli olan ilim öğrenemez." Mütekebbir/Kibirli olan, kendini büyük gören demektir. Böylesi böbürlenip ilim öğrenmeye karşı çekimser/isteksiz davranan kişidir. Istikbar ve tekebbür böbürlenmek, kendini büyük görmek demektir."

Hafız İbn Hacer Fethu'fBari'de (1/202) şöyle diyor: "Haya imandandır", hadisi daha önce geçmişti. --Şer'î anlamıyla- haya/utanma büyüklere hürmet ve saygı şeklinde meydana gelen utanç duygusudur. Bu övgüye değer olan utanma şeklidir. Şer'î bir emri terk etmeye

Mücahid'in ^{748[345]} sözü olarak zikredilmiştir.

401. HADİS: "Müslümanm farzları ve sünnetleri bilmemesi helâl/caiz değildir. Bunun

sebeup olan utanma ise kötülenmiştir. U" tanmamn bu şekli, meşru utanma olmayıp bir çeşit zafiyet ve seviye düşüklüğüdür. İmam Mücahid'in "Utangaç ve kibirli olan, ilim öğrenemez", sözüyle anlatılmak istenen de budur."

^{748[345]} Bu zat, Tabiînden, ibadet ve vera ehli, güçlü fakîhlerden Tefsir, Kıraat, Hadis, Fıkıh ve Kur'ân'da İmam Mücahid b. Cebr EbuTHaccac el-Mekkî el-Mahzûmî'dır. Mücahid şöyle diyordu: Kur'ânı İbn Abbas'a otuz defa arz ettim. Bir başka rivayette ise; Kur'an'ı İbn Abbas'a üç defa arz ederek okudum. Her âyetle duruyordum. Bu âyet hangi konuda indi? Nasıl? nazil oldu? diye soruyordum. İbn Ömer bana dedi ki: NaiV desenin ezberin gibi iyi hadis ezberlese, diye temenni ediyorum. Seleme b. Küheyl: Ata, Tavus ve Mücahid kadar bu ilimle Allah rızasını arzulayan kimse görmedim, demiştir. Mücahid hicrî 21 yılında Hz.Ömer'in halifeliği döneminde dünyaya gelmiş, Mek" ke'de 103 yılında secdede iken vefat etmiştir. Allah rahmet eylesin.

dışındakileri bilmemesi ise caizdir." ^{749[346]}
Uydurmadır. Zeyf&e ^{750[347]} böyledir.

402. HADİS: "Hoca, ekmek yemekten utanmadığı gibi, ilim öğrenmekten de utanmasın." ^{751[348]} Sahih değildir.

403. HADİS: "İlki Mikâil olmak üzere üç yüz altmış meslek erbabı emek vermedikçe, pide yuvarlanıp (sofrada) senin önüne konmaz." ^{752[349]}
Irakî: Bunun asimi bulamadım, demiştir.^{753[350]}

^{749[346]} bkz. Süyûtî, Zeylül-Mevzûât: s.36; Aliyyü'1-Karî, Kübra-s.370; Aclunî, Keşf: 2/500.

^{750[347]} Süyûtî, Zeylül-Mevzu ât: s.36

^{751[348]} bkz. Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.371; Aclunî, Keşf 2/508.

^{752[349]} bkz. Gazzalî, İhya: 3/94; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.371; Aclunî Keşf; 2/509.

^{753[350]} Bu hadisi Gazzalî, İhya Ha (3/94) İki şehvetin Kırılması bölümünde, Mide şehvetini kırma konusunda izlenecek riyazet yolunun açıklanması babında zikretmiş, Irakî de bu sözünü İhya Tahrici'nde (İhya: 3/94 dipnot 1)

404. HADİS: "(Alimler arasında) İhtilaf edilen bir mesele sebebiyle Allah azab etmez."
754[351] Sehavî: 755[352] Zannederim ki bu selef âlimlerinden birinin sözüdür, demiştir.

Ben de derim ki: Üstadlarımdan birinin şöyle söylediğini duymuştum: Bir âlime uyan kimse, Allah'a salimen kavuşur.

“Ye” Harfiyle Başlayan Uydurma Hadisler

405. HADİS: "Bir cemaate içlerinde yüzü en güzel o-lan kişi imam olur." 756[353]

zikretmiştir.

754[351] bkz. Sehavî, Makasid: s.471; Semhudî, Gammaz s.155; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.217; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.372; Aclunî, Keşf 2/504; Hut, Bsne'l-Metaib: s.357.

755[352] bkz. Sehavî, el-Makasidü'l-Hasene: s.471 No:1325.

756[353] bkz. İbnü'l-Cevzî, Mevzuat: 2/100; Süyûtî, Leâlr 2/21; İbn Arrak, Tenzih: 2/103; Aliyyü'l-Karî, Kübra:

Uydurmadır. Leâli'de ^{757[354]} bu şekildedir.

406. HADİS: "Ey Ebu HureyreL Abdest aldığında "Bismillah ve'l'hamdü lillah" de. Zira senin koruyucu meleklerin, bu abdestin bozuluncaya kadar hiç dinlenmeden senin hasenelerini yazmaya devam ederler."^{758[355]}

Münkerdir. ^{759[356]} (Ebu Gudde: Bu hadisin

s.377; Aclunî, Keşi: 2/522.

^{757[354]} Süyûtî, el-Leâli'1-Masnûa: 2/21. Asıl nüshada; "Zeyl'de bu Şekildedir", denilmiştir. Bu, bir kalem sürçmesidir. Zira ben bu hadisi Zeyl'de göremedim, gördüğünüz şekilde Leâli olarak düzelttim.

^{758[355]} bkz. Taberanî, ehMn'cemii's-Sagir. 1/73; İbnü'l-Cevzî, et Mevzûât: 2/186; Heysemî Mecmeu'z-Zevaid 1/220; İbn Hacer,

Lisanü'l-Mizan: 1/98; Süyûtî Zeylü'l Mevzua t: s.96; Süyûtî, Leâli: 2/377; İbn Arrak, Tenzih: 2/340; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.373. Heysemî Mecmeu'z-Zevaid: 1/220;

^{759[356]} Yani batıldır. Hadisi Süyûtî Zeylü'l-Mevzuât' da (s.96) Taberanî'nin elMu'cemüsSagir'inden senediyle; Amr b. Ebî Seleme, ibrahim el-Basrî, Ali b. Sabit,

Muhmmmed b. Şirin, Ebu Hureyre tarikiyle merfû olarak rivayet etmektedir. Süyûtî şöyle demiştir: Taberanî diyor ki: Bunu Azre b. Sabit'in kardeşinden sadece İbrahim el-Basrî rivayet etmiştir. Süyûtî daha sonra şöyle demiştir: "Mizan'da şöyle denilmektedir: Bu hadis Münkerdir. Bunun âfeti (uyduran kişisi) ibrahim'dir."

Ebu Gudde diyor ki: Bu haberi Mizan'da ibrahim ismini taşıyan ravilerin biyografilerinde görmedim. Daha sonra bunu İbn Hacer'in Lisanü'l-Mizanında (1/98) İbrahim b. Muhammed b. Sabit el-Ensa-rî'nin biyografisinde gördüm. Süyûtî'nin Zeyl'de-ki ifadesinin aslı "Lisanü'l-Mizan'da şöyle denilmiştir", şeklinde iken, kelime düşüklüğü sebebiyle bu yanlışlık meydana gelmiş olabilir. Lisan' daki ifade şöyledir: (İbrahim b. Muhammed b. Sabit el-Ensarî): Amr b. Ebî Seleme et-Tinnîsî'nin üstadıdır. Münker hadisler rivayet etmiştir. İbn Adıyy onun hakkında: Medineli-dir. Kendisinden münker hadisler rivayet edilmiştir, demiş ve onun üç münker hadisini nakletmiş ve sonra da "Onun başka hadisleri de bulunmaktadır. Hadisleri salih olup tahammül edilebilir niteliktedir", demiştir. İbn Hıbban bunu Sikat'ta. zikretmiş ve Amr b. Ebî Seleme'nin arkadaşıdır. Muhammed

b. Malik vasıtasıyla Bera'dan rivayette bulunmuştur. İbrahim b. Muhammed el-Makdisî isminde zikri gelecektir." demiştir. İbn Hacer, zikri geçen (İbrahim el-Ensarî)'nin biyografisinin ortasında şu hadisi zikretmiştir: Taberanî, Sagir' de Amr b. Ebî Seleme, İbrahim b. Muhammed el-Basrî'den, Ali b. Sabit, İbn Şirin sened zinciriyle Ebu Hureyre'den merfû olarak şu hadisi rivayet etmektedir: "Ey Ebu Hureyre!.. Abdest aldığında "Bismillah vel-hamdü lillah" de. Zira senin koruyucu meleklerin, bu abdestin bozuluncaya kadar hiç dinlenmeden senin hasene~ lerini yazmaya devam ederler. "Bu münkerdir. İbn Hacer daha sonra (İbrahim b. Muhammed el-Makdisî)'nin biyografisinde (1/103) şöyle demiştir: Ebu Hatim: Hadisi zayıf tır, meçhuldür, demiştir. İbn Hıbban ise onu Sikat (Güvenilir Raviler) kitabında, Buharî Tarihinde zikretmiş, her ikisi de onu Ebu Hafs et-Tinnîsî'nin arkadaşı olarak tanıtmışlardır. Buharî, Tinnîsî İbrahim'in güvenilir olduğunu ifade etmiştir, demiştir.

(Ebu Gudde diyor ki) İbn Hacer'in ifadesinden anlaşılan; İbrahim el-Ensarî ile İbrahim el-Makdisî'nin aynı kişi olduğudur. Durum nasıl olursa olsun, Taberanî'nin

senedindeki ravi, İbn Hacer ve Süyûtî'nin naklindeki gibi (İbrahim b. Muhammed el" BasrO'dir. Görünen odur ki bu ravi zikri geçen iki raviden ayrı üçüncü bir kişidir. İbn Ebî Hatim'hı eî-Cerh ve't-Ta'dil'kitabımda (c.l Kısım 1 sayfa 150) şu ifade yer almaktadır: İbrahim el-Basrî: Hasen'den Cenab'i Hakkın; 'Mücrimleri Cehenneme sürüklüyoruz, (Meryem: 86) mealindeki âyetini rivayet etmiş, kendisinden de İsmail b. Ebî Halid rivayette bulunmuştur." Dolayısıyla bu İbrahim el-Basrî, Taberanî'nin senedinde geçen İbrahim b. Muhammed el-Basrî ile aynı tabakadandır. Belki de ikisi aynı kişidirler. Durum böyle olunca, Abdülhayy el-Lekne-vî'nin er-Rafu ve't-Tekmîlû'î-Cerh ve't-Ta'dil(İl.hsk. s.l6(H6l) kitabına yaEdığım dipnotlarda geniş açıklamada göreceğiniz gibi; İbn Ebî Hatim'in onun hakkında sükût etmesi/bir görüş bildirmemesi onu tevsik etme anlamına gelmektedir. İbrahim el-Basrî ile İbrahim b. Muhammed el-Basrî aynı kişi ise ya da İbrahim el-Makdisî ise az önce nakledildiği gibi tevsik edilmiş (güvenilir olduğu ifade edilmiş) demektir. Bu duruma göre bu hadisin bu metniyle uydurma hadisler arasında zikredilmesi imkânsızdır. Hatta Hafız Heysemî Mecmeu'z-Zevaid'de (1/220) de bu

hadisi zikretmiş ve "Bunu Taberanî Sagir'de rivayet etmiştir. İsnadı hasendir", demiştir. İbn Hacer de bu hadisi deîl olarak kabul etmiştir. Dolayısıyla bu onun uydurma olmadığı göstermektedir, (bkz. Tenzihü's-Şeriatî'l-Merfûa: 2/70). Bu cümleleri yazdıktan sonra İbnü'l-Cevzî'nin elMevzûât (2/186); Süyûtî'nin Leâî (2/377) ve İbn Arrak'm Tenzihü's-Şeriatî'l-Merfûa (2/340) kitaplarında Ebu Hureyre'den iti tarikle gelen şu hadisi gördüm: Allah Rasûlü (s.a.v) buyurdu ki: "Ey Ebu Hureyre!.. Abdest aldığında "Bismillah vel-hamdü lillah" de. Zira senin koruyucu meleklerin hiç dinlenmeden bu ahdesti atıncaya kadar senin için haseneleri yazmaya devam ederler. Ey Ebu Hureyre!.. Hanımınla veya cariyenle beraber olduğun-da Bismillah vel-hamdü lillah" de. Zira senin koruyucu meşklerin hiç dinlenmeden sen gusledinceye kadar senin için haseneleri yazmaya devam ederler. Ey Ebu Hureyre!.. Bu birleşmeden sana bir evlad nasib olursa bu çocuğun ve neslinin nefesi sayısınca sana basene yazılır."Bu hadisi nakleden üç hadis âlimi de şöyle demişlerdir: Bunun senesinde (Hammad b. Amr en-Nusaybî) ve meçhul raviler bulunmaktadır. (Ebu Gudde diyor ki) 406 nolu Bu hadis, bu son senediyle ve

bu metniyle uydurma hadisler arasında zikredilmesi imkânsızdır.

Zira Heysemî: Bunu Taberanî Sagir'& rivayet etmiş, isnadı hasendir, demiştir....(Yine Ebu Gudde; Ancak bu hadisin bir başka senedle ve bu metne yapılan ilâvelerle rivayet edilen şekli, "hiç şüphesiz uydurmadır" demiştir.)^{760[357]}

407. HADİS: "Ey Humeyra!.." ^{761[358]}
Mızzî: İçinde (Ey Hır meyra!..) ^{762[359]} ifadesi

yukarıdaki hadis metnine ilâve edilmiş asılsız metniyle hiç şüphesiz uydurmadır.

^{760[357]} Parantez arasındaki cümle kitabın metninden olmayıp bir önceki dipnotun ortalarında geçmektedir. Önemine binaen ve dikkat çekmek için burada zikretmeyi uygun gördüm. (Çev.)

^{761[358]} bkz. Zerkeşî, ehlcabe: s.61; Aliyyü'MCarî, Kübra: s.373.

^{762[359]} {Humeyra): Hamrâ kelimesinin küçültme ismidir. Beyaz tenli, beyaz pembe ile doyurulmuş demektir. Araplar beyaz tenli erkeğe "Ahmer", beyaz tenli hanıma

geçen her hadis uydurmadır. Sadece İ\fesa/hin rivayet ettiği bir hadis müstesnadır, demiştir. ^{763[360]} (Abdülfettah Ebu Gudde diyor ki: Bu

"hamrâ" derler. Hz. Aîşe (r.anha) beyaz tenli idi. Buradaki Humeyra kelimesiyle anlatılmak istenen kişi, Hz. Aîşe'dir. Bu küçültme, sevgi için yapılan küçültmedir. Nitekim 121 no.lu hadis dipnotunda bu bilgi verilmişti. Burada şunu da ilâve edeyim:

Müfhim müellifi Kurtubî diyor ki: Araplar, vücutta ki beyazlık baras/ alaca hastalığına benzediği için beyaz isminden haşlanmamaları sebebiyle, beyaz tenlilere "ahmer/kırmızı" derler. Bu sebeptir ki Allah Rasülü (s.a.v) Hz. Âîşe'ye Ya Humeyra!.. (Pembe yanaklı sevimli kız) derdi. Kurtubî'nin bu ifadesini Hafız İbn Hacer Fethu'l-Bari'de (7/106 Menakıb ...) Hz. Peygamber (s.a.v)'in Hz. Hadice (r.a) ile evlenmesi ve Hz. Hadice'nin fazileti babında nakletmektedir.

^{763[360]} Benzeri bir ifade İbn Hacer tarafından da Fethu'l-Bari'de (2/370 lydeyn 2) Bayram günü kılıç kalkan oyunu babında nakledilmiştir. Bu iki hadis hafızının bu ifadeleri isabetli değildir. Zira bu hadisten başka ayrıca

iki sahih hadiste de (Humeyra) ifadesi sabit olmuştur. İmam Bedreddin Zerkeşî el-İcabe li-irad me'stedrakethu Aişe ale's-Sahabe adlı eserinde (s.61-62) Hz. Âişe (r.a)'nin özelliklerini sayarken şöyle demiştir: "Yirmi Yedinci Özellik: O'nun hakkında (Dininizin yarısını Humeyra'dan alın) hadisi gelmiştir. Hocamız Hafız İmadüddin İbn Kesir'e bu hadisi sordum. Dedi ki: Hocamız Dünya Hafızı Ebu'l-Haccac el'Mizzî (r.a) şöyle diyordu: İçinde Humeyra adı geçen her hadis batıldır. Sadece Sünen-i Nesaf de Oruç Bölümündeki bir hadis müstesnadır." (İhn Kesir diyor ki): "Sünen-i Nesaî'de yer alan bir başka hadis de buna ilâve edilmelidir: Ebu Seleme'den rivayet edildiğine: göre; Hz. Âişe şöyle demiştir: Habeşliler oynamak üzere mescide girdiler. Allah Rasûlü (s.a.v) bana: 'Ya Humeyra!.. Onlara bakmayı arzu eder misin? buyurdu. Bu hadisin isnadı sahihtir. Hakim Müstedrek' inde (3/119) Ümmü Seleme'den -bu konuda bir üçüncü hadis- rivayet etmektedir. Hz. Peygamber (s.a.v) mü'minlerin annelerinin savaşa katılacaklarını anlattı. Hz. Aişe (r.a) güldü. Bunun üzerine şöyle buyurdu: "Dikkat et Ya Humeyra!.. Bu hanım sen olmayasm". dedi ve sonra Hz. A-li'ye döndü ve şöyle buyurdu: "Âişe'nin

herhangi bir işi sana ha-vale edilecek olursa, son ona yumuşak davran."Hakim diyor ki: Bu hadis, Buharî ve Müslim'in şartına uygun, sahih bir hadis olduğu halde Buharî ve Müslim bu hadisi Sahih'lerine almamışlardır. Zehebî ise; (Buharî ve Müslim, hadisin ravilerinden olan) Abdülcebbar'dan hadis tahrir etmemişlerdir, demiştir." İbn Ke-sir'in ifadesi ilâve ve düzeltme ile burada sona ermektedir. Allâme Zürkanî, Şerhu'l-Mevahibi'n-Ledünniyye kitabında (7/216) Kastallânî'nin bu Ümmü Seleme hadisini Hakim ve Beyhakî'den rivayet etmesinden sonra; "Bu hadis, içinde (Ya Humeyra!..) geçen sahih bir hadistir. İçinde bu ifadenin geçtiği her hadisin uydurma olduğunu iddia eden kimseye bu hadisle cevap verilebilir", demiştir. Zürkanî, işaret edilen iddia sahibi ile İbn Kayyim el-Cevziyye'yi kast etmektedir. Zira İbn Kayyim eJ-Menaru'l-Münif kitabında (s.60); "İçinde (Ya Humeyra!..) ya da sadece (Humeyra) lakabının geçtiği her hadis yalandır, uydurulmuş tır", demektedir, Abdülfettah (Ebu Gudde) diyor ki: Nesaî'nin burada işaret edilen iki hadisi, onun esSünenü'l-Kübra'sındadır, matbu olan Sugra'da (yani elimizdeki meşhur Sünen nüshasında) bu hadisler yer almamaktadır." (bkz. Nesaî,

isabetli değildir. Zira bu hadisten başka ayrıca iki sahih hadiste de "Humeyra" ifadesi sabit olmuştur.)^{764[361]}

408. HADİS: "Ey Şeyh!.. Selâmette kalmayı arzu e-di-yorsan, bunu başkalarının senden selâmette olmasında ara." ^{765[362]} Bu sözü, Ebu İshak eş-Şirazî'nin Hz. Peygamber (s.a.v)'den rüyada duyduğu rivayet edilmektedir.^{766[363]}

esSünenü'l-Kübra: 1/553, Salatü'l-Ieydeyn 31, Hadis No: 1798)

^{764[361]} Parantez arasındaki bu cümle, kitabın metninden olmayıp bir önceki dipnotun başından alınmış, önemine binaen ve dikkat çekmek için burada metin içerisinde ayrıca zikredilmiştir. (Çev.)

^{765[362]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.474; İbnü'dvDeyba', Temyiz: s.219; Aliyyü'l-Karî, Kübra: s.374; Aclunî, Keşf. 2/515.

^{766[363]} Yani bu ifadenin; diğer nebevî hadislerin rivayet edildiği gibi nebevî hadis olarak rivayet edilmesi doğru değildir. Zira daha önce 311 no.lu hadisin dipnotunda geçtiği gibi; âlimler nezdinde kesin olarak kararlaştırılan

409. HADİS: "Ey Ali!. Demirden iki ayakkabı edin. Bunları ilim yolunda eskit." ^{767[364]}
Ibn Teymiyye: Bu hadis uydurmadır, demiş, ZeyV de ^{768[365]}: Aynen onun dediği gibidir, denilmiştir.

410. HADİS: "Ey Ali!.. Bir sayfa ve mürekkep getir", dedi. Allah Rasûlü (s.a.v) yazdırdı. Ali yazdı ve Cebrail şâhid oldu. ^{769[366]}
Ravi diyor ki: Size bu sayfayı yazdıran, yazan ve bu duruma şâhid olandan başkası bu sayfada olanları bildiğini söyleyen kimseyi tasdik etmeyin, demiştir. Bu olay Hz. Peygamber (s.a.v)'in vefat ettiği son hastalığında idi. Saganî ed-

hususlardan biri şudur: Peygamberimiz (s.a.v)'i rüyada görmekle şer'î bir hüküm isbat edilemez.

Nebevî hadis ise öncelikli olarak rüya ile isbat edilemez.

^{767[364]} bkz. Süyûtî, Zeylül-Mevzuât s.203; Aliyyü'1-Karî, Kübra: k.376; Aclunî, Keşf: 2/518.

^{768[365]} Süyûtî, Zeylül-Mevzuât s.203

^{769[366]} bkz. Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.376; Aclunî, Keşf: 2/519.

DürriTMültekat'ta: Bu uydurmadır, demiştir.

"Ey Ali!.. Sen bana göre Musa'nın yanında Harun gibisin. Ancak benden sonra Peygamber yoktur", sahih hadisi ^{770[367]} müstesna! (Ey Ali!..) kelimesiyle başlayan "Hz. Ali'ye Vasiyetler" nüshasının tamamının uydurma olduğu ileride gelecektir.^{771[368]}

411. HADİS: "Ey Ali!.. Azık edindiğinde soğanı unutma." ^{772[369]} Sehavî: Bu açık yalandır, demiştir.^{773[370]}

412. HADİS: "Düşmanın elini

^{770[367]} bkz.Buharî, Sahih: Fezâilü Ashabi'n'Nebi 9; Müslim, Sahih: Fezâüü's-Sahabe 30, 31

^{771[368]} Bu konu 436 no.lu hadis esnasında ele alınacaktır.

^{772[369]} bkz. Sehavî, Makasid. s.475; Semhudî, Gammaz: s.157; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.220; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.376; Aclunî, Keşf: 2/519; Hut, Esne'l-Metalib: s.361.

^{773[370]} bkz. Sehavî, el-Makasidü'hHasene: s.475 No: 1336.

bükemediğin takdirde öp." 774[371] (Abbâsî Halifesi) Mansur'un sözüdür. 775[372]

774[371] bkz. Sehavî, Makasîd: s.476; İbnü'd-Deyba', Temyiz s.220; Aliyyü'l-Karî, İftV&ra: s.377; Aclunî, Keşf 2/521; Hut, EsneTMe-talib: s.362.

775[372] Süyûtî'nin Tarihü'l-Hulefâ' da (s. 178) naklettiği gibi; Sûlî, bu sözü benzeri bir lafızla senediyle Abbâsî Halifesi Mansur'dan nakletmektedir. Abbâsî Halifesi Ebu Ca'fer Mansur'un nesebi: Abdullah b. Muhammed b. Ali b. Abdillâh b. Abbas şeklindedir. Hicrî 95 yılında dünyaya gelmiştir. İlim tahsili için yolculuklar yapmıştır. Sûlî diyor ki: Zamanında Hadis ve Neseb ilmini en iyi bilen kimse olup hadis tahsili ile meşhur idi. Babasından, Ata b. Yesar ve başkalarından hadis rivayet etmiştir. Kendisinden de oğlu Halife Mehdî hadis rivayet etmiştir. Çok zengin olmakla birlikte eğlence ve oyuna düşkün olmaması, kâmil akıl sahibi olması, ilim ve edebiyata filî katılımı, nefsî olgunluğu; heybet, cesaret, ihtiyat, görüş ve azamet açısından Abbasoğullannın yiğit şahsiyeti idi. Dünya lezzetlerinden erişemediği hiç bir şey kalmadığı halde sadece Hadis ehlinin şerefini temenni etmesi konusundaki sözü 344 nolu hadis (700 nolu) dip notunda

413. HADİS: "Maymunun devletinde onun için oynanır." ^{776[373]} Hadis değildir.

414. HADİS: "Yasin, hangi niyetle okunursa o niyet gerçekleşir." ^{777[374]} Sehavî:

geçmişti. Halife Mansur, Mekke'de Hac için ihramlı olduğu halde hicrî 158 yılında vefat etmiştir. Allah rahmet eylesin. (Süyûtî, Tarihu'bHulefa: s.172-180. Özetlenerek nakledilmiştir.)

^{776[373]} bkz. Sehavî, Makasid: s.476; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.221; Aclunî, Keşf. 2/523; Hut, Esne'J-Metalib: s.362.

^{777[374]} Son dönem alimlerinden bazıları: Bazı tasavvuf erbabı bu hadisin sahih olduğunu kararlaştırmışlardır, diyerek bu hadisi isbat etmeye çalışmışlardır, dolayısıyla uydurma hadis olmamalıdır. Maliki Fakîhî ve Mısır Müftüsü Sûfî Allâme Muhakkik Muhammed Illîş (öl. 1299 h.) ve üstadı Ebu Yahya bunu gayet güzel bir şekilde cevaplamıştır. Ebu Yahya hadisi isbat ederken senedden başka bir şeye itimad etmeyi reddetmiştir. İsabetli tenkidleri, akıl sahiplerinin şuur ve basiretlerini artırıcı ifadeleri dolayısıyla bu iki zatın sözlerini nakletmek

faydalı olacaktır: Şeyh Muhammed Illîş "Fethu'l-AliyyiTMalik fi'l-Fetva alâ Mezhebi Malik"ismiyle adlandırılan Fetvalarında (1/45) 'Yasin ne niyetle okunursa gerçekleşir" hadisi sahih midir? Bunu sahih olduğunu inkâr eden kimseyi ayıplayan kimseye ne ceza gerekir? sorusuna şu cevabı vermiştir:

"Hafız Sehavî el-MakasidüTHascne kitabında bu hadisin aslının olmadığını açıkça ifade etmiş, Seyyid Muhammed ez-Zürkanî de Muhtasar'mda aynı görüşü paylaşmıştır. Bu hükmü ayıplayan mezkûr kişi bilgisizce konuşmaya cür'et ettiği için şiddetli bir şekilde te'dib edilmelidir. Bu adamın halinden anlaşılan, ilim ehlinde biriyle görüşmemiş, katı kalpli câhil bir kişi olduğudur. Böyle birinin hadisler konusuna bilgisizce dalması sebebiyle Allah Teâlâ'nın gazabına uğramasından korkulur. Zira bilgisi olan kişi nass bulunan hususları inkâr etmez. Cehaletin çokluğu, akıl zayıflığı ve dindar olmama bundan daha fazlasına sebep olmaktadır.

Ezher Hatibi Şeyh İbrahim es"Sakka da bu soru üzerine şu cevabı yazmıştır: İmam Şa'ranî, el'-Bedru'l-Münir kitabında Hafız Sehavi'nin; bu hadisin bu lafızla aslı olmadığı görüşünü naklederek bu hükmüne katılmış,

daha sonra da; "Bu hadis, Şeyh İsmail el-Yemenî cemaatinde kesindir", demiştir. Dolayısıyla bu hadis, âlimlerin üzerinde ihtilaf ettikleri hadislerden-
dir. Dolayısıyla bunun sahih olduğunu inkâr eden kişinin reddedilmesi uygun değildir. Zira Sehavî, bunun sahih olduğunu inkâr etmiştir. Bunu sahih olarak kabul eden kişinin de reddedilmesi de uygun değildir. Zira az önce Şa'ranî'nin ifade ettiği gibi bazı alimler bunu sahih olarak kabul etmektedirler. Ya-sin'in fazileti ve onun dünyevî ve uhrevî maksatların gerçekleşmesine vesile olması, sadece bu hadise bağlı değildir. Çünkü bu konuda başka hadisler de varid olmuştur. Allah'ın bu fakir kulu İbrahim es-Sakka eş-Şafî'ye ilham ettiği budur. Günahları affola.

Üstadımız Ebu Yahya, bu cevaba muttali olduğunda onun üzerine şunu yazmıştır: Bilindiği gibi; Hadislerden her biri, keşif ve kalplerin nurlarıyla değil, sadece senedlerle sabit olmaktadır. Ş a'ranî'nin Seyyid ismail el-Yemenî'den naklettiği husus Müftî Şeyh İbrahim Saka'nın anladığı gibi lafzın sahih oluşu ise durum senede bağlıdır. Aksi takdirde söyleyen kim olursa olsun, sözü kendisine iade edilir. Allah'ın dininde hatır gözetme olamaz. Velilik ve kerametlerin burada bu konuya müdahalesi olamaz. Bu

konuda yetkili merci, sadece bu ilmi bilen hadis hafızlarıdır. Bu hadis, muhaddislere göre aslı olmayan bir hadistir. AliyyüTKarî bunu -elimizdeki Masnu kitabında-zikretmiş ve şöyle demiştir: "Sehavî: aslı yoktur, demiştir." Aliy-yü'1-Karî, kitabının başında sabit veya uydurma olup olmadığına ihtilaf edilen hadisleri zikretmeyeceğim ifade etmiştir. Eğer Seyyid ismail'in bu sözünden maksat, hadisin manasının doğruluğu ise ki seyyidlere hüsnü zan etmenin gereği de budur, o takdirde bu durum kabul edilebilir. Zira tevekkülü sahih, ihlası sadık olan kimse Allah'a dua ettiğinde özellikle Kur'anla ona tevessül ettiğinde Allah ona icabet edecektir. Ancak şu an ele aldığımız konu bu değildir.

Müftü Şeyh İbrahim Sakka'nın Sehavî'yi Şa'ranî'nin ibaresinin sonu ile tenkidi yerinde değildir. Zira bu lafzın sahih oluşunun murad edildiği anlayışı üzerine bina edilmiştir. Bunun da senede bağlı olması ve hadisin her hangi bir senedinin de bulunmaması sebebiyle sahih olmayacağını öğrendin. Zira hadisin senedi olsaydı hadis hafızları onu bilir ve hadis kitaplarında zikrederlerdi.

"Bu hadis alimlerin üzerinde ihtilaf ettikleri hadislerdendir", sözüne gelince bu ifade de problemlidir.

AliyyüTKarî'nin ifadesi, bunu reddetmektedir.

"Bunu sahih olarak kabul eden kişinin de reddedilmesi de uygun değildir", ifadesi ile sanki ilk müftü -Şeyh İlş—kastedilmektedir. Halbuki o bunu kabul eden kişiyi reddetmemiş, sadece bilgisizce konuşan, bilmediği konuya dalan kimseyi reddetmiştir. Böyle birinin reddedilmesi ise kesin bir görevdir. Sanki o Müftü Şeyh ibrahim Sakka bunu reddedenin lafızlarını da onu reddetme sebebini de anlamamış gibidir. Nitekim "Ya-sin'in fazileti.." ifadesi sebebiyle Müftü, soruyu da anlamamıştır. Zira Kur'amn tamamının faziletli oluşu konusunda Müslümanlar arasında bir tartışma yoktur.'

"Bu, Allah'ın ilham ettiği husustur", ifadesinin manasını anlamadım. Zira sözünü tenkid ettiği kişinin muradını tahkik etmediği, soruyu iyice anlamadığı ve cevap verenin verdiği cevap hakkında değil de, soruda var olan hususun sorulması sebebiyle soru lüzumsuz olduğu halde onu reddedenin lafızlarım anlamadığı halde, hangi şey ilham edilmiş olmaktadır? Adamın mâlik olduğu akıl bu ise, Allah'a havale edelim. Ben kubbenin altında Şeyh var zannediyordum. Doğrusunu Allah bilir." Abdülfettah Ebu Gudde diyor ki: Bu ifade, daha önce 95, 97, 109 ve 344

no.lu hadislerin dipnotlarında takdim ettiğim şu hakikati te'yid etmektedir: "Hadis, sadece ehlinden alınır. Değeri yüce, şanı yüksek olsa da. başkasından alınmaz." Hidayete erdiren Allah'dır.

Masnû Kitabının sonunda 273. sayfada bu dipnotuna şu ilâve yapılmıştır:

Hadisin sahih veya zayıf olduğunun keşif yoluyla bildirilmesi konusunda vakıf olduğum garip hususlardan biri, İsmail el-Aclûnî ed'Dimaşkî'nin Keşfü'l-Hafa ve Müziü'l-İlbas kitabının mukaddimesinde (1/9-10) ikrar ve kabul sadedinde zikrettiği şu ifadesidir:

"Bir hadise "uydurma", "sahih" ve benzeri bir hükmün verilmesi senedin incelenmesi ve benzeri metotlar sonucunda hadis alimlerinin kanaatine göredir. Yoksa bizzat kesin bir durum değildir. Meselâ: Sahih bir hadis, muhaddisin kanaatine göre zayıf veya uydurma olabilir, ya da tersi olabilir. Mütevatir ise Rasulullah'a nisbeti ittifakla kesin olan hadistir. Hadisin buna ihtimali olmakla birlikte, muhaddislerin nazarında sabit olan hususa göre amel edilir. Hadisten hüküm istinbat edecekler için hadisten elde edilen şer'î hüküm geçerli olur.

Şeyh-i Ekber Muhyiddin İbn Arabî (k.s)1 nin eî-Fütûhatü'l-Mek-kiyye adlı eserinde özetle şöyle denilmektedir: Kavileri yoluyla sahih olan nice hadis vardır ki, keşif ehli bu hadisi Allah Ra-sûlü (s.a.v)'ne sorup bunun uydurma olduğunu öğrenmesi sebebiyle sahih kabul etmez. Dolayısıyla nakil ehli, tariki sahih olduğu için o hadisle amel etse bile, keşif ehli bu hadisle amel etmez.

Yine ravileri arasında hadis uyduran biri bulunduğu için, tarikinin zayıflığı sebebiyle kendisiyle amel edilmeyen nice hadis vardır ki, keşif ehli bunu Cibril'den Allah Rasûlüne naklederken duydukları için, gerçekte bu hadis sahihtir." Abdülfettah -Ebu Gudde- diyor ki: Aclunî'nin naklettiği ve sükût edip kabul ettiği ifade budur. Bu tavrından dolayı neredeyse şaşkınlıktan donup kalacaktım. Oysa Acluni, Buharî'yi şerheden muhaddislerden biridir. Muhaddislerin ilimlerini, hadis ve din kaidelerini hiçe sayan bu ifadeleri nasıl kabul edebilmiştir? Buna göre "keşif ehli" denilen ya da kendisini keşif ehli gören kişiler açısından hadis alimlerinin hadis hakkında verdikleri "sahih" ve "zayıf hükümleri anlamsız bir şey olmaktadır. Sünnet-i

Bunun bu lafızla aslı yoktur, demiştir.^{778[375]}

415. HADİS: "Soğuktan sakınan, sıcaktan da sakınır." ^{779[376]} Hadis değildir.

416. HADİS: "Yakîn, imanın tamamıdır." ^{780[377]} Uydurmadır. Bu hükmü Saganî vermiştir.

Mutahhara'nın sübutu için, ne zamandan beri biri muhaddislerin sahih nakli, diğeri keşif ehlinin keşfi olmak üzere iki kaynak kabul edilmiştir?. Buna aldanmaktan sakın. Allah senin yardımcın olsun ve seni gözet sin.

^{778[375]} bkz. Süyûtî, Leâli: 1/247; Sehavî, Makasîd s.477; Semhudî, Gam-raaz: s. 157; İbnü'd-Deyba', Temyiz s.221; AliyyüTKarî, Kübra: s.377; Aclunî, Keşf 2/526; Hut, Esne'tMetalib: s.362;

^{779[376]} bkz. Sehavî, Makasîd: s.479; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.222; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.378; Aclunî, Keşf: 2/532; Hut, Esne'bMe-talib: s.363.

^{780[377]} bkz. İbn Hacer Fethu'tBarî: 1/45; Ebu Nuaym Hilye: 5/34; Hatib, Tarihli Bağdad: 13/226; Aliyyü'1-Karî, Kübra: s.379; Aclunî, Keşf 2/537; Zebîdî, İhya Şerhi:

781[378] (Hafız Irakî:

1/408,

781[378] Bu hadisi Ebu Nuaym Hilye'de (5/34); Hatib Tarihti Bağdad'da. (13/226) İbn Mes'ud'dan merfû olarak; "Sabır imanın yarısıdır. Yakın ise imanın tamamıdır", lafzıyla rivayet etmiştir. Hafız Irakî ihya üzerine yazdığı et-Tahricü'sSagîr' de; Gazzalî'nin hadisi merfû olarak zikrettiği Kitabü'l-İlim İlmin âfetleri hakkındaki Altıncı Bab'da şöyle demiştir: Bunu Beyhakî Zühhd kitabında, Hatib Tarihinde İbn Mes'ud'un hadis olarak hasen isnadla zikretmiştir."

Hafız Zebîdî, İhya Şerhi'nde (1/408) şöyle demiştir: "Irakî, et-Tahricü'l-Kebir'de şöyle demiştir: Bunu Ebu Nuaym Hilye'de, Beyhakî Zühhd'de ve EbuTKasım el-Lâlikâi Kitabü'sSünne'de rivayet etmiştir. Sonra da Irakî, İbn Mes'uda varan senedle merfû olarak bu dipnotun başındaki mezkûr lafızla rivayet etmiştir. Irakî daha sonra şöyle demiştir: Bilmen ve sahih olan, bu sözün İbn Mes'udun sözü olduğu şeklindedir. Buharî de -Sait'inde muallâk olarak bu şekilde İbn Mes'ud'dan mevkuf hadis olarak zikretmiştir. Taberanî ve Beyhakî Zühhd kitabında bunu A'meş... tarikiyle muttasıl senedle Abdullah b.

Bilinen ve sahih olan, bu sözün İbn Mes'udun sözü olduğu şeklindedir, demiştir.)^{782[379]}

417. HADİS: "Oruca başladığınız gün ile, kurban bayramının ilk günü ^{783[380]} aynı gündür."

Mes'ud'un sözü olarak tahrir etmişlerdir. Beyhakî: Sahih olan bu sözün mevkuf olmasıdır, demiştir."

Buharî, Sahihinin başlarında KitabüTîman'ın ilk babında bu sözü muallâk olarak zikretmiş, Hafız İbn Hacer Fethu'i-Bari'de VI/40) aynı yerde şöyle demiştir: "Bu muallâk hadis, Taberanî'nin Sahih bir senedle muttasıl olarak tahrir ettiği bir eserdir, (yani İbn Mes'udun sözüdür). Bunu Ebu Nuaym Hilye'de ve Beyhakî Züh'd' de İbn Mes'ud'un merfû hadisi olarak tahrir etmişlerdir. Merfû oluşu sabit değildir."

^{782[379]} Parantez arasındaki ifade, bir önceki dipnottan alınmış, 'h önemine binaen ve dikkat çekmek için metinde zikredil-i. (Çev.)

^{783[380]} Bir başka lafızda ise; "Oruca başladığınız gün ile, senenin ilk günü aynı gündür", şeklindedir, (bkz. Hut, Esn&hMetalib: s.364 Hadis No: 1779)

^{784[381]} İmam Ahmed ve başkalarının dediği gibi;
Bunun aslı yoktur.

Hadis İmamlarının Bazı Uydurma Rivayetler Hakkındaki Görüşleri ^{785[382]}

418. Üstadlarımızın üstadı Şemseddin es'Sehavî diyor ki: ^{786[383]} İbn Teymiyye şöyle demiştir: imam Şafî ile İmam Ahmed'in Şeyban er-Raî ile bir araya gelip ona sorular sormalarıyla ilgili meşhur olan rivayet: ilim ehlinin ittifakıyla bâtıldır/asılsızdır. Zira bu iki zat Şeyban er-Raî'ye

^{784[381]} bkz. İbn Kayyim, Menar: s.124; Semhudî, Gammaz: s.159; Sehavî, Makasîd: s.480; İbnü'd-Deyba', Temyiz: s.223; AliyyüT Karî, Kübra: s.380; Acluni, Keşf: 2/540; Hut, EsneT Metalib: s.364; Makdisî, el-Fevaidü'l-Mevdûa: s. 250.

^{785[382]} Bu başlık, konuyu açıklamak üzere benim, tarafımdan ilâve edilmiştir. (Ebu Gudde)

^{786[383]} Sehavî, el-Makasîdü'l-Hasene, Son Bölüm: s.480

erişememişlerdir.

419. Sehavî devamla şöyle demiştir: İmam Şafî'nin, İmam Ebu Yusuf la Harun er-Reşid'in huzurunda görüşmeleri rivayeti de aynı şekilde batıldır. İmam Şafî, Reşid'le ancak Ebu Yusuf un vefatından sonra görüşe" bilmiştir.^{787[384]}

420. Hafız İbn Hacer diyor ki: ^{788[385]} İmam Şafî'nin Halife Harun Reşid'e gittiği ve Muhammed b. Hasen'in Halife Harun Reşid'i Şafî'yi öldürmeye teşvik ettiği rivayetini Menakıbü's-Şafî' sahibi Beyhakî ve başkaları

^{787[384]} İbn Teymiyye Minhacü'sSünneti'-Nebeviyye kitabında w/265) şöyle diyor: "İmanı Şafî ne Ebu Yusuf la görüşmüş, ne onunla münazara etmiş, ne de ondan hadis dinlemiştir. Bilakis Ebu Yusuf, Şafî Irak'a girmeden önce hicrî 183 yılında vefat etmiştir. Şafî ise Irak'a hicrî 185 yılında gelmiştir. Bu sebeple Şafî'nin kitaplarında Ebu Yusuf un görüşleri Muhammed b. Hasen kanalıyla zikredilmektedir."

^{788[385]} İbn Hacer, Tevâi't-Te'nis: s.71

nakletseler de bu rivayet yalanlanan, uydurulmuş bir rivayettir.

421. Meymûnî diyor ki: Ahmed b. Hanbel'in şöyle dediğini işittim: "Üç çeşit kitap vardır ki bunların asılları yoktur: Megazî, Melahım, Tefsir.^{789[386]}

^{789[386]} Yani bu ilimlerin isnadları yoktur. İbn Teymiyye Minha-cü'sSünneti'n-Nebeviyye kitabında (4/117) diyor ki: "Sebeb'i Nüzul hadislerinin büyük çoğunluğu müsned olmayan mürsel hadislerdir. İmam Ahmed b. Hanbel şöyle demiştir: 'Üç çeşit kitap vardır ki bunların isnadı yoktur, bir başka rivayette: Bunların asılları yoktur: Bunlar Megazî, Melahım ve Tefsir kitaplarıdır. Yani bu kitaplardaki hadisler mürseldir, demektir.

ibn Teymiyye devamla şöyle demiştir: Mürsel hadis, alimlerin kabulü ve reddi konusunda tartışıkları hadislerdendir. Bu konuda en doğru olan görüş, mürsel hadislerden bir kısmının makbul, bir kısmının merdud, bir kısmının mevkuf (sahabî sözü) olduğu şeklindeki görüştür.

a. Durumu incelenip sadece sika/güvenilir ravilerden

Hatib Cami' inde şöyle diyor: Bu ifade, bu üç ilim dalında yazılmış olan ama bunları nakleden ravilerin âdil olmamaları ve kıssacıların birtakım ilâvelerde bulunmaları sebebiyle itimad edilemeyecek bazı belirli kitaplara ait olmalıdır.

(Sehavi diyor ki:) Melahım kitaplarına gelince hepsi bu özelliktedir. Gelecekte yaşanacak kanlı olaylar ve beklenen fitneler hakkında birkaç

mürsel hadis naklettiği bilinen bir ravinin rivayet ettiği mürsel hadis kabul edilir.

b. Hem güvenilir ravilerden hem de güvenilemeyecek ravilerden mürsel hadis naklettiği bilinen bir ravinin rivayet ettiği mürsel hadis, durumu meçhul olan bir kimseden rivayet şeklinde ise bu hadis mevkuftur/s ah abı sözüdür.

c. Güvenilir ravilere muhalif olan mürsel hadisler merdûd" dur/ reddedilir.

d. Mürsel, iki yönlü olursa, iki raviden her biri diğerinin üstadlarından hadis almışsa, bu durum o ravinin doğruluğunu gösterir. Genellikle bu gibi bir ravinin hata etmesi ve kasden yalan söylemesi tasavvur edilemez.'

hadis dışında sahîh hadis yoktur.^{790[387]}

^{790[387]} İmam Ahmed'in; "Üç çeşit kitap vardır ki bunların aslı yoktur Bunlar Megazî, Melahım, Tefsir kitaplarıdır", sözünün şu şekilde anlaşılması mümkündür: Bu kitaplarda zayıf ve uydurma hadisler yaygındır. Zira bu kitaplar, hadis ve ahkâm kitapları kadar, muhaddis imamların ve tenkid ehli üstadların çalışmalarına konu olmamıştır.

Hafız İbn Hacer, şu sözüyle bu anlayış ve yoruma işaret etmiş olmalıdır: Lisanü'l Mizan kitabının mukaddimesinde (1/13); imam Ahmed'in; "Üç çeşit kitap vardır ki bunların asılları yoktur Bunlar Megazî, Melahım ve Tefsir kitaplarıdır", şeklindeki sözünü naklettikten sonra İbn Hacer, şöyle demiştir. "Fezâil de bunlara ilâve edilmelidir. Bu alanlar zayıf ve uydurma hadis vadileridir. Zira Megazî konusunda umde olan alimler Vakıdî gibileridir. Tefsirde umde olanlar ise, Mukatil ve Kelbî gibileridir. Melahım konusunda ise genellikle israiliyyata itimad edilir. Fezâil konusuna gelince; rafizîlerin ehH beytin fazileti hakkında ne kadar hadis uydurdıkları sayılamaz. Ehl'i Sünnetin cahillerinin de onlara Muaviye'nin faziletleri hakkında, batta Hz. Ebubekir ve

422. (Sehavi diyor ki:) Tefsir kitaplarına gelince; bunların en meşhurları arasında Kelbî Tefsiri ^{791[388]} ile Mukatilb. Süleyman'ın Tefsiri

Hız. Ömer'in, faziletleri hakkında uydurma hadislerle karşılık vermeleri az değildir. Halbuki Allah bu zatları buna muhtaç bırakmamış, mertebelerini bu seviyesiz-|
ükten çok yükseklerde kılmıştır."

^{791[388]} Kelbî nisbetiyle meşhur olan, müfessir, neseb âlimi ve tarihçi, Tefsir müellifi Ebu'n-Nadr ve Ebu Said Muhammed b. Saib el-Kelbî el-Kûfî hakkında Zehebî: Muhaddisler onu terk etme konusunda görüş birliğine varmışlardır. Yalancılık ve rafizilikle itham edilmiştir. Hemmam: Kelbî'nin; Ben Sebâiyim, dediğini işittim, demiştir.

İbn Hıbban şöyle demiştir: Kelbî Sebaî idi, yani Ali ölmedi, dünyaya dönecektir, zulümle dolu olan dünyayı adaletle dolduracaktır, diyen ve bir bulut gördüklerinde, Emirü'l-Mü'minin Ali bu bulutun içindedir, diyen batıl bir mezhebe mensup idi. Dindeki batıl mezhebi ve açık yalancılığı vasıflarını derinliğine anlatmaya ihtiyaç bırakmayacak kadar açıktır. İbn Adıyy şöyle demiştir:

Kelbî'den Süfyan, Şube ve bir grup âlim hadis nakletmiştir. Tefsir ilminde ondan razı olmuşlardır. Hadiste ise özellikle Ebu Salih vasıtasıyla İbn Abbas'dan naklettiği rivayetlerde münker rivayetleri bulunmaktadır. Hiç kimsenin onun Tefsir' inden daha uzun tefsiri yoktur. Meşhur zayıf ravilerden biri olması sebebiyle hadisi yazılabılır. Kûfe'de 146 yılında vefat etmiştir. Bu görüşleri Zehebî Iber (1/206) ve Mizan' da (3/256-259) İbn Hacer Tehzibü't-Tehzib' de (9/178-181) nakletmektedirler.

İbn Hacer, âyetlerin nüzul sebepleri hakkındaki ehUcab fi Beyani'l-Esbab kitabının başında, Süyûtî'nin; ed-Dürru'I-Mensur fit-Tefsir biTMe'sûr kitabının sonunda naklettiği şekliyle Kelbî hakkında şöyle demiştir: "Hadis alimleri Kelbî'yi yalancılıkla itham etmişlerdir. Kelbî ölüm hastalığında yanındakilere: Size, Ebu Salih'den naklettiğim her hadis yalandır, demiştir. Kelbî'nin zayıf olması bir yana; Tefsir'mi kendisinden kendisi gibi zayıf ya da daha zayıf olan Muhammed b. Mervan es-Süddiyyü's-Sagîr rivayet etmiştir. Muhammed b. Mervan'dan bu tefsiri kendisi gibi zayıf ya da daha zayıf olan Salih b. Muhammed et-Tirniizî rivayet etmiştir. Kelbî'nin Tefsir' ini kendisinden rivayet eden

792[389] gelmektedir.

sika/güvenilir alimler ise Süfyan es-Sevrî ve Muhammed b. Fudayl b. Gazvan'dır. Kelbî'nin Tefsir' ini kendisinden rivayet eden hafıza açısından zayıf olan raviler arasında Hıbban b Ali el-Anezî ile "vahi/çürük, çok çok zayıf olan Cüveybir b. Said de bulunmaktadır."

792[389] Ebu'l-Hasen Mukatil b. Süleyman b. Beşir el-Ezdî el" Hurasanî el-Belhî, el-Basrî: Tefsir müellifidir. Onun "el-Hamsü mie/Beşyüzüncü" kitabı da bulunmaktadır. Mukatil b. Hayyan: Mukatil b. Süleyman'ın ilmini diğer alimlerin ilmine göre derya gibi buldum, demiştir. İmam Şafî: Âlimler, tefsir konusunda Mukatil'in çoluk-çocuğu gibidirler, demiştir. İbnü'l-Mübarek onun Tefsirinden bir şeye baktığı zaman: Ne muazzam bir ilim!.. Bir de kendisi isnadı olsa, derdi. Bir başka rivayette ise: Mukatil'in Tefsir'i ne kadar güzeldir!.. Bir de sika/güvenilir olsaydı!.. Onu kaldır at, Mukatil'i şöyle derken işittim: "Anne sıla-i rahime, baba ise itaate daha layıktır." İbrahim el-Harbî: Mukatil âlimlerin tefsirini toplamış, bunları rivayetsiz açıklamıştır. Ben Tefsirime ondan hiçbir şey koymadım. Kelbî'nin Tefsir'i, Mukatil'in Tefsir'i

ile aynıdır.

İbn Hıbban diyor ki: Mukatil, Yahudi ve Hristiyanlardan onların kitaplarına uygun Kur'ân ilimlerini alıyordu. Müşebbihe'-den idi. Rabbü'l-Alemîni yaratılmışlara benzetiyordu. Bununla birlikte hadiste yalan söylüyordu. İbn Adiyy, münkerlerinden bir kısmını naklettikten sonra şöyle demiştir: Mukatil'in zikrettiklerimden başka salih/makbul hadisleri bulunmaktadır. Hadislerinin büyük çoğunluğu müta-bii/destekleyicisi bulunmayan hadislerdir. Bilinen güvenilir alimlerden pek çoğu ondan hadis rivayet etmiştir. Onun zayıflığına rağmen, hadisi yazılabilir. Halili diyor ki: Onun tefsir ehlinin nezdinde büyük bir yeri vardır. O geniş ilim sahibidir. Fakat hadis hafızları onu rivayette zayıf kabul etmişlerdir. Eskileri görmüş, yaşlı bir zattır. Zayıf raviler ondan münker hadisler rivayet etmişlerdir. Bu konudaki tenkid onlara yöneltilmelidir. Hicrî 150 yılında Basra'da vefat etmiştir. Bu görüşler, İbn Hacer'in Tehzibü't-Tehzib (10/279-285) ve Zehebî'nin Mizandaki (4/173-175) biyografisinden özetlenmiştir. Ayrıca Hatıb'in Tarihu Bağdad'mda (13/16-121) Mukatil hakkında bir kitap olabilecek şekilde yüz beş sayfalık bilgi verilmektedir.

İmam Ahmed Kelbî'nin Tefsiri hakkında:
Başından sonuna kadar yalandır, demiştir. İmam
Ahmed'e:

-O Tefsir'e bakmak helâl midir? diye
soruldu. O da: -Hayır, diye cevap verdi.^{793[390]}

Ben de derim ki: ^{794[391]} Zerkeşi: Mukatîfin
Tefsiri ona yakındır, demiştir. Hocalarımızın
hocası Celâl Süyûtî ise: Tefsirler arasında sahih
kitaplar ve muteber nüshalar da bulunmaktadır.
Bunların durumunu et'İtkan fî Ulûmi'l'Kur'an
kitabının sonunda açıkladım. Hepsini et-Tefsiru'l-
Müsned"de belirttim, demiştir.^{795[392]}

^{793[390]} Hafız Zehebî, Mizanül-Fitâ de (1/645) (Halid b. Yezîd b. Ebî Malik ed-Dimaşkî)'nin biyografisinde şöyle demiştir: İbn Ebî'l-Havarî diyor ki: Yahya b. Main'in şöyle söylediğini işittim: Irak'ta gömülmesi gereken bir kitap vardır. Bu kitap, Ebu Salih kanalıyla İbn Abbas'dan rivayet edilen Kelbî'nin Tefsir kitabıdır."

^{794[391]} Bu sözün sahibi müellif Ali yyüT Kari'dir.

^{795[392]} Süyûtî (rh.a) ed-Dürü'J-Mensur fî't-Tefsir

biTMe'sûr^ kitabının başında (1/2) şöyle demiştir: "içindeki hadislerin ve tefsirlerin Allah Rasûlü'ne ve ashabına kadar senediyle nakledildiği tefsir niteliğindeki Tercümanül-Kur'an kitabını telif ettiğimde ve Allah'a hanıdolsun birkaç cilt halinde tamamlandığında bu kitapta zikrettiğim hadis ve görüşleri, bunların tahrir edildiği kaynakların senediyle nakletmiştim. Gayret sahiplerinin çoğunun bunu elde etmede kusurlu olduklarını, ilgilerinin isnada değil, sadece hadis metinlerine yoğunlaştığını gördüm. Bunun üzerine Tercümana 'J-Kur'anî Özetleyerek, nakledilen hadis ve görüşlerin sadece metnini naklederek ve bunların zikredildiği her muteber kaynağın ismini vermek suretiyle tahrir ederek bu muhtasar kitabı hazırladım. Bu kitaba ed-Durru'l-Mensûr fi't-Tefsir bi'bMe'sûr adını verdim." Muhakkik Üstadımız Kevserî (rh.a) Züyûl Tezkireti'l-Huffaz kitabının mukaddimesindeki (s.9) Süyûti'nin biyografisinde şöyle demiştir: "Süyûtî, ed-Dürü'l-Mensur kitabında mütekad" dim alimlere ait Rivayet Tefsiri kitaplarını, bu kitaplarda yer alan hadis ve görüşlerin senedlerini kaldırarak Özetlemiş, an' cak bu hadislerin dereceleri hakkında görüş belirtmemiştir. Dolayısıyla bu

423. Megazî kitaplarına gelince; bu dalda en meşhur kitap Muhammed b. İshak'ın (Megazî) kitabıdır.

İbn İshak, bu kitaptan nakiller yapıyordu.^{796[393]}

eser, değerli ile değersiz olanı bir arada toplayan bir eser olmuştur. Bu eserde durumu tavsif edilemeyecek kadar kötü, merdûd -reddedilen- rivayetler de bulunmaktadır." Ebu Gudde diyor ki: Bu sebeptendir ki; bu kitap, içinde zikredilen her görüşe aldanan kimse için tehlikeli kaygan zemini olan bir kitaptır. Dolayısıyla sahih olduğu sabit olmadıkça ve sağlam şahidler kabul edilmesini desteklemedikçe; Süyûtî'nin bu kitapta naklettiği her rivayeti almak sahih değildir.

^{796[393]} Bu söz makbul bir söz değildir. Zira İbn İshak, Megazî âlimlerinin imamıdır. Hadis, tarih ve hadis tenkidi ustası İmam Şemsüddin Ebu Abdillâh ez-Zehabî, İbn İshak kitabında (1/216) şöyle demiştir: "Muhammed b. İshak b. Yasar el-Muttalibî el-Medenî es-Sîret kitabının müellifidir. Sahabeden Enes'i görmüştür. Makburî. A'rac ve bu tabakadan olan pek çok

424. İmam Şafî diyor ki: Vakıdî'nin kitapları yalandır. ^{797[394]} Megazî konusunda Musa

muhad-disden hadis dinlemiştir. Zeki, hafız, ilim talebi arzusuyla dolu, tarihçi, neseb âlimi ve allâme olup ilim deryalarından biriydi. Şube: İbn İshak, hadisde mü'minlerin emiri idi, demiştir. İbn Maîn: O sika (güvenilir)'dır ama hüccet (otorite) değildir, demiştir. Ah-raed b. Hanbel onun hakkında: Hadisi hasendir demiştir. Doğru olan görüşe göre hicrî 151 yılında vefat etmiştir."

^{797[394]} Vakıdî nisbetiyle meşhur olan Bağdat Kadısı Muhammed b. Ömer b. Vakıd el-Medenî el- Vakıdî, hiç şüphesiz meşhur ilmî şahsiyetlerdendir. Hakkında, ihtilaflardan dolayı araştırmacıların çelişkiye düştüğü övgü ve yergi arasında değişen uzun tartışmalar yapılmıştır. Fakat Kemal İbnî'1-Humanı Fethu'J- Kadir' de (5/49): "Vakıdî'nin hadisi bize göre "hasen"dir, demiştir. Allâme İbrahim el-Halebî, Gunyetü'J-Mütemellî(s,.95y de: "Vakıdî hakkında doğru olan görüş, onun güvenilir olarak kabul edilmesidir, demiştir. Takıyyüddin İbn DakikıTıyd /-mam kitabında: "Üstadımız hafız Ebulfeth -yani İbn Seyyidi'n-Nas-megazî ve siyer hakkındaki —Uyunul Eser- kitabının

b. Ukbe'nin Megazî kitabından daha sahih olanı yoktur."^{798[395]}

başlarında (1/17-21) onu zayıf veya güvenilir kabul edenlerin görüşlerini derlemiş ve sonunda güvenilir olduğunu tercih etmiştir," demiştir.

Üstadımız İmam Kevserî (rh.a), Kahire'de Üstaz Ahmed es-keravî (rh.a)'nin basmaya başladığı ama baskısı tamamlanmamış olan Tabakat ibn Sa'd kitabının takdim yazısında ayrıca Haznî'nin Şürûtu'l-Eimmetil'Hamse kitabının dipnotlarında (s.29) Vakıdî hakkında söylenenleri elden geçirmiş ve durumu hakkında adil bir tavır ortaya koymak için çok hayırlı bir Çalışma yapmıştır. Hadis araştırmacısı bu çalışmaya mutlaka vâkıf olmalıdır.

Zehebî, Iber' de (1/353)şöyle demiştir: "Vakıdî: Benim ezberim, kitaplarımdan daha çoktur, diyordu. Bir defasında taşınmıştı, kitapları yüz yirmi yüktü. 207 yılında vefat etti. Allah rahmet eylesin."

^{798[395]} Müellif AliyyüTKarî tarafından bu son bölümün başında (418-424 nolu paragraflar halinde) zikredilen Sehavî'nin sözleri, burada sona ermektedir.

Bazı Peygamberlere Ve Sahabeye Ait Olduğu Söylenen Ama Aslı Olmayan Kabirler

425. (el-Bika) vadisinde ki Lübnan Dağı'nda Hz. Nuh (aleyhisselâm)'ın kabri diye zikredilen kabir, hicrî yedinci asırda ortaya çıkarılmıştır.

426. Übeyy b. Ka'b (r.a)'m Şam'a defnedilmesi şöyle dursun; âlimlerin ittifakıyla Şam'a ayak basmamasına rağmen; Şam'ın doğu kıyısında Übeyy b. Kâ'b'a nisbet edilen ziyaretgâh (sahih değildir.)

427. Abdullah b. Ömer (r.a)'in Mekke'de vefat ettiği konusunda âlimler ittifak etseler de; Ma'lâ ^{799[396]} kabristanının yanı başındaki tepede

^{799[396]} Ma'lâ: Mekke-i Mükerreme ehlinin Hacün semtindeki kabristanıdır.

Abdullah b. Ömer'e nisbet edilen mezar yeri: hiçbir şekilde sahih değildir.

428. Mısır'da Karafe ^{800[397]} denilen yerde Ukbe b. Âmir (r.a)'e nisbet edilen mezar yeri: Bir zatın vefatından rok uzun bir müddet sonra gördüğü rüya ile tesbit e-dilmiştir.

429. Askalân'da Ebu Hureyre (r.a)'ye nisbet edilen mezar yeri: Şam'h hadis hafızlarından birinin kesin olarak ifade ettiği gibi Cendere b. Hayşene (r.a)'ye ^{801[398]} aittir. Fakat İbn Hıbban - ve ona tabi olan üstadımız İbn Hacer— kesin ifade

^{800[397]} Karafe: Mısır'daki kabristanın ismidir. Ukbe b. Âmir, Mısır'da vefat etmiş, Mukattam'da defnedilmiştir. Ona nisbet edilen Karafe' deki mezar yeri ise rüya ile sabit olmuştur.

^{801[398]} Cendere b. Hayşene Cr.a): İbn Hacer'in el-Isabe kitabında (1/263; 7/157) belirttiği gibi sahabî Ebu Kırsafe el-Kinanî'dir. Askalân'a yerleşmiştir, (bkz. İbnü'l-Esir, ÜsdüTGabe: 1/364)

ile birinci görüşü ^{802[399]} desteklemişlerdir.

430. Kahire'de eî-MeşhedüT-Hüseynî diye bilinen yere gelince: Hz. Hüseyin Cr.a), ittifakla orada medfun değildir. Mısırlı bazı âlimlerin zikrettikleri ve bazılarının da reddettiği rivayete göre; orada sadece Hz. Hüseyin'in başı bulunmaktadır.

Üstadımız ^{803[400]} diyor ki: "İbn Teymiyye de bunu reddeden alimler arasındadır. Onun bu rivayeti şiddetle reddettiği uzun cevabî risalesini okudum."^{804[401]}

^{802[399]} Yani İbn Hıbban ve İbn Hacer'e göre Ebu Hureyre'nin kabri Askalân'dadır.

^{803[400]} Yani Hafız İbn Hacer el'Askalânî.

^{804[401]} İbn Teymiyye'nin "Ra'sül-Huseyn (Hüseyin'in Başı)" adı verilen bu cevabî risalesi, 35 sayfa halinde basılmıştır. Bu risale, İbn Teymiyye'ye ait dört risale ile birlikte Mecmuatü Resail Şeyhül-İslâm İbn Teymiyye başlığıyla Kahire'de es-Sünnetü'l-Muhammediyye Matbaasında hicrî 1368 yılında basılmıştır.

431. Bazı marifet ehlinin zikrettiklerine göre; Hz. Ali'nin oğlu Hz. Hasen'in oğlu Zeyd'in oğlu Hasen'in kızı Seyyide Nefise diye meşhur olan ve ziyaret edilmekte olan mezar yeri bizzat onun kabir yeri değildir. Fakat ittifakla bu civarda gömülmüştür.^{805[402]}

432. Ben de derim ki: Muhammed İbnüTCezerî: "Peygamberimiz (s.a.v)'in kabrinden başka hiçbir Peygamberin kabrinin kesin ifade ile belirlenmesi sahih değildir. Evet Hz. İbrahim (a.s), el-Halü diye adlandırılan bölgededir. Ancak bizzat ziyaret edilen yerde değildir, demiştir."

Bu ifade ile sanki güneşin ışığından sonra ay ve yıldızların nurunun bulunamayacağına işaret edilmekte; İslâm'dan önceki diğer bütün dinlerin

^{805[402]} Zehebî İber kitabında (1/356) şöyle demiştir: "Nefise hanım Mısır'a kocası İshak b. Ca'fer es-Sadık ile birlikte gelmiş hicrî 208 yılı Ramazan ayında vefat etmiştir. Allah rahmet eylesin."

ondan sonraki her zaman ve her yerde mensûh (hükümsüz ve geçersiz) olduğuna ima edilmektedir.

Rivayetlerinin Tamamı uydurma Hadislerden ibaret olan kitaplar.

433. Hulâsa'da ^{806[403]} şöyle denilmektedir:

^{806[403]} Buradaki {Hulâsa), 42 no.lu hadisin dipnotunda adı geçen İmam Şerafuddin et-Tîbî eş-Şafiî (öl.743)'nin el'Hulâsa fi Ma'rifeti'l-Hadis adlı kitabıdır. Tîbî'nin burada nakledilen sözü, bu Hulâsa kitabının 86. Sayfasında yer almaktadır.

Müellif Aliyyü'l-Karî, daha sonra nakledeceğim ifadelerde açıkça ortaya çıkacağı gibi, bu ibareyi apaçık bir şekilde hatalı nakletmiştir. Zira Tîbî (rh.a), Hulâsa' da (s.81) Allah Rasûlü'ne yalan iftira edenlerden ve uydurmacılardan bir kısmını zikrettikten sonra şöyle demiştir:

İmam Hasen b. Muhammed es-Saganî, od-Dürri'l-Mültekat fi Tebyîni'l-Galafkit&bmâa, şöyle demiştir: Kudai'nin Şili ab kita' hında uydurma olduğu açık pek çok hadis bulunmaktadır. Bunlardan bazıları şunlardır:

"Sahalı namazından sonraki uyku rızkı engeller. Mutlu olan, başkalarının başına gelen şeylerden ibret alan kimsedir. Bedbaht olan, ana karnında bedbaht olandır. "Sağanı, iki sayfadan daha fazla tutan bu çeşit uydurma hadisleri zikretmiş, daha sonra 84. sayfada şöyle demiştir: "Uklîşî'nin Şihab' m zeyli olarak yazdığı Nücem kitabında şöyle denilmiştir: "Kim Mekke yolunda hacı olarak ölürse, Allah ondan yüz çevirmez, ve onu hesaba çekmez. Kim hacceder de beni ziyaret etmezse, bana cefakârhk etmiş olur... "Bunun ardından; "Bu iki kitapta bulunan hadislerin sonuncusu budur", demiştir.

İmam Tîbî daha sonra 84. sayfada; "insanların sözleri arasında Hz. Peygamber (s.a.v)'e nisbet edilerek nakledilen sözlerden bazıları şunlardır", demiş; sonra da yaklaşık bir sayfa halinde bazı uydurma hadisleri zikretmiştir. Daha sonra 85. sayfada şöyle demiştir:

Şeyh dedi ki: "Hadiste telif edilen bazı kitaplar vardır ki, bu kitapların ihtiva ettiği hadislerin tamamı uydurmadır. Bunlardan biri el-Ved'aniyye isimlendirilen Kırk Hadis kitabıdır. Bir diğeri: Peygamberimiz (s.a.v)'e nisbet edilen, Peygamberimiz (s.*a.v)'in Hz. Ali'ye yaptığı tavsiyelerdir. Bu tavsiyelerde yer alan; "Sen bana göre

Şeyh -Saga-nî- diyor ki: Hadiste telif edilen bazı kitaplar vardır kitapların ihtiva ettiği hadislerin tamamı durmadır.

Harun'un Musa yanındaki mertebesinde-sin. Ancak benden sonra Peygamber yoktur", şeklindeki birinci hadis hariç, buradaki hadislerin hepsi uydurmadır. Bundan anlaşılmaktadır ki; İmam Tîbî, el-Erbaûne'1-Ved'aniy ye ve el-Vesâya'1-Aîeviyye hadisleri hakkındaki hükmünden farklı olarak; Kudaî'nin Şihab kitabındaki hadislerin hepsinin uydurma olduğuna hükmetmemiştir.

i ine bu ifadelerden anlaşılmaktadır ki; müellif Aliyyü'1-Karî'-mn metindeki (Şeyh) lafzıyla kastettiği kişi Saganî'dir. Bununda müellif Aliyyü'l-Karî'nin sözünde tutarsızlık olduğu ortaya çıkmaktadır. Zira müellif "İhtiva ettiği bütün hadisler uydurmadır", ifadesini, Kudaî'nin Şihab kitabını da içine alacak şe-*Şlae nakletmiştir. Bir sonraki dipnotta açıklanacağı gibi; Şi-™ kitabı böyle değildir. Müellif Aliyyu'1-Karî naklinde; (Şeyh) .ımesini ^e müphem olarak zikrederek onun Şeyh Tîbî olduğu izlenimi vermektedir. Halbuki buradaki Şeyh, Saganî'dir.

434. Meselâ: "Kudaî'nin Mevzu Hadisler kitabı; ^{807[404]} (Abdülfettah Ebu Gudde diyor ki:

^{807[404]} Bu kitabın adı: eş-Şihah fî-Hıkem veTEmsal veTAdabı dır. Görünen odur ki; "Bu kitapların ihtiva ettiği hadislerin tamamı uydurmadır" sözünün sahibi olan müellif Aliyyü'1-Karî, Kudaî'nin bu kitabını görmemiş olmalıdır. Zira İmam Saganî'nin Keşfü'l-Hıcab an Ehadîsi's-Şihab kitabında beyan ettiği gibi; Şihab' da sahih hadisler de bulunmaktadır. Ama Şihab'-daki hadislerin çoğu uydurma ve zayıftır.

Şihab kitabı, Magrib yazısı kaidesiyle eskiden Fas'ta basılmıştır. Daha sonra Bağdat'ta hicrî 1328 yılında Şabender Matbaa-sı'nda basılmış, sonra da memleketimiz Haleb'de 1354 yılında merhum hocamız Şeyh Ragıb et-Tabbah'm Matbaatü'Hlmiy-ye'sinde basılmıştır. Bu baskıda Muhammed el-Arabî el-Azzûzî (rh.a) bunu alfabetik olarak düzenlemiş ve buna Kabesü'l-Envar ve Tezlilü'sSîab £ Tertib Ehadisi's-Şihab adını vermiştir. Kitabın hadislerini numaralamış, 1004 hadise kadar ulaşmıştır. Bu sayı, Kettânî'nin er-Risaîetü'1-Müstatrafe' de (s.76) "Kudaî'nin; kısa hadisleri topladığı latif bir kitaptır. Tamamı, hikmetler ve tavsiyelerden oluşan, isnadları hazf

edilmiş olan bin iki yüz hadistir", ifadesinde zikrettiği sayıdan daha azdır. Alimlerden bir gurubun ihtimamı bu esere yönelmiştir. Keşfü'z-Zunûn'da (2/1067) geniş bir şekilde görüleceği gibi; İbrahim el-Vâdiâşî ve Necmeddin el-Gaytî bu eseri özetlemiş, imam Hasen Saganî düzenlemiş, Ebu Muhammed et-Tücîbî, İbnü'l-Hakîm lakabıyla meşhûr Ebu Muzaffer Muhammed b. Es'ad, Ebu'l" Kasım b. İbrahim el-Verrak elAbî ve Abdurraûf el-Münavî şerh etmiş; Süyûtî ve Münavî tertip etmiştir. Hafız İbn Receb el-Hanbelî'nin Zeyl Tabakati'1'Hanabile' deki (1/420) İbnü'l-Cevzî biyografisinde zikrettiği gibi; imam İbnü'l-Cevzî'nin Beyanü'l-Hata ve's-Savab an Ehadîsi's-Şihab isimli 16 cüz halinde bir eseri bulunmaktadır.

Kitabın müellifi Mısır'ın zahid kadısı Ebu Abdillâh Muhammed b. Selâme b. Ca'fer el-Kudaî eş-Şafîî'nin; Şihab' dan başka Müsnedü's-Şihab isimli bir diğer kitabı bulunmaktadır. Bu kitabında Şihab' m hadislerini senediyle zikretmektedir. Bu zatm bu iki eserden başka eserleri de bulunmaktadır. Kahi~ re'de 454 yılında vefat etmiştir.

Burada veya ileride uydurma hadisleri çekinmeden

nakledebi" len kimselerin biyografilerinde zikredilecek olan "Kadı, Zahid" ve benzeri lakaplar, sakm seni ürkütmesin. Zira bu ilim ihtisas ve uzmanlık ilmidir. Bu ilimdeki tenkid ve araştırma ilahî bir lütuftur. İlmin hakikatlerini ve inceliklerini idrak etme kabiliyeti sadece nadir dahi, muhakkik alimlere verilmiştir. Bu çeşit alimler, diğerlerine nisbetle pek azdır!. Şu rütbe ve lakap sahipleri arasında bazılarının zekâ ve idrak zafiyeti taşıması bir vana; ilmin dînî bir emanet olduğu anlayışı ne kadar azdır? Bu sebeptendir ki; onların nazarında uydurma hadislerin zikredilmesi, derlenmesi, öğretilmesi ve yayılması basit hatta takdir edilecek bir çalışma olmaktadır. Hatta böyleleri, uydurma denilen hadislerden daha kötü olan, aklın asla onaylayamayacağı apaçık yalan ve deli saçması olan aralarında belâlar ve rezillikler bulunan sözleri bile normal görmekteirler.

Usul alimlerinin; meselâ Gazzalî'nin Mustasfa (1/183), İbn Kudame el-Hanbelî'nin Ravzatü'n-Nazır (s.69) kitabının "İcmâ" konusundaki şu tesbitleri ne kadar güzeldir: "Bir ilmi elde eden kimse, ilim sahibi olmadığı alanda avam sayılır," Daha açık ve daha zengin bir ibare ile; Bir ilimde imam olan nice alim vardır ki, diğer ilimde

imam Saganî'nin Keşfü'l-Hıcab an Ehadîsi's-Şihab kitabında beyan ettiği gibi; Şihab'da sahih hadisler de bulunmaktadır. Ama Şihab'ddaki hadislerin çoğu uydurma ve zayıftır.)^{808[405]}

435. "Bu uydurma hadis kitaplarından biri: el-Erbaûn eh Vedaniyye/Ibn Ved'an 'm Kırk Hadis Kitabı 'dır .^{809[406]}

avamdan sayılır.

^{808[405]} Parantez arasındaki bu cümle, bir Önceki dipnottan alınmış olup dikkat çekmek üzere ve Önemine binaen metne alınmıştır. (Çev.)

^{809[406]} el-Erbaûn ebVed'aniyye kitabı, İbn Ved'an el-Mavsîlî diye meşhur olan Musul Valisi Ebu Nasr Muhammed b. Ali b. Ubeydillah b. Ahmed b. Salih b. Süleyman b. Ved'an el-Mavsûî'nin kitabıdır. 441 yılında doğmuş, 494 yılında vefat etmiştir. Keşfü'-Zunûn (1/60) sahibinin söylediği gibi; bu kitabında kırk hutbeyi toplamıştır. Biyografisi, Zehebî'nin Mizan' da (3/657-659); İbn Hacer'in Lisanü'l'-Mizan' da (5/305-306) geniş bir şekilde yer almaktadır. İbn Ved'an'm; Erbeûn kitabı - Nebhânî'nin "Erbain ebErbain/Kırk Erbain""kitabı

çerçevesinde 1329 yılında Beyrut'ta basılmıştır. Kitabın sonunda Şam'daki Zahiriye Kütüphanesi'nde bir şerhinin bulunduğu zikredilmektedir.

Bu Ved'aniyyat"m başında, şu -uydurma- hadis yer almaktadır: "Ey insanlar!.. Ölüm, sanki bizden başkasına yazılmış gibi davranıyoruz. Sanki hak bizden başkasına vacip olmuş gibi duruyoruz. Uğurladığımız mevtalar sanki yakında bize dönecek olan elçiler gibi zannediyoruz. Onların kabirlerini hazırlıyoruz. Onların miraslarını yiyoruz. Sanki biz onlardan sonra ebedî kala-cakmışız gibi.. Her nasihatçıyı unuttuk. Her felâketten emin olduk, insanların ayıplarını bırakıp kendi aybı ile meşgul olana ne mutlu!.. Masiyet olmaksızın -helâlden— kazandığı malı —Allah yolunda- harcayanlara, fıkıh ve hikmet ehliyle oturanlara, mütevazı" kimselerle ve fakirlerle iç içe olanlara ne mutlu!.. Kendi nefsinin zelil gören, ahlakı güzel, gönlü temiz olanlara ve- şerri insanlardan uzak olanlara ne mutlu!.. Malının ihtiyacından fazlasını -Allah yolunda- harcayanlara, sözünün fazlasını tutan ■ lara, sünneti yeterli görenlere ve bid'atlere kapılıp nefsiarzulara yönelmeyenlere ne mutlu!..

Bu hadisi Ebu Talib el-Mekkî, Kutü'l-Kulûb da benzeridir

lafızla nakletmiş, Gazzalî de ihya'da. Kitabu'Hlim ilmin Afetleri hakkındaki Altıncı babın sonlarında ona uyarak zikretmiştir. Hafız Irakî İhya Tahrici' ında bu hadisin bazı cümlelerinin bazı zayıf hadislerde geçtiğini belirtmiştir. Murtaza ez-Zebîdî ihya Şerhi' nde (1/438) bazı cümlelerinin Vehb b. Münebbih'in sözü olduğunu beyan etmiştir. Edebiyat Üstadı Kalkaşendî, Subhu'I A'sâ'&a. (1/213) edibin belagat sahiplerinin hutbelerinden çokça ezberlemesi gereken metinlere örnek olarak ve nebevi hadis olarak nakletmiştir. Burada zikredilen lafız onun lafzıdır. Bu hadisi bu kitaplardan başka kitaplarda da aynı şekilde görebilirsin. Lafzının tatlılığı ve manasının güzelliği sebebiyle buna aldanma. Zira lafzı, manası ve terkibi hoş olan bu cümleler şu-radan buradan toplanmış, nebevi hadis hâline sokulmuştur. Bir kısmı hak ve doğru olduğu halde hadis değildir. Dünya Hafızı Ebu'l-Haecac el-Mizzî, bu Vedaniyye Hadisleri hakkında kendisine takdim edilen bir soruya verdiği cevapta şöyle demiştir: "Allah'a hamdolsun. Kadı Ebu Nasr İbn Ved'an el-Mavsili'ye nisbet edilen bu hadislerden hiçbirinin, Peygamberimiz (s.a.v)' den bu isnadlarla bu tarzda nakli sahih değildir. Ancak bun" lardan pek azı, bilinen

isnadlarla sahih olabilir. Bunların temyizi için Özel tettebbu ve vakit tahsisine ihtiyaç duyulmaktadır. İbn Ved'ân'm Kırk Hadisi meşhurdur. Bu hadisler çalıntı ha" dişlerdir. İbn Ved'an bunları ilk uyduran kişiden yani (Zeyd b. Rifaa el-Haşimî)'den çalmıştır. İhvanu'sSafa Risaleleri'ni uy-

duran kişi de bu Zeyd'dir, denilmiştir. Zeyd, Allah'ın yaratıkları arasında hadis konusunda en cahil, hayası en az, yalan konusunda en cür'etkâr kişi olup bu hadislerin büyük bir kısmını hadis ehli arasında mütehassıs olanın da olmayanın da bildiği, sahih, ve meşhur olan bazı senedler kullanarak uydurmuştur. Bu durum da onun perdesinin yırtılması ve ayıbının açığa vurulması konusunda gayet açık bir işaret olmuştur. Sonra da Zeyd el-Haşimî'nin uydurduğu bu hadisleri ondan İbn Ved'an çalmış, bu hadisler için kendisi ile Zeyd el-Haşimî'nin rivayet ettiğini iddia ettiği üstadlar arasında yeni senedler düzenlemiştir. İbn Ved'an; bu hadisleri bazen Hâşimî'nin kendisinden rivayet ettiği üstadı ile kendi arasındaki bir kişiden; bazen de Hâşimî'nin kendisinden rivayet ettiği üstadı ile kendi arasındaki bir başka kişiden rivayet etmektedir. Bu ravilerin çoğu, tanınmayan meçhul

436. Bu uydurma hadis kitaplarından bir diğeri: Hz. Ali'ye Tavsiyeler' dir. (Vasayâ Ali) Bu

kişilerdir. Aralarında varlığı şüpheli olan kişiler de bulunmaktadır. Bu hadislerin bazılarında uyduran kişinin rezaletini ve iftiracının yalanını ortaya koyan açık işaretler bulunmaktadır.

Buradaki sözler güzel, öğütler edebî öğütler olsa da hiç kimsenin hoşlandığı güzel bir sözü, bu söz bizzat doğru bir söz olsa da Rasûhûlah (s.a.v)'a nisbet etme hakkı yoktur. Zira Rasûlul-lah (s.a.v)'m söylediği her söz doğrudur. Ama her doğru sözü Rasûlullah (s.a.v) söylemiş değildir. Bu durum iyi düşünülmelidir. Zira bu durum, ayakların kaydığı, akılların sapıttığı durumdur. Muvaffakiyete erıştiren Allah'tır."

Hafız Mizzî'nin bu cevabı, Süyûtî'nin Zeyîü'l-Mevzuat kitabından (.s.202) özetlenerek alınmıştır. Bu cevabın hulâsasını Hafız İbn Hacer Lisanü'IMizan' da (5/306) nakletmiştir. Hafız Zehebî de yalancı (İbn Ved'an)'m durumu hakkında hiçbir sözü ihmal et-ttiemiştir. Allah, bize bu malûmatı sunan hadis, din ve ilim önderlerine bol mükâfat ihsan eylesin.

hadislerin hepsi uydurulmuştur. Fakat "Sen bana göre Harun'un Musa yanındaki mertebesindesin. Ancak benden sonra Peygamber yoktur", ^{810[407]}

^{810[407]} Bu sahih hadisi Müslim Sahih'inde (FezailüVSahabe: 33 Hadis No: 2404; Nevevî Şerhi: 15/174) Sa'd b. Ebî Vakkas

(r.a)'dan şöyle rivayet etmektedir: Rasûlullah (s.a.v) Tebük gazvesi'ne giderken yerine Hz. Ali (r.a)'yi vekil olarak bıraktı. Hz. Ali:

-Ya RasûlallahL Beni hanımlar ve çocuklar arasında vekil mi bırakıyorsun? dedi. Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.v) şöyle buyurdu:

-"Sen bana göre Harun'un Musa yanındaki mertebesinde olmana razı olmaz mısın?. Ancak benden sonra Peygamber yoktur. "

Hz. Ali (r.a)'ye nisbet edilen ve Rasûlullah adına uydurulmuş olan bu Tavsiyeler birkaç defa basılmıştır. Hâlâ baskıları ve satışı devam etmekte, gafillerin elinde elden ele dolaşmaktadır. Bunun yalancısı günahkârdır, mel'undur. Bunu basan da günahkârdır, mel'undur. Bunu satan da günahkârdır, mel'undur. Bunu tasdik eden de

şeklindeki sahih hadis bundan müstesnadır.

Saganî diyor ki: ^{811[408]} Bu nüshalardan biri: Başında "Ey Ali!.. Falanın üç alâmeti vardır", diye başlayan ve sonunda belirli vakitlerde cinsî birleşmeyi yasaklayan Hz. Ali'ye Tavsiyeler'dir. Bunların hepsi uydurulmuştur.

Bu tavsiyelerin sonunda; "Ey Ali!.. Bu tavsiyede sana ilklerin ve sonların ilmini verdim", ifadesi yer almaktadır. Bunu (Hammad b. Amr en-Nasibî) uydurmuştur.^{812[409]}

günahkârdır, mel'undur. Dinine, Is-lâm'ma ve aklına sahip çıkmayanları Allah çirkinleştirsin!..

^{811[408]} Saganî, Risaletü'l-Mevzûât: s.2

^{812[409]} Hafız Zehebî Mızan'da. (1/598) bunun biyografisini vermiş ve İbn Hıbban onun hakkında: Bizzat kasden hadis uyduruyordu, dediğini nakletmiştir. Hafız İbn Hacer Lisanü'bMizan' daki (2/351) biyografisinde şöyle demiştir: "Yahya b. Main: Hammad b. Amr, yalancılık ve hadis uydurmacılığıyla meşhur kişilerden biri" dir, demiştir. Ebu Said en-Nakkaş: Güvenilir

Süyûtî Leâlf&e 813[410] şöyle demiştir: Hz. Ali'ye Tavsiyeler uydurmadır. Bunu uydurmakla suçlanan (Ham-madb.Amr)'dır.

Aynı şekilde Abdullah b. Ziyad b. Sem'an'm

ravilerden uydurma hadisler rivayet etmektedir, demiştir. Zehebî'nin Mizan'da belirttiği gibi; Hz. Ali (r.a) adına yalan 'Tavsiyeler!' uyduranlardan biri Muhammed b. ibrahim es "Semer kandi'dir.

(Hammad b. Amr errNasîbü'nin uydurmakla itham edildiği ve Süyûtî'nin &\-Leâli'l-Masnûa' da (2/374) zikrettiği Hz. Ali'ye Tavsiyelerden biri: bazı fakih ve tasavvuf erbabının yemeğe

başlarken zikrettikleri şu hadistir: "Ya Ali!. Yemeğe başlarken tuzla başla, tuzla bitir. Zira tuz, yetmiş derde şifadır. Cinnet, cüzzam, alaca, azı dişlerin ağrısı, boğaz ağrısı, karın ağrısı. "Bu hadis, İbnü'l-Cevzî'nin Mevzuat'ta (2/289) ve Süyûtî'nin Leâîl* de (2/211) zikrettiği gibi başka batıl yollarla rivayet edilmiştir. Ayrıca

76 no.lu hadis dip notunda geçen Tuz Hadisi'ne bakınız.

813[410] Süyûtî, el-Leâli'1-Masnûa: 2/374-375

⁸¹⁴[411] veya hocasının ⁸¹⁵[412] uydurduğu Hz. Ali'ye Tavsiyeler de böyledir.

437. Saganî diyor ki: Bu Ved'aniyyat (İbn Ved'an hadisleri)'nin ilki:

⁸¹⁴[411] Abdullah b. Ziyad b. Sem'an: Medineli bir fakihdir. Zehebî Mızanü'l-İ'tidaV deki (2/423-424) biyografisinde şöyle diyor: "İbn Main: Sika değildir, hadisi hiçbir şey değildir, demiştir, imam Ahmed: İbrahim b. Sa'd'in; İbn Sem'an yalan söylüyor, diyerek yemin ettiğini duydum, demiştir. Muasır olan İmam Malik onun hakkında: Yalancıdır, demiştir."

⁸¹⁵[412] Süyüti'nin el-Leâli'1-Masnûa' sında (2/375) olduğu gibi; hocası (Ali b. Zeyd b. Cüd'an)'dır. Zehebî Mızanü'l-İ'tidal (3/127-128)'de biyografisini vermiş ve şöyle demiştir: "Muhaddisler, onun hakkında ihtilaf etmişlerdir. Hammad b. Zeyd: Bize Ali b. ^eyd haber verdi. Hadisleri ters yüz ediyordu, demiştir. Yezid b. Züray': Ali b. Zeyd rafizî idi, demiştir. Ahmed el-İclî: Şia görüşü taşıyordu. Kuvvetli değildir, demiştir. Buharî ve Ebu Hatim: Rivayeti hüccet (otorite, delil) kabul edilmez, demiştir. Hicrî 131 yılında vefat etmiştir."

"Sanki ölüm başkasına yazılmıştır", ^{816[413]} şeklindedir. Bu hadisi Şihab'm uydurma hadisleriyle birlikte zikrettik.

Ved'aniyyat'ın son uydurma hadisi ise; "Hiçbir ev yoktur ki, bir melek, o evin kapısında beş defa durup da rızkı tükenmiş, eceli sona ermiş bir insan bulduğunda o kişiye ölüm üzüntüsü vermesin. Bunun üzerine o kişiyi ölüm endişesi kuşatır, ölüm sarhoşluğu kaplar", hadisidir.

438. Süyûtî, ZeyV de ^{817[414]} diyor ki: ebErheûn el-Ved'-aniyye (İbn Ved'an'm Kırk Hadisi) kitabında bu isnadlar-la bu şekilde hiçbir merfû hadis sahih değildir. Buradaki sözler güzel ve öğüt dolu olsa da, bunlardan pek azı sahih olabilir. Zira her doğru söz hadis değildir, Bilakis bunun tersi doğrudur. Bu nüshadaki hadisler

^{816[413]} Bu hadisin tamamı, 435 no.lu paragrafın dipnotunda geçmiştir.

^{817[414]} Süyûtî, ZeylütMevzûât: s.202

çalıntı hadislerdir. (İbn Ved'an), bunları uyduran (Zeyd b. Rifaa)'dan çalmıştır. İhvan-ı Safa Risaleleri'ni de uyduran kişinin aynı kişi olduğu söylenmektedir. Bu kişi, hadis ko* nusunda Allah'ın en bilgisiz, en hayasız ve yalan konusunda en cür'etli mahluklarından biridir.

439. Saganî diyor ki: Bu -tamamen uydurma hadis ihtiva eden— kitaplardan biri: Muhaddis Şerafeddin el" Belhî'nin Fadlû'l-Ulemâ^{818[415]} (Alimlerin Fazileti) kitabıdır.^{819[416]}

Bu kitaptaki ilk —uydurma- hadis:

^{818[415]} Bu eser, bazı kitaplarda Fedâilü'l- Ulemâ ismiyle yer al* maktadır.

^{819[416]} Muhakkik Leknevî, Tuhfetü'l-Kemeîe ala Havası Tuhfeti't Talebe kitabında (s.5) bu eseri"Fedâilü'l-Ulemâ, İi-Muhammed b. Sürür elSelhî" şeklinde adlandırmaktadır. Nitekim onun bu ifadesini erR&fu ve't-Tekmîl (s.141) kitabına yazdığım notlarda naklettim. Ancak ulaşabildiğim kaynaklar, Belh'li bu zatın biyografisi hakkında yeterli bilgi vermemektedir.

"Kim fıkıhtan bir mesele öğrenirse şu kadar ecre em rişir", hadisidir.

440. Tek bir sened ile nakledilen uydurma hadis kitaplarından biri: "İbn Ebi'd-Dünya ismiyle bilinen Zâtın Hadisleri" dir. ^{820[417]} Bu zat, Hz.

^{820[417]} Bu zat, Hafız Zehebî'mn Mizanü'l-Ttîdal (3/33; 4/522) Tezkiretü'l-Huffaz (3(83l)'da ifade ettiği gibi; "Ebu Amr el-Belevî el-Mağribî Osman b. Hattab Ebu'd-Dünya el-Eşecc'dir. (İbn Ebi'd-Dünya) da denilmektedir. Bazıları onu EbuTHasen Ali b. Osman el-Belevî şeklinde adlandırmışlardır. Yalancıdır. Hicrî üçyüz yılından sonra yaşamıştır. Hz. Ali'den hayasızca uydurma hadisler rivayet etmiştir. Bununla rezil olmuştur. 327 yılında vefat etmiştir. İbn Ebi'd-Dünya: Hz. Ebubekir Sıddık zamanında dünyaya geldim. Sıffın günlerinde Hz. Ali'nin katırının üzengisinden tuttum, diyerek uzun bir kıssa anlatmıştır. Hafız ibn Hacer, Lisanü'l-Mizan'da (4/134-140) bu kıssayı zikretmektedir. Bu kıssada bu yalancının iddiasına göre; Hz. Ali (r.a) onun uzun yaşayacağını bildiği için, ona Ebu'd-Dünya ismini vermiş, "Sen uzun ömürlü Ebu'd-Dünya'sm", demiştir. Yine Hafız Zehebî,

Tezkiretü'bHuffaz' da (3/980) Ebu Bekr el-Müfid (Cercerâya Muhaddisi Muhammed b. Ahmed)'in biyografisinde şöyle demiştir: "Ahmed b. Siba'm hadislerini kendisine okudum. Dedi ki: Bize 641 yılında Atik b. EbiTFadl hadis nakletti. O da dedi ki: Bize Hafız Ebul-Kasım hadis nakletti. O da dedi ki: Bize Galib b. Benna ve kardeşi Yahya hadis rivayet etti. İkisi de dediler ki: Bize Kıraat Alimi Hasen b. Galib nakletti. O dedi ki: Bize Cerceraya'da Muhammed b. Ahmed el* Müfid imla ederek hadis rivayet etti. Dedi ki: Bize Osman b. Hattab nakletti, dedi ki: Ben Hz. Ali'yi işittim. Hz. Ali Dedi ki: Allah Rasûlünün şöyle buyurduğunu işittim: "Kim benim adıma kasden yalan uydurursa, Cehennemdeki yerini hazırlasın, "

Bu yalancı; asla Hz. Ali'yi görmediği gibi, yemin olsun ki onu göreni de görmemiştir, diye bildiğim için; bu sened, âli sened olması sebebiyle sevinemeyeceğim bir senedir. Hafız Irakî, Elfiyesinin Şerhi'nde (2/254) (Ali ve Nazil hadisler) ile ilgili beyitlerin şerhinde şöyle demiştir: "Senedde; bazı ravilerin zayıflığı göz ardı edilerek; özellikle ibrahim b. Hüdbe, Dinar b. Abdillâh, Hıraş, Yağnem b. Salim, Ya'lâ b. Eşdak, Ebu'd-Dünya el-Eşecc

Ali'ye erişmiş, uzun süre yaşamış, Hz. Ali'nin

ve benzerleri gibi; sahabeden hadis duyduklarını söyleyen bazı son dönem yalancıları varsa; senedin âli (kaynağa yakın) oluşuna iltifat edilmez. Hafız Zehebî, Mizan'da şöyle demiştir: Ne zaman bir muhaddisin Ebu Hüdbe, Ya'lâ b. Eşdak, Musa et-Tavil, Ebu'd-Dünya ve benzerlerinin âli "isnadlarıyla sevindiğini görürsen, bil ki, bu muhaddis henüz avamdan (sıradan insanlardan) sayılır.

Bu iki muhaddisten Önce Hakim, Ma'rifetü Ulûmi'l-Hadis' de (s.10) bu iddiacıların bir kısmını zikrettikten sonra şöyle demiştir: "Kısaca: Hıraş b. Abdillâh, Kesir b. Süleym, Yağnem b. Salim. b. Kanber gibilerinin isnadları ve bunların benzerleri memnun olunamayacak, hüccet kabul edilemeyecek isnadlar-dandır. Hadis imamlarının müsnedlerinde bunlardan birinin rivayet ettiği bir hadisin yer alması pek nadirdir." Daha önce hiç geçmeyen (Kesir b. Süleym) çok zayıftır. Mizan' da (3/405) belirtildiği gibi; hicrî 170 yılından sonra vefat etmiştir. Hicrî 93 yılında vefat eden Enes'den -vasıtasız- rivayette bulunmuştur. Hıraş ve Yağnem'le birlikte zikredilmesinin sebebi de budur. Doğrusunu Allah bilir.

atının üzengisini tutup atına binmiş, atın üzengisinden yaralanmış, ve Hz. Ali de kendisine; "Allah senin ömrünü uzun eylesin", diyerek dua etmiştir, diye iddia ettikleri zattır.

441. İbn Nüstûr er-Rûmî'nin hadisleri
821[418] (uydurmadır)

821[418] İsmi Ca'fer b. Nüstûr'dur. Nüstûr er-Rûmî de denilmektedir. Hafız Zehebî Mizan'da (1/419; 4/249) şöyle demiştir: "Zayıf ravilerle ilgili kitaplarda bu ravinin ismini görmedim. Bu, yalanlarıyla meşgul olmaya değmeyecek kadar düşük bir kişidir.

Helak olmaya layıktır. Cafer b. Nüstûr: Ben Tebük Gazvesi'nde Hz. Peygamber (s.a.v) ile beraberdim. Hz. Peygamber (s.a.v)'in elinden kamçısı düşmüştü. Ben atımdan indim ve kamçıyı kendisine verdim. Hz. Peygamber (s.a.v) bana: Allah senin Ömrünü uzatsın, dedi. Ben Hz. Peygamber (s.av)'den önce otuz sene. O'nun bu duasından sonra üç yüz sene yaşadım, demiştir. Yine Zehebî, Tecrid' de (1/91) bu raviyi zikretmiş ve şöyle demiştir: "Ona kadar varan sened karanlıktır. Metinler de batıldır. O deccaldir. Ya da böyle bir kişi hiç var

442. Yüsr ^{822[419]} ve Yağnem bin Salim

olmamıştır. Cafer b. Nüstûr, hicrî 350 yılında Farab taraflarında rivayette bulunmuştur."

^{822[419]} Yüsr: Zehebî'nin Mizan'da (4/444) belirttiği gibi; "Yüsr b. Abdillâh olabilir. Bu ravi, Hz. Peygamber (s.av)'den asılsız belâlı ve felâket hadisler rivayet etmiştir. Afet ya kendisinden sonrakilerdedir, ya da böyle bir ravi hiç var olmamıştır. Yüsr'den Hasan b. Harice rivayette bulunmuş ve Mısır'da iken üç yüz yaşında idi, demiştir. Harice'ye kadar olan isnad da karanlıktır."

ikinci bir ihtimal olarak Yüsr isimli bu ravi; yine Zehebî'nin Mizan' da (4/445) belirttiği gibi; "Enes b. Malik'den rivayet eden Enes'in azaldı kölesi Yüsr de olabilir. Bu ravi hadis rivayetinde "hiçbir şey değil"dir. Silefî'nin Mu'cem'inde senediyle rivayet ettiğine göre; Yüsr şöyle demiştir: Enes b. Malik'in şöyle dediğini işittim: Allah Rasûlü buyurdu ki: "Allah'ı zikreden kışı kıyamet günü güneşin nuru gibi nurla gelir."İbn Hacer Lisanü'l-Mizan' da (6/298) şöyle demiştir: Bu Yüsr; Silefî'nin meşhur şiiirinde "İbn Nüstûr, Yüsr ve Yağnem'in hadisleri de.." diyerek sıraladığı kişilerden biridir.

⁸²³[420] ile Hıraş ⁸²⁴[421] Enes'den ayrı ayrı rivayet

Ebu Gudde diyor ki: Anlaşılan odur ki, buradaki (Yüsr) bu ikincisidir, sözü ilk geçen (Yüsr b. Abdillab) değildir. Lisan'm nüshasında çok tahrif bulunmaktadır. Ayrıca müellif Aliyyü'l-Karî'nin (Enes'den) ifadesi sadece Hıraş'a ait olmayıp, (Enes'den rivayet ettikleri hadisler anlamında) her üçüne ait olmalıdır. Doğru olan ve kesinleşen de budur.

⁸²³[420] Yağnem: Zehebî'nin Mizan'da (4/459) belirttiği gibi; "Hz Ali'nin azaldı kölesi Yağnem b. Salim b. Kanber'dir. Enes'den acaip hadisler nakletmiştir. İmam Malik zamanına kadar yaşamıştır. İbn Hıbban: Enes b. Malik adına rivayet ederek hadisler uydurmaktadır, demiştir. İbn Yunus: Enes'den rivayette bulunmuş ve yalan söylemiştir, demiştir. İbn Hacer Lisanü'l-Mizan' da (6/315) şunu ilâve etmiştir: Ukaylî diyor ki: Onun Enes'den büyük çoğunluğu münker hadislerden ibaret olan hadis nüshası bulunmaktadır."

İbn Hacer Lisanü'l-Mizan' da (6/169) ikinci bir defa (Enes'den rivayet eden Nuaym b. Temam) adıyla zikretmiş, İbn Neccar tarikiyle batıl bir hadisini nakletmiş sonra da; "Zannediyorum ki bu son harfde -Yâ harfinde-

gelecek olan (Yağnem b. Salimedir, demiştir. Nuaym b. Temmam denilerek, hem kendi isminde de babasının isminde de tashif (harf değişikliği) hatası yapılmıştır", demiştir.

İbn Hacer yine Lisanü'l-Mizan'da (6/169) bu raviiden bir sonraki ravi hakkında şöyle demiştir: "Nuaym b. Salim: Enes'den rivayette bulunmuştur. İbnü'l-Kattan: Tanınmamaktadır, demiştir. (İbn Hacer devamla diyor ki) "İsminde tashif (harf değişikliği) hatası yapılmıştır. Aksı takdirde bu ravi tanınan, zayıf-lığıyla meşhur olan, hadisi terk edilen bir ravidir. Doğru ismi (Yağnem)'dir. Yani ilk harfi yâ'dır, sonra gayn ve ardından nun harfleri gelmektedir."

(Ebu Gudde diyor ki) Bununla anlaşılmaktadır ki; Lisan' da (6/315) Yağnem biyografisinin sonunda tahrif olup buna itibar edilmez. Tahrif yoksa zayıftır, Zehebî, onu İbn Adiy'in sözlerinde görmüş, ona iltifat etmemiştir. Silefi'den gelen şiir ise onun isminin (Yağnem) olduğunu kesinleştirmektedir. Doğrusunu Allah bilir.

^{824[421]} Hıraş, Enes b. Malik'den rivayette bulunan Hıraş b. Abdillâh'dır. Zehebî Mizan' da (1/651) onun hakkında şöyle demiştir: "Düşüktür, yok hükmündedir. Bu rivayeti

ettikleri hadisler.

443. Dinar'ın Enes'den rivayet ettiği hadisler uydurmadır.^{825[422]}

yalancı Ebu Said -Hasen b. Ali— el-Adevî'den başkası nakletmemekte-dir. Ebu Said, Hıraş'la yüz yirmi küsur yılında görüşüğünü zikretmiştir. İbn Adiyy: Hıraş, kendisinin Enes'in azadlı kölesi olduğunu iddia etmiş, Enes'den merfû olarak hadisler rivayet etmiştir. Bu - uydurma- hadislerden biri: "Kim bir gün oruç tutarsa, kendisine yeryüzü dolusu altın verilse bile, hesab gir nündeki ecrini karşılamaz", hadisidir. Yine bu uydurma hadislerden biri: "Güzelyüz, gözü cilaandırır. Çirkin yüz, muhata' hm yüzünü buruşturur", hadisidir.

^{825[422]} Dinar: Ebu Mikyes Dinar el-Habeşî'dir. Zohebî Mizan' (2/30) biyografisinde şöyle demiştir: "Şu adam, telef olan, yalancılıkla suçlanan biridir. Hicrî 240. yılı sınırlarında Enes b. Malik'den çirkin şeyler naklet inmiştir. İbn Hıbban diyor ki: Enes'den uydurma şeyler rivayet etmektedir. İbn Adiyy ise: Zayıftır, gidicidir. Enes'den birtakım hadisler rivayet etmiştir. Bunlardan merfû olan: "Burundaki kıl, cüzzam hastalığına karşı teminattır."Yine

444. Ebu Hudbe İbrahim b. Hüdbe el-Kaysî'nin hadisleri uydurmadır.^{826[423]}

merfû olarak Allah Teâlâ buyuruyor İti: Mü'minin saçının ağarması, benim nurumdur. Ben nurumu ateşimle yakmayacak kadar ikram sahibiyim." Zehebî, daha sonra Dinar'ın; aklın kabul edemeyeceği belâlı ve utanç verici uydurma hadislerinden bazılarını zikretmiştir. Allah onu çir-kinleştirsin. Nasıl da yalan söyleyebiliyor?!

^{826[423]} Ona Ebu Hüdbe el-Farisî el-Basrî de denilmektedir. Zehebî Mizan' daki (1/71-72) biyografisinde şöyle demiştir: "Bağdat'ta ve başka şehirlerde batıl hadisler nakletmiştir. İbn Main diyor ki: Ebu Hüdbe geldi. Millet etrafına toplandı. Ona: Ayağını göster bakalım, dediler. (Yani onlar çok yalan söylemesinden dolayı onun insan olduğunu doğrulamıyor, onun cinnî olduğunu zannediyorlardı. Ayağını görmekle onun gerçekten insan olup olmadığını, ayaklarının cinlerin ayaklarına benzeyen inek ayakları gibi olup olmadığını öğrenmek istiyorlardı.) Bu sebeple Zehebî şöyle demiştir: Halk, onun ayağının merkep veya şeytan ayağı olmasından korkuyordu. Ebu Hüdbe, hicrî 200 yılında acaip hadisler ortaya koymuştur. Ebu Hüdbe, Basra'da

düğünlere çağırılıp raks ettirilen bir rakkas idi. Bısr b. Ömer diyor ki: Komşularımızda bir düğün vardı. Enes'in ravisi Ebu Hüdbe bu düğüne davet edildi. Yedi, içti, sarhoş oldu ve şu şarkıyı söylemeye başladı:

"Elbiselerimi kapladı bitler. Ben de raks ettim onlar için."
ibn Hacer Lisanü'l-Mizan' da (1/120) şunu ilâve etmiştir:
İbn Hıbban onun hakkında; "Deccallerden bir deccaldir, ne hadis rivayetiyle ne de hadis yazmakla tanınmıyordu. Sadece oynatılıyor ve kendisiyle eğleniliyordu. Basra'da düğünlere çağırılıp

raks ettirilen bir rakkas idi, Yaşı ilerleyip saçları ağarmca; Enes'den hadis duyduğunu iddia etmiş ve onun adına hadisler uydurmaya başlamıştır", demiştir.

Süyûtî de Zeylül-Mevzûâfta. (s.199-201) Ebu Hüdbe'nin Enes'den rivayet ettiği bu nüshayı nakletmiştir. Hafız Silefî diye meşhur olan, dünyanın isnad alimi, yüz seneyi aşan bir hayatı olan, uzun ömürlü, salih zatlardan, imam Hafız Ebu Tabir

Ahmed b. Muhanımmed..... b. Silefe eHsbehanî (öl. 576)
Allah

Rasûlü (s.av)'nün sahabîleri olduklarını ve uzun ömür yaşadıklarını iddia eden bu yedi hadis uydurmacısının

isimlerini manzume ile vermiştir. Silefi şöyle diyordu: İbn Nüstûr, Yüsr ve Yağnem'in hadisleri, Mağrib diyarının Eşecc'i ve sonra Hıraş'm iftiraları, Dinar'ın nüshası ve yaşıtı Ebu Hüdbel el'Kaysî'nin nüshası Bunların hepsi, kelebek gibidirler.

Nitekim Hafız İbn Hacer de bu ikisini Lisanü'l-Mizan' da (6/446-447) sahabî olduğunu ve uzun ömür yaşadığını iddia eden yedi kişinin dışında sekizinci deccal olan (Rabî' b. Mahmud el-Mardinî)'nin biyografisinde zikretmiştir. Zehebî, Mizan'da. (2/42) (Rebî' b. Mahmud el-Mardinî) biyografisinde şöyle demiştir: "İftiracı deccaldır. Hicrî 599 yılında sahabî olduğunu ve uzun ömür yaşadığım iddia etmiştir. Hafız Vadi-âşî —Batıda ve doğuda ilim yolculukları yapan Muhaddis Muhammed b. Cabir el-Kaysî el-Endelüsî, et-Tunisî (Doğ.673* 01.749)- Hafız Silefi'nin az önce geçen iki beytini bana okudu ve bunu şu beytiyle takviye etti: "Sekizincisi (Raten), dokuzuncusu (Mardinî)'dir. İsmi Rabî' b. Mahmud'dur. Durumu açığa vurulmuştur." Tarihçi Makarrî Nefhu't-Tıyb kitabında (3/66) Hafız Silefi'nin iki beytini okurken (Yüsr) yerine (Kays) ismini zikretmiştir. İbn At şöyle demiştir: Hafız Silefi bu iki beyti okuduktan sonra bu

şeylerin hava gibi olduğuna işaret etmek üzere, ellerine üflüyor du.

Birinci beytin başı, Aclûnî'nin Keşfü'bHafa kitabının sonlarında (2/561) (Ehadîsü Nüstûr...) şeklinde gelmiştir. Bu ravi, daha önce 441 no.lu paragrafta işaret edildiği gibi; Zehebî'nin Mizan' mda (4/249) da (Nüstûr) ismiyle gelmiştir.

Sonra ikinci beytin ilk yansı Aclûnî'nin Keşfü'bHafa kitabının sonlarında (2/561) olduğu gibi pek çok kaynakta tahrif edilerek

(Nüşatü Dinar ve Nüşatü Tevbe) şeklinde hatalı olarak yer almaktadır. Dikkat edilmelidir. Saganî'nin Risaletü'l-Mevzûât (s.4) kitabında her iki beytin ilk yarısında tahrif yapılmış; (Yüsr) yerine (Bişr); (Nüşatü Tirbihi) yerine (Ahbaru Şerbetin) şeklinde yazılmıştır. Bu, iltifat edilmeyecek bir tahriftir. Nefhu't-Tıyb' de (ve büht) kelimesi (ve ba'de) şeklinde tashif edilmiştir.

Tamamlayıcı Bilgi: Elinizdeki Masnû kitabının metninde ve dipnotlarda kendileri sahabî olduğunu ve uzun süre yaşadıklarını iddia eden deccallerden şu kimseler yer almaktadır:

1. İbn Ebi'd-Dünya ya da Ebu'd"Dünya el"Eşecc el-Belevî

el-Mağribî

2. İbn Nüstûr er-Rûmî

3. Yüsr b. Abdillâh el-Mısrî

4. Yağnem b. Salim

5. Hıraş b. Abdillâh

6. Dinar el-Habeşî

7. Ebu Hüdbe İbrahim b. Hüdbe el-Kaysî el-Farisî el-Basrî

8. Rabi' b. Mahmud el-Mardinî

9. Raten el"Hindî

Sahabî olduklarını ve uzun süre yaşadıklarını iddia eden dokuz yalancı deccalin isimleri bunlardır. 476.paragrafta uzun ömürlü şu deccallerin isimleri de zikredilecektir:

10. Muammer Habeşî (?)

11. Muammer Mağribî (?)

12. Muammer b. Büreyk

13. Şemhûreş: Sahabî olduğunu ve uzun süre yaşadığını iddia eden cinnî bir kimse olduğu söylenmektedir.

14. Kays b. Temim et-Tâî lö.Meklebe b. Melkân el-Hârezmî

16. Cabir b. Abdillâh el-Yemamî

17. Cübeyr b. Haris

18. Kmnevc hükümdarı Serbâtek

Böylece sayıları on sekiz olmuştur. Bunların biyografilerini İbnü'l-Esir'in Üsdübgabe, Zehebî'nin Tecrid Esmâ'sSahahe, Mızan ve el-Mugnî fi'd-Duafâ kitaplarında; İbn Hacer'in İsabe ve Lisanü'bMizan ile İbn Arrak'm Tenzilü's-Şeriati'JMerfûa kitabında görebilirsiniz.

19. Mansur b. Hızame: Bunu Tarihçi Makarrî Nefhu't-Tîb' de (3/11) Doğudan Endülüs'e gelenler hakkındaki 6. babda zikretmektedir. Mansur'un iddiaları arasında Hz. Osman (r.a)'m zamanına yetiştiği, Cemel günü Hz. Âişe (r.anhâ) ile birlikte olduğu, Sıffin'de bulunduğu, babası Hızame'yi Allah Rasûlü'nün azad ettiği, kendisinin Endülüs'den Magrib'e 330 yılında geçtiği iddiaları yer almaktadır. Bunları nakleden Makarrî şöyle demiştir: "Bütün bunlar saçmadır, aslı yoktur. Allah Hafız İbn Hacer'e rahmet eylesin. Zira o hafız İbn Beşkuval'in kitabının nüshası üzerine bu sözler hakkında; "Bu hezeyandır. Aslı yoktur. Buna adlanılmasın!.." diye yazmıştır. (Eşeccü'l-Garb)'ın hayatı da aynı şekildedir. Hadis hafızları onun yalan olduğunda ittifak etmişlerdir.

20. Ömer b. Hafs cd-Dimaşkî el-Hayyat el Muammer:

bkz. Mizan: 3/190 (Ömer el-Hayyat); 4/ 144 (Maruf el-Hayyat)

21. Muzaffer b. Âsim eHclî: bkz. Mizan: 4/131; Lisan ü'iMizan: 6/53 Ayrıca Mizan: 4/178 (Meklebe b. Melkân); Tecrid Esmâ's-Sahabe: 2/93.

22. Abdullah b. Ahmed b. Ebî Zabye el-Haccam el-Basrî el-Muammer: bkz. Lisanü'lMizan: 3/254.

23. EbuTHasen b. Nevfel er-Râî: bkz. Mizan: 4/5151; LisanüT Mizan: 6/364.

24. Hut b. Murre b. Alkame: Mk.z.Tenzihü's-Şeriatî'1-Merfûa: 2/45.

25. İbrahim eş-Şerabî: bkz. elMuğnifi'dDuafâ: 1/31.

26. Sa'd b. Ali Ebu'1-Vefa en-Nesevî el"Kadî: bkz. eîMuğni fi'd~ Duafâ: 1/255.

Merhum Üstadımız İmam Kevserî'nin "Atbü'İMuğterrin hi Decaciletı'1'Muammerin" isimli bir eseri vardır. Kevserî, bu ese' rinde şahabı olduklarını ve uzun süre yaşadıklarını iddia eden deccallerin isimlerini toplamıştır. Eser hâlâ yazma olup ben henüz bu esere vâkıf olamadım.

Burada dikkat çekilmesi gereken hususlardan biri şudur: Şevkânî'nin el-Fevaidü'lMccmûa fiTEhadisi'lMevzûa

kitabında (s.422,423) (Muammer b. Büreyk) ismi tahrif edilerek (Muammer b. Şerik) şeklinde yazılmış; (Ali b. Osman b. Hattab) ismi (Osman b. Hattab)'dan farklı bir isim olarak yer almıştır. Halbuki Zehebî'nin Mizan' mda. (4/522) belirtildiği gibi; bu ikisi

aynı kişi olup bazıları bu şekilde bazıları diğer şekilde adlandırmışlardır.

Masnû kitabının sonunda 274. sayfada bu dipnotuna şu ilâve yapılmıştır:

27. Ahmed b. Ali en-Nasibî: bkz.Tenzihü's-Şeria: 1/31.

28. İbrahim b. Muhammed ... el'Ensarî: bkz. Lisan: 1/106.

29. Hasen b. Rekzevan el-Farisî: bkz. Lisan: 2/207'.

30. Zeyd b. Temim el-Kılâbî: bkz. Lisan: 2/502.

31. Musa b. Abdillâh et-Tavîl: bkz. Mizan: 4/209; Lisan-6/122.

32. Ebu Halîd es-Sakka: bkz. Mizan: 4/519; Lisan: 6/372.

33. Muammer es'Sahabî: Süyûtî el'Havî li'l-Fetavîde "Rafus' Savt bi-Zebhî'hMevt" risalesinde zikretmiştir: 2/185.

34. İsa b. Abdullah el-Osraanî: Bağdat'ta Buhârî, Müslim ve muasırlarının üstadı olan h. 244 yılında vefat eden Ali

445. Tamamı uydurma hadis ihtiva eden kitaplardan biri: Enes el-Basrî Müsnedi diye bilinen kitaptır. Bu kitapta üçyüz hadis yer

b. Hucr'dan hadis rivayet etmiş aynı zamanda Ümeyne bt. Enes b. Malik'den hadis duyduğunu iddia etmiş ve bu durumu tesbit edilmiştir. Ümeyne, Hafız İbn Hacer'in Takribinde olduğu gibi (yâ)'dan sonra (nun) harfiyledir. Mizan (3/317) ve Lisan'da (4/401) olduğu gibi Amine değildir.

35. Muammer el-Mağribî: Hafız İbn Hacer'in İsabe kitabında (Mim) harfinin dördüncü kısmında (Muammer el-Mağribî)'nin biyografisi sonunda şu ifadesi yer almaktadır: "Bu, Raten, Kays b. Temim, Ebu'l-Hattab, Meklebe, Nüstûr cinsindendir. Bunların biyografilerini el-Muammerîn isimli kitapta topladım. Muvaffakiyet Allah'tandır."

Abdülfezzah (Ebu Gudde) diyor ki: Bu kitabı görmedim. Bu kitabın bu konuda yazılmış en kapsamlı kitaplardan olduğunu zannediyorum. Bu konuyla ilgilenen araştırmacı bu kitaba vakıf olmaya çalışmalı, bu kitabı basıp neşrederek ihya etmelidir.

almaktadır. Bu kitabı Sem'an b. Mehdî, Enes'den rivayet etmektedir.^{827[424]}

"Diğer ümmetlere göre benim ümmetim, yıldızlar arasındaki ay gibidir", hadisidir.

ZeyV de ^{828[425]} şöyle denilmiştir: "Enes b. Malik'den rivayet eden Sem'an b. Mehdî: Neredeyse hiç tanınmamaktadır. Ona yalan bir nüsha yamanmıştır. Allah bunu uydurana çirkinleştirsin."

Lisan'da ^{829[426]} şöyle denilmiştir: "Bu uydurma nüshayı Muhammed b. Mukatil er-Razî, Ca'fer b. Harun'dan; o da Sem'an'dan rivayet etmektedir."

Lisan müellifi, daha sonra bu nüshayı

^{827[424]} Zehebî, Mizan'da (2/234) şöyle demiştir: "Enes b. Ma-hk'den rivayet eden Sem'an b. Mehdî: Tanınmayan bir hayvandır. Ona yalan bir nüsha yamanmıştır. Bu nüshayı gördüm. AUah bunu uydurana çirkinleştirsin."

^{828[425]} Süyûtî, Zeylül-Mevzûât: 8.41

^{829[426]} İbn Hacer, Lisanül-Mizan: 3/114

zikretmiş; "Bu nüshada üç yüzden fazla hadis bulunmaktadır. Bu hadislerin metinlerinin çoğu uydurmadır, demiştir.^{830[427]}

446. Sağanı şöyle diyor: Tamamı uydurma olan hadis nüshalarından biri: Ahmed ismini alma konusunda rivayet edilen hadislerdir. Bu hadislerden hiçbir şey sabit olmamıştır.^{831[428]}

^{830[427]} Süyûtî, Zeyl'de (s.41) bu uydurma hadisler arasında İbn Şahin tarikiyle Sem'an b. Mehdî'den; o da Enes b. Malik'den şu hadisi rivayet etmektedir: Allah Rasûlü (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Bir adam yemek tabağını yalar gibi iyice temizlediğinde yemek tabağı ona istiğfar eder ve Allahıml. Beni Seylan'dan azad ettiğin gibi. onu da Cehennem'den azad et, der."Yemek tabağının iyice temizlenmesi hakkında bu uydurma hadise gerek kalmadan Müslim'in Sahih'inde (Eşribe 129-137; Şerhu Müslim: 13/203) rivayet ettiği sahih hadisler vardır.

^{831[428]} İbnü'l-Cevzî'nin Mevzuat (1/154-158); İbn Kayyım el' Cevziyye'nin el'Menaru'l-Münif kitabında (s.57,61) ve müellif

Aliyyü'l-Karî'nin elMevzûâtü'l-Kübrâ' sının sonunda

447. Tamamı uydurma olan hadis nüshalarından biri: Ebu'd-Derdâ'dan merfû olarak rivayet edilen Veda Hutbesidir. Bunun başında:

"Dikkat edin. Sakın sizden biriniz, deniz iyice dalgalandığında gemiye binmesin", uydurma hadisi yer almaktadır.

448. Leâli' de ^{832[429]} şöyle denilmektedir: Ebu Hureyre ve Enes'den uzun uzun rivayet edilen "Veda Hutbesi":^{833[430]} uydurmadır. Bunu

ikinci fasılda dediği gibi; Muhammed ismini alma hakkındaki hadisler de aynı şekilde batıldır. Süyûtî'nin el-Havâîl-Fetavî(2/115) kitabında ed-Dürretün-Naciye sonlarındaki; "Bu hadisin senedi, bana göre hasen şartlarını taşımaktadır", ifadesi Süyûtî'nin bilmen mütesahil (fazla hoşgörülü) hükümlerindendir.

^{832[429]} Süyûtî, el'Leâh'lMasnûa'da (2/361-373) bu Veda Hutbesini 13 sayfa halinde zikretmektedir.

^{833[430]} Bu hutbe, uydurmacının kendisinin, uydurduğu ve Rasîr lullah (s.a.v)'ın vefatına yakın okuduğunu iddia

uydurmakla —Bereketsiz ka-lasıca— Meysere b. Abdi Rabbih itham edilmiştir.

449. Veciz' de ^{834[431]} şöyle denilmektedir: İbn Adiyy diyor ki: Muhammed b. Muhammed el-Eş'as ^{835[432]}, Musa

ettiği hutbedir.

^{834[431]} Veciz adlı bu kitap, Fettenî'nin Tezkiretü'bMevzûât' ta (s.4) ifade ettiği gibi; Süyûtî'nin kitabıdır.

^{835[432]} Zehebî Mizan'da (4/27-28) onun biyografisinde şöyle demiştir: "Muhammed b.Muhammed b.Eş'as el-Kûfî, Ebu'l-Hasen, Mısır'a yerleşmiştir. İbn Adiyy: Ondan Mısır'da hadis yazdım. Şiddetli Şîi oluşu, onu bize bin hadise yakın bir hadis nüshası tahrir etmesine sevk etmişti... Bu durumu Mısır'daki ehH beytin şeyhi Hüseyin b. Ali el-Hasenî el-Alcvî'ye anlattığımızda; Bu Musa b. İsmail, Medine'de kırk yıl benim komşum idi. Ne babasından ne de başkasından her hangi bir rivayeti olduğunu söylemedi, dedi. İbn Adiyy onun uydurma hadislerinden birkaçını zikretmektedir."

İbn Hacer el-Askalânî Lisanü'l-Mizan' daki (5/362) biyografisinde şunu- ilâve etmektedir: "Sözü geçen bu

b. İsmail b. Musa b. Ca'fer'den; onun Hz. Ali'ye kadar dedelerinden; merfû olarak rivayet ettiği hadisleri yazdım. Zira Muhammed b. Muhammed el-Eş'as, bize bu sözü geçen Musa'nın dedelerinden henüz daha yeni bir yazıyla yazılmış yaklaşık bin hadisi ihtiva eden bir nüsha göstermişti. Bunların büyük çoğunluğu münker hadislerdir.

Darakutnî, Aleviyyat adı verilen bu eser hakkında: Bu kitabın uydurulmuş olması, Allah'ın açık mucizelerinden biridir, demiştir.

Askalanî ise: İbnü'l-Eş'as, buna "Sünen" ismini vermiştir. Tamamı aynı senedle rivayet edilmiştir. Bu kitaptaki uydurma hadislerden biri şudur:

kitabın -yani-Aleviyyat'm bir kısmını gördüm. Musa b. İsmail bu kitabı Sünen diye adlandırmış, bunu bablara göre tertip etmiştir. Bu kitaptaki hadislerin tamamı, aynı senedle rivayet edilmiştir."

"Yağız attan daha uzun yaşayan bir at
yoktur. Amca kızı gibi bir hanım da yoktur. '^{836[433]}
450. Abdullah b. Ahmed (bin Amir) ^{837[434]},

^{836[433]} Şevkânî'nin el-Fevaidü'l-Mecmua kitabında (s.519)
bu şekilde zikredilmiştir. Aslında ve müellif
AliyyüTKarî'nin el' Mevzûâtü'l-Kübra kitabının
sonlarında ikinci fasılda (ed-Dühm) yerine (el-Edhem)
lafzıyla nakledilmiştir. Fettehî'nin TezkiretüT
Mevzuat'mda (s. 10) ve Mizan'da (4/28) (ed-Dühm)
lafzıyla gelmiştir. Doğru olan da budur. Lisanü'l-Mizan'
da (5/362) ve Süyûtî'nin ZeyF inde (s.114) ve Tenzihü'ş-
Şeria' da (2/402) ise C.elka) şeklindedir. Bu kelime
tahrif yapılmıştır.

^{837[434]} Bu zat hakkında Zehebî Mizan'da (2/390) şöyle
demıştır: Abdullah b. Ahmed b. Amir babasından; o Ali
er-Rıza'dan; o dedelerinden bu batıl uydurma nüshayı
rivayet etmiştir. Onu ya kendisi ya da babası uydurmuş
olmalıdır. Hasen b. Ali ez-Zührî: Ümmî idi. Rız olunan
biri değildi. Hicrî 324 yılında vefat etmiştir." Müellif
Aliyyü'l-Karî'nin el-Mevzûâtü'l-Kübra sonunda ikinci
fasılda (Abdullah b. Ahmed)'in nesebi hakkındaki

babasından; o Ali erRıza'dan; o da dedelerinden uydurma, bâtil bir nüsha rivayet etmektedir. Onu ya kendisi ya da babası uydurmuş olmalıdır.

451. İshak el-Malatî'ninde bâtil rivayetleri vardır. Onlardan bir kaç şunlardır:

1. "Allah'a iman eden bir hanımın fercini, eğer üzerine koyması helâl değildir."

2. "Kim ikramda bulunmazsa, ona bir parça cimrilik bulaşır." '

3. "Allah, (Başkasının dizkapağı ile göbek arasına) bakana da bakılana da lanet etmiştir."

4. "Küçükmescid, küçükmushafdemeyin."

5. Allah Rasûlü (s.a.v), -Muhammed, Ahmed, ve benzeri muazzam- isimleri küçültme sigasıyla kullanmaktan, ayrıca Hamdûn, Ulvan veya Ya'mûş ^{838[435]} ve benzeri— mübalağa anlamı

tereddüdü onun kusuru olup hoş değildir.

^{838[435]} Bu son isim, Aclûnî'nin Keşfü'l-Hafa hmda (2/552) (Ya'mûş) yerine sin harfiyle (Ya'mûs); Zehebî'nin Mizan'

taşıyan- isimlerin verilmesinden nehy etmiştir.

452. İshak el-Malatî; İbn Cüreyc'den; o Atâ'dan; o Ebu Said'den: Hz. Ali'ye cima (cinsî münasebet) ile ilgili ve nasıl cimada bulunacağı ile ilgili tavsiyeleri de rivayet etmektedir. İshak denilen şu deccale bakın!. Ne kadar da cür'etkâr davranıyor!.

453. Deylemî diyor ki: Ebu'1-Fadl Ca'fer b. Mu-hammed b. Ca'fer b. Muhammed b. Ali el-Huseynî'nin Arûs kitabındaki hadislerin isnadları: çürüktür, güve-nilemez. Hadisleri ise cidden münkerdir.^{839[436]}

mda (1/202) ise (Na'mûş) şeklinde yani başındaki mm harfiyle zik~ redilmektedir.

^{839[436]} Deylemî'den nakledilen bu bölümü Süyûtî, Zeylû'l-Mevzû-ât kitabında (s.194-195) zikretmiş, ve Deylemî'nin "Hadisleri ise cidden münkerdir", sözünden sonra şu ifadeyi ilâve etmiştir: "Onları tamamen atamadım." Süyûtî daha sonra (s.194-196 arasında) Arûs kitabından epeyce hadis nakletmiştir. Burada asıl nüshada eksiklik

454. Süyûtî'nin ^{840[437]}, İbnü'l-Cevzî'den ^{841[438]} naklettiğine göre; Hadisinde uydurma, yalan veya maktûb (hadis ters yüz etme) ^{842[439]} bulunan kimseler birkaç kısımdır:

1. Kendini zühde (ibadet ve tâate) veren, hadis ezberlemeyi veya hadisleri temyiz etmeyi ihmal eden kimselerdir.

2. Kitapları kaybolan, bu sebeple ezberinden hadis nakledip hataya düşen kimseler.

3. Sika/güvenilir kimseler olduğu halde hayatlarının sonlarında akılları karışan, hadisleri

ya da kısaltma vardı. Ben bunu merhum Süyûtî'nin Zeyl'inden tamamladım.

^{840[437]} Süyûtî, el-Leâil-Masnûa: 2/467-473

^{841[438]} İbnü'l-Cevzî, Mevzuat kitabının başlarında: 1/35-47

^{842[439]} İbnü'l-Cevzî'nin Mevzûâtında. ve Süyûtî'nin Leâîl kitabında bu şekildedir. Asıl nüshada ve müellif Aliyyül-Karî'nin el' MevzûâtüTKübra kitabının ikinci faslında (el-maktûb) yerine (el-kalb) denilmiştir.

birbirine karıştırmaya başlayan kimseler.^{843[440]}

4. Farkında olmadan hatalı rivayeti nakleden, daha sonra doğruyu görüp de bunun doğru olduğuna inandığı halde, kendisine hata nisbet edilmesini yakıştıramayıp gururlanarak hatasından dönmeyen kimseler.

5. İslâm Şeriatini bozma, dinde kuşku uyandırma ve dinle oynama amacıyla bilerek kasıtlı olarak hadis uyduran zındıklar. Bazı zındıklar da hadis üstadının dalgınlığından yararlanarak onun kitabına ona ait olmayan hadisleri ilâve ediyorlardı.^{844[441]}

^{843[440]} Yani Süyûtî'nin Leâli kitabındaki (2/467) ifadesinde olduğu gibi; rivayetleri karıştırdılar.

^{844[441]} İbnü'l-Cevzî'nin Mevzûâtındaki (1/37) ve Süyûtî'nin Leâli' deki (2/468) ifadesinin devamı şöyledir: Bunun örneği Hammad b. Seleme'nin üvey evladı olan zındık -yani kasıtlı dinsiz- Ab-dülkerim b. Ebi'l-Avcâ'nın; annesinin kocası Hammad b. Seleme'nin kitaplarına hadisler ilâve etmesidir. İbn Adiyy diyor ki: Abdülkerim

b. Ebi'l-Avcâ Abbasî halifesi Mehdi zamanında yakalanıp Basra Emiri Muhammed b. Süleyman b. Ali el-Basrî'nin huzuruna getirildi. Basra Emiri boynunun vurulmasını emrettiğinde Abdülkerim: Helâli haram, haramı helâl kılmak üzere sizin içinizde dört bin hadis uydurdum, demiştir." Süyûtî'nin sözü burada az bir ilâve ile sona ermektedir. Zındıkların bu çeşit tavrı, Halife Mchdi'nin oğlu Halife Harun Reşid zamanında da tekrarlanmıştır. Hafız Zchebî Tezkiretü'l-Huffaz' da (1/273) (Ebu İshak el-Fezarî)'nin biyografisinde, -Hafız İbn Hacer Tehzibü't-Tehzib'de (1/152) onun biyografisinde, Hafız Süyûtî Tarihu'l-Hulefâ' da (s.194), Müellif Aliyyü'l-Karî el-Mevzûatül-Kübra' da altıncı fasılda şöyle demiştir: İbn Uleyye ve İshak b. İbrahim anlatıyor: Harun Reşid bir zındıkı cezalandırıp boynunun vurulmasını emretti. Zındık ona: -Niçin benim boynumu vuruyorsunuz? dedi. Reşid: -Allah'ın kullarını senden (senin şerrinden kurtarıp) rahata kavuşturmak için, dedi. Zındık: -Ey Mü'minlerin Emirü. Haberin var mı? Ben içinizde bin hadis (Aliyyül-Karî'nin nakline göre dört bin hadis) uydurdum. Bu hadislerle ben, Hz.Peygamber (s.a.v)'in bir

6. Mezhebini desteklemek için hadis uyduranlar.^{845[442]}

7. Hayrı özendirme ve kötülüklerden sakındırma amacıyla Allah rızası için hadis uyduranlar.

8. Güzel bir söz için hadis uydurmayı caiz görenler.

harf bile söylemediği konularda helâli haranı, haramı helâl kılıyordum, dedi. Reşid ona:

-Ey Allah'ın düşmanı!.. Ya sen Ebu İshak el-Fezarî ve Abdullah b. Mübarek hakkında ne dersin? Onlar hadisleri didik didik ediyor, bu uydurma hadisleri harf harf ortaya çıkarıyorlar, dedi.

^{845[442]} İbnü'l-Cevzî'nin Mevzuatındaki (1/38) ve Süyûtî'nin Leâli' deki (2/468) ifadesinin devamı şöyledir: "Bu, sapık fırkalardan biri olan Salimiyye mezhebinin bir gurubu hakkında nakledilmiştir." Bu iki müellif, daha sonra işledikleri bid'atlerden tevbe eden "Biz, eskiden bir şeyi arzu ettiğimizde ya da güzel gördüğümüzde onun için hemen hadis uydururduk!..", diyen birtakım bid'atçilerden bazı rivayetler nakletmişlerdir.

9. Sultana yakın olmak maksadıyla hadis uyduranlar.^{846[443]}

^{846[443]} Gıyas b. İbrahim en-Nehaî'nin yaptığı gibi. Gıyas, Abbasî halifesi Mehdî'nin huzuruna girdiğinde Mehdi güvercinle oynuyordu. Mehdî uzaktan gelen güvercini severdi. Gıyas'a; -EmirüTMü'minîn için bir hadis naklet, denildi. Gıyas: -Bize falan, o falandan, o da Ebu Hureyre'den rivayet ettiğine göre; Peygamberimiz (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Yarışma ödülü sadece ok, at, deve veya kanatta (yani kuşta) olur", dedi. Hadise ev cenah (veya kanat) kelimesini ilâve etti.

Mehdî ona on bin dirhem verilmesini emretti. Kalkıp giderken de;

-Ben şehadet ederim ki, senin kafan Allah'ın Rasûlü adına yalan uyduran yalancı kafasıdır. Bu günaha ben sebep oldum. Bu adam bana şirin görünmek istedi, dedi. Sonra da güvercinin kesilmesini emretti. Alimler arasında o günden sonra (Gıyas) adı zikredilmedi. Bu olayı Hatib Bağdadî, Tarîhu Bağdad'dcv. (1/323-324) Gıyas'm biyografisinde; İbnül-Cevzî, Mevzuat' ta: (1/42); Zehebî, Mizan'da: (3/338); Süyûtî, Leâli'de: (2/470) rivayet etmektedir.

10. Kıssacılar. Zira bunlar gönülleri

Gıyas'ın babası olan (İbrahim en-Nehaî), meşhur (İmam İbrahim en-Nehaî) değildir. Gıyas'ın babası İbrahim b. Talk b. Muaviye en-Nehaî'dir. Meşhur İmam (İbrahim en-Nehaî ise İbrahim b. Yezid b. Kays en-Nehaî'dir.

Sözü geçen hadisin; "ev cenah" (veya kanat yarışı) ilâvesi olmaksızın gelen rivayeti sahihtir, uydurma değildir. Bu sahih hadisi Ebu Hureyre'den; İmam Ahmed b. Hanbel Müsnedinin (Müsned Ebî Hureyre) bölümünde birkaç yerde (2/256, 358, 425, 474); Ebu Davud (Sünen- 3/29 Cihad 60); Nesaî, (Sünen: 6/226 Hayl 14); Tirmizî, (Sünen: 7/192 Cihad 22); ve İbn Mace: (Sünen: 2/960 Cihad 44) ve Hakim sahilidir diyerek Müstedrek'de rivayet etmiştir. Burada geçen lafız, Nesaî ve Tirmizî'ye aittir. Hadisde geçen (Sebak) kelimesi; yarışta rakibini geçen kimseye verilmek üzere belirlenen meblağ anlamındadır. (Lâ sebeka) hadisinin manası şudur: "Müsabaka/yarışma yoluyla ancak şu yarışlarda Ödül alınması helâldir Ok yarışı, at yarışı, deve yarışı." Gıyas, sultanın kuşu sevdiğini görerek ona yaranmak için bu sahih hadise "ev cenah" (kanat yarışı) kelimesini de uave etmiştir.

duygulandıracak ve halk içerisinde geçerli olacak hadisleri nakletme amacı taşımaktadırlar.

455. Uydurma rivayetlerden biri: imam Malik'den rivayet edilen şu ifadedir: Me'mûn'un huzuruna girdim. Meclis dopdolu idi. Halife ile vezirinin arasında bir boşluk vardı. Aralarına oturdum. Halifeye şu mer-fû hadisi naklettim:

"Bir mecliste, katılanların çokluğu sebebiyle yer darlığı olduğunda, iki efendinin arası âlimin oturacağı yerdir." ZeyF de ^{847[444]}; "Bu münkerdir", ^{848[445]} denilmiştir. (İbn Asakir şöyle diyor:) İmam Malik, Halife Me'mûn zamanına kadar yaşamamıştır.^{849[446]}

^{847[444]} Süyûtî, ZeylûTMezûât: s. 180

^{848[445]} Yani yalandır.

^{849[446]} Bu son cümle, bu yalan haberi nakleden Hafız İbn Asakir'in söylediği ifadesidir. Süyûtî, ZeyF de (s.181) bu sözü İbn Asakir'den nakletmekte ve bunu ardından da şöyle demek" tedir: "Bu haberi Deylemî Müsnedü'l-Firdevs'de rivayet etmiş" tir. Hafız İbn Hacer

456. Yine ZeyF de ^{850[447]} şöyle denilmektedir: Haris b. Üsame, Müsnedln& Davud b. Muhabber'den; Aska-lânî'nin "Hepsi uydurmadır", dediği otuz küsur hadis tahrir etmektedir. Bunlardan biri şudur:

"Ahmak kimseye ahmaklığı sebebiyle facirin fücürundan daha büyük azab isabet eder. Kullar yarın yüksek derecelere, Rablerine yakın makamlara akılları mikdarınca nail olurlar,"

Bir diğer uydurma hadis:

"İnsanların en değerlisi, en akıllı olanıdır."

Bir diğer uydurma hadis: "Ya Rasûlallah!.. Bu Hris-tiyan ne kadar akıllıdır!.., denildi. Allah Rasûlü (s.a.v) bunu reddetti ve şöyle buyurdu:

"Sus! Akıllı Allah 'a itaatle amel eden kişidir."

457. Süleyman b. İsa yirmi küsur hadis

Zehru'FFırdevs' de: Bu, uydurmadır, de" mistir."

^{850[447]} Süyûtî, ZeylûTMezûât s.5"10.

uydurmuştur.^{851[448]}

1. Bu uydurma hadislerden biri şudur:
Alkame'ye:

- Hristiyanlar, dünyalarında ne kadar da akıllıdır! denildi. Alkame:

- Sus. Zira İbn Mes'ud, kâfiri "akıllı" diye isimlendirmemizi yasaklıyordu, dedi.

2. Süleyman'ın uydurduğu bir başka hadis şudur:

"Akıllının iki rekat namazı, cahilin yetmiş rekatından daha faziletlidir. Ben: (Bu iki rekat, cahilin yedi yüz rekatından daha faziletlidir) deseysen, öyle olurdu."

^{851[448]} Nitekim Hafız Zehebî, Mizan'da (2/218) biyografisinde şöyle demiştir: "Süleyman b. İsa b. Necîh es-Siczî: Helak olmuş sayılır, ^lani yok hükmündedir.) Cevzecânî: Yalancıdır, yalandan Çekinmez, demiştir. Ebu Hatim: Yalancıdır, demiştir. İbn Adiy: -Hadis uyduruyor, demiştir. Onun iki cilt "Tafdîlu'FAkFAlm Us£ün]üğü"kitabı bulunmaktadır."

3. Süleyman'ın bir diğer uydurma hadisi şudur: Adiyy b. Hatim -Peygamberimiz (s.a.v)'in yanında-babasını methetmiş, onun itibarlı ve şerefli biri olduğunu ve aklî olgunluğunu zikretmişti. Bunun üzerine Efendimiz (s.a.v):

- "Gerçek şeref, itibar ve aklî olgunluk; dünya ve ahirette Allah'a itaatle amel eden kişiye aittir", buyurdu. Adiyy:

- Ya Rasûlallah!. Babam misafir ağırlıyordu, yemek yediriyordu. yakınları gözetiyordu, musibete uğrayanlara yardım ediyordu, şunu şunu yapıyordu. Bunlardan her hangi bir şeyin ona faydası olacak mı? dedi. Efendimiz (s.a.v):

- "Hayır/. Zira senin baban hiçbir zaman: (Ey Rab-bim!.. Din günü benim günahımı bağışla), demedi" diye cevap verdi.

458. Yine ZeyF de ^{852[449]} şöyle denilmektedir: Bilâl'in (Şam'da yerleşmek için)

^{852[449]} Süiyûtî, ZeylûTMezûât: s.104

yolculuğu, sonra Peygamberimiz (s.a.v)'i rüyada gördükten sonra Medine'ye dönüşü, Medine'de ezan okuması ve onun ezanıyla Medine'nin titremesi haberinin aslı yoktur. Bunun uydur ma olduğu açıktır. Her halde İbn Hacer ebMekkî bunun uydurma olduğunu bilmiyor ki, (Medine'yi) ziyaret konulu kitabında ^{853[450]} bu haberi zikretmektedir.

459. Yine ZeyF de ^{854[451]} şöyle

^{853[450]} İbn Hacer el-Heytemî, el-CevhcrüTMünazzam fî ziyaretiT Kabrış-Şerifi'n-NebeviyyıTMükerrmm: s.29'30. İbn Hacer e\Askalânî Lisan'da. (2/108) "Bu uydurma olduğu açık bir kıssadır", demiştir. Zehebî de Siyer A'lâmi'n-Nübelû'&a (1/258): "İsnadı gevşektir. Bu haber münkerdir", demiştir.

^{854[451]} Bunun Süyûtî'nin ZeylüT'Mevzûât kitabında bulamadım. Fetteî, bu hadisi Tezkiretü'l-Mevzûât' da (s.36-37) Firûzâba-dî'nin Muhtasar'ma nisbet etmektedir. Yazarın kalemi yanıla-rak bir kitap yerine bir başkasının ismini yazmış olmalıdır.

denilmektedir: Peygamberimiz (s.a.v), Medine Mescidi'ni bina etmek istediğinde Cebrail (a.s) ona gelmiş ve "Bu mescidi gök yüzüne doğru yedi zira' uzunluğunda, süslü ve nakışlı olmamak üzere bina et", demiştir. Bu hadis bulunamamıştır.

460. Yine ZeyF de ^{855[452]} şöyle denilmektedir: Peygamberimiz (s.a.v) namaz kılarken, bazıları O'nun ruhu olmayan bir cesedinin bulunduğunu zannederdi.

461. Muhtasar'da ^{856[453]} şöyle

^{855[452]} Yazarın kalemi yanılarak bir önceki hadiste nakil yapılan kitabın ismini yanlış yazmamışsa; bu hadis de Süyûtî'nin, ZeylûTMezûât kitabından nakledilmiş olmaktadır. Bu hadisi Zeyl'de bulamadım. Fettenî, bu hadisi de Tezkiretü'l-Mezûât' da (s.38) Süyûtî'nin el'Leâli'Masnîm kitabına nisbet etmektedir. Bu hadis, gerçekten el'Leâli'Masnûa'da (2/18) yer almaktadır. Bu durum, bir önceki kitabın isminde hata olduğu görüşünü güçlendirmektedir. Doğrusunu Allah bilir.

^{856[453]} bkz. Muhammed b. Yakub el-Firûzâbadî,

denilmektedir:

"Ümmetimden iki adam namaza kalkarlar. Rükûâ-rı ve secdeleri aynıdır. Ama ikisinin namazı arasında yerle gök arası kadar fark vardır." Uydurmadır.

462. Yine Muhtasarda şöyle denilmektedir: Peygamberimiz (s.a.v), namaz kılarken biri yanına otursa, namazını uzatmaz ve namazdan sonra o kişiye yönelir ve: "Bir ihtiyacın var mı?" diye sorardı. O kişinin ihtiyacı ile ilgilenmesi sona erdiğinde tekrar namazına dönerdi. Bu hadis bulunamamıştır.

463. Yine Muhtasar' && şöyle denilmektedir: "Cuma günü her rekatta on ihlas okunarak kılınacak on iki rekatlı nafil namaz ile hafta içinde her gün kılınacak nafil namazlar hakkında hiçbir şey sahih değildir, batıldır, aslı yoktur.

MuhtasaruT Muğnîfi Tahrıcı'1-İhya li'Hrakî.

Aynı şekilde her rekatında on beş defa -bir rivayette elli defa— (İza Zülzilet) okunarak kılınacak iki rekatlı nafile namaz; Cuma günleri kılınacak iki, dört, sekiz ve on iki rekatlı nafile namaz ile; Cuma namazından önce her rekatında elli defa ihlas okunarak kılınacak dört rekat nafile namazın da aslı yoktur.

464. Aynı şekilde Aşûra Namazı, Regaib Namazı da ittifakla uydurmadır. Yine Receb Geceleri Namazı, Receb ayının yirmi yedinci gecesini namazı, Şabanın on beşinci gecesinde her rekatta on ihlas okunarak kılınacak yüz rekatlı namazın da aslı yoktur.

Bu namazların Kutû'l-Kulûb ve İhya' da ^{857[454]} ya da Sa'lebî'nin Tefsir'inde ^{858[455]}

^{857[454]} Gazzalî'nin İhya kitabının durumu, bu eserdeki zayıf ve uydurma hadislerin varlığı ve bizzat Gazalinin hadis ilmindeki sermayesinin azlığını itiraf etmesi hakkında, imam Abdülhayy el-Leknevî'nin ehEcvibetü'l-Fadıla İl-Es'iletü-Aşeratil Kâmile kitabında (s.118-120)

zikredilmesine aldanma."

465. Ibn Hacer'in ^{859[456]} Şemail Şerhi'nde zikrettiğine göre; Taberanî Evsat kitabında Peygamberimiz (s.a.v)'in;

"Gece namazı için sırtımı güçlendirmek üzere, Cebrail bana herîse (kavrulmuş un helvası) yedirdi", buyurduğunu rivayet etmektedir. Bu hadis, uydurmadır diye reddedilmiştir.^{860[457]}

yazdığını dip notlara bakınız.

^{858[455]} Leknevî'nin eî-Bcvibetü'l-Fadıla kitabında (s. 101-102) Sa'lebî'nin. Tefsir'i ve alimlerin bu Tefsir hakkındaki görüşleri hakkında yazdığım dip notlara bakınız.

^{859[456]} Bu zat, fıkıh âlimi Ibn Hacer el-Heytemî el-Mekkî'dir.

^{860[457]} Evet, hadis böyledir. Hafız Heysemî, Mecmeu'z-Zevâid' de (5/38) bu hadisi zikrettikten sonra: "Senedinde (Muhammed b. Haccac el-Cümahî) bulunmaktadır. Bu hadisi uyduran da odur", demiştir.

Hafız Zehebî, Mizanü'l-İ'tidaV de (3/509) bu ravinin biyografisinde şöyle demektedir: "Herise idi. -yani herise (kavrulmuş un helvası) satıyordu.- 181 yılında vefat

466. Mevahib' de ^{861[458]} şöyle denilmektedir: Kıssacıa-rın; Ay, (iki yarılıp

etti. Ibn Adiyy: Herise hadisini o uydurdu, demiştir. Darakutnî: Yalancıdır, demiş, Ibn Main ise; Pis yalancıdır, demiştir."

Hafız İbn Hacer Lisanü'l-Mizan'da (5/117) bu ravinin biyografisinde şunu ilâve etmiştir: Ukaylî; Muaz b. Müsennâ, Said b. Muallâ, Muhammed b. Haccac, Abdülmelik b. Ömer, Rib'î kanalıyla Muaz b. Cebel'den şu hadisi rivayet etmektedir: Muaz anlatıyor: Dedim ki:

"~Ya Rasûlallah! Cennet'ten yemek getirdin mi? diye sordum. Peygamberimiz (s.a.v):

"Evet, Herise (kavrulmuş un helvası) getirdim. Onu yedim. Benim gücümü kırk kişinin gücü kadar artırdı. Cinsî gücümü de kırk kişinin cinsî gücü kadar artırdı", diye cevap verdi. Muaz, her yemek yediğinde önce herîse ile yemeğe başlardı. Bu son hadis, İbnü'l-Cevzi'nin Mevzuat kitabından (3/16) oradaki bazı hatalar düzeltilerek nakledilmiştir.

^{861[458]} ŞerhuTMe vahihü'lLedünniyye: 5/113 (4.Maksad, Ayın Yarılması Mucizesi bahsi)

parçaya ayrıldıktan sonra) Peygamberimiz (s.a.v)'in cebine girip çıkmıştır, şeklinde zikrettikleri rivayetin aslı yoktur. Nitekim Üstad Bed-reddin ez-Zerkeşî, hadis hakkındaki bu hükmü hocası İmad İbn Kesîr'den nakletmektedir.^{862[459]}

467. Demîrî'nin Hayatü-Hayvan kitabında şöyle denilmiştir: Hadiste zikredilen "aşk yılanı" haberine gelince; bunu ^razif müellifi ^{863[460]} ile İbn Tahir el-Makdisî Enes hadisi olarak rivayet

^{862[459]} Zürkânî, Şerhu'1'-Mevahibü'1-Ledünniyye kitabında (5/113): "Bu iki alimden Önce Nevevî, Fetavâ kitabında hadis hakkında bu hükmü vermiştir."

^{863[460]} Yani Sühreverdî, AvarifüT Maarif kitabında Sema konusundaki Edeb ve İtina hususundaki görüşler başlıklı yirmi beşinci babda bu hadisi zikretmektedir. Sühreverdî, burada bu hadisi senediyle İbn Tahir'den; İbn Tahir de senediyle ravisi Enes b. Malik'den rivayet etmektedir. Sühreverdî, daha sonra bu hadisin sahîh ve makbul olduğunu reddetmektedir.

etmektedir. Bu rivayete göre Peygamberimiz (s.a.v)'in huzurunda bir zat şu şiiri okudu:

"Zehirledi ciğerimi aşk yılanı. Ne doktoru vardır bunun, ne okuyanı. Deli gibi âşık olduğum sevgili müstesna. Odur benim ilacım, odur benim çarem."

Şair bunu okuyunca Peygamberimiz (s.a.v) vecde geldi. Ashabı da vecde geldiler. Hatta Allah Rasûlü'nün ridası omuzlarından yere düştü. Bu durum geçtiğinde herkes yerine döndü. ^{864[461]} Bundan sonra Peygamberimiz (s.a.v) şöyle buyurdu:

"Semâ' (musikî) anında titremeyen değerli

^{864[461]} Bu uydurma rivayette burada şu ifade de yer almaktadır: "Muaviye b. Ebî Süfyan:

-Oyununuz ne güzel ya Rasûlallah!. dedi. Bunun üzerine Allah Rasûlü (s.a.v):

-Sus, ya Muaviye. "Semâ' (Musikî) anında titremeyen değerli bin değildir." dedi. Sonra ridasını orada bulunanlar için dört yüz parçaya ayırdı..."

biri değildir." Peygamberimiz (s.a.v) daha sonra ridasını orada bulunanlar için dört yüz parçaya ayırdı. Bu uydurma bir hadistir.

Zehebî'nin ^{865[462]} ve başkalarının ifade ettiği gibi; Bu hadisi uyduran (Ammar b. İshak) olmalıdır. Zira senedindeki diğer raviler sika/güvenilir ravilerdir. Bu yalan olduğu kesin olan rivayetlerdendir.^{866[463]}

468. Sehavî'nin ebMakasidü'l-Hasene kitabında ^{867[464]} şöyle denilmiştir: İbn Teymiyye diyor ki: Ebû Mahzu-ra'nın; Allah Rasûlü'nün huzurunda iki beyit okuduğu, bunun üzerine Peygamberimiz'in coştığı, hatta şerefli hırkasının

^{865[462]} Zehebî, Mizan ü'H'tidal: 3/164 (Ammar b. İshak'ın biyografisi)

^{866[463]} Bu rivayetin daha fazla çürütülmesiyle ilgili olarak Jettenî'nin Tezkiretü'l-Mevzûât kitabına (s. 197-198) bakabilirsiniz.

^{867[464]} Sehavî, el-Makasidü'l-Hasene: s.333

omuzlarından düştüğü, bu hırkayı Suffe ^{868[465]} ahabının fakirlerinin kendi aralarında parça parça paylaştıkları ve elbiselerine yama yaptıkları şeklinde naklettiği meşhur rivayet, hadis alimlerinin ittifakıyla yalandır. Bu konuda rivayet edilen hadis uydurmadır, ibn Teymiyye'nin bu konuda buna benzer görüşü daha önce de geçmişti.^{869[466]}

469. Yine Hayattı hHayvan kitabında ^{870[467]} şöyle denilmiştir: Kurtubî diyor ki: Surad - göçeğen- kuşuna çok oruç tutan anlamında "Savvam"

^{868[465]} Suffe: Mescid-i Nebvî'ye bitişik, üzeri hurma dallarıyla örtü-ü yer olup sahabenin fakirleri orada barınır, orada oturur ve ora-da gecelerlerdi.

^{869[466]} İbn Teymiyye'nin sözü, Lâh harfinde 236 nolu hadiste geçmiştir.

^{870[467]} Demîrî, HayatüT-Hayvan: 2/61'62 (Surad - göçeğen- Kuşu konusu)

denilir.^{871[468]}

Abdülbaki İbn Kani'in Mu 'cem 'inde ^{872[469]}
Ebu Galiz b. Ümeyye b. Halef el-Cmahı'nın Şöyle
dediği rivayet edilmektedir: Surad —göçeğen-
kuşu elimde iken Allah Rasl (s.a.v) beni gördü
ve:

^{871[468]} Demırı, Hayat'l-Hayvan kitabında (2/61) Surad -
göçeğen- Kuşu konusunda Şöyle demiştir: "Surad:
Serçeden büyük, yarısı beyaz, yansı siyah bir kuştur.
Gagası büyük ve serttir. Parmakları büyükçedir. Ya
çalılıkta ya da ağaçta görünür. Gıdası ettir. Onun farklı
ötş şekilleri vardır. Avlamak istediği kuşları görünce
kendi diliyle öterek onları kendisine yaklaşma çağrısında
bulunur. Kuşlar yanma gelince de birine hücum edip
gagasıyla onu gagalar, hemen parçalayıp yer." (Nakil bu-
rada bir parça tasarrufla birlikte sona ermektedir.)

^{872[469]} bkz. Abdülbaki İbn Kani', Mu'cem'sSahahe:
5/2034 Hadis No: 576 (thk. Halil İbrahim KUTLAY, nşr.
Nizar Mustafa el-Baz, Mekke, 1418/1998); Hatib, Tarihu
Bağdud: 6/196; İbn Esir, Üsdü'l'Gabe: 5/234; Zehebı,
Mizan: 4/137. İbn Hacer, İsabe: 7/15

"Bu kuş, Aşûra orucu tutan ilk kuştur", buyurdu. Bu hadis, ravisinin ismi gibi galîz/kaba bir hadistir. Hakim diyor ki: Bu, Hz. Hüseyin'in katillerinin uydurduğu hadislerdendir. Bu, batıl bir hadistir. Ravileri meçhuldür. Allah en doğrusunu bilendir.

470. "Vahiy günlerinde rüya zamanı altı ay idi", şeklinde alimler arasında meşhur olan rivayet hakkında Türbiştî; bunun aslı yoktur, demiştir. ^{873[470]} Nevevî de Müslim Şerhi' nde ^{874[471]} ona muvafakat etmiştir. Doğrusunu Allah bilir.

471. Dûlâbî'nin ^{875[472]} Hüseyin b. Ali'den

^{873[470]} Müellif Aliyyü'1-Karî, Türbiştî'nin bu hükmünü el-Mirkat ŞerhuT Mişkât kitabında: 4/536 Kitabü'r-Rü'ya'nın başlarında nakletmiştir.

^{874[471]} Nevevî, Şerhu Sahih-i Müslim: 15/21 (Rüya Bölümü)

^{875[472]} Dûlâbî lakabıyla meşhur olan Ebu Bişr Muhammed b. Ahmed b. Hammad ed-Dûlâbî, el-Esma ve'1-Künâ

rivayetine göre; Allah Rasûlü (s.a.v)'nün başı Hz. Ali'nin kucağında idi. O sırada Allah Rasûlüne vahiy geliyordu. (Güneş batmak üzere idi.) Vahiy sona erip Peygamberimiz (s.a.v) açılınca Hz. Ali'ye;

-ikinci namazını kıldın mı? diye. sordu. Hz. Ali (r.a): -Hayır, dedi. Peygamberimiz (s.a.v):

-Allahıml. Sen gayet iyi biliyorsun ki, O senin tâatinde ve Rasûlünün tâatinde idi. Onun için güneşi iade et, buyurdu. Allah da onun için güneşi iade etti. Bunun üzerine Hz. Ali (r.a) ikinci namazını kıldı. Sonra da güneş battı.

Alimler: Bu hadis uydurmadır. Güneş hiç kimse için tekrar iade edilmemiştir. Sadece Yûşa' b. Nûn için güneşin batması bir süre ertelenmiştir, demişlerdir, er-Riyadu'n-Nadıra fî Menâkıbî'l-Aşera kitabında böyle

kitabının müellifi olup hicrî 310 yılında vefat etmiştir.
(Çev.)

denilmiştir.^{876[473]}

Ancak bu hadis, Şifa'da Tahavî rivayetiyle (sahihdir, denilerek) nakledilmiştir. ^{877[474]} Biz bunun yorumunu Şifa Serhih.de ^{878[475]} geniş bir şekilde açıkladık.^{879[476]}

^{876[473]} el-Muhıbb et-Taberî, er-Riyadun-Nadıra: 2/236.

^{877[474]} Kadı İyaz, eş-Şifa bi-Ta'rif Hukukı'l-Mustafa kitabında Allah'ın; Rasûlü (s.a.v) eliyle ortaya koyduğu delil ve mucizelerle ilgili dördüncü babında, Ayın yarılmaması ve Güneşin batışının ertelenmesi faslında bu hadisin "sahih" olduğunu ifade etmektedir.

^{878[475]} AliyyüTKarî, Şerhu's-Şifa: 1/589-590.

^{879[476]} Ebu Gudde diyor ki: Allah Rasûlü (s.a.v)'nün duasıyla Hz Ali (r.a) için Güneşin iade edilmesi (Reddü's-Şems) olayı hakkında gelen en sahih rivayet Esmâ bt. Umeys (r.anhâ) hadisidir. Bu hadisi sadece Esmâ bnt. Umeyy (r.anhâ) rivayet etmiştir. Alimler bu hadis hakkında çok söz söylemişlerdir. Alimlerden bu hadisi sahih kabul edenler de reddedenler de bulunmaktadır:

Bu hadisi reddedenler arasında şu alimler bulunmaktadır: 1.Ali ibnül-Medînî (et-Tac es-Sübki

Tabaka tüş-ŞafıyyetüT Kübra: 2/150)

2. Ahmed b. Hanbel: Bu iki zat: "Bunun aslı yoktur". demiştir.

3. İbnü'l-Cevzî, Mevzûat'ta (1/355-357)

4.İbn Teymiyye Minhacü'sSünnetin-Nebevîyye'de (4/185-195) bu iki imama tabi olmuşlardır. İbn Teymiyye'nın talebelerinden şu Hafız imamlar bu konuda onun görüşüne katılmışlardır:

ö.Zehebî (bkz. İbn Arrak, Tenzihü's-ŞeriatıTMerfûa (1/379-380)

6.İbn Kayyim ehCevziyye el-Menaru'1-Münîf fısSahih ve'd' Daîf (s.57)

7.İbn Kesir (bkz. cl-Bidaye ven-Nihaye: 1/323; Zürkanî, Şerh u 'J-Me vahibi'l-Ledünniyye: 5/117)

8. Hafız Delecî.

Bu hadisi kabul eden ve bunun sahih olduğunu ifade edenler

arasında şu alimler bulunmaktadır:

1. İmam Ahmed b. Salih el-Mısırî,

2. İmam Tahavî: Müşkilü'l-Âsâr'da (2/8-11)

3. Ebu'l-Kasım el-Amirî,

4. Hakim en-Neysabûrî,

-
5. Beyhakî Delâiiü'n-Nübüvve kitabında,
 6. Kadı İyaz Şifa kitabında,
 7. Hafız Heysemî, Mecmau'z-Zevaid'de (8/297),
 8. Hafız Veliyyüddin b. Zeyneddin eHrakî Tarhu't-Tesrîb'de (7/247) Bu hadisin tariklerini derlemiş ve sahih olduğuna hükmetmişlerdir.
 9. Hafız İbn Hacer, Fethu'l-Barî'de (6/155) Bu hadisin tariklerini derlemiş ve sahih olduğuna hükmetmiştir. Hafız İbn Hacer; bu konuya FarzuTHumus, (8) nolu "Ganimetler bana helâl kılındı hadisi" başlıklı babda yer alan şu hadisi açıklarken temas etmiştir: *
- Ebu Hureyre'den rivayet edildiğine göre; Peygamberimiz (s.a.v) şöyle buyurmuştur: Peygamberlerden bir Peygamber -ismi Yûşa' b. Nûn'dur- ikinci namazı esnasında ya da ikindiye yakın -fethetmek istediği- kasabaya yaklaşmıştı. (O gün o kasabayı fethetmeliydi. Zira ertesi gün Cumartesi idi. Cumartesi günü savaşamazdı.) O Peygamber (a.s) Güneşe baktı: (Ey Güneş!..) Sen de ilahi emre tabisin. Ben de ilahî emre tnbeyim, dedi. Aîlahınıl. Şu güneşi tut, diye niyazda bulundu. Güneş bir müddet durdu. Nihayet Allah onlara fetih ihsan etti. " (Buharî, Sahih: FarzuTHumus 8 Hadis

No: 3124; Müslim, Sahih (Şerhu'n-Nevevî: 11/51) Cihad 32 Hadis No: 1747)

10. Kastallânî el-Mevahibü'l-Ledünniyye'de (5/113-118)
11. Süyûtî el-Leâli'Masnûa'da. (1/336-341) bu konuda İbn Hacer'e tabi olmuştur. Süyûtî bu konuda Keşfü'lLebs fi Hadisi ■ Keddi 'ş-Şems adını verdiği bir hadis cüz'ü telif etmiştir.

12. Aynı şekilde Hafız Muhammed b. Yusuf es-Salihî, !3. Sehavî el-Makasidü'l:Hasene'de (s.226),

!4- İbn Arrak Tenzihti ş-Şeriatî'1-Merfûa'da (1/378-382)

15. Aliyyü'1-Karî Şerhuş-Şifa'da (1/589-590),

16. Aclûnî Keşfü'l-Hafâ'da (1/516) Raddü'ş-Şems konusunda,

17. Üstadımız Kevserî Makaîâf ta (s.470) Tahavînin Eserleri başlıklı makalesinde bu hadisin tariklerini derleyip hadisin sahih olduğuna hükmetmişlerdir.

Hafız İbn Hacer diyor ki: "Kadı İyaz şöyle demiştir: Hadiste geçen Allah'ın Nebisi Yûşa' b. Nûn (a.s) için Güneşin Hapsedilmesi konusunda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüşe göre biraz önceki duruma iade edilmiştir. Bir görüşe göre durdurulmuştur. Bir başka görüşe göre güneşin hareketi yavaşlatılmıştır. Üç görüş de

ihtimal dahilindedir. İbn Battal ve başkalarına göre üçüncü görüş tercihe daha layık olan görüştür." İbn Hacer daha sonra şöyle demiştir: "Tahavî, ebMu'cemiVh Kebir sahibi Taberanî, Hakim ve Deîâil sahibi Beyhakî, Esmâ bt Umeys (r.anha)'dan şu hadisi rivayet etmişlerdir: "Peygamberimiz (s.a.v), Hz. Ali'nin dizinde uyuyup da Hz. Ali ikinci namazını geçirince güneş iade edildi. Hz. Ali (r.a) namazını kıldıktan sonra battı." Bu hadis, son derece üstün bir mucizedir. İbnü'l-Cevzî, Hz. Ali için güneşin iade edilmesi hadisini uydurma hadisler arasında zikretmekle; aynı şekilde İbn Teymiyye de bu hadisin uydurma olduğunu iddia ederek Rafizîlere Red için yazdığı kitabında bunu zikretmekle hata etmişlerdir." Allâme Aliyyü'l-Karî Şerhı'ş-Şifa kitabında (1/590) şöyle demiştir: Hafız Deleci'nin İbnü'l-Cevzî'ye uyararak; "Bu hadisin sahih olduğu kanaatine varılsa bile, bu durum Hz. Ali hakkında bir fazilet olmakla birlikte güneşin iade edilmesi, güneşin batması sebebiyle ikinci namazının vakti çıktığı için, bu namazın eda olarak yerine getirildiği manasını ifade etmez", şeklindeki görüşü, karinenin özel bir duruma ait olması sebebiyle reddedilmiştir. Ayrıca bu konuda şu şekilde yorum yapılabilir: "Esmâ'mn; Güneş

472. İmam Muhammed el-Cezerî Şerhu'l-Mesabih⁷-de şöyle demiştir: Namazlardan sonra okunması tavsiye edilen; duasına ilâve edilen; "Selâm sadece sana döner. Ey Rabbimizl. Bizi selâmınla selâmla. Bizi Selâm Yurdu Cennete koy"; şeklindeki ilâvenin aslı yoktur. Bilâkis bu ilâve, bazı kıs-sacıların uydurmasıdır..

473. Hafız Zeyneddm eHrakî anlatıyor:
⁸⁸⁰[477] Halk arasında kuşluk namazını bazen kılıp bazen terk eden kim -senin kör olacağı haberi

battı, şeklindeki ifadesi güneş göz önünden kayboldu, ya da neredeyse tamamen batıyordu, veya bir kısmı batmıştı, demektir. Yahut güneşin iade edilmesi, onun hareket etmemesi, aynı durumda kalması, zamanın dürülmesi olayının aksine güneşin hareketinin yavaşlaması sebebiyle seyir zamanının uzaması anlamında olabilir."

⁸⁸⁰[477] Hafız Zeyneddin eHrakî bunu Şerhu't-Tirmizî'de ifade ^Jmış, ondan da oğlu Hafız Veliyyüddin b. Zeyneddin eHrakî farhu't-Tesrîb'de (3/66) nakletmiştir.

meşhurdur. Bu sebeple pek çok kimse kuşluk namazım tamamen terk eder olmuştur. Bu söylediklerinin aslı yoktur. Hatta anlaşılan odur ki, bu ifade, halkı pek çok hayırdan mahrum kılmak için şeytanın onların dillerine doladığı ifadelerdendir.

474. Alimlerden bir gurup şöyle demişlerdir: Hasan el-Basrî, Hz. Ali (r.a) den hadis duymadığı halde; bazılarının; Hasan el-Basrî'nin Hz. Ali (r.a) eliyle hırka giydiği şeklinde zikrettikleri rivayet batıldır, asılsızdır.

Herhangi bir zayıf rivayette bile Peygamberimiz (s.a.v)'in tasavvuf erbabı arasında âdet olduğu şekliyle hırka giydiği veya her hangi birine hırka giymeyi emrettiği nakle dilme mistir. Bu konuda sarîh olarak rivayet edilen her hadis batıldır, asılsızdır. Bu hükmü bu şekilde son dönem hadis alimleri zikretmişlerdir.

Evet.. Onlardan ^{881[478]} bir gurup tasavvuf erbabına benzemek ve onların yolundan bereket elde etmek arzusuyla hırka giymiş ve giydirmişlerdir. Zira hırka giyme haberi Kemîl b. Ziyad'dan kesintisiz (muttasıl) sahih senedle rivayet edilmiştir. Kemîl, alimlerin ittifakıyla Hz. Ali (r.a) ile birlikte bulunmuştur. Bazı rivayetlerde bu Üveys el-Karanî'den kesintisiz olarak rivayet edilmektedir. Üveys ise Hz Ömer (r.a) ve Hz. Ali (r.a) ile görüşmüştür.

475. Yine Peygamberimiz (s.a.v)'in Hz. Ömer (r.a) ve Hz. Ali (r.a)'ye hırkasını Üveys'e ^{882[479]} vermelerini vasiyet ettiği, bu iki zatın

^{881[478]} Yani mutasavvıf hadis alimlerinden bir gurup.

^{882[479]} Bu zat, tabîinin büyüklerinden meşhur âbid ve zabid Üveys b. Amir el-Karanî'dir. Peygamberimiz (s.a.v)'in zama" nında yaşayıp O'nu görme şerefine eremeyenler (Muhadra~ minedendir. Peygamberimiz (s.a.v), onun hakkında; "Size Ye' men'den Üveys b. Amir gelecek... O, annesine çok saygılıdır. Allah aşkına diyerek

hırkayı Üveys'e verdikleri ve bu hırkanın Üveys'den sonra gelecek nesle, sonra da nesilden nesle intikal ettiği haberinin de aslı yoktur.

476. Aynı şekilde Peygamberimiz (s.a.v) ile musafa- etme hadisi kesinlikle sabit olmamıştır.^{883[480]}

bir niyazda bulunsa, Allah onun mahcup etmez. O'ndan senin için istiğfar etmesini isteyebilirsen. bunu iste", buyurmuştur. Üveys, Yemen ehlinden olup Kûfe'ye yerleşmiştir. Sıffin'de Hz. Ali ile beraber bulunmuştur, bkz. Müs" Um, Sahih: FezâilüVSahabe 225; İbn Hacer, İsabe: 1/118; İbn Esir, Üsdü'l-Gabe:1!178 (Çev.)

^{883[480]} Müellif, burada müselsel hadisler, üstadlar ve icazetler konusunda eser yazan bazı hadis alimlerinin kitaplarında rivayet ettikleri, aynı şekilde bazı tasavvuf erbabının kitaplarında ve müridlerine verdikleri derslerde naklettikleri Musafaha ffadisî'ni kastetmektedir.

Muhammed b. Kasım b. Ali el-Hindî el-Haydar Ab âdi, Hasan el-Basrî'nin fazileti hakkındaki el-Kavlü'l-Müstahsen SFahri'1-Hasen kitabında (s.496)

musafahanın yedi ayrı şeklinin bulunduğunu zikretmektedir.

1-2. el-Musafahatü'l-Aleviyyetü'l-Haseniyye: Hz. Ali (r.a)'nin Hasan el-Basrî ile musafahası. Bu da iki çeşittir.

3. el-Musafahatü'l-Enesiyye: Ebu Hürmüz'ün Enes b. Malik ile musafahası.

4. el-Musafahatü'l-Hadıriyye: Hızır aleyhisselâm'a nisbet edilen musafaha.

5. el-Musafahatü'l-Muanimeriyye'l-Habeşiyye: Uzun süre yaşamış Habeşistanlı bazı zatlara nisbet edilen musafaha.

6. el-Musafahatü'l-Muammeriyye'l-Mağnbiyye: Uzun süre yaşamış Fas'lı bazı zatlara nisbet edilen musafaha.

7. el-Musafahatü'l-Cinniyye: Cinlerden Şemhureş isimli kişiye nisbet edilen musafaha. (Nakledilen kısım, açıklamalarla birlikte burada sona ermektedir).

Bütün bunlar batıldır, asılsızdır, hiç bir değeri yoktur, ilim talebesinin bu haberleri elde etmekle sevinmesi veya bunları doğrulaması doğru olamaz.

ibn Hacer; bu musafahalardan bazılarına işaret etmiş, bunun şekillerini ve kendisine kadar nakledildiğini zikretmiştir. Zehebî'nin Mizan'a. (4/156) hakkında "Bu da Raten el-Hindî tarzında biridir. Yalan söyleyen Allah

çirkin kılsın", dediği Muammer b. Büreyk)'in Lisanü'l-Mizan'daki biyografisi ardından bir ikinci (Muammer)'i zikreden İbn Hacer; bu iki biyografinin sonunda şöyle demiştir: "Bütün bunlar, akli olanın elde etmekle sevineceği şeyler değildir. Ben bunlara güvenmiyorum. Senedlerinin âli (ravi sayısı az) olmalarına da sevinmiyorum, ■ tunları sadece bazı ravilerin durumunu tanıtmak için ihtiyaç ^uyduğumda söz gelişi zikrediyorum. Yardım istenecek olan sadece Allah'tır!.."

Yine Hafız tbn Hacer, Isabe kitabında (Mim) harfinin dördüncü babında (Muammer b. Büreyk) ve (Muammer el-Mağribî)'yi zikretmiş ve onun hakkında; "Bu, mağriblilerden yalancı birinin uydurduğu bir kişidir", demiş, sonra da onun tarikiyle musafahalı bir hadis zikretmiş ve "Bu Raten, Kays b. Temim, Ebul'Hattab, Mektebe ve Nastûr cinsindendir", dedikten sonra yalancılığı açık bazı haberlerini zikretmiştir.

Hafız İbn Hacer, yine Isabe'de (Kaf) harfinin dördüncü babında yalan ve iftira ile uzun süre yaşadığını ve sahabî olduğunu iddia eden (Kays b. Temim)'i zikretmiştir. Ondan önce Hafız Zehebî Mizan'da (4/178) de (Kays b. Temim) hakkında uzun bir biyografi yazmış, Hafız İbn

Hacer de Lisani'l-Mizan'ds, (6/85-87) buna ilâvelerde bulunmuştur.

Yine Hafız Ibn Hacer, Isabe kitabında (Mim) harfinin dördüncü babında yalancı (Meklebe)'yi zikretmiştir. Onun adı Meklebe b. Melken el-Harizmî'dir.

Hafız İbn Hacer'in, Isabe'de yalancı (Muammer el-Mağribî)'nin biyografisinde zikrettiği (Ebu'l-Hattab)'a gelince; bu kimseyi belirleme imkânı bulamadım. Belki de bu kişi 440 no.lu paragraf dipnotunda zikri geçen (Ebu'd-Dünya el-Eşecc) olabilir. İsmi (Osman b. Hattab) olup daha Önce geçtiği gibi (Ebu Amr) şeklinde künyelenmektedir. Onu Ebu Hattab künyesiyle zikredeni görmedim. Belki de Ibn Hacer, kişinin babasının ismini künye olarak alması şeklindeki adete uyarak bu şekilde künye-lendirmiş olabilir. Ya da (ebu) Lafzı (ibn) lafzından tahrif edilmiş olabilir. Zira (ibn) kelimesinin şekli (ebu) kelimesine yakındır. Bu son ihtimal, bana göre daha yakın bir ihtimaldir. En doğrusunu bilen Allah'tır.

Merhum üstadımız İmam Kevserî, şer'î ilimler ve doğru nakil konusunda ne kadar titizdi!. Zira hocalarının isimlerinin yer aldığı "efrTahriru'I-Vecîz S-ma YebtagîhiTMüstecîz" isimli icazetnamesine icazet

477. İbn Emiri'1-Hâcc şöyle demiştir: Zü'1-Huley-fe'de ^{884[481]} halkın Hz. Ali'nin Kuyuları

talebinde bulunan kimseye hitap ederken şu ifade ile başlamıştı:

"Ben bu icazet sahibine; benden rivayet ettiği her şeyde "tesebbüt" ve "zabt" esaslarını gözetmesi şartıyla; birtakım kuşkuların bulunduğu tariklerde yer alan "âlî sened" sahibi olmakla bereket elde edilemeyeceği için; icazet veren bazı üstadlar bereket elde etmek adına şu veya bu konuda aşırı hoşgörülü davransa bile; cinnîlerden ve sahabe devrinden bu yana uzun süredir yaşadığını iddia eden (yalancı) kimselerden benim tarikimle hiç bir şey rivayet etmemesi, şartıyla; bu icazet sahibinin benden şu şu kitapları rivayette bulunmasına icazet verdim. Allah Teâlâ'dan bizi helak noktalarından korumasını ve yolların en doğrusuna iletmesini niyaz ederiz."

^{884[481]} Kamus sahibi (s.1036) diyor ki: Zü'1-Huleyfe: Medine'ye altı mil (Mekke yolu üzerinde beş km) mesafede bir yerdir. Orada Cüşem Oğullarına ait bir su kuyusu bulunmaktadır. Medine ve Şam halkı için mîkat - ihrama girme- yeridir." Not: Ancak bu konudaki İbn Abbas (r.a) hadisi şu şekildedir: "Allah Rasûlü Medine

(Abâru Ali) adım verdikleri bazı kuyular bulunmaktadır. Hz. Ali'nin bu kuyularda cinlerle çarpıştığı haberi yalandır.

478. Uydurma hadislerden biri; Ibn Adiyy'in (Hasen b. Ali b. Zekeriyya b. Salih el-Adevî ez-Zi'b)in ^{885[482]} biyografisinde zikrettiği; Hz Hüseyin'den rivayet edilen Peygamberimiz

halkı için Zü'l-Huleyfe'yi, Şam halkı için Cuhfe'yi mikat olarak tayin etmişti." bkz. Buharı, Hacc 7 Hadis No: 1524; Müslim: Hacc 11 Hadis No: 1181 (Çev.)

^{885[482]} Zehebî, Mizanü'l-İ'tidaJ'de (1/506) bu ravinin biyografisinde şöyle demiştir: "İbn Adiyy diyor ki: Hasan b. Ali hadis uyduruyordu, güvenilir ravilerden batıl rivayetler naklet mistir. Ibn Hıbban diyor ki: Güvenilir ravilerden belki de bin civarında uydurma hadis naklet mistir." Zehebî, daha sonra onun batıl rivayetlerinden birkaçını zikretmiş ve şöyle demiştir: "Hasen b. Ali, iftira ettiği rivayetleri hiç düşünmeyen, hayası az bir hocadır. Kadı İsmail Efendi, onun bu yaptıklarına karşı çıkarak onu hapsedmiştir. Hasan b. Ali, h. 319 yılında vefat etmiştir."

(s.a.v)'e nisbet edilen şu uydurma hadistir:

"Miraca ıkarıldığım gece, benim terimden yeryüzüne bir damla düştü. Ondan gül yeşerdi. Kim benim kokumu koklamak isterse gülü koklasın."

Dipnot Kaynakları

Abdurrahman el-Cezîrî, el-Fıkh ale'l-Mezahibi'l-Erbaa, Mısır Evkaf Bakanlığı baskısından ayrı özel baskı.

Abdülaziz el-Gumarî, el-Bahıs an lleli't-Ta'n fi'l-Haris, şark Matbaası, tarihsiz.

Abdülhayy el-Kettanî, et-Teratibü'l-îdariyye, Ribat 1347 H.

Abdülhayy el-Leknevî, el-Ecvibetü'l-Fâdıla, Haleb, Asîl Matb., 1384 H.

-----, İmamü'l-Kelâm fi-ma Yeteallaku bi'l-Kırâe Halfe'l-İmam_

Leknev, 1304 H.

-----, Rad'u'l-İhvan an Mufidesâtı Âhiri
Cüm'ati Ramazan,
Leknev.
-----, er-Rafu ve't-Tekmîl, II. bsk. Dar
Lübnan, Beyrut, 1389 H.
-----, Tuhfetü'l-Kemele Haşiyetü Tuhfeti't-
Talebe, Leknev, 1337
-----, Tuhfetu-Talebe fi Tahkik Meshi'r-
Rakabe, Yusufi Matba-
ası, Leknev, 1337 H. Aclûnî, Keşfü'l-Hafa ve
Müzîlü'l-İlbas, Müessesetü'r-Risale, Beyrut,
1403 H.
Ahmedb. Hanbel, Müsned, Meymeniyye,
1313 H. Alâeddin el-Buharî, Keşfü'l-Esrar Şerhu
Usûli'l-Pezdevî, İstanbul
1304 H. Aliyyü'l-Karî, el-Mevzûâtü'l-Kübrâ,
Şeriketü's-Sıhafeti'l-Usmaniy-
ye, 1308'den sonra.
-----, el-Mirkat Şerhu'l-Mişkât, el-
Meymeniyye 1309 H.

-----, Şerhu Şerhi'n-Nuhbe, İstanbul,
1327 H.

, Şerhu ş-Şifa, İstanbul, 1315 H.

Aynî, Umdetü'l-Karî Şerhu'l-Buharî, el-
Müniriyye, 1348 H. Azizi, Şerhu'l-Câmi'i's-Sagîr,
Mustafa el-Babî el-Halebî, 1357 H. Beyhakî,
Delâilü'n-Nübüvve, el-Meclisü'1-A'lâ li'ş-Şuûni'1-
İslâmiy-

ye, 1389 H.

-----, el-Esma ve's-Sıfat, es-Seadeh,
1358 H.

-----, es-Sünenü'l-Kübra, Haydar-Abad
ed-Deken, 1344 H.

-----, Menakbü'l-îmami'ş-Şafî, Daru'n-
Nasr li't-Tıbâah, 1391

Buharî, el-Edebul-Müfred, es-Selefiyye
Il.bsk. 1379 H.

-----, et'Tarihu'î-Kebîr, Haydarâbad ed-
Deken, Hindistan, 1375

-----, Sahihu'l-Buharî (Fethu'l-Barî

şerhi ile) Bulak, 1300 H.

Cemaleddin el-Kasımî, Kavaidü't-Tahdis,
İbn Zeydûn Matbaası, Dimaşk, 1353 H.

Darimî, Sünen, Şeriketut-Tıbaati'l-
Fenniyyeti'l-Müttehıde, 1386 H.

Ebu Davud, Sünen, Mustafa Muhammed
Matbaası, 1354 H.

Ebû Hilâl el-Askerî, Cemheratü'l-Emsal, el-
Hayriyye, 1310 H.

Ebu Mansur el-Bağdadî, el-Fark Beyne'l-
Firak, Maarif Matb., 1910.

Ebu Nuaym el-Isbehânî, Delâilü'n-Nübüvve,
Haydarâbad ed-Deken, II. bsk. 1369 H.

-----, Hilyetul-Evliyâ, es-Seâdeh, 1351
H.

Ebu Ubeyd b. Sellâm, Garibü'l-Hadis,
Haydarâbad ed-Deken, 1344

Ebu Zür'a el-Irakî, Tarhu't-Tesrîb,
Cem'ıyyetü'n-Neşri'l-Ezheriyye, 1352 H.

Fettenî el-Hindî, Tezkiretü'l-Mevzûât, el-

Müniriyye 1343 H.

Feyyûmî, eUMisbahu'l-Münlr, Mustafa el-Babî el-Halebî Matb., 1369 H.

Firûzâbadî, el-Kamusü'l-Muhît, el-Huseyniyye el-Mısriyye 1344 H.

.....—, Sifru's-Seâdeh, Münîriyye, 1346 H.

Gazzalî, el-İhya, Lecnetü's-Sekafeti'l-İslâmiyye, 1356 H. ■ ■ , el-Mustasfâ min Ilmi'l-Usûl, Bulak 1322 H.

Hacı Halife, Keşfü'z-Zunûn an Esâmi'l-Kütüb ue'l-Fünûn, İstanbul, 1360 H.

Hafacî, Şerhu's-Şifa, (bkz. Nesimü'r-Riyaz)

Hafacî, Nesimü'r-Riyaz Şerhu's-Şifa li'l-Kadı îyaz, İst. 1312 H.

Hakim, el-Müstedrek ale's-Sahihayn, Haydarâbad ed-Deken, 1333, Ma'rifetü Ulûmi'l-Hadis, Daru'l-Kütübi'l-Mısriyye, 1356

Hakim et-Tirmizî, Nevadiru'l-Usûl, İstanbul 1293.

Hatib Bağdadî, İktizau'llmi'l-Amel,
-----, Mûdihu Evhâmi'l-Cem' ve't-
Tefrîk, Haydarâbad ed-Deken, 1378 H.
-----, Şerefu Ashabi'l-Hadis, A. Ü.,
Ankara, 1971 M.
---, Tarihu Bağdad, es-Seâdeh, 1349 H.
Hattabî, el-Uzle, İzzet Attar bsk. 1356 H.
Haydar-Âbadî, el-Kavlü'l-Müstahsen fi
Fahri'l-Hasen, Haydarâbad, 1312 H. Hazmî,
Şurûtu'l-Eimmeti'l-Hamse, Mektebetü'l-Kudsî,
1357 H.
Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, Mektebetü'l-
Kudsî, 1352 H.
Husameddin el-Kudsî, İntikadü'l-Muğnî
ani'l-Hıfz ue'l-Kitab, Di-maşk, 1343 H.
Hüseynî, Zeyl Tezkireti'l-Huffaz, Tefvîk
Matbaası, Dımaşk, 1347 H.
Irakî, Elfiyetü Mustalahı'l-Hadis, Fas, 1345.
-----, Tahricü Ehadisi'l-İhyâ,
(Gazzalî'nin İhya kitabının dipnotunda)

Lecnetü's-Sekafeti'l-İslâmiyye, 1356 H.

İlliş, Fethu'l-Aliyyi'l-Malik, et-Tekaddüm el-İlmiyye Matbaası, 1319 H.

İbn Abdi'1-Berr, Behcetü'l-Mecalis (Nüzhetü'l-Mecalis), Daru'1-Cîl, tz.

-----, Camiu Beyani 'l-İlm ve Fazlihi, el-Müniriyye, tarihsiz.

-----, el-Intika fî Fedâili's-Selâseti'l-Eimmeti'l-Fukahâ, el-Maa-hid, 1350 H.

-, el-İstîâb fî Ma'rifeti'l-Ashab, et-Ticariyye el-Kübrâ, 1358

İbn Abidîn, Raddü'l-Muhtar ale'd-Dürri'l-Muhtar, Bulak,

İbn Arrak, Tenzîhü's-Şerîati'l-Mutahhera, Atıf Matbaası, 1378 H.

İbn Bedr el-Mavsîlî, el-Muğnî ani'l-Hıfz ve'l-Kitab, Selefîyye 1342

İbn Cerir et-Taberi, Tefsir, Bulak bsk. 1323 H.

İbn Ebî Hatim, el-Cerh ve't-Ta'dil,
Haydarâbad ed-Deken, 1371 H.

İbn Ebî Şeybe, el-Musannef, Haydarâbad
ed-Deken, 1386 H.

İbn Hacer, Ecvibetü'bni Hacer ala Ehadîsi'l-
Mesabîh, Dimaşk

(Mişkât kitabının sonunda)

-----, el-Isabe fî Temyizi 's-Sahabe, et-
Ticariyye el-Kübrâ, 1358

-----, el-Metalibü'l-Âliyye, Asriyye
Matbaası, Kuveyt, 1390 H.

-----, et-Telhisu'l-Habîr, Şeriketü't-
Tıbaati'l-Fenniyyeti'l-Müt-
tehıde, 1384H.

-----, Fethu'l-Barî bi-şerh Sahihü'l-
Buharî, Bulak 1300 H.

-----, Hedyü's-Sarî Mukaddimem
Fethi'l-Barî, Münîriyye, 1347

-----, Lisanü'l-Mizan, Haydarâbad ed-
Deken, 1329 H.

-----, Tevâli't-Te'nîs bi-Meâlî İbn İdris,
Bulak 1301 H.

----- Tehzibut-Tehzib, Haydarâbad ed-
Deken, 1325 H.

İbn Hacer el-Heytemî, el-Cevheru'l-
Munazzam fi Ziyareti'l-Kabri'n-

Nebeviyyi'l-Mükerram, Bulak 1279 H. İbn
Hazm, el-Muhallâ, Müniriyye, 1347 H. İbn Kesîr,
el-Bidaye ve'n-Nihaye, Saadeh 1351 H. İbn
Kudâme, el-Muğnî fi'l-Fıkhı'l-Hanbelî, Menar,
1342 H. İbn Kuteybe, UyûnüVAhbar, Daru'l-
Kütübi'l-Mısriyye, 1348 H. VonNl&ce, Sünen, İsa
el-Babî el-Halebî Matbaası, 1382 H.

İbn Melek, Şerhu'l-Menar, Daru's-Seâdeh,
İstanbul, 1315 H.

İbn Müflih el-Hanbelî, el-Fürû', Dar Mısır
li't-Tıbâah, 1379 H.

İbn Receb, Letâifü'l-Maarif Dar İhyai'î-
Kütübi'l-Arabiyye, 1343 H.

İbn Seyyidi'n-Nâs, Uyûnü'l-Eser,

Mektebetü'l-Kudsî, 1356 H.

İbn Teymiyye, Minhacü's-Sünneti'n-Nebeviyye, Bulak 1321 H.

İbn Teymiyye, Mecmûu'l-Fetavâ, Riyad Matbaası, Riyad, 1381 H.

İbnü'd-Deyba', Temyîzü't-Tayyib mine'l-Habîs, Muhammed Ali Sabîh bsk. 1347 H. ■

İbnü'l-Arabî, Ahkâmü'l-Kur'ân, İsa el-Babî el-Halebî Matb., 1387.

-----, Ândatü'l-Ahvezt, Mısriyye Matbaası, 1350 H.

İbnü'l-Cevzî, el-Mevzûât, Mecd Matbaası, 1386 H.

-----, Kitabü'l-Kussas ve'l-Müzekkirîn, Daru'l-Maşrık, Beyrut,

tz.

İbnü'l-Esîr, en-Nihaye fi Garibi'l-Hadis ve'l-Eser, Osmaniyye 1311

İbnü'l-Esîr, Üsdü'l-Gabe fi Teracimi's-Sahabe, el-Vehbiyye Matbaası, 1386 H.

İbnü'l-Hümmam, Eethu'l-Kadir, Bulak 1315
H.
İbnü'l-Kayyim, el-Fürûsiyye, el-Envar, 1360
H.
-----, Miftahu DaH's-Seâdeh, Mahmud
Rabî' baskısı, 1358 H.
-----, el-Menaru'l-Münîf fi's-Sahih
ve'd-Daîf Daru'l-Kalem,
Beyrut, 1390 H.
-----, İ'lâmü'l-Muvakkûn an Rabbi'l-
Alemîn, Saadeh, 1374 H.
İbrahim el-Halebî, Gunyetü'l-Mütemellî
Şerh Münyetü'l-Musallî, İstanbul 1325 H.
İsferâyînî, et-Tabsîr fî'd-Din, İzzet el-
Attarbsk. Kahire.
Kadı İyaz, eş-Şifa fî Hukuki l-Mustafa,
(Şerhi ile birlikte)
-----, Tertibü'l-Medarik, Fas Evkaf
Bakanlığı bsk. 1384 H.
Kalkaşendî, Subhu'l-A'şâ fi Sınaati'l-İnşâ,

el-Emîriyye, 1332 H.

Kastallânî, el-Meuahibü'l-Ledünniyye,
Şarkıyye Matbaası, 1326 H.

-----, İrşadü's-Sarî, Bulak, V.bsk. 1293
H.

Kavukçî, el-Lü'lüü'l'Marsû' fî-ma Lâ Asle
lehu ve bi-aslihi Mevzu', Mısır, tz.

Kevserî, el-îmtâ' bi-Sirateyni'l-İmameyn el-
Hasen b. Ziyad ve Muhammed b. Suca', el-Envar,
1368 H.

-----, Tekmiletü'r-Redd ala Nûniyyeti
İbni'l-Kayyim., es-Seâdeh,
1356 H.

Makarrî, Nefku't-Tıyb, thk. İhsan Abbas,
Beyrut 1388 H.

Malik b. Enes, el-Muvatta, İsa el-Babî el-
Halebî, tarihsiz.

Meydanî, Mecmau'l-Emsal, el-Hayriyye
1310 H.

Muhammed el-Hut el-Beyrutî, Esne'l-

Metalib fi Ehâdis Muhtelife-ti'l-Meratib, Mustafa Muhammed Matbaası, 1355 H.

Muhıbb et-Taberî, er-Riyadu'n-Nadıra, Daru't-Te'lif, 1372 H.

Murginâni, el-Hidaye, (Fethu'l-Kadir'le birlikte) Bulak, 1315 H.

Mutarrizî, el-Muğrib fı'l-Lügah, Haydar-Âbad ed-Deken, 1328 H.

Mübarek-Fûrî, Tuhfetü'l-Ahvezî bi-Şerh Süneni't-Tirmizî, Dihlî Hindistan, 1346 H.

Münavî, Feyzu'l-Kadîr bi Şerhı'l-Cami's-Sagîr, Mustafa Muhammed, 1356 H.

Münzirî, et-Tergîb ve't-Terhîb, Mustafa el-Babî el-Halebî Matbaası, 1353 H.

Müslim, Sahih Müslim (Nevevî Şerhi ile birlikte) Mısriyye Matbaası, 1347 H.

Nablusî, Zehâiru'l-Mevârîs, Cem'ıyyetun-Neşri'l-Ezheriyye, 1352.

Nevevî, Şerh Sahih-i Müslim, Mısriyye Matbaası, 1347 H.

Ruhavî, Hasiyeti'r-Ruhavî alâ Şerhı'l-Menar
li'bn Melek, Daru's-Seâdeh, İstanbul, 1315 H.

Saganî, Risaletü'l-Mevzûât, el-Barûniyye,
tarihsiz.

Saidb. Mansûr, Sünen, el-Meclisul-İlmî,
Karaçi, 1387 H.

Salihî, Sübülü'l-Hüda ve'r-Reşâd, el-
Meclisü'l-A'lâ li's-Şuûni'l-İslâmiyye, 1392 H.

Sehavî, el-Makasidü'l-Hasene, Daru'l-
Edebi'l-Arabî, 1375 H.

Sübkî, Taceddin, Tabakatü's-Şafıyyeti'l-
Kübra, İsa el-Babî el-Halebî, 1382 H

Sübkî, Takıyyüddin, es-Seyfü's-Sakıl, es-
Seâdeh, 1356 H.

Süyûtî, ed-Dürratü'n-Naciye (bkz Süyûtî'nin
el-Hâvî li'l-Fetâvî kitabı içinde) Seâdeh 1378 H

-----, ed-Dürri'l-Mensûr fi Tefsiri'l-
Kur'ân bi'l-Me'sûr, el-Mey-

meniyye, 1314 H.

-----, el'Hasâisu'l-Kübra, Haydarâbad

ed-Deken, I.bsk. 1371 H.

-----, el-Hâvî li'l-Fetâvî, Seâdeh, 1378 H.

---, el-îtkan fî Ulumi'l-Kur'ân, el-Meşhedü'l-Huseynî Matbaası,

1387 H. -----(el-Leâli'l-Masnûa fî'l'Ehadisi'l-Mevzûa, el-Huseyniyye, 1352 H.

-----, Tarihul-Hulefa, Münîriyye, 1351 H.

-----, Tedribü'r-Ravî Şerh Takribi'n-Nevavî, el-Mektebetü'l-İl-

miyye 1379 H. -----Vusulü'l-Emanî bi-Uşûli't-Tehânl (Süyûtî'nin el-Havîli'l-Fetâvî kitabı içinde)

-----, Zeylül-Mevzûât, el-Alevî Matbaası, Leknev, 1303 H.

■ Zeyl Tezkireti'l-Huffaz, Tevfik Matbaası, Dımaşk, 1347 H. Sühreverdî, Avarıfü'l-Maarif, (Gazzalî'nin İhya kitabı ile birlikte) Sefarînî, Gızâü'l-Elbab, Nîl Matbaası, 1325 H. Sem'ânî, Edebü'l-İmlâ ve'l-İstimlâ, Liden bsk. 1952 M.

Semhudî, el-Gammaz ale'l-Lemmaz, Daru'1-Liva,
Riyad 1401 H. Şafî, İhtilafü'l-Hadis_

-----, er-Risale, Mustafa el-Babî el-
Halebî Matbaası, 1358 H.

Şevkânî, İrşadü'l-Fuhûl ilâ İlmi'l-Usûl, es-
Seadeh, 1327 H. Şevkânî, el-Fevaidü'l-Mecmua,
es-Sünnetü'1-Muhammediyye Matbaası, 1380 H.

Şürunbilâlî, Merakı'l-Felâh bi-Haşıyeti't-
Tahtâvî, Bulak 1269 H. Tahavî, Müşkilü'l-Âsâr,
Haydarâbad ed-Deken, 1333 H. Tebrîzî,
Mişkâtü'l-Mesabîh, el-Mektebü'1-İslâmî, Dimaşk,
1380 H. Tirmizî, Sünen, (İbnü'l-Arabî Şerhiyle)
Mısriyye Matbaası, 1382 H. Tıybî, el-Hulâsa fi
Ma'rifeti'l-Hadis, Daru'l-İrşad, Bağdat 1391 H.
Tüveycerî, Faslü'l-Hıtab fi'r-Raddi alâ Ebî Türeb,
Nasr Matbaası,

Riyad, 1388 H.

Yusuf en-Nebhanî, Erbain el-Erbain, Beyrut
1329 H. Zafir el-Ezherî, Tahziru'l-Müslimîn
mine'l-Ehadîsi'l-Mevzûa alâ

Seyyidi'l-Murselln, Ceridetü'r-Ravi
 Matbaası, el-Yevmiyye,
 1321 H. Zebîdî, Tacü'l-Arûs inin Cevahiri'l-
 Kamus, el-Hayriyye 1306 H.
 -----, Şerhu'l-Ihyâ, el-Meymeniyye, 1311
 H.
 Zehebî, el-Iber ft haberi Men Gaber, Kuveyt,
 1380 H.
 -----, el-Muğnî fi'd-Duafâ, Belâga
 Matbaası, Haleb, 1391 H.
 -----, et-Tecrid li-Esmâi's-Sahabe,
 Haydarâbad ed-Deken, 1315.
 -----, Mizanü'l-İ'tidal, İsa el-Babî el-
 Halebî, 1382 H.
 -----, Tarihu'l-Islâm, Hüsameddin el-
 Kudsî, Kahire.
 -----, Tezkiretü'l-Huffaz, III. bsk.
 Haydarâbad ed-Deken, Hin-
 . distan, 1375 H.
 Zemahşerî, el-Fâık fi Garibi'l-Hadis, İsa el-

Babî el-Halebî, 1364 H.

-----, Keşşaf, Mustafa Muhammed, I.
bsk.

Zerkeşî, el-Ecvibe li-îrad Me'stedrakathu
Aişe ale's-Sahabe, Dimaşk

1358 H. Zeylaî, Nasbu'r-Raye, el-Meclisü'l-
Hmî el-Hindî, Daru'l-Me'mun,

Kahire, 1357 H. Zûrkanî, Şerhu'l-Mevahibi'l-
Ledünniyye, Ezheriyye Matb., 1325 H.